

အဖိုးတန်ဆုံးဘဝညှာ
အထူးရက်တို အဘိဓမ္မာသင်တန်းလက်စွဲ
အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲဖြေဆိုသူများလက်စွဲ

ပုဒ္ဒါအဘိဓမ္မာ အနှစ်ချုပ် ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

ပုဒ္ဒါအဘိဓမ္မာ

အနှစ်ချုပ်

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

စတုတ္ထအကြိမ်

ကမ္ဘာကျော်ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်သာရ

- ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှင့် ကြုံတွေ့ရကျိုးနပ်ချင်လျှင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်ကို လေ့လာဆည်းပူးပါ။
- ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်ကို သိနားလည်မှ တရားတော်၏အနှစ်သာရကို သိနားလည်မည်။
- တရားတော်၏အနှစ်သာရကို သိနားလည်မှ လောကနှင့်ဘဝအကြောင်းကို ကောင်းစွာသိနားလည်မည်။
- သင်၏ဘဝအမြင်ကြည်လင်မှန်ကန်မှ ..... အဖိုးတန်ဆုံးဘဝကို ထူထောင်နိုင်လိမ့်မည်။
- ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို လေ့လာ၍ မှန်ကန်သော ဘဝအမြင် ..... THE RIGHT PHILOSOPHY OF LIFE ကို ရယူကြ။

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

ပုဒ္ဒါအဘိဓမ္မာ

အနုစာချုပ်

(စတုတ္ထအကြိမ်)

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

အထူးရက်တို အဘိဓမ္မာသင်တန်းလက်စွဲ
အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲဖြေဆိုသူများ လက်စွဲ

မြန်မာ့စာပေအဖွဲ့ချုပ်
တိုက် ၁၅၊ အင်း ၁၉၊ ဦးစိစာရအိမ်ရာ

ဒဂုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။ ဖုန်း-၃၈၅၂၆၁၊ ၀၉၈၀-၂၂၅၁၆

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၅၇/ ၂၀၀၁) (၁)
မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၉၅/ ၂၀၀၁) (၂)

ပုံနှိပ်ခြင်း

၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ၊ စတုတ္ထအကြိမ်၊ အုပ်စု - ၅၀၀

ထုတ်ဝေသူ

မင်းတေဇာမွန်၊ ရတနာမင်းစာပေ (၃၄၅၅)
တိုက် ၁၅၊ အခန်း ၁၉၊ ဦးဝိစာရအိမ်ရာ
ဒဂုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။

အတွင်းစာသားနှင့် မျက်နှာဖုံး ပုံနှိပ်သူ
ဦးကျော်ဌေး၊ ရွှေစင်ကျော်ပုံနှိပ်တိုက်
၆၄/၄၆၇၊ စက်မှုဇုန်ရပ်ကွက်၊ တောင်ဒဂုံ၊ ရန်ကုန်။

ဖြန့်ချိရေး

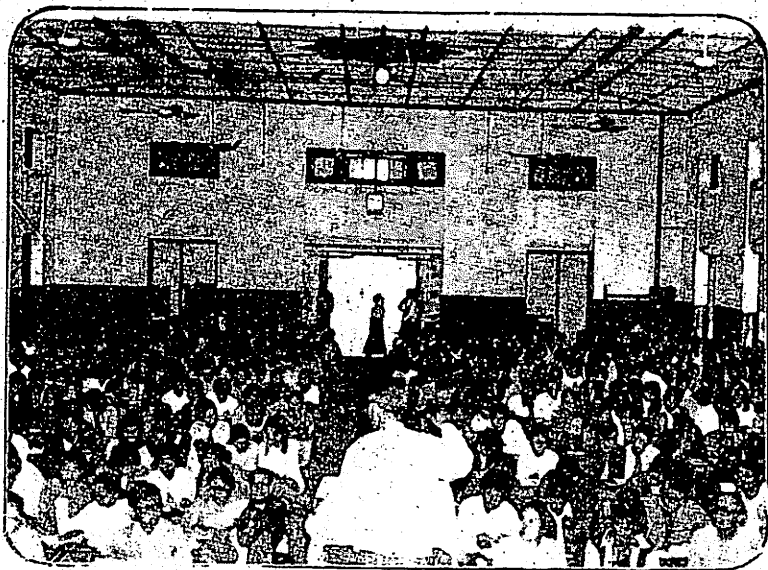

မြမွန်ရတနာစာပေ

တိုက် ၁၅၊ အခန်း ၁၉၊ ဦးဝိစာရအိမ်ရာ
ဒဂုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။ ဖုန်း - ၃၈၅၂၆၁၊ ၀၉၈၀-၂၂၅၁၆

တန်ဖိုး - ၁၀၀၀ ကျပ်

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ရက်တိုအဘိဓမ္မာသင်တန်းဓာတ်ပုံ

မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်ရက်တိုအဘိဓမ္မာသင်တန်းဓာတ်ပုံ

ဘဝမီးရှူးတန်ဆောင်

လူသည် မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်နှင့်အညီ ကျင့်ကြံပြောဆို ပြုမူသည်။

အယူဝါဒအများကို ယုံကြည်ထားလျှင် အမှားကိုသာ ကျင့်ကြံ၊ ပြောဆို၊ ပြုမူမည်ဖြစ်၍ ဤဘဝ၌ လွန်စွာအကျိုး ယုတ်မည်အပြင် တမလွန်ဘဝ၌လည်း အပါယ်လားရမည် ဖြစ် သည်။

အယူဝါဒအမှန်ကို ယုံကြည်ထားလျှင်မူ အမှန်ကိုသာ အများအားဖြင့် ကျင့်ကြံ၊ ပြောဆို၊ ပြုမူမည်ဖြစ်၍ ဤဘဝ၌ မိမိ၏ အကျိုးနှင့် သူတစ်ပါးတို့၏အကျိုးကို လွန်စွာ သယံပိုးထမ်းရွက်နိုင် မည်အပြင် တမလွန်ဘဝ၌လည်း ကြီးကျယ်သည်အကျိုးကျေးဇူး များကို ခံစားရမည်ဖြစ်သည်။

အမှောင်နှင့် အလင်းသည် လွန်စွာကွာခြားသကဲ့သို့ အမှားသိသူနှင့် အမှန်သိသူတို့သည်လည်း လွန်စွာကွာခြားကြ၏။

ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာသည်ကား လောကဖြစ်စဉ်နှင့် ဘဝ ဖြစ်စဉ်တို့၏အမှန်သဘောကို ပီပြင်ပေါ်လွင်အောင် မီးမောင်းထိုး ပြထားသည့် ဘဝမီးရှူးတန်ဆောင်ပေတည်း။

ဤဘဝမီးရှူးတန်ဆောင်ဖြင့် သင်လျှောက်သွားရမည့် ဘဝခရီးလမ်းကို ထွန်းလင်းတောက်ပစေလျက် အဖိုးအနုဋ္ဌ ထိုက်တန်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ အဖြာဖြာကို ဘဝ အဆက်ဆက် ခံစားနိုင်ရန် တည်ဆောက်ပါလေလော့။

အကြိုမိတ်ဆက်

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

"ဧဝရက်တက်ခဲ့ပြီ"

(သင့်ဘဝအောင်မြင်ရေးမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၇ ခု၊ မေလ)

ရန်ကုန်မြို့၊ တက္ကသိုလ်များ ဝိဇ္ဇာရုံမှာ သင့်
တန်းသား ၂၀၀ ကျော်တို့အား အဘိဓမ္မာသင်္ကြဟ် ကိုး
ပိုင်းကို ၃-ရက်ဖြင့်အပြီး လိပ်ပတ်လည်အောင် ခေတ်
အမြင်နှင့် ရှင်းလင်း ပို့ချရာ ထိရောက်အောင်မြင်ခဲ့
ခြင်း။

"ဆရာ... မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်ကို ပြောင်းသွားပြီးတဲ့နောက်
ဆရာ့ဆောင်းပါးတွေ သင့်ဘဝ မဂ္ဂဇင်းမှာ အပါနည်းသွားတယ်။ စာဖတ်
ပရိသတ်က ဆရာ့ဆောင်းပါးတွေကို ငဲ့မျှော်နေကြတယ်"

"ကြားသိရတာ ဝမ်းသာပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း လတ်
တလော အရေးကြီးတဲ့ ကိစ္စတွေကို ဦးစားပေးပြီး ဆောင်ရွက်နေရလို့
ယာယီတုံ့ဆိုင်းသွားတာပါ။ မော်လမြိုင် တက္ကသိုလ်က ထူထောင်ခါစ
တက္ကသိုလ်ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ တွဲဖက် ပါမောက္ခများက ကိုယ်ဆိုင်ရာ
ဌာနတွေကို တိုးချဲ့နေကြတယ်။ တက္ကသိုလ် တစ်ခုလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့

အကြံမိတ်ဆက်

ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ဝိုင်းဝန်း လုပ်ဆောင်နေကြပါတယ်။ ဒီအပြင် ကျွန်တော်က မော်လမြိုင် တက္ကသိုလ်နယ်မြေ ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို ယူထားပြီး မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ် နယ်မြေမှာရှိတဲ့ သာသနာ့မြေပေါ်မှာ သိန်း ၂၀ ကျော်တန် ဓမ္မာရုံကြီး ပေါ်ပေါက်လာအောင်လည်း ကြိုးပမ်းနေပါတယ်။"

"သာဓုပါ... ကြားရတာ ဝမ်းသာပါတယ်..."

"အဲ... နောက်ရှိသေးတယ်၊ မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်နယ်မြေမှာ ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများနဲ့ ဆရာ ဆရာမများအတွက် အဘိဓမ္မာ သင်တန်းသစ် တစ်ခုရယ်၊ မော်လမြိုင် မြို့ထဲမှာ မြို့သူ မြို့သားများအတွက် ညဘက် အဘိဓမ္မာ သင်တန်းတစ်ခုရယ် သင်တန်း နှစ်ခုဖွင့်လှစ်ပြီး ကျွန်တော် ပို့ချပေးနေတယ်။ ပြီးတော့တစ်ခါ ဗုဒ္ဓဓမ္မဟောပြောပွဲများကိုလည်း မော်လမြိုင် မြို့ပေါ်က နေရာအနှံ့အပြားနဲ့ အနီးအနားက မြို့များဖြစ်ကြတဲ့ မုဒုံ၊ ချောင်းဆုံ၊ သံဖြူဇရပ်၊ ကျိုက်မရော၊ ပေါင်၊ မုတ္တမ၊ ဖားအံ စသည်တို့မှာ လိုက်လံ ဟောပြောနေပါတယ်။"

"ဪ... ဒီလိုဆို ဆရာက ဓမ္မကထိကလည်း လုပ်နေရတာပေါ့"

"ဟုတ်တယ်... မရွယ်ဘဲ ဇော်ကဲမင်းဖြစ်သလို လိုက်လံ ဟောနေရပါတယ်။ အခု သင်္ကြန်လွန်တဲ့ အခါမှာလည်း တောင်ငူ၊ မိတ္ထီလာ၊ မြင်းခြံမြို့များမှာ တရားပွဲများ ဟောပြောဖို့နဲ့ အထူးရက်တို အဘိဓမ္မာ သင်တန်းများ ပို့ချပေးဖို့ ကျွန်တော် လက်ခံထားပါတယ်။"

"ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် ဓမ္မာရုံမှာတော့ ဆရာ မဟောပြောဘူးလား"

"ဟောပါတယ်... ၁၉၈၆-ခု စာသင်နှစ်အစမှာ ဗေဒဆော်ဦး တရားပွဲအနေနဲ့ 'ဗုဒ္ဓဝါဒ၏ အနှစ်သာရ' အကြောင်းကို သုံးရက်ဟောခဲ့ပါတယ်။ ဒုတိယနှစ်ဝက်မှာ 'ဘဝအဓိပ္ပာယ်နှင့်ဘဝပန်းတိုင်' အကြောင်း

ကိုအနောက်တိုင်းအမြင်နဲ့ဗုဒ္ဓအမြင်တို့ကိုပေါင်းစပ်ပြီးဟောကြားဖို့ရည် ရွယ်ထားပါတယ်"

တက္ကသိုလ်နှင့် အဘိဓမ္မာ ပန်သင့်လို့

"ကောင်းတယ်... လူငယ်တွေ စိတ်ဝင်စားကြမှာပါ။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် အဘိဓမ္မာသင်တန်းကော ဆက်ပို့ချနေသလား"

"ဟုတ်ကဲ့၊ အဆက်မပြတ်ပို့ချနေပါတယ်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာဆိုတာ အဖိုးတန်ဆုံး ဘဝပညာဖြစ်လို့မို့ တက္ကသိုလ်နယ်မြေနဲ့ အလွန်ပန်သင့်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တက္ကသိုလ်ဓမ္မာရုံမှာ စနေနေနဲ့တနင်္ဂနွေနေ့တိုင်း နံနက် ၈ နာရီခွဲမှ ၁၀ နာရီအထိ ပို့ချပေးပါတယ်။ ယခု ကျောင်းပိတ်ခိုက် ခေတ္တ ရပ်ထားပြီး မေလ ၉ ရက်နေ့မှာ သင်တန်း ပြန်စပါမယ်"

"ဆရာကိုယ်တိုင် ပို့ချပေးသလား"

"ကျွန်တော် ရန်ကုန်လာတာနဲ့ကြိုရင် ဝင်ပို့ချပါတယ်။ ပုံမှန် ပို့ချ ပေးနေတာက ကျွန်တော်ရဲ့ လက်ထောက် သင်တန်းဆရာမဖြစ်တဲ့ လက် ထောက် ကထိက ဒေါ်သန်းသန်းနွဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ သူလည်းပဲ အစိုးရ အဘိ ဓမ္မာ စာမေးပွဲမှာ တစ်ပြည်လုံးမှာ ဒုတိယရခဲ့တဲ့ လူပဲ"

"ဆရာက အဘိဓမ္မာ ရိုးရိုးတန်း၊ အဘိဓမ္မာဂုဏ်ထူးတန်းနဲ့ ဝိသုဒ္ဓိ မဂ် စာမေးပွဲများမှာ ပထမဆုချည်း သုံးထပ်ကွမ်း ဆွတ်ခူးခဲ့တော့ ဆရာ့ရဲ့ နည်းနာနိဿယကိုပါ တပည့်တွေ ရရှိသွားရင် ပိုကောင်းမှာပေါ့"

"ဟုတ်ကဲ့... ကျွန်တော် ပြုစုထားတဲ့ တက္ကသိုလ် အဘိဓမ္မာ စာအုပ်ကို သင်တန်းကိုင်းအဖြစ်သုံးပြီး ကျွန်တော်ပို့ချတဲ့နည်းအတိုင်း ပို့ချ ပေးနေပါတယ်။ ဒါနဲ့... ဝမ်းသာစရာ သတင်းတစ်ခု ပြောရဦးမယ်"

"ဘာသတင်းတုန်း ဆရာ"

အကြိမ်တစ်ဆက်

ဝေရက်တောင်ကို တက်ခဲ့ပြီတဲ့

"ကျွန်တော်တို့ ဝေရက်တက်ခဲ့တဲ့ သတင်းပါ"

"ဘယ်လို ဝေရက်တက်ခဲ့တာလဲ။ ခက်ခဲတဲ့ အလုပ်တစ်ခုကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့တာကို ဆိုလိုတာလား"

"ဦးတင်မောင် တော်တယ်ဗျာ၊ ဟုတ်တယ်၊ လူတွေက မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတဲ့ အလုပ်တစ်ခုကို ကျွန်တော်တို့ အောင်မြင်စွာ လုပ်ပြနိုင်ခဲ့ပြီ"

"ဘယ်လိုအလုပ်တဲ့လဲ၊ ဝမ်းသာစရာရှိရင် ဝမ်းသာရအောင် ပြောစမ်းပါဦး"

"အဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ် ကိုးပိုင်းကို သုံးရက်တည်းနဲ့ လိပ်ပတ်လည်အောင် အပြတ်ပို့ချနိုင်ခဲ့တဲ့ သတင်းထူးပါပဲ"

"ဟုတ်ပါရဲ့၊ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာဆိုတာ ဗုဒ္ဓတရားတော်များရဲ့ အနှစ်အသားပဲ မဟုတ်လား၊ ဆရာတို့က ဂျက်ခေတ်နဲ့အညီ ၃ ရက်တည်းနဲ့ ဘယ်လို ဟောကြားလိုက်တာလဲ"

"အဘိဓမ္မာ ဒေသနာအကျယ်က သမုဒ္ဒရာလေးစင်းထက် တောင်ပိုကျယ်သေးတော့ တစ်သက်လုံး ဟောပြောရင်တောင် ကုန်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ရဲ့ အနှစ်ချုပ်ကို သိဟိုဠ်သာ သနာတော်အတွင်းက အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ် ရွေးနုတ်ပြီး အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ ကျမ်းငယ်တစ်စောင်ကို ပြုစုခဲ့တယ် မဟုတ်လား။ ဒီကျမ်းကို မြန်မာ ဆရာတော်များက မြန်မာဘာသာပြန်ပြီး အဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းလို့ ခေါ်ကြတယ်။ ဒီကျမ်းမှာပါတဲ့ သဘောတရားများကို နားလည်သဘောပေါက်သွားတဲ့သူဟာ ပိဋကသုံးပုံရဲ့ လိုရင်း အနှစ်ချုပ်ကို သိရှိသွားတာပါပဲ။ ဒါကြောင့် သူ့အဖို့ ဒီဘဝမှာ အေးငြိမ်းချမ်းသာ အကျိုးရှိစွာ ကျင့်ကြံနေ ထိုင်ဖို့အတွက် အကောင်းဆုံး ဘဝပညာကို ရရှိလိုက်တာနဲ့ တူတယ်"

"မှန်ပါတယ်"

အရေးကြီးတဲ့ ဘာသာရေးမှတ်တိုင်

"အဲဒီအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်ကို တစ်ပတ်နှစ်ကြိမ်ကျ ပို့ချရင် တစ်နှစ်လောက်ကြာပါတယ်။ ခုတော့ အချိန်ရက်ရှည် မပေးနိုင်ကြတဲ့လူတွေ အတွက် ဥရက်တည်းနဲ့ အပြတ်ပို့ချပေးပါလို့ တက္ကသိုလ်များ ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းကြီးရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာသိန်းလှိုင်က မေတ္တာရပ်ခံတာနဲ့ ပြီးခဲ့တဲ့ မတ်လ (၂၇၊ ၂၈၊ ၂၉) ရက်တို့မှာ အောင်မြင်စွာ ပို့ချပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓဓမ္မ ဖြန့်ချိရေးမှာ အရေးကြီးတဲ့ မှတ်တိုင်တစ်ခုပဲလို့ ကျွန်တော် ယူဆပါတယ်"

"ဘယ်လိုအကြောင်းကြောင့်လည်း"

"ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ သဘောတရားပိုင်းဆိုတဲ့ ပရိယတ္တိနဲ့ လက်တွေ့ပိုင်းဆိုတဲ့ ပဋိပတ္တိရယ်လို့ ၂ ပါးစုံရှိတာကို သာသနာပြုလုပ်ငန်းမှာ ဒီနှစ်ပါးစုံကို အခြေချပျိုးထောင်ပေးရပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို နားလည်အောင် ရှင်းပြပါလို့ဆိုရင် အဘိဓမ္မာနဲ့ အကြောင်းအကျိုး ဆက်နွယ်ပြီး ရှင်းမှ ခုခေတ်လူငယ်လူရွယ် ပညာတတ်တွေ လက်ခံကြတယ်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက ခေတ်သစ်အဏုမြူ သီအိုရီထက် ပိုပြီး ထက်မြက်စူးရှတယ်။ ခေတ်သစ် အဏုမြူ သီအိုရီနဲ့ ဓာတ်ပြောင်းလဲခြင်း သဘောတွေ အဏုမြူစွမ်းအင် သဘောတွေကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရှင်းပြနိုင်သလို ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ သဘောတရားများကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ခိုင်ခိုင်လုံလုံ ရှင်းပြနိုင်ပါတယ်"

အနောက်တိုင်းက အဘိဓမ္မာကို မျှော်နေကြတယ်

"အနောက်တိုင်းမှာ သာသနာပြုတဲ့အခါ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက သိပ်အရေးပါမှာပေါ့"

"ဟုတ်ပါတယ်၊ ဆရာတော် ဦးသေဋ္ဌိလတို့၊ ဆရာတော် အရှင်

အကြိမ်တစ်ဆက်

ဉာဏ်သရတို့ ယခုနိုင်ငံခြားမှာ သာသနာပြုနေကြတာဟာ အဘိဓမ္မာ တရားကို ဟောကြားတာပါပဲ။ အမေရိကန် တက္ကသိုလ်များမှာ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို ဆရာတော် ဦးသေဌိလှ ဟောပြောတော့ ပါမောက္ခများက သဘောကျလွန်းလို့ '(Mental science) စိတ်သိပ္ပံ' ရယ်လို့ ကင်ပွန်းတပ်ကြပါတယ်။ ယနေ့အနောက်တိုင်းသားများက အဘိဓမ္မာကိုကျကျနန ဟောနိုင်တဲ့ လူတွေကို ဖိတ်ခေါ်နေပါတယ်။"

"ဆရာတို့ရဲ့ ၃ ရက်အပြတ်သင်တန်းစနစ်နဲ့ဆိုရင် သိပ်ဟန်ကျမှာပေါ့။ ဆရာတို့က ယခုလို ရက်တိုတိုနဲ့ အပြီးသင်နိုင်အောင် ဘယ်လိုနည်းကို သုံးသလဲ"

ထိရောက်အောင်မြင်တဲ့နည်းလမ်း

"သာသနာရေးဦးစီးဌာနက အဘိဓမ္မာရိုးရိုးတန်း စာမေးပွဲအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ အရှင်နေကာဘိဝံသ ဆရာတော်ရေးတဲ့ 'အခြေပြု သင်္ကြိုဟ်' နဲ့ မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော် ဦးနာရဒ ပြုစုခဲ့တဲ့ 'သင်္ကြိုဟ်ဇယား' များကို အခြေခံပြီး လွယ်ကူရှင်းလင်းတဲ့ သင်တန်းကိုင် စာအုပ်ကို ကျွန်တော် ပြုစုပါတယ်။ မူလပဋ္ဌာန်း ဆရာတော်ဟာ အင်မတန် ဉာဏ်ကြီးပါတယ်။ သင်္ကြိုဟ်အချက်အလက် အများကြီးကို ဇယားတစ်ခုထဲမှာ ပေါ်လွင်အောင် ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ရေးဆွဲခဲ့တယ်။ ဒီဇယားတွေကို သုံးပြီး "အဘိဓမ္မာကို ၁၅ မိနစ်နဲ့ မင်းတို့နားလည်အောင် ငါရှင်းပြပေးမယ်" လို့ ဆရာတော်က ကြွေးကြော်ခဲ့ပါတယ်။ ဆရာတော်ထံမှာ ကျွန်တော် တပည့်ခံခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ မစိုးရိမ်ဆရာတော်ရဲ့ တပည့်ဖြစ်တဲ့ ဆရာကြီး ဦးထွန်းတင်ထံမှာလည်း ကျွန်တော် ပညာယူခဲ့ပါတယ်။ ဆရာကောင်းများရဲ့ နည်းများနဲ့ ယနေ့ တက္ကသိုလ်သင်ကြားနည်း စနစ်များကို ပေါင်းစပ်ပြီး လွယ်ကူ ရှင်းလင်း လျင်မြန်ထိရောက်အောင် ကျွန်တော် ကြံဆပြီး ပို့ချပေးလိုက်တာပါ။"

ကျပ်သုံးသိန်းမကတန်တဲ့ ဘဝပညာကို ရကြပြီ

"သင်တန်းကို ဘယ်သူတွေ တက်ကြသလဲ။ နားကောလည်ကြ ရဲ့လား။"

"တက္ကသိုလ် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများ၊ ဆရာ ဆရာမများ၊ ဝန်ထမ်းများ၊ ပြင်ပမှ ဆရာဝန်များ၊ အင်ဂျင်နီယာများ၊ အခြေခံအထက် တန်း ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများနဲ့ စိတ်ဝင်စားသူတွေ စုစုပေါင်း ၂၀၀ ကျော် တက်ကြပါတယ်။ စေတနာရှင်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာလို့ သင် တန်းရပ်နားချိန်များမှာ အကျွေးအမွေးနဲ့ မပြတ်နည်းခဲ့ကြတာ အကုန်လုံး ကပျော်ရွှင်ကြပါတယ်။ သင်တန်းအစအဆုံး ပျင်းစရာ တစ်ကွက်မှမရှိဘဲ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်သဘောပေါက်သွားကြတယ်လို့ ၉ တန်း ကျောင်းသူကလေးကအစ အားလုံးက ပြောကြားကြပါတယ်။ သင်တန်း တက်တဲ့လူတိုင်းဟာ ငွေကျပ်သုံးသိန်းမက တန်ဖိုးရှိတဲ့ ဘဝပညာကို ရရှိ သွားပြီး သံသရာခရီးအတွက် အဆုံးအမရှိ တန်ဖိုးကြီးမားတဲ့ ကုသိုလ် ပါရမီထူးကို ရရှိသွားကြပြီလို့ ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါတယ်"

"သာဓု၊ သာဓု၊ ကြားရတာ သိပ်ဝမ်းသာပါတယ်။ အမြို့မြို့ အရွာရွာက ဒီသင်တန်းမျိုး ကျင်းပပေးဖို့ ဖိတ်ခေါ်ရင် ဆရာ ပို့ချပေးနိုင် မလား။"

"သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊ အလှူအပေါင်းမှာ တရားအလှူက အမြတ်ဆုံးဖို့ သင့်ဘဝမဂ္ဂဇင်းကသာ နိဗ္ဗာန်ကူးတို့လုပ်ပြီး များများ ဆော်သြပေးပါတော့။"

ပညာသည် ခွန်အား၊
အမြင်မြတ်ဆုံးပညာသည် အကြီးကျယ်ဆုံး
အကျိုးပေးမည်မှာ ဧကန်မလွဲတည်း။

လူငယ်များကြီးပွားချမ်းသာရေးအစစ်

(သင့်ဘဝအောင်မြင်ရေး မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၇ ခု ဩဂုတ်လနှင့် စက်တင်ဘာလ)

မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်မှာထူးတယ်

"ဆရာမင်းတင်မွန် 'ဝေရက်' တက်ပြီးတဲ့နောက် ဘာထူးသလဲ"

"ထူးသဗျို့... ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဓမ္မာရုံမှာ အဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ် ကိုးပိုင်းကို သုံးရက်နဲ့အပြတ် ဝေရက်တက်တဲ့ သင်တန်းဟာ လူသိ တော် တော်များသွားတယ်။ တစ်ချို့က ဆရာ ဘယ်လိုသင်သလဲလို့ မေးလာ ကြတယ်။ မိုးမကျမီ အချိန်ကလေးက တောင်ငူ၊ မိတ္ထီလာ၊ မြင်းခြံနဲ့ သထုံ၊ မြို့တို့မှာ အဘိဓမ္မာရက်တိုသင်တန်းသဘောကို နမူနာ သင်ပြပေးခဲ့ တယ်..."

"ပြီးခဲ့တဲ့ ဇွန် (၂၀၊ ၂၁၊ ၂၇၊ ၂၈)ရက်များမှာတော့ မော်လမြိုင် တက္ကသိုလ်မှာ ၄ ရက်အပြတ် သင်တန်းလုပ်တာ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူ ကျောင်းသား ၄၀၀ ကျော် တက်သဗျို့။ ၄ ရက်စလုံး စိတ်ပါ လက်ပါနဲ့ ပျော်ပျော်ပါးပါး တက်ကြတယ်"

"ဟင်- တယ်ဟုတ်ပါလား၊ ကျွန်တော့်အမြင်က တက္ကသိုလ် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေဟာ အပျော်အပါးဘက်မှာ ပိုအားသန် ကြတယ်လို့"

အကြံမိတ်ဆက်

"အပျော်အပါးကို လူတိုင်း ကြိုက်တယ်လေ။ တက္ကသိုလ်
ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတို့က အရွယ်လည်း ကောင်း၊ လွတ်လပ်မှုက
လည်း ရှိတော့ ပိုပျော်ကြတယ် ထင်ရတာပေါ့။ ဒါပေမယ့် သူတို့တစ်တွေ
က မီးခဲပြာဖုံးကလေးတွေဗျ။ သင်တန်းအဖွင့် မိန့်ခွန်းမှာ ထိုစဉ်က
ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဦးခင်မောင်တင် (တက္ကသိုလ် ဘုန်းနိုင်) က သူတို့ကို
ချီးကျူးသွားတယ်..."

"နောက်ပြီး အဘိဓမ္မာကို သိနားလည်ထားရင် နေ့တတ်၊ ကျင့်
တတ်၊ ချစ်တတ်၊ တွေးတတ်၊ ဆက်ဆံတတ်၊ ဒီဘဝအကျိုးများအောင်
အကုန်လုံးကို ပညာရှိရှိ လုပ်တတ် ကိုင်တတ်သွားကြလိမ့်မယ်။ လူငယ်
တွေ ကြီးပွားချမ်းသာဖို့ အကောင်းဆုံး အခြေခံ ပညာပါပဲတဲ့"

အကျိုးရှိတဲ့ ပျော်ရွှင်နည်း

"အဘိဓမ္မာဟာ ဘဝမှာ ဒီလောက်တန်ဖိုးရှိမှန်း လူငယ်အများစု
က မတွေ့မိကြဘူးနော်"

"တန်ဖိုးအရှိဆုံးပညာဖြစ်လို့ 'အဖိုးတန်ဆုံးဘဝပညာ' လို့ကျွန်
တော် ကြွေးကြော်နေတာပါပဲ။ လေးရက်အပြတ် သင်တန်းပြီးဆုံးတဲ့အခါ
သင်တန်းသားတွေ ကောင်းကောင်း သဘောပေါက်သွားကြပါတယ်"

"တက္ကသိုလ် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေ အဘိဓမ္မာမှာ စိတ်
ဝင်စားလာအောင် ဆရာဘယ်လို နှိုးဆော်ပေးတာလဲ"

"ခေတ်အကြိုက်ကိုလိုက်ပြီး ကြော်ငြာပေးရတယ်။ ရက်တို
အဘိဓမ္မာသင်တန်းဟာ ပျော်စရာအကောင်းဆုံး သင်တန်း၊ အကျိုးအများ
ဆုံး သင်တန်း၊ တစ်သက်တာလုံး အမှတ်တရဖြစ်မယ့် သင်တန်းလို့ ကြော်
ငြာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဆွဲဆောင်မှုအကောင်းဆုံး အချက်က တစ်နေ့ သုံး
ကြိမ် ကျွေးမွေးမယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ"

"ဆရာပြောတဲ့အတိုင်း တကယ်ဖြစ်ရဲ့လား"

"ဖြစ်တာပေါ့၊ ကျွန်တော်က အာမခံနဲ့ ကြော်ငြာတာပဲ။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူအဆောင်များကို မေတ္တာရပ်ခံလိုက်တော့ သူတို့က ရက်ရက်ရောရော ကျွေးမွေးကြတာလေဗျာ။ သင်ပေးလိုက်တဲ့ ပညာကလည်း ဘဝအကြောင်း သိစရာအကောင်းဆုံး အချက်များဖြစ်တော့ အင်မတန် စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်၊ သိပ္ပံအသိအမြင်တို့နဲ့ ယှဉ်ပြီး ပြောပြသွားတာမို့ အဘိဓမ္မာပညာဟာ အဆန်းသစ်ဆုံး ပညာဖြစ်တာကို သင်တန်းသားတွေ သဘောပေါက်သွားကြတယ်"

"ကြားရတာ အားရစရာပဲ"

"စိတ်အကြောင်း စသင်လိုက်တာနဲ့ အပြစ်ရှိတဲ့ အကုသိုလ်စိတ်နဲ့ အကျိုးရှိတဲ့ ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို သူတို့ခွဲခြားသိသွားတယ်။ ကိုယ့်သန္တာန်မှာ ဘာစိတ်တွေ ဖြစ်နေတာကို ချက်ချင်းဆန်းစစ်နိုင်တယ်။ အကုသိုလ်စိတ် အဖြစ်နည်းပြီး ကုသိုလ်စိတ် အဖြစ်များအောင် နှလုံးသွင်းနည်းကိုလည်း တစ်ခါတည်း သိသွားတယ်။ ဒီတစ်ချက်တည်းနဲ့ကို အဘိဓမ္မာ သင်တန်းဟာ တစ်နေ့ကျပ်တစ်သိန်းမက တန်ဖိုးရှိသွားပြီလေ"

"ဆရာ သင်တန်းဟာ နေ့တိုင်း သိန်းဆူပေါက်တဲ့ သင်တန်းပေါ့... ဟဲ...ဟဲ..."

"ဒါက အကျိုးရှိတာ မရှိတာကို ငွေတိုင်းတာတတ်ကြလို့ ဥပမာ နှိုင်းပြီး ပြောတာပါ။ တကယ်တန်ဖိုးက တစ်နေ့ တစ်သိန်း ဘယ်က မလဲ။ ကုသိုလ်စိတ် တစ်မိနစ်ကြာ ဖြစ်ရင်ပဲ ဒီကုသိုလ်ကံတွေ အကျိုးပေးရင် လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဘဝတွေ ကုဋေပေါင်းများစွာ ခံစားနိုင်တာကိုး။ လူတွေက တစ်နေ့ ကျပ်တစ်ရာလောက် ရတဲ့ အလုပ်ကို မညည်းမညှူ လုပ်ကြတယ်။ တစ်နေ့ ကျပ်တစ်သိန်းမက တန်တဲ့ အဘိဓမ္မာ သင်တန်းကို သိပ်တက်ကြဖို့ ကောင်းတာနော်"

"အကျိုးလည်းရှိ၊ ပျော်စရာလည်းကောင်းဆိုတော့ သိပ်တက်"

သင့်တာပေါ့"

"ဒါလည်း ဆိုကရေးတီး(စ်) ပြောသလို ကောင်းတာကို တကယ် သိလာတဲ့အခါ မကောင်းတာကို မလုပ်တော့ဘူးတဲ့၊ မကောင်းတာကို လည်း မကောင်းမှန်း မသိ၊ ကောင်းတာကိုလည်း ကောင်းမှန်းမသိတော့ တစ်နပ်စာ ပျော်ရွှင်မှုနောက်ကိုပဲ လူတွေလိုက်နေကြတယ်လေ"

ဘဝမီးရှူးတန်ဆောင်အမှန်ကိုရမှ ကြီးပွားမယ်

"ဆရာ အဘိဓမ္မာသင်တန်းတွေ များများဖြစ်လာရင် ကောင်းမယ်"

"လူတွေဟာ အမြင်မှန်ရလာဖို့ အရေးကြီးတယ်။ ဘဝ ဘယ်လို ဖြစ်လာခဲ့တယ်၊ ဘဝ ဘယ်လိုဆက်ဖြစ်ဦးမယ်၊ ဘဝအဓိပ္ပာယ်၊ ဘဝကိစ္စ၊ ဘဝပန်းတိုင်တို့ကို မမြင်မသိဘဲ မစင်ဗွက်တောထဲမှာ ဝက်တွေ လူးပျော်နေသလို ကာမဂုဏ်နဲ့ ထဲမှာ အပျော်လွန်နေကြရင် အကြီးအကျယ် ဘဝဆုံးရှုံးသွားလိမ့်မယ်..."

"Life is not a gamble" ဘဝဆိုတာ လောင်းတမ်းကစားစရာ မဟုတ်ဘူး။ အမှောင်ထဲမှာ လမ်းလျှောက်နေတဲ့သူဟာ ဆူးဖြောင့်ခလုတ်ကန်သင်းတို့ကို တိုးမိပြီး ချောက်ထဲလဲကျနိုင်သလို ဘဝအကြောင်းကို သိနားလည်ထားတဲ့ ဘဝအမြင် Life Philosophy မရှိဘဲ စမ်းတဝါးဝါးနဲ့ ဒီဘဝခရီးနှင့်နေရင် ဘဝဆုံးရှုံးသွားမှာ သေချာတယ်။ ဘဝအမြင်မှန်ပေါ်မှာ ရပ်တည်မှ ဘဝကြီးပွားချမ်းသာလိမ့်မယ်"

"ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာဟာ ဘဝအမြင်မှန်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်"

"သက်သေပြနိုင်ပါတယ်- အနောက်တိုင်း တက္ကသိုလ်များမှာ ဒဿနိကဗေဒ Philosophy ကို အမြင့်ဆုံးပညာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြတယ်။ ဒဿနပညာရှင်ကြီးတွေ တွေးခေါ်ရှင်ကြီးတွေ တွေးခေါ်ထားတာ

တွေကို လေ့လာမှ ဘဝအမြင်မှန် ရနိုင်တယ်လို့ သူတို့ယူဆကြတယ်။

"ဒါပေမယ့် တွေးခေါ်ရှင်ကြီးတွေရဲ့ အယူဝါဒများက တစ်ကျောင်းတစ်ဂါထာ တစ်ရွာ တစ်ပုဒ်ဆန်းဆိုသလို အမျိုးမျိုးဖြစ်နေတော့ ဘယ်ဝါဒက မှန်တာကို ဘယ်သူမှ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘူး။ သူတို့ရဲ့ တွေးခေါ်ချက်များမှာ စရဏအကျင့်တရား မပါရှိလို့မို့ သိပ္ပံနည်းကျ မှန်ကန်တယ်လို့ လက်တွေ့ မပြနိုင်ဘူး"

"လေ့လာမှု၊ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုဆိုတဲ့ သုတမယပညာ၊ စိန္တာမယ ပညာလောကီနဲ့ ဘဝသစ္စာကို မမြင် မသိနိုင်ဘူး။ သမာဓိထူထောင်ပြီး ထိုးထွင်းသိတဲ့ ဘာဝနာမယ ပညာနဲ့သာ ဘဝသစ္စာကို သိမြင်နိုင်တယ်လို့ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောကြားထားတာ တကယ်မှန်တယ်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်မှာ စရဏခေါ် လက်တွေ့အကျင့်တရားတွေ ပါနေတော့ ကျင့်ကြံကြည့်တာနဲ့ မှန် မမှန် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်"

"ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကသာ ဘဝသစ္စာကို ညွှန်ပြနိုင်ပြီး အနောက်တိုင်း ဒဿနိကဗေဒက ဘဝသစ္စာကို မညွှန်ပြနိုင်ဘူးလို့ ဆရာဆိုလိုတာပေါ့၊ ဟုတ်လား"

"အဲဒီအတိုင်း ဆိုလိုပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဘဝအတွေးအခေါ်တွေ မမှန်ကန်လို့ တကယ်ငြိမ်းချမ်း ပျော်ရွှင်တဲ့ဘဝကို သူတို့ မထူထောင်နိုင်ကြဘူးလေ။ စိတ္တဇဆေးရုံတွေ နေရာမဆန့်လို့ ဆေးရုံသစ်တွေ တစ်ရုံပြီး တစ်ရုံတိုးဆောက်နေကြရတယ်လေ။ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ စိတ္တဇဆေးရုံ တစ်ခုတည်း ရှိတယ် မဟုတ်လား။ အဲဒီတစ်ခုတည်းတောင်မှ လူပြည်တဲ့ အခါ နည်းပါတယ်။"

"မြန်မာတွေက ရုပ်ပစ္စည်းပိုင်းမှာ မချမ်းသာပေမယ့် စိတ်ပိုင်းမှာတော့ ကမ္ဘာ့အပျော်ရွှင်ဆုံး လူတွေစာရင်းထဲမှာ ပါကြတယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓဒဿနရဲ့ မှန်ကန်မှုကို ဖော်ပြတာပဲ။ ဒါတောင် ယနေ့ မြန်မာအများက ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို မသိနားမလည်လို့ ရုန်းကြမ်းလာကြပြီ"

ကမ္ဘာတက္ကသိုလ်တွေမှာ အဘိဓမ္မာသင်ဖို့
မကောင်းဘူးလား

"ဒီလိုဆိုရင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အနောက်တိုင်း တက္ကသိုလ်များမှာ
သင်ကြားပေးဖို့ မကောင်းဘူးလား ဆရာ"

"သိပ်ကောင်းတာပေါ့ဗျာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ရယ်လီဂျီယန် (Re-
ligion) ဘာသာတစ်ရပ်လို့ သူတို့ ယူဆထားတော့ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို
ဒဿနိကဗေဒထဲမှာ ထည့်ရကောင်းမှန်း မသိကြသေးဘူး။ အမှန်က
အနောက်တိုင်း ဒဿနဆရာကြီးတွေ ရှာဖွေကြည့်နေကြတဲ့ ဘဝသစ္စာနဲ့
လောကသစ္စာတွေဟာ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာထဲမှာ အကုန်အရန်သင့်ရှိတယ်။
ဒီသစ္စာတွေကလည်း မှန်ကန်ကြောင်း လက်တွေ့ပြပြီးတဲ့ အမှန်တရား
(Verified-Truth) တွေပါပဲ။"

"ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကမ္ဘာသိအောင် လုပ်နိုင်ရင် မြန်မာကို ကမ္ဘာက
လေးစားလာမှာပဲ။"

"ဆရာ့အဆိုပြုချက်က တယ်ဟုတ်ပါလား။ ဖြစ်အောင် လုပ်နိုင်
ပါ့မလားဆရာ"

"ကြိုးစားရင် ဖြစ်နိုင်တာပေါ့။ ဆံရာတော် ဦးသေဋ္ဌိလ၊ ဆရာ
တော် အရှင်ဉာဏိဿရ စတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များက နိုင်ငံခြားမှာ အဘိဓမ္မာတရား
ဟောပြခဲ့ကြလို့ ဟိုကလူတွေက ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အလွန်တောင်းဆိုနေ
ကြပြီ။"

"မြန်မာတက္ကသိုလ် များမှာလည်း အနောက်တိုင်း ဒဿနိက
ဗေဒထက်သာလွန်တဲ့ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို အထူးအလေးပေးပြီး သင်ကြား
ပို့ချပေးဖို့ကောင်းတယ်။ မြန်မာ ဒဿနိကဆရာတွေက ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို
ကမ္ဘာသိအောင် လုပ်ပေးကြဖို့ကောင်းတယ်။"

"ဘယ်လို လုပ်ရမလဲ ဆရာ"

"ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို ဒဿနိကဆရာတွေ ကောင်းကောင်း ကျွမ်းကျင်အောင် အလျင်လေ့လာပေါ့။ ပြီးတော့ အနောက်တိုင်း ဒဿနိကဗေဒနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး ဒဿနိကအမြင်နဲ့ အနောက်တိုင်းသားများက ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို မြင်လာနိုင်အောင် ရေးသား ဖော်ပြောပေးကြပေါ့"

လောကီနဲ့ လောကုတ္တရာ ခွဲခြားမရပါ။

"ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာပညာက လောကုတ္တရာမဟုတ်လား။ လောကီပညာနဲ့ တွဲစပ်လို့ ရပါ့မလား"

"သိပ်ကောင်းတဲ့ မေးခွန်းများ။ လောကုတ္တရာဆိုတာ လောကမှ လွတ်မြောက်ခြင်းလို့ အဓိပ္ပာယ်ပြန်ကြတယ်။ လောကခေါ် ၃၁-ဘုံမှ လွတ်မြောက်နိုင်အောင် လမ်းညွှန်ပြပေးတဲ့ လောကုတ္တရာပညာဆိုတာ လက်ရှိဘဝမှာလည်း အကျိုးကျေးဇူး အထူးများစေပါတယ်။"

"သိပ္ပံနယ်မှာ ယခုအခါ ကမ္ဘာမြေကြီးရဲ့ ဆွဲငင်အားကို ကျော်လွန်ပြီး အာကာသထဲကို ထွက်ကာ စူးစမ်းရှာဖွေနေကြတယ် မဟုတ်လား။ ဒီကမ္ဘာရဲ့ ပြင်ပဖြစ်တဲ့ အာကာသအကြောင်းကို လေ့လာထားတဲ့ ပညာဟာ ယနေ့လောကလူသားတွေကို အကျိုးပြုနေပြီလေ။ ဂြိုဟ်တုများမှ တစ်ဆင့် အသံလွှင့်တာတို့၊ မိုးလေဝသ စူးစမ်းတာတို့၊ ဓာတ်သတ္တု ရှာဖွေရေးတို့ကို ပြုလုပ်နေကြပြီလေ။ အာကာသ သိပ္ပံနဲ့ ကမ္ဘာ့သိပ္ပံ တစ်ထပ်တည်း ဖြစ်နေပါပြီ။"

"ထိုနည်းအတိုင်းပဲ လောကုတ္တရာအရေးနဲ့ လောကီအရေးတို့ဟာ တစ်ထပ်တည်းဖြစ်မှ ကောင်းတယ်။ လောကုတ္တရာအရေးဆိုတာ ကိလေသာ ပယ်သတ်ရေးပဲ မဟုတ်လား။ လိုချင်တပ်မက်မှု လောဘ၊ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းမှု ဒေါသ၊ တွေဝေမိုက်မဲမှု မောဟ၊ ထောင်လွှားဝင့်ကြားမှု မာန၊ အယုလွဲမှု ဒိဋ္ဌိ၊ ဘုရား တရား သံဃာတို့ကို ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှု ဝိစိကိစ္ဆာ၊ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စ၊ မကောင်းတာပြုလုပ်ဖို့ရန် မရှက်မှု"

အဟိရိက၊ မကောင်းတာ ပြုလုပ်ဖို့ရန် မကြောက်လန့်မှု အနောတ္တပ္ပ၊ ဒီကိလေသာတရားဆိုးတွေကလူတွေရဲ့ဘဝကို ယုတ်ညံ့ပူလောင်နေစေကြတယ်မဟုတ်လား။ ကမ္ဘာလောကကိုမီးလောင်တိုက်ထဲသွင်းပေးနေကြတယ်မဟုတ်ဘူးလား။ လူတွေကို အပါယ်ကျအောင်လည်း တွန်းပို့ပေးနေကြတယ်မဟုတ်လား။

“ကိလေသာတရားတွေ ခေါင်းပါးသွားပြီး မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ တရားတွေရှင်သန်လာတာနဲ့တစ်ပြိုင်နက် လူတိုင်းရဲ့ဘဝဟာ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စရာကောင်းလာမယ်မဟုတ်လား။ ကမ္ဘာတစ်ဝှန်းလုံး ငြိမ်းချမ်းသာယာသွားမယ်မဟုတ်လား”

“မှန်လိုက်လေ ဆရာရယ် . . .”

“ဒီလိုဆိုရင်ယနေ့လူငယ်လူရွယ်တို့ရဲ့ ဘဝကြီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် အကောင်းဆုံးအခြေခံပညာဟာဘာလဲ”

“ဘဝအမြင်မှန်ကို သိရှိနိုင်စေတဲ့အဘိဓမ္မာပညာပဲပေါ့ဆရာ”

“ဒါလောက်အဖိုးတန်တဲ့ အဘိဓမ္မာပညာကို မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှန်းလုံးပျံ့နှံ့သွားအောင် ကြိုးပမ်းကြပါစို့လား”

“မိဘများက အမြင်မှန်ရကြပြီး မိမိတို့ရဲ့ သားသမီးများကို လောကီပညာအမွေပေးကြသလို လောကုတ္တရာအမွေကိုလည်းကြိုးစားပေးကြပါလို့ ကျွန်တော်တို့ ဝိုင်းဝန်းဆော်ဩပေးပါမယ်”

“ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့ရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတွက် လေးသင်္ချေနဲ့ ကမ္ဘာတစ်သိန်းတိုင်တိုင် ပါရမီဖြည့်ဆည်းပြီးမှရရှိခဲ့တဲ့ သဗ္ဗညုတ

ဉာဏ်တော်နဲ့ ထုတ်ဖော်ဟောကြားထားတဲ့ ကမ္ဘာ့အလှပဆုံး အဆင့်
မြင့်ဆုံး အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်သည် ဤကမ္ဘာမြေပြင်မှ မပပျောက်
သွားအောင် အားသွန်ကြိုးပမ်း စောင့်ရှောက်ကြပါကုန်စို့။”

“ သာဓု ... သာဓု ... သာဓု ... ”

သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တု သုခိတတ္တာ။”

မြန်မာကို ကမ္ဘာက လေးစားရေး

ဖိလိုဆိုဖိခေါ် ဒဿနိကပေဒသည် ဘဝအကြောင်းနှင့်
လောကအကြောင်းတို့ကို တွေးခေါ်ထားကြသည့် အတွေးအမြင်
ဆိုင်ရာ ပညာဖြစ်၏။

အနောက်တိုင်း ဒဿနပညာရှင်များသည် မောဟမျက်နှာဖုံး
စွပ်လျက်နှင့် ပညတ်နယ်တွင် ဘဝသစ္စာနှင့် လောကသစ္စာများကို
ရှာဖွေနေကြရာ ယနေ့တိုင် မတွေ့ရှိကြသေးပါ။

သူတို့ရှာကြနေသော သစ္စာအမှန်တရားများအားလုံးသည်
ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာတွင် အကုန်အရန်သင့်ရှိနေကြ၏။ မှန်ကန်ကြောင်း
သိပ္ပံ နည်းကျ လက်တွေ့ပြပြီးလည်းဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို ကမ္ဘာသိအောင် လုပ်နိုင်လျှင် မြန်မာကို
ကမ္ဘာက လေးစားလာရမည် ဖြစ်သတည်း။

မာတိကာ

အကြိုမိတ်ဆက်

ဘဝမီးရှူးတန်ဆောင်	...	၁
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ရက်တိုအဘိဓမ္မာသင်တန်းဓာတ်ပုံ		
မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ် ရက်တို အဘိဓမ္မာသင်တန်းဓာတ်ပုံ		
ဒေါက်တာမင်းတင်မွန် "ဝေရက်တက်ခဲ့ပြီ"	...	၁
လူငယ်များ ကြီးပွားချမ်းသာရေးအစစ်	...	၈
အမှာစာ	...	၂၆
နိဒါန်း	...	၂၉
ပဏာမအဖွင့်	...	၃၁

အခန်း (၁) စိတ်ပိုင်း

ဘုံအားဖြင့် စိတ်ကို ၄ မျိုးခွဲခြားပုံ	...	၃၄
အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး	...	၃၅
လောဘမူစိတ် ၈-ပါး	...	၃၅
ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး	...	၃၇
မောဟမူစိတ် ၂-ပါး	...	၃၈
အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး	...	၃၉
အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး	...	၃၉
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး	...	၄၀

အဟိတ်ကြိယာစိတ်	၃-ပါး	...	၄၂
ကာမသောဘဏ္ဍစိတ်	၂၄-ပါး	...	၄၃
မဟာကုသိုလ်စိတ်	၈-ပါး	...	၄၃
မဟာဝိပါက်စိတ်	၈-ပါး	...	၄၄
မဟာကြိယာစိတ်	၈-ပါး	...	၄၅
ဂူပါဝစရစိတ်	၁၅-ပါး	...	၄၅
အဂူပါဝစရစိတ်	၁၂-ပါး	...	၄၈
လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း	၈-ပါး	...	၅၀
လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ်	၄၀	...	၅၁
မဂ်စိတ်အကျယ်	၂၀	...	၅၁
ဖိုလ်စိတ်အကျယ်	၂၀	...	၅၂
စိတ်များကို သရုပ်ခွဲခြင်း		...	၅၃

အခန်း (၂) စေတသိက်ပိုင်း

စေတသိက်ဆိုသည်မှာ	....	၅၆
စေတသိက် ၅၂-ပါး	...	၅၇
အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃-ပါး	...	၅၇
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါး	...	၅၇
ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါး	...	၅၈
အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး	...	၆၀
သောဘဏ္ဍသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉-ပါး	...	၆၃
ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါး	...	၆၈
အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး	...	၆၉
ပညိန္ဒြေစေတသိက်	...	၇၀
စေတသိက်၌စိတ်ယှဉ်-သမ္ပယောဂနည်း	...	၇၀
စိတ်၌စေတသိက်ယှဉ်-သင်္ဂဟနည်း	...	၇၂
နိယတယောဂီနှင့် အနိယတယောဂီ	...	၇၈
လက်တွေ့ စိစစ်ပုံ		၈၀

အခန်း (၃) ပကိဏ်းပိုင်း

ရုပ်နာမ်ဆက်သွယ်မှု	... ၈၂
ဝေဒနာသင်္ဂဟ	... ၈၂
ဟေတုသင်္ဂဟ	... ၈၄
ကိစ္စသင်္ဂဟ	... ၈၅
ကိစ္စဆောင်ရွက်သည့်စိတ်များ	... ၈၆
ကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် ဌာနများ	... ၈၇
ကိစ္စနှင့် ဌာနတပ်သောစိတ်များ	... ၈၉
ဒွါရသင်္ဂဟ	... ၈၉
ဒွါရအသီးသီး၌ ဖြစ်သောစိတ်များ	... ၉၀
အာရမ္မဏသင်္ဂဟ	... ၉၂
အာရုံအသီးသီးကို ယူနိုင်သည့်စိတ်များ	... ၉၃
ဝတ္ထုသင်္ဂဟ	... ၉၄
ဘုံနှင့်ဝတ္ထု	... ၉၅
ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါး	... ၉၅

အခန်း (၄) ဝိထိပိုင်း

ဝိထိ၏အဓိပ္ပာယ်၊ စိတ်၏အသက်	... ၉၈
ရုပ်၏အသက်၊ ဝိညာဏဆက္က	... ၉၉
ဝိထိဆက္က	... ၉၉
စက္ခုဒွါရဝိထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး	... ၁၀၀
ဝိသယပုဝတ္တိဆက္က	... ၁၀၂
ဝိဘိစိတ်များနှင့် ဝိထိမှတ်စိတ်များ	... ၁၀၃
ဘဝင်စိတ် ၃-မျိုး	... ၁၀၄
စက္ခုဒွါရဝိထိ ၁၅-ပါး	... ၁၀၅
အတိမဟန္တာရုံ ၁-ဝိထိဖြစ်ပုံ	... ၁၀၆
မဟန္တာရုံ ၂-ဝိထိဖြစ်ပုံ	... ၁၀၇

ပရိတ္တာရုံ ၆-ဝိထိဖြစ်ပုံ	... ၁၀၈
အတိပရိတ္တာရုံ ၆-ဝိထိဖြစ်ပုံ	... ၁၁၀
ပဉ္စဒွါရဝိထိ ၇၅-ပါး	... ၁၁၁
သရက်သီးကြောသည့်ဥပမာ	... ၁၁၂
ပဉ္စဒွါရဝိထိစိတ် ၅၄-ပါး	... ၁၁၂
ဝိထိစိတ်တို့၏ အာရုံနှင့် မှီရာဝတ္ထု	... ၁၁၃
မနောဒွါရဝိထိအပြား	... ၁၁၄
ကာမဇောမနောဒွါရ ၄-ဝိထိ	... ၁၁၅
ကာမဇောမနောဒွါရ ဝိထိစိတ်များ	... ၁၁၆
တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရ ၄-ဝိထိ	... ၁၁၇
အပ္ပနာဇောဝါရဝိထိများ	... ၁၁၇
ဂ္ဂုပါဝစရအပ္ပနာဝိထိ ၅-ပါး	... ၁၁၉
အဂ္ဂုပါဝစရအပ္ပနာဝိထိ ၄-ပါး	... ၁၂၁
အဘိညာ အပ္ပနာဝိထိ	... ၁၂၂
မဂ္ဂအပ္ပနာဝိထိ ၄-ပါး	... ၁၂၄
ဖလသမာပတ္တိဝိထိ ၄-ပါး	... ၁၂၅
နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ	... ၁၂၆
ဝိပါကနိယာမ	... ၁၂၇
ကာမဇောအကြိမ်	... ၁၂၈
အပ္ပနာဇောအကြိမ်	... ၁၂၈
တဒါရုံစစ်ခန်း	... ၁၂၉
အာဂန္တုကာဘဝင်	... ၁၂၉
ဘုံ၌စိတ်ရ	... ၁၃၀
ပုဂ္ဂလဘောဒ (ပုဂ္ဂိုလ်အပြား)	... ၁၃၁
ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ	... ၁၃၂

အခန်း (၅) ဘုံပိုင်း

ဝိထိမှတ်စိတ်များ	...	၁၃၇
စတုက္ကလေးလံ	...	၁၃၇
ဘုံလေးမျိုး	...	၁၃၈
ဘုံများ၏တည်ရာ	...	၁၃၈
ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်	...	၁၄၁
ပဋိသန္ဓေ ၄-မျိုး	...	၁၄၂
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပဋိသန္ဓေ	...	၁၄၂
ပဋိသန္ဓေတည်ပုံ ၄-မျိုး	...	၁၄၅
ဘုံသားနှင့် ပဋိသန္ဓေ	...	၁၄၅
သတ္တဝါတို့၏သက်တမ်း	...	၁၄၆
ကမ္ဘာပျက်ပုံ	...	၁၄၉
ကမ္မစတုက္က	...	၁၄၉
ကိစ္စကမ္မစတုက္က	...	၁၅၀
ပါကဒါနပရိယာယ ကမ္မစတုက္က	...	၁၅၁
ပါကကာလ ကမ္မစတုက္က	...	၁၅၁
ပါကဋ္ဌာန ကမ္မစတုက္က	...	၁၅၂
ကမ္မဒါရနှင့် ကံသုံးပါး	...	၁၅၂
အကုသိုလ်ကံ ၁၀-ပါး	...	၁၅၃
သုစရိုက် ၁၀-ပါး	...	၁၅၅
ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါး	...	၁၅၇
အကုသိုလ်ကံနှင့် ကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးပေးပုံ	...	၁၅၉
သေခြင်းအကြောင်း ၄-ပါး	...	၁၆၃
စုတေခါနီး အာရုံထင်ပုံ	...	၁၆၃
မရဏာသန္နဝိထိ	...	၁၆၄
ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အာရုံ	...	၁၆၅
အဂ္ဂပစုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား	...	၁၆၆

ရူပစုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား	... ၁၆၇
ကာမစုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား	... ၁၆၇

အခန်း (၆) ရုပ်ပိုင်း

ရူပသမုဒ္ဒေသ	... ၁၆၈
ဘူတရုပ် ၄-ပါး	... ၁၆၈
ဥပါဒါရုပ် ၂၄-ပါး	... ၁၆၉
နိမ္မန္တရုပ် ၁၈-ပါး	... ၁၇၃
ရူပဝိဘာဂ	... ၁၇၄
ရူပသမုဋ္ဌာန	... ၁၇၆
ရုပ်ဖြစ်ပုံ	... ၁၇၈
ရုပ်အမျိုးအစားများ	... ၁၇၉
ရူပကလာပ	... ၁၈၁
ကမ္မဇကေလာပ် ၉-စည်း	... ၁၈၂
စိတ္တဇကေလာပ် ၆-စည်း	... ၁၈၃
ဥတုကေလာပ် ၄-စည်း	... ၁၈၄
အာဟာရကေလာပ် ၂-စည်း	... ၁၈၄
ရူပပဝတ္တိက္ကမ	... ၁၈၅
ဘုံ ၃-ပါး၌ ရနိုင်သောရုပ်များ	... ၁၈၅
ယောနိခေါ် အမျိုးဇာတ် ၄-ပါး	... ၁၈၆
ပဋိသန္ဓေအခါ ရုပ်ဖြစ်စဉ်	... ၁၈၆
စတုရေပုံဖြစ်စဉ်	... ၁၈၇
စတုရေပုံတို့၏ ဖြစ်ပျက်စဉ်	... ၁၈၈
နိဗ္ဗာန်	... ၁၈၉
နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး	... ၁၉၀
နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ပုဒ်များ	... ၁၉၀

အခန်း (၇) သမုစ္စည်းပိုင်း

အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်	... ၁၉၂
အကုသလသင်္ဂဟ	... ၁၉၂
အာသဝေါတရား ၄-ပါး	... ၁၉၂
ဩဃ ၄-ပါး	... ၁၉၃
ယောဂ ၄-ပါး၊ ဂန္ထ ၄-ပါး	... ၁၉၃၊ ၁၉၄
ဥပါဒါန် ၄-ပါး	... ၁၉၅
နိဝရဏ ၆-ပါး	... ၁၉၆
အနုသယ ၇-ပါး	... ၁၉၇
သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး	... ၁၉၈
ကိလေသာ ၁၀-ပါး	... ၁၉၉
မိဿကသင်္ဂဟ၊ ဟိတ် ၆-ပါး	... ၂၀၀
ဈာန် ၇-ပါး	... ၂၀၁
မဂ္ဂင် ၁၂-ပါး	... ၂၀၂
ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး	... ၂၀၃
ဗိုလ် ၉-ပါး	... ၂၀၅
အဓိပတိ ၄-ပါး	... ၂၀၇
အာဟာရ ၄-ပါး	... ၂၀၈
ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ	... ၂၀၈
သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး	... ၂၀၉
သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး	... ၂၁၀
ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး	... ၂၁၁
ဣန္ဒြေ ၅-ပါး	... ၂၁၁
ဗိုလ် ၅-ပါး၊ ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါး	... ၂၁၂
မဂ္ဂင် ၈-ပါး	... ၂၁၃
သဗ္ဗသင်္ဂဟ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး	... ၂၁၄
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး	... ၂၁၄

အာယတန ၁၂-ပါး	... ၂၁၆
ဓာတ် ၁၈-ပါး	... ၂၁၇

အခန်း (၈) ပစ္စည်းပိုင်း

ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်	... ၂၂၀
ကျေးဇူးပြုနည်း ၂-မျိုး	... ၂၂၀
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း	... ၂၂၁
အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ	... ၂၂၁
သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ	... ၂၂၂
ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ	... ၂၂၃
နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ	... ၂၂၄
သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော	... ၂၂၄
ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ	... ၂၂၅
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ	... ၂၂၅
တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ	... ၂၂၅
ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ	... ၂၂၇
ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ	... ၂၂၈
ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ	... ၂၂၈
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၏ သိမှတ်ဖွယ်များ	... ၂၃၀
ပဋ္ဌာန်းဒေသနာနည်း	... ၂၃၇
ပစ္စယသတ္တိများ	... ၂၃၇
ပစ္စည်းအကျဉ်း ၆-မျိုး	... ၂၄၂
ပစ္စည်း ၆-မျိုးတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံများ	... ၂၄၃
ပညတ် ၂-မျိုး	... ၂၄၈
အတ္ထပညတ်အကျယ်	... ၂၄၉
သဒ္ဓပညတ်အကျယ်	... ၂၅၁

အခန်း (၉) ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဘာဝနာ	... ၂၅၅
ကမ္မဋ္ဌာန်း	... ၂၅၆
ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး	... ၂၅၆
အသုဘ ၁၀-ပါး	... ၂၅၇
အနုဿတိ ၁၀-ပါး	... ၂၅၈
အပ္ပမညာ ၄-ပါး	... ၂၆၀
အာဟာရပေဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်	... ၂၆၀၊ ၂၆၁
အာရပ္ပ ၄-ပါး၊ စရိုက် ၆-ပါး	... ၂၆၁
သပ္ပါယဘောဒ	... ၂၆၂
ဘာဝနာဘောဒ	... ၂၆၃
ဂေါစရဘောဒ	... ၂၆၅
နိမိတ်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတွဲစပ်ပုံ	... ၂၆၆
ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်တွဲစပ်ပုံ	... ၂၆၇
ဒုတိယဈာန် စသည်တက်ပုံ	... ၂၆၈
အာရပ္ပဈာန်တက်ခန်း	... ၂၇၀
အဘိညာဉ်ခန်း	... ၂၇၁
ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း	... ၂၇၂
ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး	... ၂၇၃
လက္ခဏာ ၃-ပါး	... ၂၇၃
အနုပဿနာ ၃-ပါး	... ၂၇၄
ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀-ပါး	... ၂၇၄
ဝိမောက္ခ ၃-ပါး	... ၂၇၅
ဝိမောက္ခမုခ ၃-ပါး	... ၂၇၆
ဝိသုဒ္ဓိနှင့် ဉာဏ်စဉ် အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်ပုံ	... ၂၇၆
ဥပက္ကံလေသ ၁၀-ပါး	... ၂၈၃
အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်များ	... ၂၈၉
ကျမ်းကိုးစာရင်း	... ၂၉၇

အမှာစာ

အဖိုးတန်ဆုံး ဘဝပညာဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို တက္ကသိုလ်
ဓမ္မာရုံ၌ ၁၉၈၃-ခုနှစ်မှစတင်ကာ ကျွန်တော်တို့ပို့ချပေးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၆
ခုနှစ်၌ မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်သို့ ကျွန်တော် ပြောင်းရွှေ့သွားရသည့်အခါ
ကျွန်တော်၏ လက်ထောက်ဆရာမဖြစ်သူ ဒေါ်သန်းသန်းနွဲ့ (ပထဝီဝင်
လက်ထောက်ကထိက)က ဆက်လက် ပို့ချပေးပါသည်။ တက္ကသိုလ်
ကျောင်းဖွင့်ရက်အတွင်း စနေနှင့် တနင်္ဂနွေနေ့များ၌ တစ်နေ့လျှင် နှစ်နာ
ရီကျုဖြင့် ၆-လမျှ ပို့ချသည့်အခါ သင်္ကြိုဟ်ကိုးပိုင်းစလုံး ပြီးမြောက်လေ့ရှိ
ပါသည်။

သင်ရိုးမှာ အဘိဓမ္မာ (ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲသုံးဆင့်အတွက်သာ
သနာရေး ဦးစီးဌာနမှ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် သင်ရိုးဖြစ်သည်။ မူလ ပဋ္ဌာန်း
ဆရာတော် ဦးနာရဒ၏ သင်္ကြိုဟ်ဇယားများကို အထောက်အကူအဖြစ်
အသုံးပြု၍ ခေတ်အမြင်နှင့်ယှဉ်ကာ ခေတ်မီဆန်းသစ်သော နည်းများဖြင့်
သင်ကြားပို့ချပေးသည့်အတွက် သင်တန်းသားများ မငြီးငွေ့ဘဲ လွယ်ကူ
လျင်မြန်စွာ သဘောပေါက်ကြပါသည်။

နှစ်စဉ် သင်တန်းတက်ရောက်ကြသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူ
ကျောင်းသားဦးရေမှာ ၅၀၀ခန့်ရှိပြီး သင်တန်းအစအဆုံး တက်ရောက်သူ
အရေအတွက်မှာ (၁၀၀)ခန့်ရှိပါသည်။ သင်တန်းသားထက်ဝက်လောက်
သည် အစိုးရအဘိဓမ္မာစာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုကြပြီး အောင်မြင်မှု
များ ရရှိခဲ့ကြပါသည်။

သင်တန်းသားအားလုံးပင် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် လက်တွေ့ဘဝ အတွက် အဖိုးအနုဋ္ဌထိုက်တန်ပြီး ဘဝချမ်းသာ တိုးတက်ရေးအတွက် အလွန်တရား ကျေးဇူးများလှကြောင်းကို နားလည်သွားကြပါသည်။ သဒ္ဓါ တရား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာကာ စစ်မှန်တက်ကြွသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြသည်။

ဤအကျိုးကျေးဇူးများကို မြင်သိကြသည် တက္ကသိုလ်များ ဗုဒ္ဓ ဘာသာအသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အမှုဆောင်များက ပုံမှန်အဘိဓမ္မာသင် တန်းကို မတက်ရောက်နိုင်ကြသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူ ကျောင်းသား များနှင့် တက္ကသိုလ်ဝန်ထမ်း ရာထမ်းများတို့အား အဘိဓမ္မာတရားကို လေ့ လာမှတ်သားခွင့် ရစေခြင်းအကျိုးငှာ အထူးရက်တို အဘိဓမ္မာသင်တန်း တစ်ရပ် ဖြစ်မြောက်အောင် စီစဉ်ကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဝါတွင်းသုံးလ၊ တစ်နည်း ရက်ပေါင်း ၉၀ တိတိ မရပ်မနား ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ ဤအဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို ဓမ္မသေနာပတိ အကျော် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မော်က အကျဉ်းချုံးကာ မိမိ၏ တပည့်ငါးရာတို့အား လူ့ပြည်၌ တစ်ပြိုင်တည်း ပို့ချပေးခဲ့ပါသည်။

လူ့ပြည်၌ဟောကြားသော အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို တစ်ဖန် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်က အထူးအကျဉ်းရှုံးကာ "အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း" တစ်စောင်ကို ပြုစုပေးခဲ့ပါသည်။ ပါဠိစာသားဖြင့် လက်သန်းအထူမျှသာရှိ သော ဤအဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် ကြောင်းကျိုးပြည့်စုံညီညွတ်၍ ရှင်းလင်းပြတ်သားလှသဖြင့် နိုင်ငံခြားဘာသာ အသီးသီးသို့ ပြန်ဆိုခြင်းကို ခံခဲ့ရပေသည်။

ယင်း အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း (၁) အဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ လာသော သဘောတရားများကိုပင် အဘိဓမ္မာရိုးရိုးတန်း သင်ရိုးအဖြစ် သာသနာရေးဦးစီးဌာနက ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ဤသဘောတရားများကို ပင်စေစေစုံစုံ သဘောပေါက်နားလည်ရန်အတွက် ပုံမှန်သင်တန်းဖြင့် ၆-

လခန့် ကျွန်တော်ပို့ချ ရှင်းပြခဲ့ရပါသည်။

ယခုမူကြိုသင်ရိုးအပြည့်အစုံကို ၁၉၈၇-ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၇၊ ၂၈၊ ၂၉ ရက်တည်းဟူသော ရုံးပိတ်ရက် သုံးရက်၌ အပြတ်ပို့ချရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ နတ်ပြည်၌ ရက် ၉၀ ကြာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောကြားထားသော အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနှစ်သာရကို ၃-ရက်အတွင်း ရှင်းလင်းပို့ချရန်မှာ လွယ်ကူသော ကိစ္စမဟုတ်ပါ။ အဘိဓမ္မာနားလည်သူတို့က "မဖြစ်နိုင်" ဟု ပင် မှတ်ချက်ချခဲ့ကြ၏။

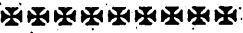
ဤမဖြစ်နိုင်သော "၃-ရက်အပြတ် အဘိဓမ္မာရက်တိုသင်တန်း" ကို အောင်မြင်စွာ ပို့ချနိုင်ခဲ့လေပြီ။

အဘိဓမ္မာ၏ အနှစ်သာရများကို အလွန်ကျေးဇူးများအောင် ပြည်မြန်မာအနှံ့ ဖြန့်ချိနိုင်ရန် နည်းလမ်းကောင်းများ ပေါ်ထွန်းလာလေပြီ။

အတု မရှိအောင် အနှစ်သာရရှိလှသော အတိုင်း မသိအောင် အကျိုးကျေးဇူး ကြီးမားလှသော ကမ္ဘာတစ်ဝှန်းလုံးက အံ့မခန်းအောင် ချီးကျူးထောပနာပြုကြရသော အဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်ကို လူဖြစ်ကျိုးနပ်အောင်သာ သနာတော်နှင့် ကြိုကြိုက်ရကျိုးနပ်အောင် ဆည်းပူးလေ့လာကြပါလော့။

လူတိုင်း၏ဘဝ မြင့်မားရေးကို ရှေးဂ္ဂုလျက်-

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

နိဒါန်း

ဘဝအကြောင်း လောကအကြောင်းတို့ကို အမှန်တကယ်ရှိသည့် ပရမတ္ထတရားတို့ဖြင့် ရှင်းလင်း ဖော်ပြထားသော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် အဖိုးတန်ဆုံး ဘဝပညာ ဖြစ်ပါသည်။

အဘယ်ကြောင့် အဖိုးတန်ဆုံး ဖြစ်ပါသနည်း။

မှန်ကန်သော ဘဝအမြင်နှင့် လောက အမြင်တို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

လောကကြီးကို လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်နေကြသော စိတ်စေတသိက်တို့၏ သဘော သဘာဝများကို မခွင်းမချန် မှန်ကန်ပြည့်စုံစွာ ဟောကြားထားသည့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် လူတိုင်းအတွက် မှန်ကန် တည်မတ်သော ဘဝဒဿန (Life Philosophy) ဖြစ်ပေ၏။

လူတို့အား ဆိုးသွမ်း ယုတ်ညံ့ဆင်းရဲစေတတ်သည့် အကုသိုလ်စေတသိက်များကို လည်းကောင်း၊ လူတို့၏ ဘဝကို မြင့်မြတ် တင့်တယ်ချမ်းသာစေတတ်သည့် သောဘဏ္ဍာ စေတသိက်များကို လည်းကောင်း၊ ကောင်းမြတ်သည့် လုပ်ငန်းများ၌ အောင်ပန်း ဆင်စေတတ်သော ဗလအင်အားနှင့် အပီတိတရားများကို လည်းကောင်း၊ ဝင့်ဆင်းရဲတွင်းမှ လွတ်မြောက်စေပြီး အချမ်းသာဆုံး သန္တိ သုခကို ရရှိစေသော ကျင့်စဉ် အမှန်တရားကို လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက တိတိကျကျ ညွှန်ပြထားပါသည်။

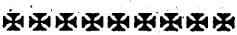
ဗုဒ္ဓ အဘိဓမ္မာသည် အနောက်တိုင်း ဒဿနပညာတို့ထက် အဆင့်မြင့်ကြောင်းကို ဤဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အနှစ်ချုပ်က သက်သေပြပါ လိမ့်မည်။

ဤအဘိဓမ္မာ အနှစ်ချုပ်မျှကို လေ့လာဆည်းပူးသဖြင့် ဘဝ အမြင်မှန်ကို ရရှိသွားသူသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏ ရတနာ ရွှေသော့ကို ရရှိလိုက်ပြီဖြစ်၍ ကျမ်းစာအုပ် အဆူဆူတို့ကို လွယ်ကူစွာ လေ့လာနိုင် ပါပြီ။ ဗုဒ္ဓ၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို သံသယကင်းရှင်းစွာ မြတ်နိုးပူဇော် နိုင်ပါပြီ။

စိတ်စေတသိက်တို့၏ အလုပ်လုပ်ပုံများကို သိနားလည်လာ လျှင် ဤခန္ဓာကိုယ်ထဲ၌ "ငါ" ဟုစွဲယူအပ်သည့် "အသက်ကောင်၊ ဝိညာဉ် ကောင်၊ လိပ်ပြာကောင်" တို့ မရှိကြောင်းကို ဘွင်းဘွင်းကြီး သိမြင်သွားပါ လိမ့်မည်။

ဤသို့ "ငါစွဲ" ဟူသည့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့် ရတနာသုံးပါး၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်မှုဟူသော ဝိစိကိစ္ဆာတို့ ကင်းပလောက်အောင် အမြင် ကြည်လင်လာသည်အခါ စူဠသောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီး နောက် ဘဝအတွက် အပါယ်တံခါးပိတ်လေပြီ။

ဘဝ အမြင်မှန်တည်းဟူသော အဘိဓမ္မာမျိုးစေသည် လူ့ ချမ်းသာနှင့် သန္တိသုခဟူသည့် ထာဝရ ချမ်းသာတို့ကို ရှင်သန် ပေါက် ဖွားလာအောင် ဧကန် အကျိုးဆောင်ပေးမည် ဖြစ်ပေသတည်း။

ပဏာမအဖွင့်

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ

အဘိဓမ္မာသည် လောကသုံးပါးနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့၏ အကြောင်း
အရာများကို တကယ် အစစ်အမှန်ရှိသည့် ပရမတ္ထတရား ၄-ပါးတို့ဖြင့်
ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားထားသော တရားတော်ဖြစ်၏။

ပိဋကသုံးပုံ

- ◆ သုတ္တန်ပိဋကသည် သတ္တဝါတို့၏ အသိဉာဏ်နှင့် လျော်ညီသော
ဝေါဟာရများကို အများဆုံးသုံး၍ ဗုဒ္ဓ ဟောကြားထားသည့် ဝေါဟာရ
ဒေသနာ ဖြစ်၏။
- ◆ ဝိနယပိဋကသည် တပည့်သာဝကများက လိုက်နာကျင့်ကြံရန်
အာဏာကို အများဆုံးသုံး၍ ဗုဒ္ဓ ပညတ်တော်မူခဲ့သော အာဏာ ဒေသနာ
ဖြစ်၏။
- ◆ အဘိဓမ္မာပိဋကသည် မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘော
တရားများ (ပရမတ္ထတရားများ)ကို အကြွင်းမရှိပြည့်စုံစွာ ဗုဒ္ဓဟောကြား
ခဲ့သည့် ပရမတ္ထဒေသနာ ဖြစ်၏။

အဘိဓမ္မာအမည်တွင်ပုံ

သုတ္တန်ပိဋက တွင် ဓမ္မက္ခန္ဓာ (တရားအစု) ၂၁၀၀၀၊ ဝိနယ
ပိဋကတွင် ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၂၁၀၀၀၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတွင် ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၄၂၀၀၀

အသီးသီးရှိကြသည်။ သို့အတွက် အဘိဓမ္မာပိဋကသည် သုတ္တန်ပိဋက၊ ဝိနယပိဋကတို့ထက်-

- (၁) ဓမ္မက္ခန္ဓာ အရေအတွက်ပိုများခြင်း၊
- (၂) ဟောကြားသောနည်းအရေအတွက် ပိုများခြင်း၊
- (၃) သာလွန်ထူးဆန်းသည့် တရားတော်ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာ (သာလွန်ထူးဆန်းသောတရား)ဟု အမည်တွင်၏။

ပရမတ်နှင့် ပညတ်

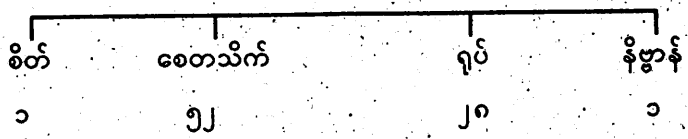
$$\text{ပရမတ္ထ} = \text{ပရမ} + \text{အတ္ထ} = \text{မြတ်သော} + \text{အနက်သဘော}$$

မဖောက်မပြန် တည်မတ်မှန်ကန်သဖြင့် မြတ်သည်ဟု ခေါ်ဆိုထိုက်သော အမှန်တကယ်ရှိသည့် သဘာဝတရားများကို ပရမတ္ထ (ဝါ) ပရမတ်ဟုခေါ်၏။ ပရမတ်သည် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိစစ်လျှင် ဖောက်ပြန်ပျောက်ကွယ်ခြင်းမရှိဘဲ အမြဲမှန်ကန် မြဲမြံနေ၏။

ပညတ်သည် လူတို့သမုတ်ခေါ်ဝေါ်ထားသော ဝေါဟာရများဖြစ်၏။ အမှန်ရှိသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ခွဲခြမ်းစိစစ်လျှင် ပျောက်ကွယ်သွား၏။*

ပုံစံ။ ။ လူ၊ ခွေး၊ ကျောင်း၊ အိမ်၊ မော်တော်ကား စသည့် အမည်ဝေါဟာရများ။

ပရမတ္ထ ၄-ပါး

စိတ် = အာရုံကို သိတတ်သောသဘောတရား။

စေတသိက် = စိတ်၌မှီတွယ်၍စိတ်ကိုခြယ်လှယ်သော သဘောတရား။

ရုပ် = အပူအအေးစသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းများ၊
ကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်သည့် သဘောတရား။

နိဗ္ဗာန် = ဒုက္ခခပ်သိမ်းကင်းငြိမ်းရာ ချမ်းသာ အစစ် အမှန်တရား။

စိတ် + စေတသိက် = နာမ် = အာရုံသို့ ကိုင်းညွတ်ပြီး အာရုံကို သိ
တတ်၏။

လူနှင့် သတ္တဝါတို့သည် နာမ်ရုပ်အစုများသာ ဖြစ်ကြ၏။ နိဗ္ဗာန်
၌ နာမ်ရုပ် မရှိချေ။ နာမ်ရုပ်မရှိသဖြင့် ထာဝရ ချမ်းသာ၏။

သင်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘာတွေလဲ....

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးမျှသာဖြစ်သော လူသားတို့သည် ငါစွဲဖြင့်ထောင်
လွှားဝင်ကြားနေသင့်ကြပါသလော။

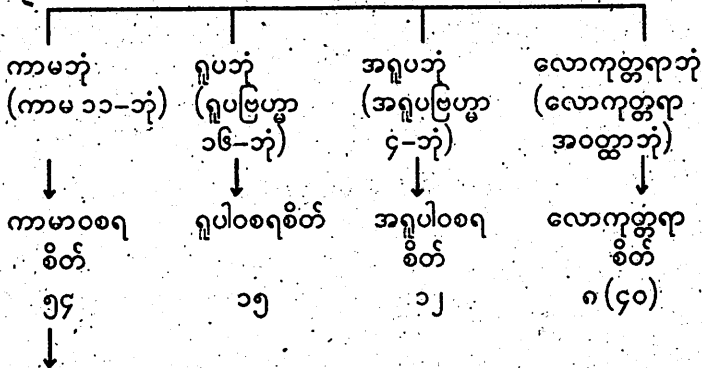

အခန်း (၁)

စိတ်ပိုင်း

ဘုံအားဖြင့် စိတ်ကို ၄ မျိုးခွဲခြားပုံ

စိတ်

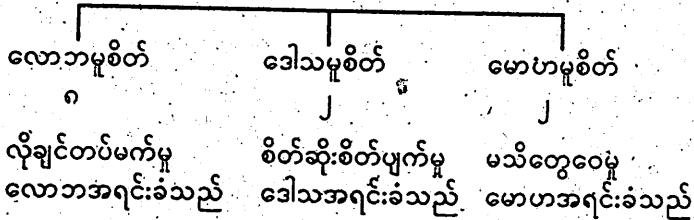
အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ အဟိတ်စိတ် ၁၈၊ ကမသောဘူဏ်စိတ် ၂၄

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး

အပြစ်ရှိသောစိတ်များကို အကုသိုလ်စိတ်များဟု ခေါ်၏။

အကုသိုလ်စိတ်

လောဘမူစိတ် ၈-ပါး

ဒိဋ္ဌိသံ	ဒိဋ္ဌိဝိ	ဒိဋ္ဌိသံ	ဒိဋ္ဌိဝိ
+ +	+ +	- -	- -
အ သ	အ သ	အ သ	အ သ

- ၁။ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၂။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၃။ " " ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၄။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၅။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၆။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၇။ " " ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၈။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁

အဓိပ္ပာယ်

သောမနဿသဟဂုတ် = ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် = ဝမ်းမြောက် ဝမ်းနည်းမဖြစ်ဘဲ

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် = အယူမှားခြင်း ဒိဋ္ဌိယှဉ်လျက်
(ကံ-ကံ အကျိုးကို မယုံ)

ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် = အယူမှားခြင်း ဒိဋ္ဌိမယှဉ်ဘဲ
(ကံ-ကံ အကျိုးကိုယုံ)

အသင်္ခါရိကစိတ် = တိုက်တွန်းပြုပြင်မှုမပါဘဲ အလိုအလျောက်
ဖြစ်သောစိတ် (ထက်မြက်သည်စိတ်)

သသင်္ခါရိကစိတ် = တိုက်တွန်းပြုပြင်မှုကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်
(ထိုင်းမှိုင်းသည်စိတ်)

အသုံးချမှု

ကာမဂုဏ်အာရုံကိုနှစ်သက်တွယ်တာနေသည်အခါလောဘမူ
စိတ် ဖြစ်သည်။

ဥပမာ။ ။ ရုပ်ရှင်ကို ပျော်ရွှင်စွာ ကြည့်နေသည့် လောဘမူ သော
မနဿ သဟဂုတ်စိတ်ဖြစ်၏။ ရုပ်ရှင်ကြည့်သည်ကို
အပြစ်ရှိမှန်း မဆင်ခြင်မိသဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်
ဖြစ်၏။ မိမိအလိုအလျောက် နှစ်သက် တပ်မက်နေသည်
အတွက် အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်သည်။

ပျော်ရွှင်စွာ ဝတ္ထုဖတ်နေသူ၊ သီချင်းနားထောင်နေသူ၊ သနပ်
ခါး မိတ်ကပ် လိမ်းကျံနေသူ၊ ရေခဲမုန့်စားသူ၊ ပန်ကာလေခံသူ စသည်တို့
၌လည်း အလားတူပင် လောဘမူ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ
သမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်၏။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းနည်းမဖြစ်ဘဲ အာရုံ

မောဟမူစိတ် ၂-ပါး

ဝိစိသံ	ဥဒ္ဒစ္စသံ
-	-

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်   ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ်   ၁
- ၂။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်   ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ်စိတ်   ၁

အဓိပ္ပာယ်

ဝိစိကိစ္ဆာ = ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ ကံတရားစသည့် ကုသိုလ်ရေး၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်းသဘော

ဥဒ္ဒစ္စ   = အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘော

အသုံးချမှု

ရတနာသုံးပါးကံတရားစသည်၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်နေသူတွင် မောဟမူ ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်၏။ အာရုံပျံ့လွင့်ပြီး တွေဝေ ငေးမောနေသူ၌ ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်၏။

အကုသိုလ်မဖြစ်ရေး

အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်တိုင်း သတိထားမိလျှင် အကုသိုလ်စိတ် အစဉ်ပြတ်သွားမည်။ အထူးသဖြင့် မကောင်းမှုဒုစရိုက် ၁၀-ပါးကို အကုသိုလ်စိတ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ရပေရာ အပါယ်ကျနိုင်သည့် အကုသိုလ်စိတ်ကို အဖြစ်မခံဘဲ ရှောင်ရှားနိုင်လျှင် အပါယ်ဘေး လုံခြုံသွားလိမ့်မည်။ စိတ်အကြံကို ထိန်းနိုင်ပါက ကိုယ်နှုတ် အမှုအရာတို့ကို ထိန်းပြီးသား ဖြစ်သွားလိမ့်မည်။

အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

(ဟိတ်မပါသည့်စိတ်များ)

- ၁။ အကုသလ ဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး
- ၂။ အဟိတ် ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး
- ၃။ အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃-ပါး

ဟိတ် = ဟေတု = အကြောင်းတရား (ဝါ) အရင်းအမြစ်သဖွယ် ကျေးဇူး ပြုတတ်သောတရား

အကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ
 ကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ

အကုသလ ဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး

စက်	ဃာ	ကာ	တီ
-	-	^	-
သော	ဇီ	သံ	

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် (မြင်သိစိတ်) ၁
- ၂။ ။ သောတဝိညာဏ်စိတ် (ကြားသိစိတ်) ၁
- ၃။ ။ ဃာနုဝိညာဏ်စိတ် (နံ့သိစိတ်) ၁
- ၄။ ။ ဇိရာဝိညာဏ်စိတ် (စားသိစိတ်) ၁
- ၅။ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ် (ထိသိစိတ်) ၁
- ၆။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမ္ပဋိန္ဒြိန်းစိတ် (အာရုံလက်ခံစိတ်) ၁
- ၇။ ။ သန္တိရဏ်စိတ် (အာရုံစူးစမ်းစိတ်) ၁

ရှင်းလင်းချက်

အကုသလဝိပါက်စိတ်များသည် ရှေးအကုသိုလ်ကံတို့၏အကျိုး (ဝိပါက် = ဝိပါက = အကျိုး) ဖြစ်သောစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ မကောင်းသော အာရုံများကို မြင်- ကြား- နံ- စား- ထိတွေ့သည့်အခါ အာရုံကို သိသောစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

စိတ်တို့သည် တစ်စက္ကန့်အတွင်း၌ ကုဋေတစ်သိန်းကျော် ရှေ့ဆင့် နောက်ဆင့် ဖြစ်ပျက်သွားကြရာ မြင်သိစိတ်, ကြားသိစိတ်တစ်လုံး ဖြစ်ပျက်သွားသော အချိန်သည် အလွန်တိုတောင်း၏။ ဤတိုတောင်းသည့် အချိန်အတွင်း၌ အာရုံကို ပြတ်ပြတ်သားသား မသိနိုင်သဖြင့် အာရုံကိုခံစားမှု မရှိသေးချေ။ သို့အတွက် ကာယဝိညာဏ်စိတ်မှလွဲလျှင် အားလုံး ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

ကာယဝိညာဏ်စိတ်မှာ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သဖြင့် ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ်ဖြစ်၏။ စက္ခုဝိညာဏ် စသည့်အာရုံသိစိတ် ချုပ်ငြိမ်းသွားသောအခါ ၎င်းစိတ်ယူခဲ့သည့် အာရုံကို ပဋ္ဌာန်းနည်းအရ နောက်နောက်သောစိတ်သို့ လက်ဆင့်ကမ်းပေး၏။ ထိုအာရုံကို သမ္မုဋ် ချွိန်းကဆက်ခံယူပြီး သန္တိ ရဏစိတ်က စူးစမ်း၏။ ထိုနောက် အဟိတ်ကြိယာတွင် ပါသော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်က ထိုအာရုံကို ဆုံးဖြတ်ပေး၏။ ထိုအခါမှ အာရုံကို သိလာနိုင်သည်။

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

စက်	ယာ	ကာ	တိ
-	-	-	-
-	-	v	-
သော	ဇီ	သံ	တိ

၁။	ဥပေက္ခာသဟဂုတ်	စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်	၁
၂။	။	သောတဝိညာဏ်စိတ်	၁
၃။	။	ဃာနဝိညာဏ်စိတ်	၁
၄။	။	ဇိဝှာဝိညာဏ်စိတ်	၁
၅။	သုခသဟဂုတ်	ကာယဝိညာဏ်စိတ်	၁
၆။	ဥပေက္ခာသဟဂုတ်	သမ္ပဋိဋ္ဌိနိစိတ်	၁
၇။	။	သန္တိရဏစိတ်	၁
၈။	သောမနဿသဟဂုတ်	သန္တိရဏစိတ်	၁

ရှင်းလင်းချက်

ကုသလဝိပါက်စိတ်များသည် ရှေးကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးတရားဖြစ်သော စိတ်များတည်း။ ကောင်းသော အာရုံကို မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိတွေ့ရန်နှင့် ထိုအာရုံတို့ကို လက်ခံစူးစမ်းရန်တို့အတွက် အလုပ်လုပ်ပေးကြ၏။ ကုသလဝိပါက်ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် သုခသဟဂုတ် (ကိုယ်ချမ်းသာခြင်းနှင့်တကွ) ဖြစ်သည်ကို သတိပြုပါ။

ကုသလဝိပါက်စိတ်များသည် အဟိတ်နှင့် သဟိတ်ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိကြ၏။ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်များကို ဤနေရာ၌ ဖော်ပြထား၏။

ဟိတ်ရှိသည့် သဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်များကို မဟာဝိပါက်စိတ်များအဖြစ် ကာမသောဘဏ်စိတ်များကဏ္ဍ၌ ဖော်ပြလိမ့်မည်။

အကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ကုသလဝိပါက်စက္ခုဝိညာဏ် တစ်စုံရှိသည်ကို စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေဟု ခေါ်၏။ အလားတူပင် သောတဝိညာဏ်ဒွေ၊ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်ဒွေ၊ ကာယဝိညာဏ်ဒွေ ဟူ၍ စုစုပေါင်း ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါး ရှိ၏။

ကာမသောဘဏစိတ် ၂၄-ပါး

- (ကာမဘုံ၌ အများအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော တင့်တယ်သည့်စိတ်များ)
- ၁။ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး (ရဟန္တာမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကုသိုလ်ပြုသည့်စိတ်များ)
  - ၂။ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး (ရှေးကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော စိတ်)
  - ၃။ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကုသိုလ်ပြုသည့် စိတ်များ)

ဤစိတ်တို့ကို ကာမကုသိုလ်စိတ်၊ ကာမဝိပါက်စိတ်၊ ကာမကြိယာစိတ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်မှာ မဂ်ဖိုလ်ရရန် ကြိုးစားနေကြသည့် ပုထုဇဉ်များ၊ အထက်မဂ်ဖိုလ်ရရန် ဆက်လက် အားထုတ်နေကြသည့် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်နှင့် အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး

ဉာဏသံ	ဉာဏဝိ	ဉာဏသံ	ဉာဏဝိ
+ +	+ +	- -	- -
အ သ	အ သ	အ သ	အ သ

- ၁။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၂။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၃။ " " ဉာဏဝိပွယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၄။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၅။ ဥပေက္ခာသံဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၆။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၇။ " " ဉာဏဝိပွယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁
- ၈။ " " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁

ရှင်းလင်းချက်

ဉာဏသမ္ပယုတ် = ကံ-ကံ၏အကျိုးကို သိသော ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်လျက်
ဉာဏဝိပ္ပယုတ် = ကံ-ကံ၏အကျိုးကိုသိသော ဉာဏ်နှင့်မယှဉ်ဘဲ

ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာတည်းဟူသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု တစ်ခုခု
ကိုပြုတိုင်း မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏။ ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းစွာ ကုသိုလ်ပြု
လျှင် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်၏။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းနည်း မဖြစ်ဘဲ
အလယ်အလတ် သဘောဖြင့်ပြုလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်၏။
ကုသိုလ်ပြုရာတွင် ဉာဏ်ယှဉ်ပါက ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်ပြီး ဉာဏ်
မယှဉ်လျှင် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်၏။

တိုက်တွန်းမှုမပါဘဲ မိမိအလိုအလျောက် ကုသိုလ်ပြုလျှင်
အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်၏။ မိမိကိုယ် မိမိ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်၍ဖြစ်စေ၊ သူ
တစ်ပါး တိုက်တွန်းမှုကြောင့်ဖြစ်စေ ကုသိုလ်ပြုလျှင် သသင်္ခါရိကကုသိုလ်
စိတ် ဖြစ်၏။ အသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် သသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံထက်
ပို၍အကျိုးပေး ထက်သန်၏။

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

ဤစိတ်တို့၏ အမည်များသည် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးတို့၏
အမည်များအတိုင်းပင် ဖြစ်ကြ၏။ ခွဲခြားရန် လိုအပ်သောအခါ.....

သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာ
သိုလ်စိတ်။

သောနမဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာ
ဝိပါက်စိတ် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားနိုင်၏။

မဟာဝိပါက်စိတ်တို့သည် ရှေးဘဝများက ကုသိုလ်ကောင်းမှု
ကြောင့် လက်ရှိဘဝတွင် အကျိုးခံစားရသည့် စိတ်များဖြစ်ကြ၏။ လူနှင့်
နတ်တို့သည် မဟာဝိပါက်စိတ် တစ်ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြရ၏။

ထိုမဟာဝိပါက်စိတ်ကပင်လျှင် တစ်သက်လုံး "ဘဝင်စိတ်" (ဘဝဆက်ပေးသောစိတ်)အဖြစ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်ရ၏။ နောက်ဆုံးသေသည့်အခါ၌လည်း ထိုမဟာဝိပါက်စိတ်ကပင် "စုတိစိတ်"အဖြစ်ဆောင်ရွက်၏။

မဟာဝိပါက်စိတ်တို့သည် ဝိထိ စိတ် အစဉ်များ၌လည်း တဒါရုံကိစ္စတွင် ပါဝင်အမှုထမ်းကြ၏။

ဉာဏသမ္ပယုတ်မဟာဝိပါက်စိတ်တစ်ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သောသူ၏ ဘဝင်စိတ်အစဉ်၌ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ (ဉာဏ်ပညာ)ဟူသည့် ဖိတ် ၃-ပါးယှဉ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ဉာဏဝိဗ္ဗယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ် ၁-ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သောသူ၏ ဘဝင်စိတ်အစဉ်၌မူ အလောဘနှင့် အဒေါသ ဟူသည့် ဖိတ် ၂-ပါးသာယှဉ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။

မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး

ဤစိတ်တို့သည်လည်း မဟာကုသိုလ်စိတ်များ အတိုင်းပင် အမည်ရကြ၏။ ရဟန္တာများက ကုသိုလ်ပြုကြသည်အခါ မဟာကြိယာစိတ်များဖြင့် ပြုကြ၏။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် ဘဝတစ်ဖန် ထပ်မံနေစရာ မလိုတော့သဖြင့် ကုသိုလ်၏အကျိုးကို စံစားစရာ မရှိတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုအရှင်မြတ်တို့၏ ကောင်းမှုပြုခြင်းသည် ပြုကာမတ္တမျှဖြစ်၏။ ပြုထိုက်၍ ပြုခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

ဂူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

- ၁။ ဂူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး (ဂူပဇ္ဇာန်ရ ပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဂူပဇ္ဇာန်ကုသိုလ်စိတ်များ)
- ၂။ ဂူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး (ဂူပဇ္ဇာန်ကုသိုလ်၏ အကျိုးစိတ်များ)

၃။ ဂျပဝစရကြိယာစိတ် ၅-ပါး (ဂျပဈာန်ရရဟန္တာတို့၏ ဂျပဈာန်စိတ်များ)

ဤစိတ်တို့သည် ဂျပဗြဟ္မာ ဘုံတို့၌ အများအားဖြင့်ဖြစ်ကြသော်လည်း ဂျပကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဂျပကြိယာစိတ်တို့သည် လူ့ဘုံ၌လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဈာန်ရသည်အထိ သမထဘာဝနာ ပွားများကြသော သူတို့၌ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဂျပကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ဈာန်ရသည် မထုဇဉ်၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်နှင့် အနာဂါမ်တို့၌ ဖြစ်ကြ၏။ ဂျပကြိယာစိတ်တို့သည် ဈာန်ရသည် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၌ ဖြစ်ကြ၏။ ဂျပဝစရ ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ဂျပဗြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

ဈာန်ဟူသည်မှာ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ (ဥပေက္ခာ)၊ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်၏။

- ဝိတက် = ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း သဘော၊
- ဝိစာရ = အာရုံကို သုံးသပ်ခြင်း သဘော၊
- ပီတိ = အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော၊
- သုခ = ချမ်းသာသည် ခံစားခြင်းသဘော၊
- (ဥပေက္ခာ) = ချမ်းသာ ဆင်းရဲမဖြစ်ဘဲ အလယ်အလတ် ခံစားခြင်း သဘော၊
- ဧကဂ္ဂတာ = တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ စိုက်ဝင်တည်တံ့ခြင်း သဘော။

ဤဈာန်အင်္ဂါစေတသိက်တို့သည် စိတ်နှင့် စေတသိက်အပေါင်းအစုက ဘာဝနာအာရုံ၌ စူးစိုက်၍ တည်နေကြရန် ဆောင်ရွက်ပေးကြ၏။

ပထမဈာန်တွင် ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်

အင်္ဂါ၅-ပါးပါဝင်ကြ၏။ အလေ့အကျင့်များလာသည့်အခါဝိတက်မပါဘဲ
 ဈာန်သို့တက်နိုင်၏။ ထိုဈာန်ကို ဒုတိယဈာန်ဟုခေါ်၏။ တတိယဈာန်
 တွင် ဝိစာရကိုပါ ထပ်ပယ်သဖြင့် ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ-၃-
 ပါးသာ ကျန်၏။ စတုတ္ထဈာန်တွင် ပီတိကိုပါ ထပ်ပယ်သဖြင့် သုခ၊
 ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးသာ ကျန်၏။ ပဉ္စမဈာန်တွင် သုခထက် ပိုမို
 သိမ်မွေ့သော ဥပေက္ခာနှင့်ဧကဂ္ဂတာဟူ၍ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးသာ ပါဝင်၏။

ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး

တက်	စာ	ပီ	သု	ဥ + ဧ
+	+	+	+	-
ပ	ဒု	တ	စ	ပဉ္စ

- ၁။ ဝိတက်၊ဝိစာရ၊ပီတိ၊သုခ၊ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပထမဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၂။ ဝိစာရ၊ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဒုတိယဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၃။ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော တတိယဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၄။ သုခ၊ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော စတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၅။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊

ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅-ပါးနှင့်ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅-ပါးတို့ကို အထက်ပါအမည်များ အတိုင်းပင် ခေါ်ဆို၏။ "ကုသိုလ်စိတ်" နေရာ၌ "ဝိပါက်စိတ်" သို့မဟုတ် "ကြိယာစိတ်" ဟု ပြောင်းလဲပေးရန်သာ လိုအပ်၏။

ဤလူ့ဘဝ၌ ပထမဈာန်ရအောင် အားထုတ်ထားသောသူသည် ထိုဈာန်မပျက်ဘဲ ကွယ်လွန်လျှင် ပထမဈာန် ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပထမဈာန် ရူပဘုံ၌ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေဖြစ်ရ၏။ အခြားဈာန်ကုသိုလ်စိတ်တို့ကလည်း အလားတူ အကျိုးပေးကြပါသည်။

အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

- ၁။ အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး (အရူပဈာန်ရပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရူပဈာန် ကုသိုလ်စိတ်များ)
- ၂။ အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး (အရူပဈာန် ကုသိုလ်၏ အကျိုးစိတ်များ)
- ၃။ အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄-ပါး (အရူပဈာန်ရရဟန္တာတို့၏ အရူပဈာန် စိတ်များ)

အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

အာကာ	ဝိညာ	အာကီ	နေဝသညာ
-	-	-	-

- ၁။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် ပြည်စုံသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၂။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် ပြည်စုံသော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၃။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် ပြည်စုံသော အာကီဉ္စာယတနကုသိုလ်စိတ် ၁၊
- ၄။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် ပြည်စုံသော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်စိတ် ၁၊

အဂ္ဂပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ပါးနှင့် အဂ္ဂပါဝစရကြိယာစိတ် ၄-
ပါးတို့ကို အထက်ပါ အမည်များအတိုင်းပင် ခေါ်ဆိုပါသည်။ "ကုသိုလ်
စိတ်" နေရာ၌ "ဝိပါက်စိတ်" သို့မဟုတ် "ကြိယာစိတ်" ဟု ပြောင်းလဲရန်သာ
လိုပါသည်။

အဂ္ဂပဇာနိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ရူပါဝစရပဉ္စမဇာနိတ်ကို ကောင်းစွာ လေ့ကျင့်ထားပြီးသောသူ
သည် ရုပ်ခန္ဓာ၏ အပြစ်ကိုမြင်၍ ရုပ်နှင့်မဆက်ဆံသော အဂ္ဂပဇာနိတ်ကို
အလိုရှိသော် ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို လျစ်လျူရှုလျက် အာကာသဟူသည့်
ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုကာ ဘာဝနာ ပွားများရ၏။ ဈာန်ဇောကျ
သည်အခါအာကာသကို အာရုံပြုသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်
စိတ် ဖြစ်၏။

ထို့နောက်တစ်ဖန် အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် (ဝိညာဏ်)ကို
အာရုံပြု၍ ဘာဝနာဆက်ပွားလျှင် ဈာန်ဇောကျသည်အခါ ဝိညာဏဉ္စာ
ယတနကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။

ထို့နောက်တစ်ဖန် ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်၏ စိုးစဉ်းမျှ
မရှိခြင်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဘာဝနာ ဆက်ပွား
လျှင် ဈာန်ရောက်သည်အခါ အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏။

ဤတတိယာ ရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြု၍ နောက်တစ်ဆင့်မြင့်
သော ဈာန်သို့ရောက်အောင် ဘာဝနာဆက်ပွားသော် နေဝသညာနာ
သညာယတန ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏။ ဤစိတ်သည် "သညာရှိသည်လည်း
မဟုတ်၊ သညာမရှိသည်လည်း မဟုတ်" ဟု ဆိုရလောက်အောင် အလွန်
သိမ်မွေ့သော စိတ်ဖြစ်၏။

ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့က အထက်ပါနည်းအတိုင်း ရူပါဝစရပဉ္စမ
ဇာနိတ် ကြိယာစိတ်ကို အခြေခံပြီးနောက် ဆက်လက်အားထုတ်သွားကြ
လျှင် အဂ္ဂပါဝစရ ကြိယာစိတ်များကို ရရှိကြ၏။

အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါးလုံးပင် ပဉ္စမဈာန်စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း ၈-ပါး

တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဝိပဿနာတရား အားထုတ်သဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောတို့ကို ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ထင်ထင် ရှားရှား သိမြင်သော အခါ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ကြိမ်ဖြစ်၏။ ထိုနောက် စိတ်အခြားမလပ်ဘဲ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သောတာပန်အဆင့်သို့ ရောက်လေပြီ။

ဝိပဿနာအလုပ်ကို ဆက်လက်အားထုတ်သဖြင့် ဣန္ဒြေအဆင့်ဆင့် ရင့်ကျက်လာသော အခါ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်နှင့် ဖိုလ်စိတ်၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်နှင့် ဖိုလ်စိတ်၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်နှင့် ဖိုလ်စိတ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

မဂ်စိတ်နှင့် ဖိုလ်စိတ်အားလုံးတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြ၏။ မဂ်စိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ကြပြီးလျှင် ဖိုလ်စိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာ ဝိပါက်စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

လောကုတ္တရာမဂ်စိတ် ၄-ပါး

- ၁။ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁
- ၂။ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် ၁
- ၃။ အနာဂါမိမဂ်စိတ် ၁
- ၄။ အရဟတ္တမဂ်စိတ် ၁

လောကုတ္တရာ ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး

- ၁။ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ၁
- ၂။ သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ် ၁
- ၃။ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် ၁
- ၄။ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁

လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် ၄၀

တိတိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမထဘာဝနာဖြင့် ရူပါဝစရကုသိုလ်
ဈာန်တို့ကို ဦးစွာရယူပြီးနောက် ဝိပဿနာဘက်သို့ ဦးလှည့်ကာ ရူပိနာမ်
အဖြစ်အပျက်ကို ရှုမှတ်နိုင်၏။ ပထမဈာန်ကိုဝင်စားပြီးနောက် ထိုဈာန်မှ
ထွက်ကာ ဝိပဿနာရှုမှတ်သဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ဆိုက်လျှင် ပထမ
ဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုမဂ်၏အကျိုးဖြစ်
သော သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်သည်လည်း ပထမဈာန်နှင့်ပင် ယှဉ်၏။

အလားတူပင် ဒုတိယဈာန်ကို အခြေခံပြုပြီး ဝိပဿနာတရား
အားထုတ်သောသူသည် မဂ်ဖိုလ်ရသည်အခါ ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သော
မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်တို့ကို ရ၏။ ဤနည်းအတိုင်း သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်နှင့်
သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်တို့သည် ရူပါဝစရကုသိုလ်ဈာန် ၅-ပါးနှင့် အသီး
သီးယှဉ်နိုင်ကြသဖြင့် ၅-ပါးစီ ကွဲပြားသွားကြ၏။

လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း ၈-ပါးကို ရူပဈာန် ၅-ပါးဖြင့် မြှောက်
ပွားလိုက်လျှင် လောကုတ္တရာ စိတ်အကျယ် ၄၀ ဖြစ်လာ၏။

မဂ်စိတ်အကျယ် ၂၀

တက်	စာ	ပိ	သု	ဉ+ဧ
+	+	+	+	-
ပ	ဒု	တ	စ	ပဉ္စ

- ၁။ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပထမဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။
- ၂။ ဝိစာရ၊ ပိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့်ပြည့်စုံ သော ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။
- ၃။ ပိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော တတိယ ဈာန်နှင့် ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။

၄။ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။

၅။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။

အလားတူပင် သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် ၅-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ် ၅-ပါးနှင့် အရဟတ္တမဂ်စိတ် ၅-ပါးတို့ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် မဂ်စိတ် အကျယ် ၂၀ ရှိ၏။

ဖိုလ်စိတ်အကျယ် ၂၀

တက်	စာ	ပီ	သု	ဥ+ဇ
+	+	+	+	-
၀	၃	တ	စ	ပဉ္စ

၁။ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပထမဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁။

၂။ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁။

၃။ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁။

၄။ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁။

၅။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁။

အလားတူပင် သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ၅-ပါး၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်

စိတ် ၅-ပါးနှင့် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် ၅-ပါးတို့ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်စိတ် အကျယ် ၂၀ ရှိ၏။

စိတ်များကို သရုပ်ခွဲခြင်း

မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော် ဦးနာရဒ စီစဉ်ထားခဲ့သော "စိတ်ပိုင်း ဇယားချုပ်" သည် စိတ်များကို မှတ်သားရာနှင့် သရုပ်ခွဲရာတို့တွင် အလွန် အထောက်အကူ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဇယားကို ဤစာအုပ်၏ နောက်ကျော တွင် ပူးတွဲထားပါသည်။

၁။ ကာမစိတ် ၅၄ = အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ + အဟိတ်စိတ် ၁၈ + ကာမသောဘဏစိတ် ၂၄

၂။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ = ရူပါဝစရစိတ် ၁၅ + အရူပါဝစရစိတ် ၁၂ 'မြတ်သောအဖြစ်သို့ ရောက်သောစိတ်' ကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ဟု ခေါ်၏။ ကာမစိတ်ထက် ပိုမြတ်၏။

၃။ လောကီစိတ် ၈၁ = ကာမစိတ် ၅၄ + မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ ဘုံ ၃၁-ပါး၌ ကျင့်လည်ကြကုန်သော သတ္တဝါ တို့၏ လောကဆိုင်ရာ စိတ်များတည်း။

၄။ စိတ်အကျဉ်း ၈၉ = လောကီစိတ် ၈၁ + လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈

၅။ စိတ်အကျယ် ၁၂၁ = လောကီစိတ် ၈၁ + လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ် ၄၀

၆။ အသောဘဏ စိတ် ၃၀ = အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ + အဟိတ်စိတ် ၁၈ အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် အပြစ်ရှိ၍ မတင့် တယ်ကြပါ။ အဟိတ်စိတ်တို့သည် ကောင်း သောဟိတ်များ မယှဉ်ကြသည့်အတွက် မတင့် တယ်ကြပါ။

၇။ သောဘဏ်စိတ် ၅၉ = စိတ်အကျဉ်း ၈၉ - အသောဘဏ်စိတ် ၃၀
၉၁ = စိတ်အကျယ် ၁၂၁ - အသောဘဏ်စိတ် ၃၀

တင်တယ်သောစိတ်တို့မှာ (ကာမသောဘဏ် ၂၄ + မဟဂ္ဂုတ် ၂၇ +
လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း ၈ (ဝါ) အကျယ် ၄၀) တို့ ဖြစ်ကြ၏။

၈။ ဈာန်စိတ် ၆၇ = မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ + လောကုတ္တရာစိတ်
အကျယ် ၄၀။ ဤစိတ်တို့တွင် ပထမဈာန်စိတ်
၁၁၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁၊ တတိယဈာန်စိတ်
၁၁၊ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၁၁ နှင့် ပဉ္စမဈာန်စိတ်
၂၃-ပါးတို့ ပါဝင်ကြ၏။

၉။ ဇာတိဘေဒအရခွဲခြားခြင်း

စိတ်တို့တွင် အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာဟူ၍ အမျိုး
ဇာတ် ၄-ခု ရှိ၏။

လောကီစိတ် ၈၁-ပါးတွင် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ ကုသိုလ်စိတ်
၁၇၊ ဝိပါက်စိတ် ၃၂ နှင့် ကြိယာစိတ် ၂၀ ပါဝင်ကြ၏။

စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး၌ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ ကုသိုလ်စိတ် ၂၁၊
ဝိပါက်စိတ် ၃၆ နှင့် ကြိယာစိတ် ၂၀ ပါဝင်ကြ၏။

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးတွင် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ ကုသိုလ်စိတ်
၃၇၊ ဝိပါက်စိတ် ၅၂ နှင့် ကြိယာစိတ် ၂၀ ပါဝင်ကြ၏။

၁၀။ ဝေဒနာဘောဒအရခွဲခြင်း

စိတ်အမည်	သောမနဿ	ဒေါမနဿ	ဥပေက္ခာ	သုခ	ဒုက္ခ
အကုသိုလ်စိတ် ၁၂	၄	၂	၆	-	-
အဟိတ်စိတ် ၁၈	၂	-	၁၄	၁	၁
ကာမသောဘဏ် ၂၄	၁၂	-	၁၂	-	-
ကာမစိတ် ၅၄	၁၈	၂	၃၂	၁	၁
မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇	၁၂	-	၁၅	-	-
လောကီစိတ် ၈၁	၃၀	၂	၄၇	၁	၁
လောကုတ္တရာ အကျယ် ၄၀	၃၂	-	၈	-	-
စိတ်အကျယ် ၁၂၁	၆၂	၂	၅၅	၁	၁

ဆောင်ပုဒ်

ကာမစိတ် ၅၄ ခွဲ "ဥ-သုံးဆယ့်နှစ်၊ သော-ဆယ့်ရှစ်၊ ဒေါ-နှစ်၊ ဒု-သု-တစ်"

လောကီစိတ် ၈၁ ခွဲ "ဥ-ဇောသတ္တ၊ သော-တိ သ၊ ဒေါ-ဒွ၊ ဒု-သု-ဇော်"

(ဥပေက္ခာ = ၄၇၊ သောမနဿ = ၃၀၊ ဒေါမနဿ = ၂၊ ဒုက္ခ = သုခ = ၁)

စိတ်အကျယ် ၁၂၁ ခွဲ "ဥ-ပဉ္စေးစေး၊ သော-ဆဒ္ဒေး၊ ဒေါ-ဒွေး၊ ဒု-သု-ဇော်"

(ဥပေက္ခာ = ၅၅၊ သောနမဿ = ၆၂၊ ဒေါမနဿ = ၂၊ ဒုက္ခ = သုခ = ၁)

အခန်း (၂)

စေတသိက်ပိုင်း

#

စေတသိက်ဆိုသည်မှာ

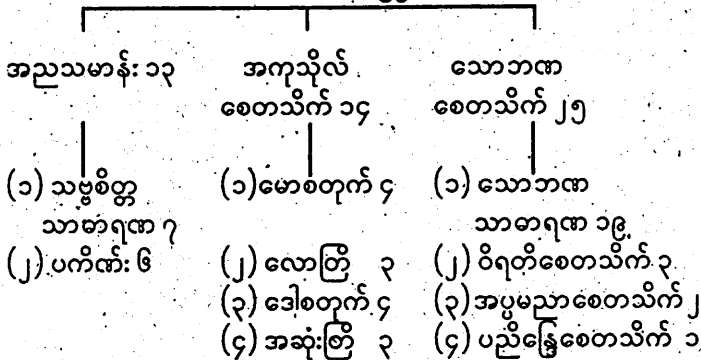
စိတ်၌မှီတွယ်၍ စိတ်ကိုခြယ်လှယ်သော သဘောတရားကို စေတသိက်ဟု ခေါ်၏။

စေတသိက်၏ အင်္ဂါ ၄-ရပ်ရှိ၏။

၁။	ဧကုပ္ပါဒ	=	စိတ်နှင့်အတူဖြစ်ခြင်း။
၂။	ဧကနိရောဓ	=	စိတ်နှင့်အတူချုပ်ခြင်း။
၃။	ဧကာလမ္ဗန	=	စိတ်နှင့်တူသော အာရုံရှိခြင်း။
၄။	ဧကဝတ္ထုက	=	စိတ်နှင့်တူသော မှီရာဝတ္ထုရှိခြင်း။

စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့သည် မှီတွယ်ရာ အာရုံနှင့် ဝတ္ထုတို့ရှိမှ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

စေတသိက် ၅၂-ပါး

အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃

"ကောင်းဆိုး နှစ်တန်၊ ခပ်တိုင်းငန်၊ သမာန်အည ဟောရသ"

သောဘဏစိတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အသောဘဏစိတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ယှဉ်တွဲနိုင်ကြသော စေတသိက်များကို အညသမာန်း စေတသိက်များဟုခေါ်၏။ ဤစေတသိက်စုတွင် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါးနှင့် ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါးတို့ ပါဝင်ကြ၏။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါး

အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့်ဆက်ဆံသော စေတသိက်များတည်း။

- ၁။ ဖဿ = အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းသဘော၊
- ၂။ ဝေဒနာ = အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းသဘော၊
- ၃။ သညာ = အာရုံကို မှတ်သားခြင်းသဘော၊
- ၄။ စေတနာ = ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့ကို ဆိုင်ရာကိစ္စတို့၌ ဆောင်ရွက်ကြဖို့ရာ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းခြင်း သဘော၊

၅။ ဧကဂ္ဂတာ = တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ တည်တံ့ခြင်း တည်ကြည်ခြင်း သဘော။

၆။ ဇီဝိတိန္ဒြေ = ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို သက်တမ်းပြည့်တည်တံ့အောင် စောင့်ထိန်းခြင်း သဘော။ (နာမ်အသက်)

၇။ မနသိကာရ = အာရုံကို နှလုံးသွင်းခြင်းသဘော။

"ဖဿ၊ ဝေ၊ သဉ်၊ စေ၊ ဇ၊ ဇီ၊ မန၊ ဤသတ္တ၊ သဗ္ဗစိတ်တိုင်းဖြစ်"

ရှင်းလင်းချက်

စိတ်တစ်လုံးတွင် အနည်းဆုံးအထက်ပါစေတသိက် ၇-လုံးယှဉ်စပ်မှ အာရုံယူခြင်းကိစ္စ ပြီးမြောက်၏။

မနသိကာရသည် စိတ်နှင့် စေတသိက်အပေါင်းတို့က အာရုံသို့ ဦးတည်သွားရန် ပဲ့ထိန်းသဖွယ် တည်မတ်ပေး၏။ စေတနာက စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်ပေး၏။ ဖဿက စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံနှင့်ထိတွေ့ပေး၏။ ဝေဒနာက အာရုံ၏ အရသာကိုခံစား၏။ သညာက အာရုံကို မှတ်သား၏။ ဧကဂ္ဂတာက အာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့ တည်ငြိမ်နေအောင် ထိန်းပေးထား၏။ ဇီဝိတိန္ဒြေက စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ သက်တမ်းပြည့် ရှင်သန်တည်တံ့ကြစေရန် စောင့်ထိန်းပေး၏။

ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါး

၁။ ဝိတက် = ယှဉ်ဖက်စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း သဘော။

၂။ ဝိစာရ = အာရုံကို သုံးသပ်ခြင်း (ထပ်၍ ထပ်၍ ယူခြင်း) သဘော။

၃။ အဓိမောက္ခ = အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘော။

၄။ ဝိရိယ = ယှဉ်ဖက်တရားတို့ မဆုတ်နစ်အောင် အားထုတ်

ခြင်း သဘော၊

၅။ ပီတိ = အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်း သဘော၊

၆။ ဆန္ဒ = အာရုံကိုလိုချင်တောင့်တခြင်း သဘော။

"တက်၊ စာ၊ ဝိ၊ ပိ၊ ဆန်၊ အဓိ၊ ပြွမ်းဘိပကိဏ်းခြောက်"

ရှင်းလင်းချက်

ပကိဏ်းစေတသိက်တို့သည် စိတ်အားလုံးနှင့် မယှဉ်ကြပါ။ သို့သော် သောဘဏ၊ အသောဘဏစိတ် ၂-မျိုးလုံးနှင့် ယှဉ်သင့်သလို ပြီးပြွမ်း၍ ယှဉ်ကြ၏။

အာရုံတို့သည် မနောဒွါရနှင့် တိုက်ရိုက် မထိတွေ့နိုင်ကြသဖြင့် ထိတွေ့ရန် ဝိတက်၏ အကူအညီလို၏။ ဝိတက်သည် စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ တင်ပေးခြင်းဖြင့် စိတ်ကူးအကြံအစည်များစေ၏။

ဝိစာရသည် ဝိတက်တင်ပို့ပေးလိုက်သည့် အာရုံပေါ်မှ စိတ်စေတသိက်တို့ ချက်ချင်း မလျှောကျရန် အာရုံကို သုံးသပ်စေ၏။ အဓိမောက္ခသည် စိတ်စေတသိက်တို့ကို အာရုံ၌ ခိုင်မြဲနေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးပြီး အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ပေး၏။

ဝီရိယသည် စိတ်စေတသိက်တို့ မဆုတ်နှစ်အောင် ထောက်ပံ့ခြင်း အားထုတ်ခြင်းသဘောဖြစ်၏။ အခက်အခဲကြုံတွေ့လျှင် နောက်မတွန့်၊ မကြောက်ရွံ့တတ်သော ရဲရင့်သူ၊ လုံ့လရှိသူ၊ သည်းခံနိုင်သူ၏ အရည် အသွေးဖြစ်၏။

ပီတိသည် အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းဖြင့် အာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့ ခိုင်မြဲနေရန် ကူညီပေး၏။ စိတ်စေတသိက်တို့ကို ပဒုမ္မာကြာပန်းကဲ့သို့ ပွင့်လန်းတိုးပွားစေ၏။ ရေပြတ်၍ နွမ်းလျနေသော ခရီးသွား ယောက်ျားသည် ရေကန်ကို လှမ်းမြင်ရသည့်အခါ ရွှင်လန်းအားရပြီး ခွန်အားလန်း

သစ်လာ၏။ ဤသို့ လန်းသစ်လာခြင်းသည် ပီတိ၏ စွမ်းအားကြောင့် ဖြစ်၏။

ဆန္ဒသည် အာရုံကို လိုချင်ကာမျှ သဘောဖြစ်၏။ လောဘကဲ့ သို့ တပ်မက်မှုမပါချေ။ လှုပ်ရှားမှုဟူသမျှသည် ဆန္ဒမှစတင်၏။ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ်နှင့် ပညာတို့သည် အဓိပတိတပ်သော တရားများဖြစ်ကြ သဖြင့် ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ဦးဆောင်နိုင်ကြ၏။

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

(က) မောဟစတုက္ကခေါ် မောဟအသင်းဝင် စေတသိက် ၄-ပါးမှာ-

- ၁။ မောဟ = အာရုံ၏သဘောမှန်ကိုမသိခြင်း၊ ဖုံးကွယ်ခြင်း သဘော။
- ၂။ အဟိရိက = ဒုစရိုက်မကောင်းမှုကိုပြုရန်မရှက်ခြင်း သဘော။
- ၃။ အနောတ္တပ္ပ = ဒုစရိုက်မကောင်းမှုကိုပြုရန်မကြောက်လန့်ခြင်း သဘော။
- ၄။ ဥဒ္ဒစ္စ = အာရုံတစ်ခု၌ မငြိမ်သက်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း သဘော။

"မော, ဟိ, နောတ်, ဥဒ္ဒိ, မောစတုက်"

(ခ) လောတြိခေါ် လောဘအသင်းဝင်စေတသိက် ၃-ပါးမှာ-

- ၅။ လောဘ = ကာမဂုဏ်အာရုံကိုငြိကပ်တပ်မက်ခြင်း သဘော။
- ၆။ ဒိဋ္ဌိ = လွဲမှားစွာ ထင်မြင်ယူဆခြင်း သဘော။
- ၇။ မာန = ထောင်လွှားဝင်ကြားခြင်း သဘော။

"လော, မာန, ဒိဋ္ဌိ, လောတြိ"

(ဂ) ဒေါသစတုက္ကခေါ် ဒေါသအသင်းဝင်စေတသိက် ၄-ပါးမှာ

- ၈။ ဒေါသ = ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းခြင်း သဘော၊
  - ၉။ ဣဿာ = သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ငြူစုခြင်း၊ မနာလိုခြင်း သဘော၊
  - ၁၀။ မ ဝ္စရိယ = မိမိ၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်ခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်း သဘော၊
  - ၁၁။ ကုက္ကာစ္စ = ပြုမိခဲ့သော ဒုစရိုက်၊ မပြုမိသော သုစရိုက်တို့ကို နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်းသဘော၊
- "ဒေါ၊ ဣသံ၊ မစ်၊ ကုက်၊ ဒေါစတုက်"

(ဃ) အဆုံးတြီခေါ် နောက်ဆုံးအကုသိုလ်စေတသိက် ၃-ပါးမှာ-

- ၁၂။ ထိန = စိတ်၏အမှု၌ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း၊ စိတ်မချခြင်း သဘော၊
  - ၁၃။ မိဒ္ဓ = စေတသိက်တို့၏ အမှု၌ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း၊ မချခြင်း သဘော၊
  - ၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ = ရတနာ ၃-ပါး၊ သစ္စာ ၄-ပါး၊ ကံတရား စသည် ကုသိုလ်ရေး၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်းသဘော၊
- "ထိ၊ မိဒံ၊ ဝိစိ၊ ဆုံးတြီ" ❦

ရှင်းလင်းချက်

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-လုံးတို့ကား ကျွန်ုပ်တို့၏ ကြောက်စရာအကောင်းဆုံးရန်သူများတည်း။ သတိမရှိသော စိတ်တွင်းသို့ ဝင်ချင်သလို ဝင်နိုင်ကြသည်။ စိတ်ကို ပူလောင် ဆင်းရဲစေပြီး အပါယ်သို့ တွန်းချနိုင်ကြသည်။

မောဟ၊ လောဘ၊ ဒေါသတို့ကား အကုသိုလ်ဟိတ်များ ဖြစ်ကြသည်နှင့်အညီ အကုသိုလ်၏ အရင်းအမြစ်မူလများ ဖြစ်ကြ၏။

မောစတုက် ၄-ပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်တိုင်း ပါဝင်ကြသဖြင့် အကုသလသာဓာရဏ ဟု အမည်ရကြ၏။ မောဟသည် ရုပ်နာမ်သဘော၊ ကံသဘော၊ သစ္စာသဘော စသည်တို့ကို ဖုံးကွယ်ထားပြီး သတ္တဝါတို့အား အမှောင်တိုက်၌ ကျင်လည်စေ၏။ ထိုအမှောင်တိုက်၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် မကောင်းမှု ဒုစရိုက်ကို ပြုလုပ်ဖို့ အဟိရိုကက မရှက်မုန်းရန်၊ အနောတ္တပ္ပက မကြောက်ရွံ့ရန် အားပေးအားမြှောက် ပြုကြ၏။ ဥဒ္ဒစ္စက အမှန်သဘောကို မတွေးတောမိအောင် စိတ်ကို ပျံ့လွင့်စေ၏။

လောတြိဟုခေါ်သော လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိနှင့် မာနတို့သည် သံသရာကို ချဲ့ကားတတ်သော ပပဉ္စတရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ငှာဘာသည် ကာမဂုဏ်အာရုံကို ထမ်းတမ်းစွဲ၊ ငမ်းငမ်းတက်၊ တပ်မက်တွယ်တာ လိုချင်သည်သဘော ဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့အား မည်သည့်အခါမျှ မရောင်ရဲမတင်းတိမ်စေဘဲ အာရုံသစ်များကို အမြဲရှာဖွေနေစေ၏။ ဒိဋ္ဌိသည် မိမိကို ချစ်ခင် တပ်မက်သည့် လောဘအပေါ် အခြေပြုလျက် ရုပ်နာမ် ၂-ပါးသာ ဖြစ်သည့် လောကီ ခန္ဓာငါးပါးကို "ငါ၊ သတ္တဝါ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ" စသည်ဖြင့် လွဲမှားစွာ ထင်မြင်စွဲလမ်းစေ၏။ မာနသည် လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုပင် "ငါ တကား၊ ငါလိုလူ မေ့မှာ ရှိသေးလား" ဟု ထောင်လွှားဝင်ကြားစေ၏။

"ဒေါသနှင့်တူသော အပြစ်သည်မရှိ" ဟု ဘုရားဟောထားသည်နှင့်အညီ ဒေါသသည် အဖျက်ဆီးတတ်ဆုံးသော တရားဖြစ်၏။ မြွေပွေးမြွေဟောက်နှင့်တူ၏။ တက်ကြွသော ဒေါသကသာ ဖျက်ဆီးတတ်သည် မဟုတ်၊ ဆုတ်နှစ်သော ဒေါသကြောင့်ဖြစ်သည် စိတ်ပျက်ခြင်း၊ ကြောက်လန့်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ စိတ်နုလုံးမသာယာခြင်း၊ လွန်ကဲစွာ ပူဆွေးခြင်းတို့ကလည်း ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ပျက်စီးစေကြ၏။

ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယတို့သည် အလိုလိုနေရင်း စိတ်ကို ဆင်းရဲ

စေပြီး အကုသိုလ်တိုးပွားစေကြ၏။ ၎င်းတို့ကို နိမိနင်းလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ်ချမ်းသာသွားမည့် အကြောင်းကို "မနာလိုကင်း၊ ဝန်တိုရှင်း၊ လက်ငင်း ချမ်းသာသည်" ဟု မဟာစည် ဆရာတော် စပ်ဆိုခဲ့ပေ၏။

ကုက္ကုစဖြင့် နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်နေခြင်းသည် ပြုခဲ့မိပြီးသော ဒုစရိုက်ကို မပြုရာရောက်အောင် မပြုခဲ့မိသေးသည့် သုစရိုက်ကိုလည်း ပြုရာရောက်အောင် မစွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သည့်အပြင် အကုသိုလ်ကိုပင် တိုးပွားစေသဖြင့် အမြင်ကပ်စရာ အကျိုးယုတ်စရာ အမူအရာသာ ဖြစ်၏။

ထိနနှင့် မိဒ္ဓတို့သည် စိတ်နှင့်စေတသိက်တို့ကို ထိုင်းမှိုင်းလေးလံစေခြင်းဖြင့် ပျင်းရိငိုက်မျှဉ်းခြင်းကိုဖြစ်ပေါ်စေကြ၏။ ကုသိုလ်အလုပ်ကို ဆုတ်ယုတ်စေကြ၏။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာနှင့် ကုသိုလ်ရေးကိစ္စများ၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်စေသော ဝိစိကိစ္ဆာသည်လည်း ကုသိုလ်အလုပ်ကို ဆုတ်နစ်စေ၏။ သို့အတွက် ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို အကုသိုလ်စေတသိက်များအတွင်း ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်၏။

စိတ်ကိုညစ်ညူး ပူလောင်စေတတ်သော ကိလေသာတရား ၁၀-ပါးတို့ကား လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ထိန၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ အဟိရိကနှင့် အနောတ္တပ္ပတို့ ဖြစ်ကြ၏။

သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး

သောဘဏစိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော (ဝါ) သောဘဏစိတ်ဖြစ်တိုင်း ပါဝင်ကြသော စေတသိက်တို့တည်း။

၁။ သဒ္ဓါ = ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာစသည့် ကုသိုလ်အာရုံ၌ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ကြည့်လင်စေခြင်း၊ ယုံကြည်စေခြင်း သဘော။

၂။ သတိ = ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ စသည့် ကုသိုလ် အာရုံ၌ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို အောက် မေ့ အမှတ်ရစေခြင်း သဘော။

၃။ ဟိရို = မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ရှုက်မုန်းခြင်း သဘော။

၄။ သြတ္တပ္ပ = မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ကြောက်လန့်ခြင်း သဘော။

၅။ အလောဘ = ကာမဂုဏ်အာရုံကို မလိုချင် မတပ်မက်ခြင်း သဘော။

၆။ အဒေါသ = မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်ခြင်း သဘော (မေတ္တာ)

၇။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ = ယှဉ်ဖက်တရားတို့အား ဆိုင်ရာကိစ္စများကို မယုတ်မလွန် မျှတစွာ ဆောင်ရွက်ကြရန် တညီမတ် ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း သဘော (ဥပေက္ခာ)

၈။ ကာယပဿဒ္ဓိ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘော။

၉။ စိတ္တပဿဒ္ဓိ = စိတ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘော။

၁၀။ ကာယလဟုတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ပေါ့ပါးသွက်လက်ခြင်း သဘော။

၁၁။ စိတ္တလဟုတာ = စိတ်၏ ပေါ့ပါးသွက်လက်ခြင်း သဘော။

၁၂။ ကာယမုဒုတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ နူးညံ့ပျောင်း

အိခြင်း သဘော၊

၁၃။ စိတ္တမုဒုတာ = စိတ်၏ နူးညံ့ပျောင်းအိခြင်းသဘော၊

၁၄။ ကာယကမ္မညတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ကုသိုလ်
ကောင်းမှု၌ ခံညားခြင်း သဘော၊

၁၅။ စိတ္တကမ္မညတာ = စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ ခံညား
ခြင်း သဘော၊

၁၆။ ကာယပါဂုညတာ = စေတသိက် အပေါင်း၏ ကုသိုလ်
ကောင်းမှု၌ လေ့လာနိုင်နင်းခြင်း သ
ဘော၊

၁၇။ စိတ္တပါဂုညတာ = စိတ်၏ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ လေ့လာ
နိုင်နင်းခြင်း သဘော၊

၁၈။ ကာယုရကတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ဖြောင့်မတ်
စွာ ဖြစ်ခြင်းသဘော၊

၁၉။ စိတ္တုရကတာ = စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်စွာ ဖြစ်ခြင်း
သဘော၊

"သံခိပ်လင်္ကာ" = သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရို၊ ဩတ္တပ္ပံ၊ ဟိတ်နှစ်ရပ်၊
တတြမဇ္ဈော၊ ပဿဒ္ဓိ၊ လဟ၊ မုဒု၊ ကမ္မုဉ္ဇ၊ ပါဂုညင်နှင့်၊ ထိုပြင် ဥရုက၊
ခြောက်ဓမ္မ၊ ကာယစိတ်နှင့်နော"

ရှင်းလင်းချက်

စကြဝတေးမင်း၏ ပတ္တမြားရတနာသည် နောက်ကျိနေသော
ရေမှ အနည်များကို ထိုင်စေကာ ရေကိုကြည်လင်စေသကဲ့သို့ သဒ္ဓါသည်
ကိလေသာ အညစ်အကြေးများကို အနည်ထိုင်စေပြီး စိတ်စေတသိက်
တို့ကို ကြည်လင်စေ၏။ မောဟ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို ဖယ်ရှားပြီး ဘုရား၊

တရား၊ သံဃာ၌ ယုံကြည်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။

အကုသိုလ်အမှုများ၌ မောဟဦးဆောင်သကဲ့သို့ ကုသိုလ်ရေးတွင် သဒ္ဓါဦးဆောင်၏။ သဒ္ဓါမရှိသူသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နှင့် ကြုံကြိုက်နေပေသော်လည်း ကုသိုလ်ပြုခွင့် မရချေ။ လက်မရှိသောသူသည် ရွှေတောင်ပေါ် ရောက်နေသော်လည်း ရွှေတုံးများကို မကောက်ယူနိုင်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် "ဤလောကမှာ၊ လူ့ဥစ္စာ၊ သဒ္ဓါ အမြတ်ဆုံးတည်း" ဟု ဗုဒ္ဓမိန့်ကြားတော်မူ၏။

သတိသည် ဖြစ်ပြီးဖြစ်ဆဲ အာရုံများကို ရေစီးကြောင်း၌ ဗူးတောင်းများ လွင့်မျောသွားသလို လွင့်မျော ပျောက်ကွယ်မသွားရန် အောက်မေ့ အမှတ်ရစေသော သဘောဖြစ်၏။ "သတိမမူ ဂူမမြင်" ဟု သကဲ့သို့ သတိမထားလျှင် မြင်ကြားသည်များကို မှတ်မှတ်ရရ မသိလိုက်ပါ။ ဝိပဿနာ ဂူမှတ်ရာတွင် ဒွါရ ၆-ပါး၌ အာရုံများထင်လာသမျှကို မလွတ်တမ်း ဂူမှတ်နိုင်ရန် သတိကပ်၍ ဂူမှတ်ရ၏။ ဤနည်းဖြင့် သတိဟူသော တံခါးမှူးသည် စိတ်ထဲသို့ ကိလေသာများ မစိမ့်ဝင်ရန် စောင့်ကြပ်တားဆီးပေးနိုင်၏။

ဟိရီနှင့် ဩတ္တပ္ပတို့သည် အဟိရိကနှင့် အနောတ္တပ္ပတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ အမိနှင့်သား၊ အဖနှင့်သမီး စသည်ဖြင့် ဖောက်ပြားခြင်း မရှိရန် လူနှင့် တိရစ္ဆာန်အကြား စည်းခြားပေးသော လောကပါလတရားများ (ကမ္ဘာစောင့်တရားများ) ဖြစ်ကြ၏။

အလောဘသည် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်ပြီးသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၌ ထင်ရှား၏။ ထိုအရှင်မြတ်တို့သည် မည်သည့် ပစ္စည်းဥစ္စာကိုမျှ "ငါ့ဥစ္စာ" ဟူသော အမှတ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းထားခြင်း မရှိချေ။ ပစ္စည်းဥစ္စာကို စွန့်လွှတ်၍ ဒါနပြုသူသည် လောဘကိလေသာကို အလောဘဖြင့် ခေတ္တ အနိုင်ရလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

အဒေါသသည် ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ ဖျက်ဆီးတတ်

မူ၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု ဒေါသအစုကို တွန်းလှန်ပြီး စန်းလအသွင်ကြည်လင် အေးမြ စေသော တရားဖြစ်၏။ သတ္တဝါများ ဘေးရန်ကင်းဝေးရန်၊ ချမ်းသာ ကြီးပွားရန် မေတ္တာပို့သခြင်းသည် အဒေါသစေတသိက်၏ အမှုကိစ္စတစ်ရပ် ဖြစ်၏။

တကြမဇ္ဈတ္တတာသည် စိတ်စေတသိက်တို့အား မိမိဆိုင်ရာ အမှု ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ မယုတ်မလွန်စေရန် ထိန်းကျောင်းပေးသဖြင့် မောင်တော်ကား၏ ဘာရိတ်ကိရိယာနှင့် တူ၏။ မြင်းနှစ်စီးတို့အား အညီ အမျှ ပြေးသွားကြစေရန် ထိန်းကွပ်ပေးသော ရထားထိန်းနှင့်လည်း တူ၏။ 'သတ္တဝါတို့သည် ကမ္မသကာ ကံစီမံသည့်အတိုင်း ဖြစ်ကြရ၏' ဟု နှလုံး သွင်းလျက် စိတ်တည်ငြိမ်ခိုင်မြဲနေသော ဥပေက္ခာသည် တကြမဇ္ဈတ္တတာ ၏ သဘောတစ်ခုပင် ဖြစ်၏။

စိတ်စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော (ပဿဒ္ဓိ)၊ စိတ် စေတသိက်တို့၏ ပေါ့ပါး သွက်လက်မှုသဘော (လဟုတာ)၊ စိတ်စေ တသိက်တို့၏ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းခြင်းသဘော (မုဒုတာ)၊ စိတ်စေတသိက် တို့၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ ကောင်းမွန်ခံ့ညားခြင်းသဘော (ကမ္မညတာ)၊ စိတ်စေတသိက်တို့၏ အပြစ်အနာအဆာကင်းပ၍ ပွန်းတီးစွာ လေ့လာ ထားခြင်းသဘော (ပါဂုညတာ) နှင့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်း သဘော (ဥဇုကတာ) တို့သည် ကုသိုလ်ရေးကိစ္စ၌ အလေ့အကျင့်များသူ တို့တွင် ပေါ့လွင်ထင်ရှားကြ၏။ ဝိပဿနာ အားထုတ်သဖြင့် အထက် ဉာဏ်များ သို့ရောက်နေကြသော ယောဂီများ၌ သာ၍ ထင်ရှားကြ၏။ စိတ် စေတသိက်တို့ ငြိမ်းအေး၊ ပေါ့ပါး ကောင်းမွန်ခံ့ညားနေကြသော် အခါ၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇရုပ်များသည်လည်း ငြိမ်းအေး၊ ပေါ့ပါး ကောင်း မွန် ခံ့ညားနေကြပေ၏။

သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ အလောဘ၊ အဒေါသနှင့် တကြ မဇ္ဈတ္တတာတို့သည် တစ်ပါးစီသာလျှင် မိမိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ ကို ဖယ်ရှား နှိမ်နင်းနိုင်ကြ၏။

ကာယပဿဒ္ဓိ-စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ-စိတ္တလဟုတာ စသောစုံတွဲစေတသိက်တို့ကား နှစ်ပါးစီတွဲ၍သာ သက်ဆိုင်ရာ ဆန်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားနိုင်ကြ၏။ ဤအကြောင်းကြောင့် ဤစေတသိက်တို့ကို ၂-ပါးစီတွဲလျက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောကြားတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။

ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါး

၁။ သမ္မာဝါစာ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် မဆက်စပ်ဘဲ ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘော၊

၂။ သမ္မာကမ္မန္တ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် မဆက်စပ်ဘဲ ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘော၊

၃။ သမ္မာအာဇီဝ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ဝစီ ဒုစရိုက် ၄-ပါးနှင့် ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သဘော။

ရှင်းလင်းချက်

ဤစေတသိက် ၃-ပါးသည် သီလ မဂ္ဂင်များအဖြစ် မဂ္ဂင် ၈-ပါးတွင် ပါဝင်ကြ၏။

ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှာ (၁) မုသာဝါဒ = မမှန်သောစကားကို ပြောခြင်း၊ (၂) ပိသုဏဝါစာ = ကုန်းချောသော စကားကို ပြောခြင်း၊ (၃) ဖရုသဝါစာ = ကြမ်းတမ်းသောစကားကို ပြောခြင်း၊ (၄) သမ္မပ္ပလာပ = အကျိုးမရှိသည့် သိမ်ဖျင်းသော စကားကို ပြောခြင်းတို့ဖြစ်ကြ၏။ ဤဝစီ ဒုစရိုက် ၄-ပါးအနက် ၁-ပါးပါးကို ကျူးလွန်ရန် အခွင့်ကြုံလာသောအခါ မကျူးလွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် သမ္မာဝါစာဖြစ်၏။

ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးမှာ (၁) ပါဏာတိပါတ = သူတစ်ပါးအသက်ကို သတ်ခြင်း၊ (၂) အဒိန္နာဒါန = သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းနှင့် (၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ = သူတစ်ပါးသားမယားကို ဖျက်ဆီးခြင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဤကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးအနက် ၁-ပါးကို ကျူးလွန်ရန် အခွင့်ကြုံလာသောအခါ မကျူးလွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် သမ္မာကမ္မန္တဖြစ်၏။ ဥပမာ ကိုက်သောခြင်ကို ရိုက်မသတ်ဘဲ အသာအယာ ဖယ်ရှားလိုက်လျှင် သမ္မာကမ္မန္တ ဖြစ်၏။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် အထက်ပါဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးနှင့် ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးတို့အနက်မှ ၁-ပါးပါးကို ကျူးလွန်ရန် အခွင့်ကြုံလာသည့်အခါ မကျူးလွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်လျှင် သမ္မာအာဇီဝ ဖြစ်၏။ ဥပမာ - ကြက်ဘဲတို့ကို သတ်၍ ရောင်းချခြင်း၊ လိမ်ညာ၍ စီးပွားရှာခြင်း စသည်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝ ဖြစ်၏။

အပ္ပမညာ စေတသိက် ၂-ပါး

- ၁။ ကရုဏာ = ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားကြင်နာခြင်း သဘော၊
- ၂။ မုဒိတာ = သုခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း သဘော၊

ရှင်းလင်းချက်

ကရုဏာသည် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသော သတ္တဝါတို့ကို မြင်တွေ့ရသည့်အခါ ထိုသတ္တဝါတို့အား ထိုဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်စေလိုသည့် သဘောဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့အား နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သည်ဝိပီ သခေါ် ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။

မုဒိတာသည် ကြီးပွားချမ်းသာနေသော သတ္တဝါတို့ကို မြင်တွေ့ရသည့်အခါ သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း

သဘောဖြစ်၏။ မနာလို ဝန်တိုတတ်သည် ဣဿာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာနှင့် ဥပေက္ခာတို့သည် ဗြဟ္မာတို့၏ မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်သည် ဗြဟ္မစိုရ်တရား ၄-ပါး ဖြစ်ကြ၏။

ပညိန္ဒြေစေတသိက်

၁။ ပညိန္ဒြေ = ပညာ + ကုန္ဒြိယ = အာရုံ၏ အမှန်သဘောကို ထိုးထွင်း၍ သိမှုကိစ္စ၌ အစိုးရခြင်းသဘော။

ဤစေတသိက်ကို ပညာစေတသိက်ဟုလည်း ခေါ်၏။ မောဟ ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သဖြင့် အမောဟဟုလည်း ခေါ်၏။ အဝိဇ္ဇာအမှိုက် မှောင်ကို ပယ်ခွာတတ်သဖြင့် ဝိဇ္ဇာဟုလည်း အမည်ရ၏။

ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို သိခြင်း၊ ကံကံ၏ အကျိုးသဘောကို သိနားလည်ခြင်း၊ အရိယသစ္စာ ၄-ပါးနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတို့ကို သိမြင်ခြင်းတို့သည် ပညာဖြစ်၏။

သမ္ပယောဂနည်းနှင့် သင်္ဂဟနည်း

စေတသိက်တစ်လုံးစီက မည်သည့်စိတ်များ၌ ယှဉ်နိုင်သည်ကို ဖော်ပြသောနည်းသည် သမ္ပယောဂနည်း ဖြစ်၏။ ဤနည်းကို သမ္ပယောဂ နည်း ဇယား၌ ဖော်ပြထား၏။ ဇယားများကို ဤစာအုပ်နောက်ကျော၌ ပူးတွဲထားပါသည်။

အညသမာန်းသမ္ပယောဂ ၇-နည်း

- (၁) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါးသည် စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး၊ စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးတို့၌ ယှဉ်ကြ၏။
- (၂) ဝိတက်သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော ကာမစိတ် ၄၄-ပါး၊ ပုထမဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၊ ပေါင်း ၅၅-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။

- (၃) ဝိစာရသည် ဝိတက်ယျင်သောစိတ် ၅၅-ပါး၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၊ ပေါင်း ၆၆-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။
- (၄) အဓိမောက္ခသည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်တို့ကို ကြဉ်၍ ကြွင်းသည်စိတ် ၇၈-ပါးတို့၌ ယှဉ်၏။
- (၅) ဝိရိယသည် ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း ၂၊ သန္တိရဏ ၃ ဟူသော ၁၆-ပါးသော စိတ်တို့ကို ကြဉ်၍ ကြွင်းသည်စိတ် ၇၃-ပါးတို့၌ ယှဉ်၏။
- (၆) ပီတိသည် လောဘမူ သောမနဿသဟဂုတ် ၄-ပါး၊ သောမနဿသန္တိရဏ ၁-ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁-ပါး၊ ကာမသောဘဏ သောမနဿသဟဂုတ် ၁၂-ပါး၊ ပထမဈာန် ၁၁-ပါး၊ ဒုတိယဈာန် ၁၁-ပါး၊ တတိယဈာန် ၁၁-ပါး၊ ပေါင်း ၅၁-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။
- (၇) ဆန္ဒသည် အဟိတ်စိတ် ၁၈ နှင့် မောဟမူဒွေတို့ကို ကြဉ်၍ ကြွင်းသည်စိတ် ၆၉-ပါးတို့၌ ယှဉ်၏။

အကုသိုလ်စေတသိက် သမ္ပယောဂ ၆-နည်း

- (၁) အကုသလ သာဓာရဏဟု ဆိုအပ်သော မောဟ၊ အဟိရိကာ၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စတို့သည် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့၌ ယှဉ်ကြ၏။
- (၂) လောဘသည် လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ ယှဉ်၏။ ဒိဋ္ဌိသည် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်၏။ မာနသည် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်၏။
- (၃) ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စတို့သည် ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး၌ ယှဉ်ကြ၏။

- (၄) ထိန်နှင့် မိခွတို့သည် အကုသလသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ပါး၌ ယှဉ်ကြ၏။
- (၅) ဝိစိကိတ္တသည် ဝိစိကိတ္တ သဟဂုတ်စိတ်၌သာ ယှဉ်၏။

သောဘဏစေတသိက် သမ္ပယောဂ ၄-နည်း

- (၁) သောဘဏသာဓရဏစေတသိက် ၁၉-ပါးသည် သောဘဏစိတ်အကျဉ်း ၅၉-ပါး၊ အကျယ် ၉၁-ပါးတို့၌ ယှဉ်ကြ၏။
- (၂) ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါးသည် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး၌ အမြဲတစ်ပေါင်းတည်း ယှဉ်ပြီး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး၌ ရုံခါအသီးသီး ယှဉ်ကြ၏။
- (၃) အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါးသည် ပဉ္စမဈာန်စိတ်ကြောင့်သာ မဟာဂ္ဂုတ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး၊ ပေါင်း ၂၈-ပါးသော စိတ်တို့၌ ရုံခါအသီးသီး ယှဉ်ကြ၏။
- (၄) ပညိန္ဒြေဟု အမည်ရသော ပညာစေတသိက်သည် ကာမသောဘဏ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ မဟာဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး၊ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး၊ ပေါင်း ၄၇-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။

စေတသိက်ပိုင်း သင်္ဂဟနည်း

စိတ်တစ်မျိုးစီ၌ ယှဉ်ထိုက်သမျှသော စေတသိက်အားလုံးကို ပေါင်းရုံး၍ ရေတွက်သောနည်းကို သင်္ဂဟနည်းဟုခေါ်ပါသည်။

"စေတသိက်ပိုင်း သင်္ဂဟနည်းယော" ကို ကြည့်ပါ။

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်း

- (၁) လောဘမူ ပထမအသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်းစေတသိက်

၁၃-ပါး၊ မောဟ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စဟူသော အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိဟူ၍ စေတသိက် ၁၉-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

လောဘမူ ဒုတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ မောစတုက်ဟူသော အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ မာနဟူ၍ စေတသိက် ၁၉-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

- (၂) လောဘမူတတိယ အသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိဟူ၍ စေတသိက် ၁၈-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

လောဘမူစတုတ္ထအသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ မာနဟူ၍ စေတသိက် ၁၈-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

- (၃) လောဘမူ ပထမသသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓဟူ၍ ၂၁-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

လောဘမူ ဒုတိယသသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ မာန၊ ထိန၊ မိဒ္ဓဟူ၍ ၂၁-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

- (၄) လောဘမူ တတိယသသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓဟူ၍ စေတသိက် ၂၀-ယှဉ်ပါသည်။

လောဘမူစတုတ္ထသသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ လောဘ၊ မာန၊ ထိန၊ မိဒ္ဓဟူ၍ စေတသိက် ၂၀ ယှဉ်ပါသည်။

(၅) ဒေါသမူအသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စဟူသော ဒေါစတုက် ၄-ပါး၊ ပေါင်း စေတသိက် ၂၀ ယှဉ်ပါသည်။

(၆) ဒေါသမူသသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး၊ ဒေါစတုက် ၄-ပါး၊ ထိန၊ မိဒ္ဓဟူ၍ စေတသိက် ၂၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၇) မောဟမူ ဝိစိကိစ္ဆသဟဂုတ်စိတ်၌ ဆန္ဒ၊ ပီတိ၊ အဓိမောက္ခကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် ၄-ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆဟူ၍ ၁၅-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
မောဟမူဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ဆန္ဒနှင့် ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၁ ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး ဟူ၍ စေတသိက် ၁၅-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

အဟိတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

(၁) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါး၌ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၂) သောမနဿ သန္တိရဏဝိတ်၌ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၁-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၌ ဆန္ဒ၊ ပီတိကြည်သော အည

သမာန်း စေတသိက် ၁၁-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၃) ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၄) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစိုက်ခွေး၊ ဥပေက္ခာသန္တိရဏဒွေဟူသော စိတ် ၅-ပါး၌ ဆန္ဒ၊ ပီတိ၊ ဝီရိယကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိစိုက်ခွေးတို့ကို မနောဇာတ် ၃-ပါးဟု ခေါ်ပါသည်။)

ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၁၂-နည်း

(၁) မဟာကုသိုလ် ပထမဒွေ၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၈-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၂) မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဒွေ၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ ပညာကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၄-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၇-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၃) မဟာကုသိုလ် တတိယဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၇-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၄) မဟာကုသိုလ် စတုတ္ထဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ပညာကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၄-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၆-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၅) မဟာဝိပါက် ပထမဒွေ၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ ဝီရိယ၊ အပ္ပမညာကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၀ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

- (၆) မဟာဝိပါက် ဒုတိယဒွေ၌ အညသမာန်: စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ ဝိရတိ၊ အပ္ပမညာ၊ ပညာကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၁၉-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၇) မဟာဝိပါက် တတိယဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ဝိရတိ၊ အပ္ပမညာ ကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၀ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၈) မဟာဝိပါက် စတုတ္ထဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ဝိရတိ၊ အပ္ပမညာ၊ ပညာကြည်သော သောဘဏ စေတသိက် ၁၉-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၁-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၉) မဟာကြိယာ ပထမဒွေ၌ အညသမာန်: စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ ဝိရတိ ၃-ပါး ကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၅-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၁၀) မဟာကြိယာ ဒုတိယဒွေ၌ အညသမာန်: စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ ဝိရတိ၊ ပညာကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၁-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၄-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၁၁) မဟာကြိယာ တတိယဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ဝိရတိကြည်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၄-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၁၂) မဟာကြိယာစတုတ္ထဒွေ၌ ပီတိကြည်သော အညသမာန်: စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ဝိရတိ၊ ပညာကြည်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၁-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

မဟာဂူတ်စိတ်သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း

- (၁) မဟာဂူတ်ပထမဈာန်စိတ် ၃-ပါး၌ အညသမာန်: စေတသိက်

၁၃-ပါး၊ ဝိရတိကြိုင်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၅-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၂) မဟဂ္ဂုတ် ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ပါး၌ ဝိတက်ကြိုင်သော အညသမာန် စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ ဝိရတိကြိုင်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၄-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၃) မဟဂ္ဂုတ် တတိယဈာန်စိတ် ၃-ပါး၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရကြိုင်သော အညသမာန် စေတသိက် ၁၁-ပါး၊ ဝိရတိကြိုင်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၄) မဟဂ္ဂုတ် စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ပါး၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရ ပီတိကြိုင်သော အညသမာန် စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ ဝိရတိကြိုင်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၅) မဟဂ္ဂုတ် ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ပါး၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ ကြိုင်သော အညသမာန် စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ ဝိရတိ၊ အပ္ပမညာကြိုင်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၀ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၀-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း

(၁) လောကုတ္တရာ ပထမဈာန်စိတ် ၈-ပါး၌ အညသမာန် စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ အပ္ပမညာကြိုင်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပါးဟူ၍ စေတသိက် ၃၆-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

(၂) လောကုတ္တရာ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၈-ပါး၌ ဝိတက်ကြိုင်သော အညသမာန် စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ အပ္ပမညာကြိုင်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၃-ပါး ဟူ၍ စေတသိက် ၃၅-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

၇၈

- (၃) လောကုတ္တရာ တတိယဈာန်စိတ် ၈-ပါး ခွဲ ဝိတက်၊ ဝိစာရ ကြည့်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၁-ပါး၊ အပ္ပမညာကြည့်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပါး ဟူ၍ စေတသိက် ၃၄-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၄) လောကုတ္တရာ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၈-ပါး ခွဲ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိကြည့်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ အပ္ပမညာကြည့်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပါး ဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။
- (၅) လောကုတ္တရာ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၈-ပါး ခွဲ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိကြည့်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ အပ္ပမညာကြည့်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပါး ဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

နိယတယောဂီနှင့် အနိယတယောဂီ

မိမိတို့၏ ယှဉ်ဖက်စိတ်ဖြစ်တိုင်း အမြဲယှဉ်ကြသော စေတသိက်များကို "နိယတယောဂီ" ဟုခေါ်၏။ မိမိတို့၏ ယှဉ်ဖက်စိတ်ဖြစ်တိုင်း အမြဲမယှဉ်ဘဲ ယှဉ်သင့်သည့်အခါ၌သာ ယှဉ်ကြသော စေတသိက်များကို "အနိယတယောဂီ" ဟု ခေါ်၏။

အနိယတယောဂီ ၁၁-ပါး = ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ မာန၊ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဝိရတိ ၃-ပါးနှင့် အပ္ပမညာ ၂-ပါး။

နိယတယောဂီ ၄၁-ပါး = အနိယတယောဂီ ၁၁-ပါးမှ ကြွင်းသည့် စေတသိက်များ။

အနိယတယောဂီယှဉ်ပုံ

၁။ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယနှင့် ကုက္ကုစ္စတို့သည် ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး၌ ယှဉ်ကြသည် ဆိုသော်လည်း ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်တိုင်း မယှဉ်ကြပါ။

သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ငြူစုသော အခါ ကုဏ္ဍိယ ဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါ မစ္ဆရိယနှင့် ကုက္ကုစ္စတို့ မယှဉ်ကြချေ။ မိမိ၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်သော အခါ မစ္ဆရိယဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါ ကုဏ္ဍိယနှင့် ကုက္ကုစ္စတို့ မယှဉ်ကြချေ။ ပြုခဲ့ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်တို့ကို နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်သော အခါ ကုက္ကုစ္စဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါ ကုဏ္ဍိယနှင့် မစ္ဆရိယတို့ မယှဉ်ကြချေ။ ဤသို့ တစ်သီးတစ်ခြား စီယှဉ်ခြင်းကို "နာနာ" နည်းဖြင့် ယှဉ်သည်ဟု ခေါ်၏။

ကုဏ္ဍိယသည် သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို ငြူစုသော အခါ၌သာ ယှဉ်၏။ မငြူစုသည့် အခါ၌ မယှဉ်ချေ။ မစ္ဆရိယသည် မိမိ၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်သော အခါ၌သာ ယှဉ်၏။ မလျှို့ဝှက်သော အခါ၌ မယှဉ်ချေ။ ကုက္ကုစ္စသည် ပြုခဲ့ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်တို့ကို နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်သည့် အခါ၌သာ ယှဉ်၏။ မပူပန်သည့် အခါ၌ မယှဉ်ချေ။ ဤသို့ ဆိုင်ရာ အကြောင်း ညီညွတ်ပါမှ စေတသိက် ယှဉ်လာခြင်းကို "ကဒါစီ" နည်းဖြင့် ယှဉ်သည်ဟု ခေါ်၏။

၂။ မာနသည် လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သည်ဆိုသော်လည်း ထောင်လွှား ဝင်ကြားသော အခါ၌သာ ယှဉ်၏။ မထောင်လွှားသည့် အခါ မယှဉ်ချေ။

၃။ ထိနနှင့် မိဒ္ဒတို့သည် အကုသလသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ပါး၌ ယှဉ်ကြသည် ဆိုသော်လည်း စိတ်စေတသိက်တို့ လေးလံထိုင်းမှိုင်းသော အခါ၌သာ တစ်ပေါင်းတည်း ယှဉ်ကြ၏။ စိတ်စေတသိက်တို့ ခံကျန်းလန်းဆန်းနေသည့် အခါ မယှဉ်ကြပါ။

၄။ ဝိရတိ ၃-ပါးတို့သည် မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်သည့် အခါ၌ နာနာ-ကဒါစီ နည်းဖြင့် ယှဉ်ကြ၏။

၅။ အပ္ပမညာ ၂-ပါးတို့သည်လည်း နာနာ-ကဒါစီနည်းဖြင့် ယှဉ်ကြ၏။ ကရုဏာသည် ဆင်းရဲသော သတ္တဝါကို အာရုံပြု၍ သနား

ကြင်နာစိတ် ဖြစ်သည်အခါ၌သာ ယှဉ်၏။ မုဒိတာသည် ချမ်းသာသော သတ္တဝါကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ၌သာ ယှဉ်၏။

လက်တွေ့စိစစ်ပုံ

၁။ ဟင်းမကောင်း၍ မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ စိတ်တိုနေသောသူ ၌ ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်၏။ ထိုစိတ် ၌ ပီတိကြည်သည့် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ မောစတုက် ၄-ပါး နှင့် ဒေါသဟူ၍ စေတသိက် ၁၇-ပါး ယှဉ်ပါသည်။ (ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စတို့ မယှဉ်ကြချေ။)

၂။ မိမိ၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်က ရာထူးတိုးပြီး မိမိက ရာထူး မတိုးသဖြင့် မနာလိုငြူစုနေသောသူ၌ ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် အထက်က စေတသိက် ၁၇-ပါးအပြင် ဣဿာပါ ယှဉ်သဖြင့် စုစုပေါင်း စေတသိက် ၁၈-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ မလှချင်မတန်းချင်တွန့်တိုစေးနဲမှုဖြင့် စိတ်ဆင်းရဲနေသူ၌ အထက်ပါ ဒေါသမူစိတ်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤအကြိမ်တွင် ဣဿာ အစား မစ္ဆရိယယှဉ်ပြီး စုစုပေါင်း စေတသိက် ၁၈-ပါးယှဉ်၏။

၄။ စေတီပုထိုး၌ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်လျက် ဝမ်းမြောက်စွာ ဆီမီးပူဇော်နေသူ၌ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်တွင် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး၊ ပညိန္ဒြေ စေတသိက်ဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်ပါသည်။ (ဝိရတိ ၃-ပါးနှင့် အပ္ပမညာ ၂-ပါးတို့ မယှဉ်ကြချေ။)

၅။ အဆွဲထဲမှ ငွေ ၅၅-ကျပ်ယူလိုက်ကြောင်းကို လိမ်ညာ ပြောဆိုလျှင် အပြစ်ရှိမှန်းသိ၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းနည်းမဖြစ်ဘဲ ဝန်ခံသည့် သဘောဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေသူ၌ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။ ဤစိတ်တွင် ပီတိကြည်သော

အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး၊ ပညိန္ဒြေ ၁-ပါး၊ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၂-ပါး ယှဉ်ပါသည်။

၆။ ကားတိုက်ထားသော ခွေးတစ်ကောင်ကို မြင်၍ သနားကြင်နာနေသော ကလေးသူငယ်၌ ဝမ်းမြောက် ရွှင်လန်းခြင်း မရှိသဖြင့် "ဥပေဏ္ဍာသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်" ဖြစ်၏။

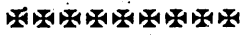
ဤစိတ်၌ ပီတိကြည်သည့် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊ သောဘဏသာဓာရဏ ၁၉-ပါး၊ ကရုဏာ ၁-ပါး၊ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၂-ပါး ယှဉ်၏။

(ကလေးဖြစ်၍ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို သိသော ဉာဏ်မရှိသေးဟု ယူဆ၏။)

၇။ သူငယ်ချင်းက သိန်းဆုပေါက်သည်ကို ကံ-ကံ၏အကျိုးကို မစဉ်းစားမိသော်လည်း ရိုးသားစွာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်နေသည့် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်၏။ ဤစိတ်တွင် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ သောဘဏသာဓာရဏ ၁၉-ပါး၊ မုဒိတာ ၁-ပါး၊ ဟူ၍ စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

၈။ ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထဈာန်ဝင်စားနေသည့် ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန် စိတ်ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ ဝိရတိ၊ အပ္ပမညာကြည့်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၀၊ ပေါင်း စေတသိက် ၃၀ ယှဉ်ကြပါသည်။

၉။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ သောတာပတ္တိဖိုလ် ဝင်စားနေသော ဈာန်မရသည့် သောတာပန်၌ လောကုတ္တရာဝိပါက် ဖြစ်သည့် သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ အပ္ပမညာကြည့်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပါး၊ ပေါင်း စေတသိက် ၃၆-ပါး ယှဉ်၏။

အခန်း (၃)

ပကိဏ်းပိုင်း

ရုပ်-နာမ် ဆက်သွယ်မှု

ဤအပိုင်း၌ ရုပ်တရားများဖြစ်ကြသော အာရုံ၊ ဒွါရ၊ ဝတ္ထုတို့နှင့် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြသည့် ဝေဒနာ၊ ဗိတံ၊ စိတ်တို့၏ အမူကိစ္စများကို ဆက်စပ်ရှေးပြွမ်း၍ ဖော်ပြမည် ဖြစ်၏။

ဝေဒနာသင်္ဂဟ

(ဝေဒနာ အမျိုးအစားအလိုက် စိတ်၊ စေတသိက်များကို စုရုံး တင်ပြခြင်း)

(က) အာရမ္မဏာနုဘဝနနည်း- အာရုံကိုလိုက်၍ ဝေဒနာ ၃-မျိုး ကွဲပြား ၏။

၁။ သုခဝေဒနာ = အလိုရှိအပ်၊ ကောင်းမြတ်သော အာရုံ (ဣဋ္ဌာရုံ) နှင့် ဆုံတွေ့သည့်အခါ ချမ်းသာသော ခံစားမှု။

၂။ ဒုက္ခဝေဒနာ = အလိုမရှိအပ်၊ မကောင်းမြတ်သော အာရုံ (အနိဋ္ဌာရုံ) နှင့် ဆုံတွေ့သည့်အခါ ဆင်းရဲသော ခံစားမှု။

၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ = မကောင်းမဆိုး၊ အလယ်အလတ် ရိုးရိုးဖြစ်သော အာရုံ (ဣဋ္ဌမဇ္ဈိကာရုံ) နှင့် ဆုံတွေ့သည် အခါ ချမ်းသာသည်လည်း မဟုတ်၊ ဆင်းရဲသည်လည်း မဟုတ်၊ လျစ်လျူရှုသော အနေ ဖြင့် ခံစားမှု။

(ခ) ဣန္ဒြိယဘေဒနည်း - ဣန္ဒြေဟောစဉ်ကိုလိုက်၍ ဝေဒနာ ၅-မျိုးကွဲပြား၏။

- ၁။ သောမနဿ ဝေဒနာ = စိတ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းသဘော။
- ၂။ ဒေါမနဿ ဝေဒနာ = စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းသဘော။
- ၃။ သုခဝေဒနာ = ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းသဘော။
- ၄။ ဒုက္ခဝေဒနာ = ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းသဘော။
- ၅။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ = ချမ်းသာသည်လည်း မဟုတ်၊ ဆင်းရဲသည်လည်း မဟုတ်၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ခံစားခြင်း သဘော။

(ဂ) ဝေဒနာအသီးသီးနှင့် ယှဉ်သောစိတ်များ

- ၁။ သုခဝေဒနာသည် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါး၌ ယှဉ်၏။
- ၂။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် အကုသလဝိပါက် ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါး၌ ယှဉ်၏။
- ၃။ ဒေါမနဿဝေဒနာသည် ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး၌ ယှဉ်၏။
- ၄။ သောမနဿ ဝေဒနာသည် ကာမသောမနဿစိတ် ၁၈-ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်သောမနဿစိတ် ၁၂-ပါး၊ လောကုတ္တရာသောမနဿစိတ် ၃၂-ပါး ဟူသော စိတ် ၆၂-ပါး တို့၌ ယှဉ်၏။

၅။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ကာမဥပေက္ခာစိတ် ၃၂-ပါး၊ မဟာဂ္ဂုတ် ဥပေက္ခာစိတ် ၁၅-ပါး၊ လောကုတ္တရာ ဥပေက္ခာစိတ် ၈-ပါး၊ ဟူသော စိတ် ၅၅-ပါးတို့၌ ယှဉ်၏။

(ဝေဒနာဘေဒအရ စိတ်များခွဲပုံ (စာမျက်နှာ-၅၅)နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။)

ဟေတုသင်္ဂဟ

(ဟိတ် ၆-ပါးကို မူတည်၍ စိတ် စေတသိက်များကို စုရုံးတင်ပြခြင်း)

(က) အကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊

ကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ၊

အဗျာကတဟိတ် ၃-ပါး = အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ။

(အဗျာကတ = ဝိပါက် + ကြိယာ)

(ခ) အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး = အကုသလဝိပါက် ၇ + အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက် ၈ + အဟိတ်ကြိယာ ၃။

သဟိတ်စိတ် ၇၁-ပါး = စိတ်အကျဉ်း ၈၉-အဟိတ်စိတ် ၁၈။

ဧကဟိတ်စိတ် ၂-ပါး = မောဟမူဒွေ (မောဟဟိတ် ၁-ပါးသာ ယှဉ်၏။)

ဒွိဟိတ်စိတ် ၂၂-ပါး = လောဘမူစိတ် ၈-ပါး (လောဘနှင့် မောဟ ယှဉ်၏)

+ ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး (ဒေါသနှင့် မောဟ ယှဉ်၏။)

+ ကာမသောဘဏ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၁၂-ပါး (အလောဘနှင့် အဒေါသဟိတ် ၂-ပါး ယှဉ်၏။)

တိဟိတ်စိတ် ၄၇-ပါး = ကာမသောဘဏဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၁၂-ပါး၊
မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး၊ လောကုတ္တရာ စိတ်
အကျဉ်း ၈-ပါး (ဤစိတ်တို့၌ အလောဘ၊
အဒေါသ၊ အမောဟ ဟိတ် ၃-ပါး ယှဉ်ကြ၏။)

ကိစ္စသင်္ဂဟ

(စိတ်စေတသိက်တို့၏ ပြုဖွယ်အမှုကိစ္စအပေါ် မူတည်၍ စိတ်
စေတသိက်တို့ကို ပေါင်းစုယူခြင်း)

- ၁။ ပဋိသန္ဓေကိစ္စ = ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကိုစပ်ပေးခြင်း
ကိစ္စ။
- ၂။ ဘဝင်ကိစ္စ = လက်ရှိ ဘဝ၌ ဖြစ်နေသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အ
သက်ထက်ဆုံး မပြတ်မလပ်ရအောင် ဖြစ်စေ
ခြင်း ကိစ္စ။
- ၃။ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ = အာရုံကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်း ကိစ္စ။
- ၄။ ဒဿနကိစ္စ = မြင်ခြင်းကိစ္စ။
- ၅။ သဝနကိစ္စ = ကြားခြင်းကိစ္စ။
- ၆။ ဃာယနကိစ္စ = နံခြင်းကိစ္စ။
- ၇။ သာယနကိစ္စ = အရသာကို သိခြင်းကိစ္စ။
- ၈။ ဗုသနကိစ္စ = အထိအတွေ့ သိခြင်းကိစ္စ။
- ၉။ သမ္ပဋိဋ္ဌိန်းကိစ္စ = အာရုံကို လက်ခံထိန်းသိမ်းခြင်းကိစ္စ။
- ၁၀။ သန္တိရဏကိစ္စ = အာရုံကို စုံစမ်းခြင်းကိစ္စ။
- ၁၁။ ဝုဋ္ဌောကိစ္စ = အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စ။
- ၁၂။ ဇောကိစ္စ = အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းကိစ္စ။

၁၃။ တဒါရုံကိစ္စ = ဇောအဟုန်၏နောက်သို့ လိုက်ကာ ဇောယူပြီး
သော အာရုံကို ဆက်ယူခြင်း ကိစ္စ။

၁၄။ စုတိကိစ္စ = ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ချုပ်ဆုံး သေလွန်ခြင်း
ကိစ္စ။

ကိစ္စအသီးသီး ဆောင်ရွက်ကြသော စိတ်တို့၏ အမည်များကို
ကိစ္စသင်္ဂဟယောဉ်း၌ ကြည့်ပါ။ ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စတို့ကို
ဆောင်ရွက်ကြသော စိတ်များသည် တူညီကြ၏။ သန္တိရဏ ၂ + မဟာ
ဝိပါက် ၈ + မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉ တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဤစိတ် ၁၉-ပါးကို
ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုကြ၏။ ဇောစိတ်
၅၅-ပါးကို "ကုကုကြိယိုလ်" ဆောင်ပုဒ်ဖြင့် မှတ်ပါ။ ထိုဇောတို့တွင်-

ကာမဇော ၂၉ = အကုသိုလ် ၁၂ + မဟာကုသိုလ် ၈ + မဟာ
ကြိယာ ၈ + ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁

အပ္ပနာဇော ၂၆ = မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉ + မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉ +
မဂ် ၄ + ဖိုလ် ၄

ကိစ္စဆောင်ရွက်သည်စိတ်များ

- ၁။ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သောစိတ် ၁၉-ပါးရှိ၏။ ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်
၂-ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးနှင့် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါးတို့
ဖြစ်ကြ၏။
- ၂။ ဘဝင်ကိစ္စတပ်သောစိတ် ၁၉-ပါးရှိ၏။ အထက်ပါစိတ် ၁၉-ပါး
ပင်တည်း။
- ၃။ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့ဖြစ်ကြ၏။
- ၄။ ဒဿနကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ ဖြစ်၏။

- ၅။ သဝနကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ သောတဝိညာဏ်ဒွေ ဖြစ်၏။
- ၆။ ဃာယနကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေဖြစ်၏။
- ၇။ သာယနကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ ဇိရာဝိညာဏ်ဒွေဖြစ်၏။
- ၈။ ဖုသနကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ ကာယဝိညာဏ်ဒွေဖြစ်၏။
- ၉။ သမ္ပဋိဋ္ဌိန်းကိစ္စတပ်သောစိတ် ၂-ပါးရှိ၏။ သမ္ပဋိဋ္ဌိန်းဒွေဖြစ်၏။
- ၁၀။ သန္တီရဏကိစ္စတပ်သောစိတ် ၃-ပါးရှိ၏။ သန္တီရဏစိတ် ၃-ပါးဖြစ်ကြ၏။
- ၁၁။ ဝုဋ္ဌောကိစ္စတပ်သောစိတ် ၁-ပါးရှိ၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်၏။
- ၁၂။ ဇောကိစ္စတပ်သောစိတ် ၅၅-ပါးရှိ၏။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး၊ ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေကြဉ်သော ကြိယာစိတ် ၁၈-ပါးတို့ဖြစ်ကြ၏။
- ၁၃။ တဒါရုံကိစ္စတပ်သောစိတ် ၁၁-ပါးရှိ၏။ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးနှင့် သန္တီရဏစိတ် ၃-ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။
- ၁၄။ စုတိကိစ္စတပ်သောစိတ် ၁၉-ပါးရှိ၏။ ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ် ၂-ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးနှင့် မဟာဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် ဌာနများ

လူတို့၏ အမှုလုပ်ငန်းကို "ကိစ္စ" ဟု ခေါ်၍ ထိုလုပ်ငန်းပြုလုပ်ရာ အလုပ်ရုံကို "ဌာန" ဟု ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ စိတ်တို့၏ အမှုလုပ်ငန်းကို "ကိစ္စ" ဟုခေါ်ပြီး ထိုကိစ္စပြုလုပ်ရာ စိတ်ဒြပ်ကို "ဌာန" ဟု ခေါ်၏။

၁။ ပဋိသန္ဓေဌာန = ပဋိသန္ဓေကိစ္စပြုလုပ်ရာ ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၉-ပါး။

၂။ ဘဝင်ဌာန = ဘဝင်ကိစ္စကိုဆောင်ရွက်ရာ ဘဝင်စိတ် ၁၉-ပါး။

၃။ အာဝဇ္ဇန်းဌာန = အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ အာဝဇ္ဇန်းဒွေ။

၄။ ပဉ္စဝိညာဏ်ဌာန = ဒဿနကိစ္စ၊ သဝနကိစ္စ၊ ဃာယနကိစ္စ၊ သာယန ကိစ္စ၊ ဖုသနကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါး။

၅။ သမ္ပုဋိဋ္ဌိန်းဌာန = သမ္ပုဋိဋ္ဌိန်းကိစ္စကိုပြုလုပ်ရာ သမ္ပုဋိဋ္ဌိန်းဒွေ။

၆။ သန္တိရဏဌာန = သန္တိရဏကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာ သန္တိရဏစိတ် ၃-ပါး။

၇။ ဝုဋ္ဌောဌာန = ဝုဋ္ဌောကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းစိတ်။

၈။ ဇောဌာန = ဇောကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ ဇောစိတ် ၅၅-ပါး။

၉။ တဒါရုံဌာန = တဒါရုံကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ တဒါရုံစိတ် ၁၁-ပါး။

၁၀။ စုတိဌာန = စုတိကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ စုတိစိတ် ၁၉-ပါး။

မှတ်ချက်။ ။ ပဉ္စဝိညာဏ်ဌာနတွင် ဒဿနကိစ္စ၊ သဝနကိစ္စ၊ ဃာယနကိစ္စ၊ သာယနကိစ္စ၊ ဖုသနကိစ္စတို့ကို လိုအပ်သလို အလှည့်ကျ ဆောင်ရွက်သွားသဖြင့် ဌာနအရေအတွက်သည် ကိစ္စအရေအတွက်ထက် ၄-ခု လျော့နည်း၏။

ကိစ္စနှင့် ဌာနတပ်သောစိတ်များ

ကိစ္စသင်္ဂဟယေး၌ အောက်ပါအချက်များကိုလည်း ကြည့်ရှု
မှတ်သားပါ။

၁။ ကိစ္စ ၁-ပါး၊ ဌာန ၁-ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြသောစိတ် (၁-ကိစ္စ၊
၁-ဌာနတပ်သောစိတ်) ၆၈-ပါး = ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ +
မနောဓာတ် ၃ + ဇောစိတ် ၅၅။
(မနောဓာတ် ၃-ပါး = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁ + သမ္ပဋိဇ္ဈိန် ၂)

၂။ ၂-ကိစ္စ၊ ၂-ဌာနတပ်သောစိတ် ၂-ပါး = သောမနဿသန္တိရဏ +
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။

၃။ ၃-ကိစ္စ၊ ၃-ဌာနတပ်သောစိတ် ၉-ပါး = မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-
ပါး။

၄။ ၄-ကိစ္စ၊ ၄-ဌာနတပ်သောစိတ် ၈-ပါး = မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး။

၅။ ၅-ကိစ္စ၊ ၅-ဌာနတပ်သောစိတ် ၂-ပါး = ဥပေက္ခာသန္တိရဏ စိတ်
၂-ပါး။

ဒွါရသင်္ဂဟ

(အာရုံဝင်ရောက်ရာ တံခါးပေါက် "ဒွါရ" ပေါ် မူတည်၍ စိတ်
စေတသိက်တို့ကို ပေါင်းစုရေတွက်ခြင်း)

၁။ စက္ခုဒွါရ = အဆင်းအာရုံဝင်ရောက်ရာ မျက်စိအကြည်ဓာတ်
(စက္ခုပသာဒ)

၂။ သောတဒွါရ = အသံအာရုံ ဝင်ရောက်ရာ နားအကြည်ဓာတ်
(သောတပသာဒ)

၃။ ယာနဒွါရ = အနံ့အာရုံဝင်ရောက်ရာ နှာအကြည်ဓာတ် (ယာန
ပသာဒ)

- ၄။ ဇိတ်ဒွါရ = အရသာအာရုံဝင်ရောက်ရာ လျှာအကြည်ဓာတ် (ဇိတ်ပသာဒ)
  - ၅။ ကာယဒွါရ = အထိအတွေ့ အာရုံဝင်ရောက်ရာ ကိုယ်အကြည်ဓာတ် (ကာယပသာဒ)
  - ၆။ မနောဒွါရ = စိတ်ကူးအာရုံ စသည်အာရုံ ၆-ပါး ဝင်ရောက်ရာ စိတ်တစ်ခါပေါက် (ဘဝင်စိတ် ၁၉-ပါး)
- မှတ်ချက်။ ။ ကွင်းအတွင်း ဖော်ပြထားသော တရား အထည်ကိုယ်တို့သည် ဒွါရ အသီးသီး၏ တရားကိုယ် (မူရင်းတရား) များ ဖြစ်ကြ၏။

ဒွါရအသီးသီး၌ဖြစ်သောစိတ်များ

ဒွါရသင်္ဂဟဇယားကိုကြည့်၍ ဒွါရအသီးသီး၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ်များကို ရေတွက်ပါ။

- ၁။ စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၄၆-ပါး = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ စက္ခုဝိညာဏ် ၂၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန် ၂၊ သန္တိရဏ ၃၊ ဝုဋ္ဌောဓေါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ကာမဇော ၂၉၊ တဒါရုံ ၈။
- ၂။ သောတဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၄၆-ပါး = အထက်ပါအတိုင်း (စက္ခုဝိညာဏ်အစား သောတဝိညာဏ်ယူပါ)
- ၃။ ဃာနဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၄၆-ပါး = အထက်ပါအတိုင်း (ဃာနဝိညာဏ်လဲယူပါ)
- ၄။ ဇိတ်ဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၄၆-ပါး = အထက်ပါအတိုင်း (ဇိတ်ဝိညာဏ် ပြောင်းယူပါ)
- ၅။ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၄၆-ပါး = အထက်ပါအတိုင်း (ကာယဝိညာဏ်ပြောင်းယူပါ)

၆။ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ် ၆၇-ပါး = မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊
ဇော ၅၅၊ တဒါရုံ ၁၁။

မှတ်ချက် ။ (၁) ပဉ္စဒွါရ(ဝါ) ရုပ်ဒွါရ ၅-ပါး၌ ဖြစ်နိုင်သော
စိတ်အားလုံးကို ရေတွက်သော် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း
၁၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း ၂၊ သန္တိ
ရဏ ၃၊ ဝေဠာဒေါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ကာမ
ဇော ၂၉၊ တဒါရုံ ၈ ဟူ၍ ကာမစိတ် ၅၄-ပါး
ကို ရ၏။

(၂) ရုပ်ဒွါရ ၅-ပါး၌သာ ဖြစ်နိုင်သော စိတ်တို့မှာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁နှင့်
သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း ၂ ဟူသည် မနောဓာတ် ၃-ပါးဖြစ်၏။

(၃) ၆-ဒွါရလုံး၌ အမြဲဖြစ်နိုင်သော စိတ်တို့မှာ သောမနဿသန္တိ ရဏ
၁၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁ နှင့် ကာမဇော ၂၉ ဟူ၍ ၃၁-ပါး ရှိ၏။

(၄) ၆-ဒွါရ၌ ရံခါဖြစ်၍ ရံခါလွတ်သော စိတ်တို့မှာ ဥပေက္ခာသန္တိ ရဏ
၂ နှင့် မဟာဝိပါက် ၈ ဟူ၍ ၁၀-ပါး ရှိ၏။

(၅) ၆-ဒွါရမှ အမြဲလွတ်သောစိတ်တို့မှာ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါး ဖြစ်၏။

(၆) ဥပေက္ခာသန္တိ ရဏ ၂၊ မဟာဝိပါက် ၈ နှင့် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉ ဟူ
သော ဘဝင်စိတ် ၁၉-ပါးတို့သည် မနောဒွါရပင် ဖြစ်ကြ၏။ ထို့
ကြောင့် ၎င်းတို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ တစ်
ခုခုကို ဆောင်ရွက်ကြသည်အခါ ဒွါရတစ်ခုခု၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည်
ဟု မဆိုနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဒွါရဝိမုတ်စိတ် (ဒွါရမှ
လွတ်သောစိတ်) များဟု ခေါ်၏။

အာရမ္မဏသင်္ဂဟ

(အာရုံတို့ကို မှုတည်၍ စိတ် စေတသိက်တို့ကို ပေါင်းစုရေတွက်ခြင်း)

- ၁။ ရူပါရုံ = အဆင်း (ဝဏ္ဏ)
- ၂။ သဒ္ဓါရုံ = အသံ (သဒ္ဓ)
- ၃။ ဂန္ဓာရုံ = အနံ့ (ဂန္ဓ)
- ၄။ ရသာရုံ = အရသာ (ရသ)
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အထိအတွေ့ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗ = ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော)
- ၆။ ဓမ္မာရုံ = ပဉ္စဒွါရ၌ မထင်နိုင်ဘဲ မနောဒွါရ၌ သာ ထင်နိုင်သည့် သိမ်မွေ့သော အာရုံ (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး၊ စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော တရား ၆-မျိုး)

မှတ်ချက်။ ။ ကွင်းအတွင်းဖော်ပြထားသော တရားများမှာ ဆိုင်ရာ အာရုံ၏ တရားကိုယ်များ ဖြစ်ကြ၏။

စိတ်တို့ယူနိုင်ကြသော အာရုံများ

- ၁။ စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (စက္ခုဒွါရိကစိတ်) ၄၆-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြုကြ၏။
- ၂။ သောတဒွါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (သောတဒွါရိကစိတ်) ၄၆-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုကြ၏။

- ၃။ ယာနဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (ယာနဒ္ဒါရိကစိတ်) ၄၆-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန် ဂဗ္ဘာရုံကို အာရုံပြုကြ၏။
- ၄။ ဇိရာဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (ဇိရာဒ္ဒါရိကစိတ်) ၄၆-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြုကြ၏။
- ၅။ ကာယဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (ကာယဒ္ဒါရိကစိတ်) ၄၆-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုကြ၏။
- ၆။ မနောဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်ကြသောစိတ် (မနောဒ္ဒါရိကစိတ်) ၆၇-ပါးတို့သည် အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော အာရုံ ၆-ပါးလုံးကို အာရုံပြုကြ၏။

အာရုံအသီးသီးကို ယူနိုင်သည်စိတ်များ

အာရမ္မဏာသင်္ဂဟဇယားကို ကြည့်၍ဆိုပါ။

- ၁။ ကာမအာရုံကိုသာယူနိုင်သောစိတ် ၂၅-ပါး
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃၊ တဒါရုံ ၁၁၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁။
- ၂။ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကိုသာယူနိုင်သောစိတ် ၆-ပါး
ဝိညာဏဉာယတနစိတ် ၃-ပါး၊ နေဝသညာနာသညာယတနစိတ် ၃-ပါး။
- ၃။ ပညတ်ကိုသာအာရုံပြုသောစိတ် ၂၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေကြဉ်သော ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး၊ အာကာသာနဉာယတနစိတ် ၃-ပါး၊ အာကိဉ္ဇညာယတနစိတ် ၃-ပါး။
- ၄။ နိဗ္ဗာန်ကိုသာအာရုံပြုသောစိတ် ၈-ပါး
မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး။

၅။ လောကုတ္တရာအာရုံမှတစ်ပါးအခြားအလုံးစုံသောအာရုံတို့ကို ယူနိုင်ကြသောစိတ် ၂၀-ပါး

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၄၊ မဟာကြိယာဉာဏ ဝိပ္ပယုတ် ၄။

၆။ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်တို့မှတစ်ပါးအခြားအလုံးစုံသောအာရုံတို့ကို ယူနိုင်ကြသောစိတ် ၅-ပါး

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄၊ ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်အဘိညာဏ်စိတ် ၁။

၇။ အကြွင်းမရှိအလုံးစုံသောအာရုံကို ယူနိုင်ကြသောစိတ် ၆-ပါး

မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄၊ ပဉ္စမဈာန် ကြိယာ အဘိညာဏ်စိတ် ၁၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

စိတ်စေတသိက်တို့၏ မှီရာရုပ်ကို "ဝတ္ထု" ဟု ခေါ်၏။ စိတ်စေတသိက်တို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍သာ ဖြစ်ကြရ၏။ ဝတ္ထု ၆-ပါးနှင့် ၄င်းတို့၏ တရားကိုယ်များမှာ-

- ၁။ စက္ခုဝတ္ထု = စက္ခုပသာဒ၊
- ၂။ သောတဝတ္ထု = သောတပသာဒ၊
- ၃။ ဃာနဝတ္ထု = ဃာနပသာဒ၊
- ၄။ ဇိရာဝတ္ထု = ဇိရာပသာဒ၊
- ၅။ ကာယဝတ္ထု = ကာယပသာဒ၊
- ၆။ ဟဒယဝတ္ထု = နှလုံးအိမ်အတွင်းရှိ နှလုံးသွေးဥတည်သော ဝတ္ထုရုပ်၊

ဘုံနှင့် ဝတ္ထု

- ၁။ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ဝတ္ထု ၆-ပါးလုံးကို ရနိုင်၏။
- ၂။ ဂူပဘုံ၌ စက္ခုဝတ္ထု၊ သောတဝတ္ထုနှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့ကိုသာ ရနိုင်၏။ ဂူပဗြဟ္မာတို့တွင် ကာမဂုဏ်ကို တပ်မက်ခြင်းကင်းသော ဘာဝနာ၏ အစွမ်းကြောင့် ယာနဝတ္ထု၊ ဇိရာဝတ္ထု၊ ကာယဝတ္ထုတို့မရှိကြကုန်။ ဘုရားဖူးမြင်ရန်နှင့် တရားနာကြားရန် အတွက်မူ စက္ခုဝတ္ထုနှင့် သောတဝတ္ထုတို့ရှိကြ၏။ ဟဒယဝတ္ထုမှာ မနောဒွါရိကစိတ်များ မှီရန်လိုအပ်၏။
- ၃။ အဂူပဘုံ၌ ဝတ္ထုတစ်ခုမျှ မရှိချေ။ အဂူပဗြဟ္မာတို့တွင် ရုပ်၌ တပ်မက်ခြင်းကင်းသော ဘာဝနာ၏ အစွမ်းကြောင့် ရုပ်မရှိဘဲ နာမ်သာ ရှိကြ၏။ ထိုနာမ်တို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီဘဲ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါး

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ လာသော ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါး၊ ၎င်းတို့၏ တရားကိုယ်များနှင့် မှီရာဝတ္ထုတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် = စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၊ စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၏။
- ၂။ သောတဝိညာဏဓာတ် = သောတဝိညာဏ်ဒွေ၊ သောတဝတ္ထုကို မှီ၏။
- ၃။ ယာနဝိညာဏဓာတ် = ယာနဝိညာဏ်ဒွေ၊ ယာနဝတ္ထုကို မှီ၏။
- ၄။ ဇိရာဝိညာဏဓာတ် = ဇိရာဝိညာဏ်ဒွေ၊ ဇိရာဝတ္ထုကို မှီ၏။
- ၅။ ကာယဝိညာဏဓာတ် = ကာယဝိညာဏ်ဒွေ၊ ကာယဝတ္ထုကို မှီ၏။
- ၆။ မနောဓာတ် = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမုဋိဋ္ဌိန်းဒွေ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၏။

၇။ မနောဝိညာဏဓာတ် = ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ နှင့် မနောဓာတ် ၃-
ပါးတို့မှ ကြွင်းသည်စိတ် ၇၆-ပါး၊ ဟဒယ
ဝတ္ထုကို မှီကြ၏။

ဝတ္ထုအလိုက် စိတ်များကိုခွဲခြားပုံ

(ဝတ္ထုသင်္ဂဟဇယားကိုကြည့်၍ မှတ်သားလျှင် ပို၍လွယ်ကူပါ
သည်။)

၁။ စက္ခုဝတ္ထု၊ သောတဝတ္ထု၊ ဃာနဝတ္ထု၊ ဇိရာဝတ္ထု၊ ကာယဝတ္ထု
တည်းဟူသော ပသာဒရုပ်ဝတ္ထု ၅-ပါးကို မှီ၍ ဖြစ်ကြသောစိတ်
၁၀-ပါးရှိ၏။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါးတည်း။

၂။ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်ကြသော စိတ် ၃၃-ပါးရှိ၏။ ဒေါသမူ
၂၊ မနောဓာတ် ၃၊ သန္တိရဏ ၃၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁၊ မဟာဝိပါက် ၈၊
ရူပါဝစရစိတ် ၁၅၊ သောတာပတ္တိမဂ် ၁ တို့တည်း။
အထက်ပါ (၁) နှင့် (၂) နှစ်ရပ်ပေါင်း စိတ် ၄၃ ပါးတို့သည်
ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍သာ ဖြစ်ကြ၏။

၃။ ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍လည်းကောင်း၊ မမှီ၍ လည်းကောင်း ဖြစ်ကြ
သော စိတ် ၄၂-ပါးရှိ၏။ ဒေါသမူကြည်သော အကုသိုလ်စိတ်
၁၀၊ မဟာကုသိုလ် ၈၊ မဟာကြိယာ ၈၊ အရူပကုသိုလ် ၄၊ အရူပ
ကြိယာ ၄၊ သောတာပတ္တိမဂ်ကြည်သော လောကုတ္တရာစိတ်
အကျဉ်း ၇၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁ တို့တည်း။

ဤစိတ် ၄၂-ပါးတို့သည် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ (ခန္ဓာ ငါးပါးရှိ
သော ကာမဘုံနှင့် ရူပဘုံ) ခွဲ ဖြစ်ခိုက်ဝယ် ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်
ကြ၏။ စတုဝေါကာရဘုံ (ရုပ်မရှိ၊ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးသာရှိသော
အရူပဘုံ) ခွဲ ဖြစ်သည်အခါ ဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီဘဲ ဖြစ်ကြ၏။

၄။ အခါခပ်သိမ်း ဝတ္ထုကိုမမှီဘဲ ဖြစ်ကြသော စိတ် ၄-ပါးရှိ၏။
အရူပဝိပါက် ၄-ပါးတို့တည်း။ ဤစိတ်တို့သည် အရူပမြေဟောတို့
၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

အခန်း (၄)

ဝိထိပိုင်း

ဝိထိ၏အဓိပ္ပါယ်

"ဝိထိ" သဒ္ဒါသည် အစဉ်အတန်းကို ဟော၏။ လူတို့၏ သွားရာ ခရီးစဉ်သည် ရွာစဉ်ကို မကျော်မူဘဲ တစ်ရွာပြီး တစ်ရွာ အစဉ်အတိုင်း ဖြတ်သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်သည် ဖြစ်သင့်သော အစဉ်ကို မကျော်မူဘဲ စိတ်တစ်ခုပြီး တစ်ခု အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပျက်ရ၏။

ဒွါရဇ-ပါးတို့၌ ထင်လာသော အာရုံတစ်ခုစီကို သိရှိရန်အတွက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်အတန်းတစ်ခုစီကို ဝိထိဟု ခေါ်၏။

စိတ်၏အသက်

စိတ်တစ်ခု၏ အသက်လည် ဥပါဒ်ခဏ၊ ဋ္ဌိခဏ၊ ဘင်ခဏဟူ၍ ခဏငယ် သုံးချက်ရှိ၏။ စိတ်ဖြစ်ဆဲအခိုက်ကို ဥပါဒ်ခဏ၊ စိတ်တည်ဆဲ အခိုက်ကို ဋ္ဌိခဏ၊ စိတ်ပျက်ဆဲအခိုက်ကို ဘင်ခဏဟု ခေါ်၏။ ဤခဏငယ် ၃-ချက်ကို စိတ္တက္ခဏ ၁-ချက်ဟု ခေါ်၏။

လက်ဖျစ် ၁ တွက်၊ မျက်စိ ၁ မှိတ်ကာလ၌ စိတ္တက္ခန္ဓာ ကုဋေ ၁-
သိန်းကျော်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် စိတ် ၁-ခု၏ အသက်သည် ၁ စက္ကန့်၏ ကုဋေ
၁-သိန်းပုံ ၁-ပုံခန့်သာ ရှိ၏။

ရုပ်၏အသက်

ရုပ်ကလာပ် ၁-ခု၏ အသက်သည် စိတ်အသက်၏ ၁၇-ဆ (ဝါ)
စိတ္တက္ခန္ဓာ ၁၇-ချက်နှင့် ညီမျှ၏။ ခဏငယ်အားဖြင့် ရေတွက်သော် ခဏ
ငယ် ၁၇ x ၃ = ၅၁ ချက်ရှိ၏။

ရုပ်၏ဥပါဒ်ခဏနှင့် ဘင်ခဏတို့သည် ခဏငယ် ၁ ချက်စီသာ
ကြာ၏။ ရုပ်၏ဌိအခိုက်မှာ ခဏငယ် ၄၉-ချက် ကြာ၏။

လက်ဖျစ် ၁ တွက်၊ မျက်စိ ၁ မှိတ် ကာလ၌ ရုပ်ကလာပ်ပေါင်း
ကုဋေ ၅၈၀၀ ကျော် ရှေ့ဆင့် နောက်ဆင့် ဖြစ်ပျက်သွားကြ၏။ ထို့ကြောင့်
ရုပ်ကလာပ် ၁-ခု၏ အသက်သည် ၁-စက္ကန့်၏ ကုဋေ ၅၈၀၀-ပုံ ၁-ပုံ
ခန့်သာ ရှိ၏။

ဝိညာဏဆက္က

ဝိထိပိုင်း၌ လာသော ဝိညာဏ် ၆-ပါးမှာ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတ
ဝိညာဏ်၊ ယာနဝိညာဏ်၊ ဇိတဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်
တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဝိထိဆက္က

ဝိထိ ၆-ပါးကို ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏ်၏
အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂-မျိုးစီ အောက်ပါအတိုင်း ခေါ်ဆိုနိုင်၏။

၁။ စက္ခုဒွါရဝိထိ (ဝါ) စက္ခုဝိညာဏဝိထိ = စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာ
သော ရူပါရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

၂။ သောတဒွါရဝိထိ (ဝါ) သောတဝိညာဏဝိထိ = သောတဒွါရ၌

ထင်လာသော သဒ္ဒါရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

၃။ ဃာနဒ္ဒါရဝီထိ (ဝါ) ဃာနဝိညာဏဝီထိ = ဃာနဒ္ဒါရ၌ ထင်လာသော ဂန္ဓာရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

၄။ ဇိရာဒ္ဒါရဝီထိ (ဝါ) ဇိရာဝိညာဏဝီထိ = ဇိရာဒ္ဒါရ၌ ထင်လာသော ရသာရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

၅။ ကာယဒ္ဒါရဝီထိ (ဝါ) ကာယဝိညာဏဝီထိ = ကာယဒ္ဒါရ၌ ထင်လာသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

၆။ မနောဒ္ဒါရဝီထိ (ဝါ) မနောဝိညာဏဝီထိ = မနောဒ္ဒါရ၌ ထင်လာသော ပဉ္စာရုံ/ ဓမ္မာရုံကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်အစဉ်။

စက္ခုဒ္ဒါရဝီထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

- ၁။ မျက်စိပသာဒ ကောင်းမွန်ရမည်။
- ၂။ ရူပါရုံဟူသည် မြင်နိုင်သော အဆင်းရှိရမည်။
- ၃။ အာလောကဟူသော အလင်းရှိရမည်။
- ၄။ မနသိကာရဟူသည် နှလုံးသွင်းမှုရှိရမည်။

(စက္ခာ၊ လောက၊ ရူပထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိစက္ခုဖို့)

သောတဒ္ဒါရဝီထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

- ၁။ သောတပသာဒ ကောင်းမွန်ရမည်။
- ၂။ သဒ္ဒါရုံဟူသည် ကြားနိုင်သော အသံရှိရမည်။
- ၃။ အာကာသဓာတ်ဟူသည် လေဖြတ်သန်းသွားလာနိုင်သော ဟင်းလင်းနယ် ရှိရမည်။

၄။ မနသိကာရဟူသည် နှလုံးသွင်းမှု ရှိရမည်။

(သောတာ, ကာသ၊ သဒ္ဓထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိသောတဖို့)

ဃာနဒွါရဝိထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

၁။ ဃာနပသာဒ ကောင်းမွန်ရမည်။

၂။ ဂန္ဓာရုံဟူသည့် အနံ့ရှိရမည်။

၃။ ဝါတဟူသည့် အနံ့ကို ဆောင်သော လေရှိရမည်။

၄။ မနသိကာရဟူသည် နှလုံးသွင်းမှု ရှိရမည်။

(ဃာန, ဝါတ၊ ဂန္ဓထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိဃာနဖို့)

ဇိတှာဒွါရဝိထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

၁။ ဇိတှာပသာဒ ကောင်းမွန်ရမည်။

၂။ ရသာရုံဟူသည့် အရသာရှိရမည်။

၃။ အာပဟူသည့် လျှာရည် ရှိရမည်။

၄။ မနသိကာရဟူသော နှလုံးသွင်းမှု ရှိရမည်။

(ဇိတှာ, အာပ၊ ရသထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိဇိတှာဖို့)

ကာယဒွါရဝိထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

၁။ ကာယပသာဒ ကောင်းမွန်ရမည်။

၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသည့် အထိအတွေ့ရှိရမည်။

၃။ ထဒ္ဓပထဝီဟူသည့် ခက်မာသော ပထဝီရှိရမည်။

၄။ မနသိကာရဟူသော နှလုံးသွင်းမှု ရှိရမည်။

(ကာယ, ထဒ္ဓ၊ ဖောဋ္ဌထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိကာယဖို့)

မနောဒွါရဝိထိဖြစ်ရန် အကြောင်း ၄-ပါး

၁။ မနောဒွါရဟုခေါ်သော ဘဝင်စိတ် ရှိရမည်။

- ၂။ ပဉ္စာရုံ သို့မဟုတ် ဓမ္မာရုံဟူသည့် အာရုံတစ်ခုခု ရှိရမည်။
- ၃။ ဟဒယဝတ္ထုဟူသည့် စိတ်မှီရာဝတ္ထုရှိရမည်။
- ၄။ မနသိကာရဟူသော နှလုံးသွင်းမှု ရှိရမည်။

(မနော, ဟဒယ၊ ဓမ္မထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလီမနဖို)

မှတ်ချက်။ ။ ဝိထိစိတ်(ဝါ) အသိစိတ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်း
၄-ချက်စီ ဖော်ပြထားရာ၌ ပထမ ၃-ချက်စီသည် သိပ္ပံလိုအပ်
ချက်နှင့် ကိုက်ညီ၏။ စတုတ္ထအချက်မှာ သိပ္ပံတွင် မပါသော
အဘိဓမ္မာ၏ ထူးခြားချက် ဖြစ်၏။

"သတိမမူလျှင် ဂူမမြင်" ဟူသော စကားအတိုင်း နှလုံး
သွင်းမှုမရှိလျှင် မမြင်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ နိစိုကလေး
ငယ်ကို ချောသိပ်ရင်း အိပ်မောကျနေသော မိခင်သည် မိုးကြိုး
ပြင်းထန်စွာ ခြိမ်းသည်အခါ မနိုးဘဲ ကလေးငယ်က အင်အင်ဟု
တီးတီးငိုလျှင်ပင် နိုးခြင်းကို ထောက်ရှု၍ မနသိကာရ၏ အရေး
ပါပုံကို သိမြင်နိုင်၏။

ဝိသယပ္ပဝတ္တိဆက္က

ဒွါရတို့၌ အာရုံထင်ခြင်းကို ဝိသယပ္ပဝတ္တိဟု ခေါ်၏။ အာရုံထင်
ပုံ ၆-မျိုး ရှိ၏။

(က) ပုဉ္ဇဒွါရ၌ အာရုံထင်ပုံ ၄-မျိုး ရှိ၏။

- ၁။ အတိမဟန္တာရုံ = ထင်ရှားအားကြီးသော အာရုံ ၅-ပါး၊ ဥပါဒ်ပြီး
နောက် စိတ္တက္ခဏ ၁-ချက်အလွန်တွင် ဒွါရ၌
ထင်လာ၏။ အလွန်များသော ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ်
အရေအတွက်ရှိ၏။
- ၂။ မဟန္တာရုံ = သင်ရုံ ထင်ရှားအားကြီးသော အာရုံ ၅-ပါး။
ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ ၂-ချက် သို့မဟုတ်

၃-ချက်အလွန်တွင် ဒွါရဋ္ဌိ ထင်လာ၏။ များသော ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ် အရေအတွက် ရှိ၏။

၃။ ပရိတ္တာရုံ = မထင်ရှား မသိသာသည့် အားနည်းသော အာရုံ၅-ပါး။ ဥပါဒ်ပြီးနောက်စိတ္တက္ခဏ ၄-ချက်မှ ၉-ချက် အလွန်တွင် ဒွါရဋ္ဌိ ထင်လာ၏။ နည်းသော ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ် အရေအတွက် ရှိ၏။

၄။ အတိပရိတ္တာရုံ = အလွန်တရာ မထင်ရှား မသိသာသည့် အားနည်းလှသော အာရုံ၅-ပါး။ ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ ၁၀-ချက်မှ ၁၅-ချက် အလွန်တွင် ဒွါရဋ္ဌိ ထင်လာ၏။ အလွန်နည်းသော ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ် အရေအတွက် ရှိ၏။

(ခ) မနောဒွါရဋ္ဌိ အာရုံထင်ပုံ ၂-မျိုးရှိ၏။

၅။ ဝိဘူတာရုံ = ထင်ထင် ရှားရှားဖြစ်သော အာရုံ။

၆။ အဝိဘူတာရုံ = မထင်မရှား ဖြစ်သော အာရုံ။

ဝိထိစိတ်များနှင့်-ဝိထိမုတ်စိတ်များ

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြသော စိတ် ၁၉-ပါးတို့သည် ဤဖော်ပြပါကိစ္စ ၃-မျိုးကို ဆောင်ရွက်နေကြသည့် အခါ ဝိထိစိတ်အစဉ်များတွင် မပါဝင်ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဝိထိမုတ်စိတ်များဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၎င်းတို့သည် ဒွါရ ဝိမုတ်စိတ်များလည်း ဖြစ်ကြကြောင်းကို ပကိဏ်းပိုင်း၌ ဆိုခဲ့ပြီ။)

အဆိုပါစိတ် ၁၉-ပါးအနက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ် ၂-ပါးသည် ဝိထိစိတ်အစဉ်၏ သန္တီရဏကိစ္စ၌ လည်းကောင်း၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးသည် တဒါရုံကိစ္စ၌ လည်းကောင်း ပါဝင်ကြ၏။ ကြွင်းသည့် မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတို့သာလျှင် အစဉ်အမြဲ ဝိထိမုတ်စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

တို့ကြောင့် ဝီထိစိတ်များသည် မဟာဂူတ်ဝိပါက် ၉-ပါး ကြည့်သည် စိတ်
အကျဉ်း ၈၀-တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၉-ပါး

ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်နှင့် စုတိစိတ်တို့သည် လွန်ခဲ့သော
အခြားမဲ့ ဘဝဟောင်း၌ စုတေခါနီးချိန်တွင် မဂ္ဂဏာသန္နဇောယူခဲ့သည်
ကံနိမိတ် သို့မဟုတ် ကမ္မနိမိတ် သို့မဟုတ် ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏။

ဤပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်နှင့် စုတိစိတ်တို့၌ နိမိတ် ၃-ပါးတို့
၏ အာရုံထင်ခြင်းကို ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၃-ပါးဟု မှတ်ယူနိုင်၏။ ဤဝိသယပ္ပ
ဝတ္တိ ၃-ပါးနှင့် အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၆-ပါးတို့ကို
ပေါင်းလျှင် ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၉-ပါးဖြစ်၏။

ဘဝင်စိတ် ၃-မျိုး

သတ္တဝါတို့၏ ဘဝတစ်ခုသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့် စတင်၏။
ပဋိသန္ဓေစိတ် ချုပ်ငြိမ်းပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဘဝင်စိတ်အစဉ်သည်
တစ်လုံးပြီး တစ်လုံး အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပျက်သွား၏။ သေဆုံးသည့်အခါ
နောက်ဆုံးဖြစ်သည့် ဘဝင်စိတ်ကို စုတိစိတ်ဟု ခေါ်သည်။

ဘဝတစ်ခု၌ ဖြစ်ကြသော ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်နှင့် စုတိ
စိတ်တို့သည် အမျိုးဇာတ်တူ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တူ အာရုံတူကြသော
စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။

ဥပမာ လူတစ်ယောက်သည် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပ
ယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်လျှင် ဘဝင်စိတ်
နှင့် စုတိစိတ်တို့သည်လည်း သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်
အသင်္ခါရိကမဟာဝိပါက်စိတ်ပင် ဖြစ်ကြရ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်က ဂတိ
နိမိတ်ကို အာရုံပြုလျှင် ဘဝင်စိတ်နှင့် စုတိစိတ်တို့ကလည်း ထိုဂတိနိမိတ်
ကိုပင် အာရုံပြုကြ၏။

ဘဝင်စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေသည့်အခါ၌ ကျွန်ုပ်တို့ ဘာကိုမျှ ထူးထူးထွေထွေ မသိကြရပါ။ ဘဝင်စိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ဒွါရတစ်ခုခုတွင် ပြင်ပအာရုံ ထင်လာသောအခါ ထိုအာရုံသစ်ကြောင့် ဘဝင်စိတ်တို့သည် ယူနေကျ အာရုံကိုလည်း စွဲမြဲစွာ မယူနိုင်၊ လွတ်လည်း မလွတ်နိုင်သဖြင့် ပင်ကိုယ်သဘောမှ ဖောက်ပြား၍ ၂-ကြိမ် တုန်လှုပ်ချောက်ချားသွားကြ၏။ ထိုတုန်လှုပ်ချောက်ချားသွားသော ဘဝင် ၂-ကြိမ်ကို "ဘဝင်စလန" (လှုပ်သွားသော ဘဝင်) ဟု ခေါ်၏။

ဒုတိယ ဘဝင်စလန ဖြစ်ပျက်ပြီးသည့်အခါ ဘဝင်စိတ်အစဉ် ပြတ်ပြီး ဝိထိစိတ်အစဉ် တစ်ခုဖြစ်၏။ သို့အတွက် ထိုဒုတိယဘဝင်စလနကို ဘဝင်ပစ္စေဒ (ပြတ်စဲသောဘဝင်) ဟု နောက်ဆရာတို့ အမည်ပေးကြ၏။

ဒွါရနှင့်အာရုံ ထိတိုက်ပြီးနောက် ဘဝင်စလန မတိုင်မီ လွန်မြောက်သွားသော ဘဝင်စိတ်တို့ကို အတိတဘဝင် (လွန်လေပြီးသောဘဝင်) ဟု ခေါ်၏။

(အတိ, စလေ၊ ဥပစန္ဒ၊ သုံးထွေ ဘဝင်)

စက္ခုဒွါရဝိထိ ၁၅-ပါး

- စက္ခုဒွါရ၌ (၁) အတိမဟန္တာရုံ ထင်လာသောအခါ တဒါလမ္မဏဝါရ ၁-ဝိထိ၊
- (၂) မဟန္တာရုံ ထင်လာသောအခါ ဝေနဝါရ ၂-ဝိထိ၊
- (၃) ပရိတ္တာရုံ ထင်လာသောအခါ ဝေဠုဗ္ဗနဝါရ ၆-ဝိထိ၊
- (၄) အတိပရိတ္တာရုံ ထင်လာသောအခါ မောဃဝါရ ၆-ဝိထိ၊

စုစုပေါင်း ၁၅-ဝိထိ ဖြစ်၏။

(၁) အတိမဟန္တာရုံ ၁-ဝိထိဖြစ်ပုံ

"တိ-န-ဒ-ပ-စ-သ-ဏ-ဝ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဒါ-ဒါ-

ဘွင်-

ဆိုရိုး

စက္ခုဒွါရိက အတိမဟန္တာရုံဝိထိဖြစ်ဟန်ကား ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် ၁-ချက် အလွန်တွင် စက္ခုပဿာဒ၌ အာရုံထင်ခြင်းသို့ရောက်သဖြင့် ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇောခုနစ်ကြိမ်၊ တဒါရုံ နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင် ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့သည် ၁၇-ချက်ရုပ်သက်စေကြသောကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။ ထိုနောက် ဘဝင်စိတ်အစဉ်ဖြစ်၏။

ရှင်းချက်

အတိမဟန္တာရုံဟုခေါ်သော အလွန်ထင်ရှား အားကြီးသည့် အာရုံသည် စက္ခုပဿာဒကို ထိတိုက်လာသောအခါ တိုက်လျှင်တိုက်ချင်း အာရုံမထင်သေးပါ။ အလွန်အားကြီးသည့် အာရုံဖြစ်လင့်ကစား အတိတဘဝင်ဟုခေါ်သော ဘဝင်စိတ် ၁-ချက်လွန်ပြီးမှ အာရုံထင်၏။ ထိုအာရုံသစ် ထင်မှုကြောင့် ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒဟူ၍ ဘဝင်စိတ် နှစ်ကြိမ် လှုပ်ပြီး ပြတ်၏။ ထိုအခါ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် အာရုံသစ်ကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်က အာရုံကို မြင်၏။ မြင်သည်ဆိုသော်လည်း စိတ် ၁-ချက်မျှ အလွန်လျင်မြန်စွာ အာရုံကို မြင်လိုက်ကာမျှသာ ရှိသေး၏။ အာရုံကို သဲသဲကွဲကွဲ မသိသေး။ သို့ဖြစ်၍ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းစိတ်က စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၏ အာရုံကို လက်ခံယူ၏။ သန္တိရဏစိတ်က ထိုအာရုံကို စူးစမ်း၏။ ဝုဋ္ဌောခေါ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်က ထိုအာရုံ ကောင်း မကောင်းကို ဆုံးဖြတ်၏။ ထိုနောက် ဇောစိတ်တို့သည် ထိုအာရုံ၏ အရသာကိုခံစားလျက် ၇-ကြိမ်တိုင်တိုင် အရှိန်

သည် ၁၇-ချက် ရုပ်သက်စေ့ကြသောကြောင့် သတ္တမဇော၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။ ထို့နောက် ဘဝင်အစဉ်ဖြစ်၏။

ရှင်းချက်

မဟန္တာရုံသည် အတိမဟန္တာရုံလောက် အားမကောင်းသဖြင့် စက္ခုပသာဒနှင့် ထိတိုက်ပြီးနောက် (စဉ်ပါဒ်ပြီးနောက်) အတိတဘဝင် ၂-ချက် သို့မဟုတ် ၃-ချက်လွန်မှ အာရုံထင်လာ၏။ အတိတဘဝင် ၂-ချက်လွန်ပြီး အာရုံထင်လောက်အောင် အာရုံအားကြီးလျှင် ပထမ မဟန္တာရုံ ဝီထိဖြစ်၏။ အတိတဘဝင် ၃-ချက်လွန်ပြီးမှ အာရုံထင်လာ လျှင် ဒုတိယ မဟန္တာရုံဝီထိဖြစ်၏။

ဤမဟန္တာရုံ ၂-ဝီထိ၌ တဒါရုံ ၂-ကြိမ်ကျလောက်အောင် ရူပါရုံ နှင့် စက္ခုပသာဒတို့ သက်တမ်းမရှည်ကြသဖြင့် တဒါရုံမဖြစ်တော့ချေ။ (ထဒါရုံသည် ၁-ကြိမ်တည်း ဖြစ်ရိုးမရှိ)။ ထို့ကြောင့် ပထမမဟန္တာရုံ ဝီထိတွင် ဇောစောပြီးနောက် တဒါရုံမဖြစ်နိုင်ဘဲ ပထမဘဝင်ဖြစ်ရ၏။ ထိုဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ချုပ်ကြ၏။ ဒုတိယ မဟန္တာရုံဝီထိတွင် သတ္တမဇောစောပြီးသည့်အခါ ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒ တို့ ရုပ်သက် ၁၇-ချက် စေ့မြောက်ကြသဖြင့် ထိုသတ္တမဇော၏ဘင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။

ဝီထိစိတ်များကို ရေတွက်သည့်အခါ ဘဝင်စိတ်များဖြစ်သည့် အတိတဘဝင်၊ ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒနှင့် ဇောနောင်ဘဝင်တို့ကိုချန် လှုပ်၍ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်းမှ သတ္တမဇောအထိသာ ရေတွက်ရ၏။ သို့ဖြစ်၍ မဟန္တာရုံ ၂-ဝီထိသည် ဇောနှင့်အဆုံးသတ်ကြသော ဝေဒနာရများ ဖြစ် ကြ၏။

(၃) ပရိတ္တာရုံ ၆-ဝီထိဖြစ်ပုံ

"တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်-ဘွင် -"

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သံ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်" -

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သံ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်-ဘွင်" -

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သံ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်" -

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သံ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်" -

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ-ပ-စ-သံ-ဏ-ဝ-ဝ-ဝ-ဘွင်" -

ဆိုရိုး

ပထမပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်ဟန်ကား ရူပါရုံနှင့်စက္ခုပသာဒတို့ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် ၄-ချက်အလွန်တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထင်ခြင်းသို့ရောက်သဖြင့် ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော ၃-ကြိမ်၊ ဘဝင် ၄-ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့သည် ၁၇-ချက် ရုပ်သက်စေ့ကြသောကြောင့် စတုတ္ထဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။ ထို့နောက် ဘဝင်အစဉ်ဖြစ်၏။

ဝိထိပုံကိုကြည့်၍ ကျန်ဝိထိ ၅-ခုတို့၏ ဆိုရိုးများကို ဆိုနိုင်ပါပြီ။

ရှင်းချက်

ပရိတ္တာရုံသည် အားနည်းသောကြောင့် စက္ခုပသာဒနှင့်ပြိုင်၍ ဥပါဒ်ပြီးနောက် အတိတဘဝင် ၄-ချက်မှ ၉-ချက်အထိ ကျော်လွန်သည်

အခါမှ အာရုံထင်လာ၏။ အာရုံထင်လာသည်အခါမှ ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်
၍ ပြတ်ရသဖြင့် ဇော ၇-ကြိမ်စောရန် အာရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ သက်
တမ်းမရှည်ကြတော့ချေ။ သာမန်အခြေ၌ ဇောတို့သည် ၇-ကြိမ်မစောရ
လျှင် မဖြစ်နိုင်ကြသဖြင့် ဇောအစား ဝုဋ္ဌောက ၃-ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်
စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ဝုဋ္ဌော ၃-ကြိမ်မဖြစ်လောက်သည့်အခါ ၂-ကြိမ်
ဖြစ်၏။ ထို့ထက် လျော့၍ကား ဇောကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်ချေ။

ပရိတ္တာရုံဝိထိ ၆-ပါးတို့သည် ဝုဋ္ဌောနှင့် အဆုံးသတ်ကြသော
ကြောင့် ဝုဋ္ဌောဝါရများ ဖြစ်ကြ၏။ ဤဝိထိများ၌ ဇောမပါသည့်အတွက်
အာရုံ၏ အဆိုးအကောင်းအရသာကို ခံစားမှုမရှိချေ။ အာရုံကို သိလိုက်
သလို ထင်ရကာမျှသာရှိ၏။ ပသာဒရုပ် အားနည်းသော မွေးစကလေး
ငယ်များ၌ဖြစ်သော ဝိထိများသည် ဤဝိထိမျိုးဖြစ်ကြ၏။

(၄) အတိပရိတ္တာရုံ ၆-ဝိထိဖြစ်ပုံ

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-န-ဘွင်-
ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်"-

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-န-ဘွင်-
ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်"-

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-န-
ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်"-

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-န-
န-ဘွင်-ဘွင်"-

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-
န-န-ဘွင်"-

"တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-တိ-
တိ-န-န"-

ဆိုရိုး

ပထမအတိပရိတ္တာရုံ ဝိထိဖြစ်ဟန်ကား ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒ တို့ရှေးရူအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် ၁၀-ချက်အလွန်တွင် ရူပါရုံထင်ခြင်းသို့ရောက်သဖြင့် ဘဝဂံစလန ၂-ကြိမ်ဖြစ်ပြီး ဝိထိစိတ် မဖြစ်ဘဲ ဘဝင်စိတ် ဆက်၍ဖြစ်၏။ ပဉ္စမဘဝင်အကျဉ်း ရူပါရုံနှင့် စက္ခု ပသာဒတို့သည် ၁၇-ချက် ရုပ်သက်စေကြသောကြောင့် ဒုတိယ ဘဝဂံ စလနနောင် ပဉ္စမဘဝင်၏ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။

ဝိထိပုံကိုကြည့်၍ ကျန်ဝိထိ ၅-ခုတို့၏ ဆိုရိုးများကို ဆိုနိုင်ပါပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ အတိပရိတ္တာရုံသည် အလွန်တရာ အားနည်းသည့် အတွက် ဝိထိစိတ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ။ ဘဝင်စိတ် ၂-ကြိမ်လှုပ်ရုံမျှသာ တတ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အာရုံကို လုံးဝမမြင်သိပါ။ ဝိထိစိတ်မှ ယုတ်လျော့သောကြောင့် မောဃဝါရဟု ခေါ်၏။

ပဉ္စဒွါရဝိထိ ၇၅-ပါး

စက္ခုဒွါရ၌ ဝိထိ ၁၅-ပါးဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ သောတဒွါရ၊ ယာနဒွါရ၊ ဇိတဒွါရနှင့် ကာယဒွါရတို့၌လည်း ဝိထိ ၁၅-ပါးစီဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ၅-ဒွါရအတွက် ဝိထိပေါင်း ၁၅ x ၅ = ၇၅-ပါး ဖြစ်၏။

သောတဒွါရအတွက် ဝိထိပုံချရေးသည် အခါစက္ခုဝိညာဏ် (စ) နေရာ၌ သောတဝိညာဏ် (သော) ဟု ရေးရမည်။ ဆိုရိုး၌လည်း "ရူပါရုံ" နေရာ၌ "သဒွါရ" ဟုဆိုပြီး "စက္ခုပသာဒ" နေရာ၌ "သောတပသာဒ" ဟု ဆိုရမည်။ ကျန် ၃-ဒွါရအတွက်လည်း အလားတူ ပြောင်းလဲမှုများကို ပြုလုပ်ပေးရမည်။

သရက်သီးကြွေသည် ဥပမာ

အတိမဟန္တာရုံဝိထိကို သရက်သီးကြွေသည် ဥပမာနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်၏။ လူတစ်ယောက်သည် သရက်ပင်ရင်း၌ အိပ်ပျော်နေသည် ဆိုပါစို့။ ဤသို့ အိပ်ပျော်နေခြင်းသည် ဘဝင်စိတ်အစဉ် ငြိမ်သက်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေသည်နှင့် တူ၏။ ထို့နောက် သရက်သီးမှည့်တစ်လုံးသည် ထိုလူ၏ အနီး၌ ကြွေကျလာ၏။ ဤသို့ သရက်သီး ကြွေကျခြင်းသည် ပြင်ပအာရုံက ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် ထိတိုက်လာသည်နှင့် တူ၏။ သရက်သီးကြွေကျသောကြောင့် ထိုလူသည် ထရန် လှုပ်ရှားလာ၏။ ဤကား ဘဝင်စိတ် ၂-ကြိမ် လှုပ်၍ ပြတ်သည်နှင့် တူ၏။ ထိုလူသည် ဦးခေါင်းထောင်၍ ဆင်ခြင်စူးစမ်း၏။ ဤကား ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်က အာရုံကို နှလုံးသွင်းသည်နှင့် တူ၏။ သရက်သီးကို မြင်၏။ ဤကား ပဉ္စဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်သည်နှင့် တူ၏။ သရက်သီးကို ကောက်ယူလိုက်၏။ ဤကား သမ္မုဒ္ဓိဇ္ဈိန်းစိတ်က အာရုံကို လက်ခံ ယူသည်နှင့် တူ၏။ သရက်သီးကို အနီးကပ် ကြည့်ရှုနမ်းရှုပ်၏။ ဤကား သန္တီရဏစိတ်က အာရုံကို စုံစမ်းသည်နှင့် တူ၏။ သရက်သီးဝင်းမှည့်နေ ပြီးစား၍ ရမှန်းသိ၏။ ဤကား ဝုဋ္ဌောစိတ်က အာရုံကို ကောင်းမကောင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် တူ၏။ သရက်သီးကို အားရပါးရ (၇)ကြိမ် ကိုက်စား၏။ ဤကား အာရုံ၏အရသာကို ဇော ၇-ကြိမ်ဖြင့် ခံစားသည်နှင့် တူ၏။ ခံတွင်း၌ ကြွင်းကျန်နေသေးသည့် သရက်သီးအနည်အဖတ်ကို ချွဲခမ်းတံတွေးနှင့် တကွ မျိုချ၏။ ဤကား တဒါရုံ ၂-ကြိမ်ဖြင့် အာရုံကို ဆက်ခံစားသည်နှင့် တူ၏။ ထိုလူသည် စားသောက်ပြီးနောက် ပြန် လဲလျောင်း၍ အိပ်ပျော်သွား၏။ ဤကား ဘဝင်စိတ်အစဉ် ဆက်ဖြစ်သည်နှင့် တူ၏။

(အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိသရက်ပင်ဖော်ပုံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ။)

ပဉ္စဒါရ ဝိထိစိတ် ၅၄-ပါး

ပဉ္စဒါရ၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသော ဝိထိစိတ်တို့ကို

အမျိုးအစားအားဖြင့် ရေတွက်လျှင် "ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပုဋိ
ဇ္ဈိန်း၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံ" ဟူ၍ ၇-မျိုးရ၏။

စိတ္တုပ္ပါဒ်အရေအတွက် (စိတ်လုံး) အားဖြင့် ရေတွက်လျှင်
"အတိမဟန္တာရုံဝိထိ၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၊ သမ္ပုဋိဇ္ဈိန်း ၁၊
သန္တီရဏ ၁၊ ဝုဋ္ဌော ၁၊ ဇော ၇၊ တဒါရုံ ၂" ဟူ၍ ၁၄-လုံးရှိ၏။

ပါဝင်နိုင်သော ဝိထိစိတ်များကို ရေတွက်လျှင် "ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း
၁၊ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ သမ္ပုဋိဇ္ဈိန်း ၂၊ သန္တီရဏ ၃၊ ဝုဋ္ဌောခေါ် မနောဒွါရာ
ဝဇ္ဇန်း ၁၊ ကာမဇော ၂၉၊ တဒါရုံ ၈" ဟူ၍ စုစုပေါင်း ကာမစိတ် ၅၄-ပါး
ကိုရ၏။

မှတ်ချက်။ ။ စက္ခုဒွါရ ဝိထိစိတ်ပေါင်းသည် စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်
သောစိတ် ၄၆-ပါးပင် ဖြစ်၏။ ကျန်ရုပ်ဒွါရဝိထိစိတ်
များသည်လည်း အလားတူပင် ၄၆-ပါးစီ ရှိကြ၏။

ဝိထိစိတ်တို့၏ အာရုံနှင့် မှီရာဝတ္ထု

ပဉ္စဒွါရ ဝိထိစိတ်တို့သည် ပထမ အတိတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်
သော ပစ္စုပ္ပန်ပညာရုံကို အာရုံပြုကြ၏။ ပဉ္စဝိညာဏ်စိတ်တို့သည် ပဉ္စဝတ္ထု
ကို အသီးသီးမှီကြ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ရုံ
ကို အာရုံပြုပြီး စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၏ စသည်ဖြင့် သိပါ။

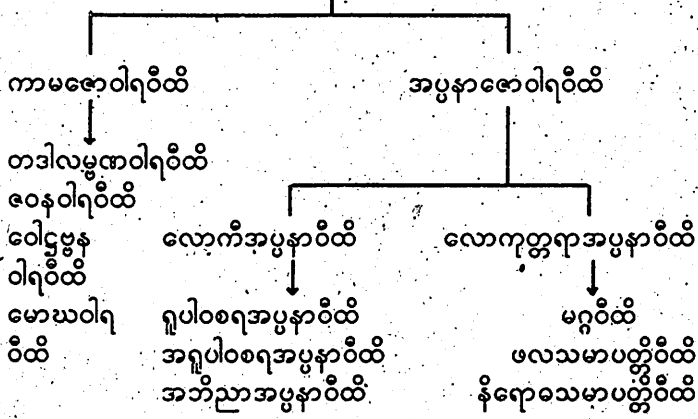
ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ မှအပ ကြွင်းသည့် ပဉ္စဒွါရဝိထိစိတ် ၄၄-ပါးတို့
သည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီကြ၏။

ပဉ္စဝိညာဏ်စိတ်တို့သည် အာရုံနှင့်ပြိုင်၍ ဥပါဒ်ပြီး အာရုံနှင့်ပြိုင်
၍ ချုပ်ငြိမ်းမည့် ပဿာဒရုပ်ဝတ္ထုကို ရွေးချယ်၍ မှီကြ၏။ ဤပဿာဒရုပ်
ဝတ္ထုတို့ကို မဇ္ဈိမာယုကဝတ္ထုများဟု ခေါ်၏။ အာရုံထက်စော၍ ဥပါဒ်ခံ
ကြပြီး အာရုံမချုပ်မိစော၍ ချုပ်ကြသည် ဝတ္ထုတို့ကို မန္တာယုကပဿာဒ
များဟု ခေါ်၏။ အာရုံထက်နောက်ကျ၍ ဥပါဒ်ခံကြသဖြင့် အာရုံချုပ်

သော်လည်း မချုပ်ငြိမ်းကြသေးသည့် ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို အမန္နာယုကပသာဒ များဟု ခေါ်၏။

ပစ္ဆိမိညာဏ်တို့မှ အပဖြစ်သော စိတ်များသည် မိမိတို့၏ ရှေ့အခြားမဲ့သော စိတ်နှင့် ပြိုင်၍ ဥပါဒ်ကြသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မှီကြကုန်၏။

မနောဒွါရဝိသိအပြား
မနောဒွါရဝိသိ

မနောဒွါရ၌ အာရုံ ၆-ပါးအနက် တစ်ပါးပါး ထင်လာသည်အခါ မနောဒွါရဝိသိ ဖြစ်၏။

မနောဒွါရဝိသိ၌ ကာမဇောဇောခွင်ရသော ကာမဇောဝါရဝိသိ နှင့် အပ္ပနာဇောဇောခွင်ရသည့် အပ္ပနာဇောဝါရဝိသိဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ကာမဇော ဝါရဝိသိတွင် တစ်ဖန် အလွန်ထင်ရှားသော အတိဝိဘူတာရုံ၌ တဒါလမ္မဏဝါရ ၁ ဝိသိ၊ သာမညထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံ၌

ဇေယျဝါရ ၁ ဝိထိ၊ မထင်ရှားသော အဝိဘူတာရုံ၌ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝါရ ၁ ဝိထိ၊ အလွန်မထင်ရှားသော အတိအဝိဘူတာရုံ၌ မောဃဝါရ ၁ ဝိထိဟူ၍ ဝိထိ ၄-ပါး ကွဲပြားပြန်၏။

အပ္ပနာဇောဝါရဝိထိတွင်မူ လောကီအပ္ပနာဝိထိနှင့် လောကုတ္တရာ အပ္ပနာဝိထိဟူ၍ ၂-မျိုးကွဲပြား၏။ လောကီအပ္ပနာဝိထိ၌ ရူပါဝစရ အပ္ပနာဝိထိ၊ အရူပါဝစရ အပ္ပနာဝိထိနှင့် အဘိညာအပ္ပနာဝိထိတို့ ပါဝင်ကြ၏။ လောကုတ္တရာအပ္ပနာဝိထိတွင် မဂ္ဂဝိထိ၊ ဖလသမာပတ္တိဝိထိနှင့် နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိတို့ ပါဝင်ကြ၏။

ကာမဇော မနောဒွါရ ၄-ဝိထိ

- (၁) အတိဝိဘူတာရုံဝိထိ (တဒါလမ္မဏဝါရဝိထိ) ချုပ်
"န-ဒ-မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဒါ-ဒါ"-ဘွင်-ဘွင်-
- (၂) ဝိဘူတာရုံဝိထိ (ဇေယျဝါရဝိထိ) ချုပ်
"န-ဒ-မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ"-ဘွင်-ဘွင်-
- (၃) အဝိဘူတာရုံဝိထိ (ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝါရဝိထိ) ချုပ်
"န-ဒ-မ-မ-မ"-ဘွင်-ဘွင်-
- (၄) အတိအဝိဘူတာရုံဝိထိ (မောဃဝါရဝိထိ) ချုပ်
"န-န"-ဘွင်-ဘွင်-ဘွင်-

ဆိုရိုး

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော အလွန်ထင်ရှားသည့် အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အာရုံသည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်္ဂစလန၊ ဘဝင်္ဂပစ္စေဒဟု ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်သည့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁-ကြိမ်၊ အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားတတ်သော ဇော ၇-ကြိမ်၊ ဇောသို့ အစဉ်လိုက်သော တဒါရုံ ၂-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးနောက် ဘဝင်များစွာ ကျ၍သွား၏။

ကျန် ၃-ဝါရကိုဆိုရာ၌ "အလွန်ထင်ရှားသည့်အာရုံ" နေရာ၌ "သာမညထင်ရှားသည့် အာရုံ" မထင်ရှားသည့်အာရုံ "အလွန်မထင်ရှားသည့်အာရုံ" တို့ကို တစ်လှည့်စီထည့်၍ ဆိုပါ။ ဝိထိပုံကိုကြည့်၍ အဆုံးသတ်သင့်သည်နေရာ၌ အဆုံးသတ်ပါ။

ရှင်းချက်

မနောဒွါရဟူသည်မှာ ဘဝင်စိတ် ၁၉-ပါးပင်တည်း။

မနောဒွါရ၌ အာရုံ ၆-ပါးစလုံး ထင်နိုင်ကြ၏။ အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်နှင့် စပ်ဆိုင်သော ရုပ်အာရုံများနှင့် စိတ်စေတသိက်များအပြင် ကာလဝိမုတ် ဖြစ်ကြသော ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့လည်း ထင်နိုင်ကြ၏။

သို့အတွက်မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံတို့ကို အတိမဟန္တာရုံ၊ မဟန္တာရုံစသည်ဖြင့် မခွဲခြားစကောင်းပါ။ ထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံနှင့် မထင်ရှားသော အဝိဘူတာရုံဟူ၍သာ ခွဲခြားအပ်၏။

ထို့အပြင်အာရုံထင်ပြီးနောက် အတိတဘဝင်မည်မျှလွန်မှ အာရုံထင်လာသည်ဟု စဉ်းစားစရာမလိုတော့ဘဲ မနောဒွါရ၌ အာရုံထိတိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အာရုံထင်လာပြီး ဘဝင် ၂-ကြိမ် လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်က အာရုံကို ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်လေတော့၏။

ကာမဇော မနောဒွါရဝိထိစိတ်များ

"အာဝဇ္ဇန်း၊ ဇော၊ တဒါရုံ" ဟူ၍ ဝိထိစိတ် ၃-မျိုးသာ ပါဝင်ကြ၏။

စိတ္တက္ခဏ (စိတ္တုပ္ပါဒ်) အားဖြင့် "မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁-ကြိမ်၊ ဇော ၇-ကြိမ်၊ တဒါရုံ ၂-ကြိမ်" ဟူ၍ ၁၀-ချက် ရှိ၏။

ပါဝင်နိုင်သော တရားကိုယ်များကား "မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ ကာမဇော ၂၉ နှင့် တဒါရုံ ၁၁" ဟူ၍ ၄၁-ပါး ဖြစ်၏။

တဒနဝတ္တကမနောဒွါရ ၄-ဝိထိ

မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်သည့်အတွက် ကာမဇော မနောဒွါရဝိထိ များ ဖြစ်ပေါ်ကြသည့်အပြင် ပဉ္စဒွါရဝိထိ ၁-ခုဖြစ်တိုင်း ၄င်းဝိထိနောက် သို့ လိုက်သော တဒနဝတ္တက မနောဒွါရ ၄-ဝိထိလည်း ဖြစ်ပေါ်ကြသေး ၏။

- (၁) စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာ၍ ချုပ်လေပြီးသော အတိတ်ဂူပါရုံကို စက္ခု ဒွါရဝိထိယူသည့်အတိုင်း လိုက်ယူသော အတိတဂ္ဂဟဏ ၁-ဝိထိ၊
- (၂) စက္ခုဒွါရဝိထိနှင့် အတိတဂ္ဂဟဏဝိထိ ၂-ခုတို့ဖြင့် ယူအပ်ပြီး သော အာရုံကို တစ်ခုတည်း တစ်လုံးတည်း ပေါင်းစုလုံးခဲ၍ အာရုံ ပြုသော သမုဒါယဂ္ဂဟဏ ၁-ဝိထိ၊
- (၃) ထိုဂူပါရုံ၏ အသွင်သဏ္ဍာန်နှင့် အနက်ဒြပ်တို့ကို အာရုံပြုသော အတ္တဂ္ဂဟဏ ၁-ဝိထိ၊
- (၄) ထိုအနက်ဒြပ်၊ အသွင်သဏ္ဍာန်ရှိသည့် အဆင်း၏ အမည်နာမ ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏ ၁-ဝိထိ။

ဤနည်းအတူ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိရာ၊ ကာယဒွါရတို့၌လည်း ၄- ဝိထိစီဖြစ်၏။ ဤ ၄-ဝိထိဖြစ်ပြီးသည့်နောက်မှ အာရုံ၏ အနက်ဒြပ်နှင့် အမည်နာမတို့ကို သိရှိရ၏။

အပ္ပနာဇောဝါရဝိထိများ

အပ္ပနာဇော ၂၆-ပါး = မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်စိတ် ၉-ပါး + မဟဂ္ဂုတ် ကြိယာစိတ် ၉-ပါး + လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉-ပါးနှင့် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉-ပါးတို့အနက်မှ စိတ်တစ်ပါးက ဇောအဖြစ် စောခွင့်ရသော ဝိထိကို လောကီအပ္ပနာဝိထိ

ဟု ခေါ်၏။ လောကုတ္တရာစိတ် တစ်ပါးပါးက ဇောအဖြစ်စောခွင့်ရသည်
ဝီထိကို လောကုတ္တရာ အပ္ပနာဝီထိဟု ခေါ်၏။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉-ပါးတွင် ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါးနှင့်
အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါးတို့ ပါဝင်ကြ၏။ ရူပဈာန်ရရန် အားထုတ်
သောသူသည် ပထမဈာန်ကို ရသည့်အခါ ရူပါဝစရပထမဈာန် ကုသိုလ်
စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ်စော၏။ ဒုတိယဈာန်ကို ရသည့်အခါ
ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန် ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စော၏။
တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်၊ ပဉ္စမဈာန် အသီးသီးကို ရသည့်အခါ၌လည်း
သက်ဆိုင်ရာ ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စော၏။

အရူပဈာန်ကိုရအောင် ဆက်လက်အားထုတ်သဖြင့် အာကာ
သာနဉာယတနဈာန်ကို ရသည့်အခါ အာကာသာနဉာယတန ကုသိုလ်
စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စော၏။ ဝိညာဏဉာယတနဈာန်ကို ရသည့်
အခါ ဝိညာဏဉာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စော၏။
အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ရသည့်အခါ အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်
စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စော၏။ နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်
ကို ရသည့်အခါ နေဝသညာ နာသညာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာ
ဇောအဖြစ် စော၏။

ရူပဈာန် ၅-ပါးနှင့် အရူပဈာန် ၄-ပါးတို့ကို ပိုင်နိုင်ပြီးနောက်
အဘိညာဉ်တန်ခိုးများကိုရအောင် အားထုတ်သဖြင့် အောင်မြင်သောအခါ
ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်စိတ်သည် အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်လျက် အပ္ပနာဇော
အဖြစ် စော၏။

အကယ်၍ ရဟန္တာတစ်ပါးက လောကီဈာန် အဘိညာဉ်များကို
ရရှိအောင် အဆင့်ဆင့် အားထုတ်သော် ရူပဈာန်များကို ရရှိသည့်အခါတို့၌
ရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့ဖြင့် အပ္ပနာဇောစော၏။ အရူပဈာန်များကို ရရှိ
သည့်အခါတို့၌ အရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့ဖြင့် အပ္ပနာဇောစော၏။ အဘိ
ညာဉ်ကို ရရှိသည့်အခါ ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်ကြိယာ စိတ်သည် အဘိညာဉ်

ကိစ္စတပ်လျက် အပ္ပနာဇောအဖြစ် စေ၏။

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ဝိပဿနာတရား ရှုမှတ်ပွားများသဖြင့် ပထမမဂ်ဆိုက်သည့်အခါ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် ၁-ကြိမ်စေ၏။ ထို့နောက် သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်သည် ၂-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၃-ကြိမ် အပ္ပနာဇောအဖြစ်စေ၏။ အလားတူပင် ဒုတိယမဂ်ဆိုက်သည့်အခါ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် ၁-ကြိမ်၊ ထို့နောက် သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ် ၂-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၃-ကြိမ်ဖြစ်၏။ တတိယမဂ်ဆိုက်သည့်အခါ၌ အနာဂါမိမဂ်စိတ် ၁-ကြိမ်၊ ထို့နောက် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် ၂-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၃-ကြိမ် ဖြစ်၏။ စတုတ္ထမဂ်ဆိုက်သည့်အခါ၌ အရဟတ္တမဂ်စိတ် ၁-ကြိမ်၊ ထို့နောက် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၂-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၃-ကြိမ် ဖြစ်၏။

ရူပါဝစရအပ္ပနာဝိထိ ၅-ပါး

- (မန္တပညာ) န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်" -ဘွင်-ဘွင်-
- (တိက္ခပညာ) န-ဒ- "မ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်" -ဘွင်-ဘွင်-

(၁) ကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံသည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်စလန-ဘဝင်ပစ္စေဒဟူ၍ ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်၏။ ထို့နောက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်သောမနဿစိတ် ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည် မန္တပညာပုဂ္ဂိုလ် (ညသောပညာရှိသူ) ဖြစ်သော် ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၄-ကြိမ် (တိက္ခပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၃ ကြိမ်) ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် ရူပါဝစရပထမဈာန် ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်များစွာကျပြီး ဈာန်မှထ၏။

(၂) အထက်ပါအတိုင်း ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ် အပ္ပနာ ၃-ဝိထိ

(၃) အထက်ပါအတိုင်း ရူပါဝစရ တတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်
အပ္ပနာ ၁-ဝိထိ

(၄) အထက်ပါအတိုင်း ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်စိတ်
အပ္ပနာ ၁-ဝိထိ

(၅) အထက်ပါအတိုင်း ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်
အပ္ပနာ ၁-ဝိထိ

ဤပဉ္စမဈာန်စိတ်သည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ဖြစ်သဖြင့် လိုက်ဖက်ညီရန် အထက်ပါဆိုရိုးတွင် "မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿစိတ် ၂-ပါး" အစား "မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဥပေက္ခာ စိတ် ၂-ပါး" ဟူ၍ ပြောင်းယူရမည်။

အထက်ပါဝိထိပုံတွင် "ပ-ဥ-န-ဂေါ" သည် ဥပစာရသမာဓိဇော ဖြစ်၏။

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်က ဤဇောကိစ္စကို ဆောင် ရွက်၏။

ပ = ပရိကမ် = အပ္ပနာဇောဖြစ်ရန် ပြုပြင်စီရင်တတ်သောစိတ်၊

ဥ = ဥပစာ = အပ္ပနာဇော၏အနီး၌ ဖြစ်သောစိတ်၊

န = အနုလုံ = အောက်ပရိကမ်ဇောအား လည်းကောင်း၊
အထက်အပ္ပနာဇောအား လည်းကောင်း လျော်
စွာဖြစ်တတ်သော စိတ်၊

ဂေါ = ဂေါတြဘု = ကာမအန္တယ်ကိုဖြတ်၍ မဟဂ္ဂုတ်အန္တယ်ကို
ဖြစ်စေသောစိတ်၊

အရူပါဝစရ အပ္ပနာဝီထိ ၄-ပါး

(မန္တပညာ) န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်" -ဘွင်- ဘွင်-
(တိက္ခပညာ) န-ဒ- "မ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်" -ဘွင်-ဘွင်-

(၁) ကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုခွာ၍ ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ် အာရုံသည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်္ဂစလန၊ ဘဝင်္ဂပစ္စေဒ ဟူ၍ ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံကို အာရုံ ပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဥပေက္ခာစိတ် ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည် မန္တပညာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၄-ကြိမ်၊ (တိက္ခပညာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော်) ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၃ကြိမ် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် အာကာသာနဉာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် ၁-ကြိမ် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်များစွာကျပြီး ဈာန်မှထ၏။

(၂) အာကာသာနဉာယတနစိတ်သည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော်..... ဝိညာဏဉာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ်.....

(၃) အာကာသာနဉာယတနစိတ်၏ မရှိခြင်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်သည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော်..... အာကိဉ္ဇညာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ်.....

(၄) အာကိဉ္ဇညာယတန ကုသိုလ်စိတ်သည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ..... နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ်.....

ဈာန်ဝင်စားသော သမာပဇ္ဇနဝီထိ

(မန္တပညာ) န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်-ဈာန်-ဈာန်
များစွာ" -ဘွင်-

(တိက္ခပညာ) န-ဒ- "မ-ဥ-န-ဂေါ-ဈာန်-ဈာန်-ဈာန်
များစွာ"-ဘွင်-

(ဂူပါဝစရ ဈာန်ဝင်စားရန်) ကသိုဏ်းနိမိတ်အာရုံသည် မနော
ဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂံစလန၊ ဘဝဂုံပစ္စေဒဟူ၍ ဘဝင် ၂-
ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုကသိုဏ်းနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာ
ဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်၏။ ထို့နောက်မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သောမနဿ
စိတ် (ပဉ္စမဈာန်ဝင်စားရန် ဥပေက္ခာစိတ်ယူ) ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည်
မန္တပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၄-ကြိမ်၊
(တိက္ခပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၃-ကြိမ်) ဖြစ်
၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဂူပါဝစရ ကုသိုလ်ပထမဈာန် (သို့မဟုတ် ဒု-တ-
စ-ပဉ္စမဈာန်) စိတ်သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်၍ ချုပ်၏။
ထို့နောက် ဘဝင်ကျပြီး ဈာန်မှထ၏။

(အဂူပါဝစရ ဈာန်ဝင်စားရန်) ကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုခွာ၍ ရအပ်
သော ကောင်းကင်ပညတ်အာရုံ (အထက်အဂူပဈာန်အတွက် သက်ဆိုင်
ရာ အာရုံသည်) မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂံစလန၊ ဘဝဂုံ
ပစ္စေဒဟူ၍ ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံ
ကို အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် မဟာကုသိုလ်
ဉာဏသမ္ပယုတ်ဥပေက္ခာစိတ် ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည် မန္တပညာပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်သော် ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၄-ကြိမ်၊ (တိက္ခပညာ
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု ၃-ကြိမ်) ဖြစ်၍ ချုပ်၏။
ထို့နောက် အာကာသာနဉာယတနကုသိုလ်စိတ် (အထက်ဈာန်ဝင်စား
သော် သက်ဆိုင်ရာစိတ်) သည် အပ္ပနာဇောအဖြစ် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်၍
ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ကျပြီး ဈာန်မှထ၏။

အဘိညာအပ္ပနာဝိထိ

ဂူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန် အပ္ပနာဝိထိကို အခြေခံ၍ လောကီ

အဘိညာဉ် ၅-ပါးကိုရအောင် လေ့ကျင့်နိုင်၏။

(၁) ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ် = ကိုယ်ခွဲတစ်ရာ၊ တစ်ထောင်စသည်ဖြင့် ဖန်ဆင်းနိုင်သော အသိဉာဏ်အထူး၊

(၂) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် = နတ်မျက်စိကဲ့သို့ ဝေးလံသောအရပ် သို့မဟုတ် ဖုံးကွယ်ထားသည့်နေရာ၌ရှိသော အဆင်းသဏ္ဍာန်ကိုမြင်နိုင်သည့်အသိဉာဏ်အထူး၊

(၃) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ် = နတ်နားကဲ့သို့ ဝေးရပ်မှအသံတို့ကို ကြားနိုင်သည့် အသိဉာဏ်အထူး၊

(၄) ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဉ် = သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်အကြံကို သိနိုင်သော အသိဉာဏ်အထူး၊

(၅) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ် = ရှေးအခါက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဘဝများစွာကို အဖန်ဖန် ဆောက်မေ့နိုင်သည့် အသိဉာဏ်အထူး၊

ဝိထိပုံ။ ။ န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-ဘိ" - ဘွင်-

ကိုယ်ခွဲတစ်ထောင် ဖန်ဆင်းလိုသော ဣဒ္ဓိမာပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရူပါဝစရကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန် အပ္ပနာကို ခဏမျှကျစေပြီး ဘဝင်ကျစေလျက် ဈာန်မှထ၏။

ထပြီးလျှင် ဘဝင်ကိုပြတ်စေ၏။ "ငါ၏ကိုယ်သည် ထပ်ထူကိုယ် ခွဲတစ်ထောင်ဖြစ်စေသတည်း" ဟု ဝိဋ္ဌာန်လိုက်၊ စေလိုက်၏။ ထို့နောက် ထိုဖြစ်လတ္တံ့သော နိဗ္ဗိတရုပ် တစ်ထောင်ကို အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။

၎င်းနောက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဥပေက္ခာဇောသည်

ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘုဟု၎င်း-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးလျှင် ထိုနိမ္မိတ်
ရုပ် ၁၀၀၀ ကို အာရုံပြုလျက် ရူပါဝစရပညာသို့လှည့်ပစ္စုပ္ပန်စိတ်သည် အဘိ
ညာဉ်ကိစ္စတပ်ကာ ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ကျ၍ ဈာန်မှ
ထ၏။ ထိုအခိဋ္ဌာန် အဘိညာဉ်ဇောကျသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နိမ္မိတ်ရုပ်
၁၀၀၀ ဖြစ်၏။

ကြွင်းသည့် အဘိညာအပ္ပနာဝိထိတို့လည်း အလားတူဖြစ်ကြ
၏။ ဒိဗ္ဗသောတ၊ ပရစိတ္တဝိဇာနနနှင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်
တို့ကို အလိုရှိသော် ဩဒါတကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ပဉ္စမဈာန်ဝင်စားရ၏။
ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ကို အလိုရှိသော် တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍
ပဉ္စမဈာန် ဝင်စားရ၏။ ထို့နောက် ဈာန်မှထ၍ အလိုရှိသည်ကို ခိဋ္ဌာန်
လိုက်၊ စေလိုက်၏။ ထိုအခါ အလိုရှိသော အရာကို အာရုံပြုလျက် ဥပစာရ
သမာဓိဇော ၄-ကြိမ်နှင့် ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် အဘိညာဉ်ဇော ၁-ကြိမ်
ကျ၏။ အဘိညာဉ်ဇောကျသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အလိုရှိသော အရာကို
မြင်၏။

မဂ္ဂအပ္ပနာဝိထိ ၄-ပါး

ဝိပဿနာ အားထုတ်သော ယောဂီသည် ရုပ်နာမ်တို့၏ မမြဲခြင်း
သဘော (အနိစ္စ လက္ခဏာ)၊ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဆင်းရဲခြင်းသဘော (ဒုက္ခ
လက္ခဏာ)၊ ရုပ်နာမ်တို့ကို အစိုးမရခြင်းသဘော (အနတ္တလက္ခဏာ)၊
ဤလက္ခဏာရေးသုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးက ထင်ရှားစွာ ထင်ပေါ်လာ
သည်အခါ မဂ္ဂအပ္ပနာဝိထိဖြစ်၏။ မဂ်ဉာဏ် ၄-ဆင့်ရှိ၏။

- (မန္တပညာ) န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-မဂ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်" -ဘွင်-
- (တိက္ခပညာ) န-ဒ- "မ-ဥ-န-ဂေါ-မဂ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်" -ဘွင်-

(၁) ပုထုဇဉ်ယောဂီ၏ မနောဒွါရ၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခ
ဏာရေးသုံးပါး အာရုံထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒဟု
ဘဝင် ၂-ကြိမ် လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်

လျက်မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထို့နောက်မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးအနက်မှတစ်ပါးပါးသည်လက္ခဏာရေးသုံးပါးကိုအာရုံပြုလျက်ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံဟု ၃-ကြိမ်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက်ဂေါတြဘုဟု ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောက်သောတာပတ္တိမဂ်ဇောသည်နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက် ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ထိုမဂ်၏အခြားမဲ့၌သောတာပတ္တိဖိုလ်ဇောသည်နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက် ၂-ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်ပြီးလျှင်ဘဝင်ကျ၍မဂ်မှထ၏။ (တိက္ခပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော် ပရိကမ်ကိုချန်လှပ်ပြီးဖိုလ်ဇော ၃-ကြိမ်စောရမည်။)

(၂) သောတာပန် ယောဂီ၏ မနောဒွါရ၌ ... အထက်ကအတိုင်းဆိုပါ။ "ဂေါတြဘု" နေရာ၌ "ဝေါဒါန်" ကိုထည့်ပါ။ "သောတာပတ္တိမဂ်" နေရာ၌ "သကဒါဂါမိမဂ်" ဟုထည့်ပါ။ "သောတာပတ္တိဖိုလ်" နေရာ၌ "သကဒါဂါမိဖိုလ်" ကို ထည့်ပါ။

ဂေါတြဘု = ပုထုဇဉ်အနွယ်ကိုဖြတ်၍ အရိယာအနွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်၊

ဝေါဒါန် = ဖြူဖွေးကြည်လင်သန့်ရှင်းသော စိတ်၊

(၃) သကဒါဂါမ်ယောဂီ၏ မနောဒွါရ၌ ....ဝေါဒါန်... အနာဂါမိမဂ်ဇော... အနာဂါမိဖိုလ်ဇော...

(၄) အနာဂါမ်ယောဂီ၏မနောဒွါရ၌....ဝေါဒါန်.... အရဟတ္တမဂ်ဇော.... အရဟတ္တဖိုလ်ဇော....

ဖလသမာပတ္တိဝီထိ ၄-ပါး

မဂ်ဆိုက်ပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်မဂ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်၏။

- (မန္တပညာ) န-ဒ- "မ-ပ-ဥ-န-ဝေါ-ဖိုလ်-ဖိုလ်များစွာ" -ဘွင်-
- (တိက္ခပညာ) န-ဒ- "မ-ဥ-န-ဝေါ-ဖိုလ်-ဖိုလ်များစွာ" -ဘွင်-

(၁) သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရ၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ လက္ခဏာရေးသုံးပါး အာရုံထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂီစလန၊ ဘဝဂီပစ္စေဒဟု ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်လျက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထို့နောက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးအနက်မှ တစ်ပါးပါးသည် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို အာရုံပြုလျက် ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံဟု ၃-ကြိမ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဝေါဒါန်ဟု ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

ထို့နောက် သောတာပတ္တိဖိုလ်ဇောသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် အကြိမ်များစွာ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုရှိသလောက်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးလျှင် ဘဝင်ကျ၍ သမာပတ်မှထ၏။

(၂) သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရ၌.... သကဒါဂါမ် ဖိုလ်ဇော....

(၃) အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရ၌... အနာဂါမ်ဖိုလ်ဇော...

(၄) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရ၌..... မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးအနက်မှ တစ်ပါးပါး..... အရဟတ္တိဖိုလ်ဇော...

နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ

ဈာန်သမာပတ် ၈-ပါး သို့မဟုတ် ၉-ပါးကို ရပြီးသော အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာတို့သာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ကြ၏။

ရှေးဦးစွာ ရူပါဝစရ ပထမဈာန်မှ ပဉ္စမဈာန်အထိ အဆင့်ဆင့် ဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်တစ်ခုစီမှထတိုင်း ထိုဈာန်ကို လက္ခဏာရေးသုံးပါး တင်၏။

ထို့နောက် အရူပ အောက်ဈာန် ၃-ပါးတို့ကို အဆင့်ဆင့်ဝင်စားပြီးနောက် ထိုဈာန်တစ်ခုစီမှထသော အခါ ထိုဈာန်ကို လက္ခဏာရေးသုံးပါး တင်၏။

ထို့နောက် ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါးကိုပြု၏။ ၄င်းနောက် နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စား၍ အပ္ပနာဇော ၂-ကြိမ်သာဖြစ်ပြီး စိတ် အစဉ်ပြတ်စဲလေ၏။ ထိုအခါစိတ်၊ ဧေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း နိရောဓသို့ရောက်၍ မိမိအလိုရှိသလောက် (၇)ရက်အထိ နေနိုင်၏။ သမာပတ်မှ ထသည့်အခါ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် အနာဂါမ်ဖိုလ်ဇော ၁-ကြိမ် ရဟန္တာဖြစ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ဇော ၁-ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးနောက် ဘဝင် ကျ၍ နိရောဓသမာပတ်မှ ထ၏။

ဝိပါကနိယာမ

ဝိပါကတို့သည် အကျိုးတရားမျိုးဖြစ်၍ ကြေးမုံမှန်ပြင်၌ ထင်သော မျက်နှာရိပ်ကဲ့သို့ ကံ၏ အစွမ်းသတ္တိအား လျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်ကြ ရ၏။

ခွေးကောင်ပုပ်၊ မစင်စသည့် အနိဋ္ဌာရုံကို မြင်ရခြင်းသည် အကုသိုလ်ကံကြောင့် မြင်ရခြင်း ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ထိုအခါ၌ အကုသလ ဝိပါကဖြစ်ကြသော စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်၊ သန္တိရဏနှင့် တဒါရုံတို့ ကို ဝီထိ၌ ချပေးရမည်။

သာမညကောင်းသော ဣဋ္ဌမဇ္ဈောရုံထင်ခဲ့လျှင် ကုသလဝိပါက ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်၊ ဥပေက္ခာသန္တိရဏ၊ ဥပေက္ခာတဒါရုံတို့ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ အလွန်ကောင်းသော အတိဏ္ဍာရုံထင်ခဲ့လျှင် သောမနဿသန္တိရဏ၊ သောမနဿတဒါရုံတို့ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဇောတို့မှာ ဝိပါကကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ ပုံသေကားကျ ဖြစ်ပေါ်ကြခြင်းမရှိချေ။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ နှလုံးသွင်းနိုင်လျှင် ကုသိုလ်ဇောဖြစ်၏။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ နှလုံးမသွင်းနိုင်လျှင် အကုသိုလ်ဇောဖြစ်၏။

ကာမဇောအကြိမ်

ကာမဇောတို့သည် သာမန်အခါ၌ ၇-ကြိမ်စောလေ့ရှိကြ၏။ မွေးဖွားခါစ အလွန်အားနည်းသောအခါနှင့် မေမြောနေသည့်အခါတို့တွင် စိတ်၏မှီရာ ဟံဒယဝတ္ထု၏ အားနည်းမှုကြောင့် ၆-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၅-ကြိမ်သာ စောကြ၏။

သေခါနီးအခါ၌ မရဏာသန္နဇောသည် ၅-ကြိမ်သာ စောကြ၏။ ထိုဝိထိကို မရဏာသန္နဝိထိဟု ခေါ်၏။

ဈာန်အရာ၌ ဝသီဘော်နိုင်နင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဈာန်အင်္ဂါကို အလျင်အမြန် ဆင်ခြင်သည် ပစ္စဝေက္ခနာဇောတို့သည် ၄-ကြိမ် သို့မဟုတ် ၅-ကြိမ်သာ ကျကြ၏။

အပ္ပနာဇော၏ ရှေ့အဖို့ ဥပစာရသမာဓိဇောစောသည် အခါ ဉာဏ်ပညာ နှင့်သော မန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟု ၄-ကြိမ်ကျ၏။ ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သော တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟု ၃-ကြိမ်သာကျ၏။

အပ္ပနာဇောအကြိမ်

မရသေးသည့်ဈာန်ကိုရရန် အားထုတ်နေသော အာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်အား ပထမဦးဆုံးဖြစ်သော ဈာန်အပ္ပနာဇောသည် ၁-ကြိမ်ကျ၏။ ရပြီးသောဈာန်ကို ပြန်လည်ဝင်စားသော သမာပဇ္ဇနအပ္ပနာတို့သည် အကြိမ်များစွာ ကျကြ၏။

အဘိညာဉ်ဇောတို့သည် ၁-ကြိမ်သာကျ၏။

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ နေဝသညာနာသညာ ယတနဇောသည် ၂-ကြိမ်ကျ၏။

လောကုတ္တရာအပ္ပနာ၌ မဂ်ဇောတို့သည် ၁-ကြိမ်သာ ကျကြ

၏။

မဂ်ဝီထိ၌ကျသော ဖိုလ်ဇောတို့သည် မန္တပုဂ္ဂိုလ်အား ၂-ကြိမ်၊ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အား ၃-ကြိမ် ကျ၏။

ဖလသမာပတ္တိဝီထိ၌ ဖိုလ်ဇောတို့သည် အကြိမ်များစွာကျကြ၏။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေသော အခိုက်၌ စိတ် စေတသိက်နှင့် စိတ္တရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေကြသဖြင့် မည်သည့်ဇောမျှ မစောချေ။ နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ ဖိုလ်ဇောတို့သည် ၁-ကြိမ်သာ ကျ၏။

တဒါရုံစစ်ခန်း

ကာမပုဂ္ဂိုလ်၊ ကာမဇောနှင့် ကာမအာရုံတို့ ၃-ချက်ပေါင်းဆုံမှ တဒါရုံဖြစ်နိုင်၏။

(၁) မဟာကြိယာ ဥပေက္ခာဇော ၄-ပါးနှင့် ဒေါသမူဇော ၂-ပါးတို့၏ နောက်၌ ဥပေက္ခာမဟာဝိပါက် ၄-ပါးနှင့် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏ ၂-ပါး ဟူသည့် ဥပေက္ခာတဒါရုံ ၆-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

(၂) မဟာကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ်ဇော ၄-ပါးနှင့် ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောတို့၏ နောက်၌ သောမနဿမဟာဝိပါက် ၄-ပါးနှင့် သောမနဿသန္တိရဏ ၁-ပါးဟူသည့် သောမနဿတဒါရုံ ၅-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

(၃) ကြွင်းသည့် အကုသိုလ်ဇော ၁၀-ပါး၊ မဟာကုသိုလ် ၈-ပါး၊ ပေါင်း ၁၈-ပါးတို့၏နောက်၌ တဒါရုံ ၁၁-ပါးလုံး ဖြစ်နိုင်၏။

အာဂန္တုက ဘဝင်

သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သောသူသည် တစ်သက်တာပတ်လုံး ဘဝင်ကျသည့်အခါ၌ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်

ချည်းသာဖြစ်နေရမည်။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ဘဝင်စိတ်တို့သည် ဘုံ၊ စိတ်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၊ ဝေဒနာ၊ သင်္ခါရအားဖြင့် အစဉ်တူညီရ၏။

ထိုသူသည် ဒေါသဇောဇောသည်အခါ ဒေါသဇောနောက်၌ သောမနဿတဒါရုံနှင့် သောမနဿဘဝင်တို့ မဖြစ်နိုင်ချေ။ အကြောင်းမှာ ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် သောမနဿဝေဒနာတို့သည် မီးနှင့် ရေပမာ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြသဖြင့် တစ်ခုကိုတစ်ခု အနန္တ ရပစ္စည်း မတပ်နိုင်ကြသောကြောင့်ဖြစ်၏။ သို့သော် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို ထောက်သော် သောမနဿတဒါရုံ၊ သောမနဿဘဝင်သာ ကျရလိမ့်မည်။

ဤသို့သောအခါမျိုးတွင် ရှေ့က ဒေါသဇောနှင့်လည်း လျော်ညီ၊ နောက်က သောမနဿဘဝင်နှင့်လည်း သင့်လျော်သည့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်သည် သန္တိရဏကိစ္စမတပ်ဘဲ အပိုအာဂန္တုက ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ ခ-ကြိမ်ဖြစ်၏။ ဤဘဝင်သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တူစွာ ရိုးရိုး ကျနေကျ အာဝါသိက (အိမ်ရှင်) သောမနဿဘဝင်မဟုတ်။ ယခုမှ လတ်တလော ဖြစ်လာရသည့် ဥပေက္ခာဘဝင်ဖြစ်၍ "အာဂန္တုကဘဝင်" (ဧည့်သည်ဘဝင်) ဟု အမည်ရ၏။ ဤဝီထိကိုလည်း အာဂန္တုကဝီထိဟု ခေါ်၏။

၎င်းအာဂန္တုကဘဝင်သည် ယခု ဒေါသဇောကျသောဝီထိ၏ အာရုံကိုမယူနိုင်။ ရှေးက အလေ့အလာများသော ကာမအာရုံတစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

ဘုံ၌စိတ်ရ

ကာမဘုံ၌ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါးကြောင့် သောစိတ် ၈၀ တို့သည် ဝီထိများတွင်ပါဝင်နိုင်ကြ၏။ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါးတို့သည် မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဗြဟ္မာဘုံအသီးသီး၌ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိကိစ္စတပ်ကြ၏။

ရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ ယာနဝိညာဏ်ဒွေ၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်ဒွေ၊ ကာယ

ဝိညာဏ်ဒွေတည်းဟူသော စိတ် ၆-ပါး၊ မဟာဝိပါက် ၈-ပါး၊ ဒေါသမူ ၂-
ပါး၊ အရူပဝိပါက် ၄-ပါး၊ ပေါင်း ၂၀ ကြည့်သောစိတ် ၆၉-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်
ကြ၏။ ၎င်းတို့အနက် ရူပဝိပါက် ၅-ပါးမှာ ဝိထိစိတ်များ၌ မပါဝင်ကြချေ။

အရူပဗြဟ္မာ ဘုံ၌ ကား ပကိဏ်းပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်နှင့်အညီ
ဟဒယဝတ္ထုကို ရံခါမှီ၍ ရံခါမမှီကြသည့်စိတ် ၄၂-ပါးနှင့် အရူပဝိပါက် ၄-
ပါး၊ ပေါင်းစိတ် ၄၆-ပါးတို့ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

ပုဂ္ဂလဘေဒ (ပုဂ္ဂိုလ်အပြား)

(၁) ဒုက္ခတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်	]	=	ပုထုဇဉ် ၄-ဦး
(၂) သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်			
(၃) ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်			
(၄) တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်			
(၅) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်	]	=	မဂ္ဂဋ္ဌာန် ၄-ဦး
(၆) သကဒါဂါမိမဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်			
(၇) အနာဂါမိမဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်			
(၈) အရဟတ္တမဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်			
(၉) သောတာပတ္တိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်	]	=	ဖလဋ္ဌာန် ၄-ဦး
(၁၀) သကဒါဂါမိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်			
(၁၁) အနာဂါမိဖလဌပုဂ္ဂိုလ်			
(၁၂) အရဟတ္တဖလဌပုဂ္ဂိုလ်			

ပုထုဇဉ် ၄-ဦးနှင့် အရိယာ ၈-ဦးဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၁၂-ဦးရှိ၏။ ဒုက္ခတိ
အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အပါယ်ဘုံသားဖြစ်၏။ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ
လူ့ဘုံနှင့် စတုမဟာရာဇ် ဘုံတို့၌ ဝမ်းတွင်းပါမျက်စိကန်းသူ၊ နားပင်းသူ၊
ဆွဲအသူ စသည်တို့ဖြစ်ကြ၏။

ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဉာဏ်မပါသော လူများနှင့် နတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လက်ရှိဘဝ၌ မည်မျှပင် ကြိုးစား အားထုတ်စေကာမူ ဈာန်နှင့် မဂ်ဖိုလ်တို့ကို မရနိုင်ချေ။

တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဉာဏ်ပါသော လူနတ် ဗြဟ္မာများဖြစ်ကြ၏။ လက်ရှိဘဝ၌ ကြိုးစားလျှင် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရနိုင်သူ များတည်း။

မဂ္ဂဋ္ဌာန်ခေါ် မဂ်ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ဦးနှင့် ဖလဋ္ဌာန်ခေါ် ဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ဦးတို့သည် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ်၌ တည်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သဖြင့် မဂ်စိတ်ဖြစ်ခိုက် စိတ္တက္ခဏာ ၁-ချက် အတွင်းသာ မဂ္ဂဋ္ဌာန် ဟု ခေါ်ရ၏။ မဂ်စိတ် ချုပ်သွားသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖလဋ္ဌာန်ဖြစ်သွား လေတော့၏။

ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ

ဘုံအသီးသီး၌ ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးတို့ ရနိုင်သော စိတ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်	ကာမ ၁၁-ဘုံ	ရူပဗြဟ္မာဘုံ	အရူပဗြဟ္မာဘုံ
ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်	အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဟင်္သာကြဉ် အဟိတ် ၁၇ မဟာကုသိုလ် ၈ ပေါင်း ၃၇	မရှိ	မရှိ

ပုဂ္ဂိုလ်	ကာမ ၁၁-ဘုံ	ရူပဗြဟ္မာဘုံ	အရူပဗြဟ္မာဘုံ
သုဂတိ အဟိတ် နှင့် ဒွိဟိတ်	အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဟသိကြံ့ အဟိတ် ၁၇ မဟာကုသိုလ် ၈ မဟာဝိ-ဉာဏဝိ ၄ ပေါင်း ၄၁	မရှိ	မရှိ
တိဟိတ် ပုထုဇဉ်	အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဟသိကြံ့ အဟိတ် ၁၇ မဟာကုသိုလ် ၈ မဟာဝိပါက် ၈ ပေါင်း ၄၅ ဈာန်ရလျှင်ရသမျှ ဈာန်ကုသိုလ်ထပ် ပေါင်းပါ	ဒေါသမူဒွေကြံ့ သောအကုသိုလ် စိတ် ၁၀ ဃာနာဒိတ္တယ ၆ နှင့် ဟသိ ကြံ့အဟိတ် ၁၁ မဟာကုသိုလ် ၈ မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ် ၉ ရူပဝိပါက် ၅-ပါးတွင် ၁-ပါးပါး ပေါင်း ၃၉	ဒေါသမူဒွေကြံ့ သောအကုသိုလ် စိတ် ၁၀ မနောဒွါရာ ၀ နှင့် မဟာကုသိုလ် ၈ အရူပကုသိုလ် ၄ အရူပဝိပါက် ၄-ပါး၌ ၁-ပါးပါး ပေါင်း ၂၄
သော တာပန်	လောဘမူဒိဋ္ဌိသံ လေးပါးနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာ ကြံ့အကု ၇ ဟသိကြံ့ အဟိတ် ၁၇	ဒေါသမူ ၂, လောဘမူဒိဋ္ဌိသံ ၄ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ်ကြံ့အကု ၅ ဃာနာဒိတ္တယ	ဒေါသမူ ၂, လောဘမူဒိဋ္ဌိသံ ၄ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ ကြံ့အကု ၅ မနောဒွါရာ

ပုဂ္ဂိုလ်	ကာမ ၁၁-ဘုံ	ဂူပဗြဟ္မာဘုံ	အဂ္ဂပဗြဟ္မာဘုံ
	မဟာကုသိုလ် ၈ မဟာဝိပါက် ၈ သောတာပတ္တိ ဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၄၁ ဈာန်ရလျှင်ရသမျှ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ထပ်ပေါင်းပါ	၆ နှင့် ဟသိကြာဉ် အဟိတ် ၁၁ မဟာကုသိုလ် ၈ မဟာဂ္ဂုတ် ကုသိုလ် ၉ ဂူပဝိပါက် ၅-ပါး ဌိ ၁-ပါးပါး ၁ သောတာပတ္တိ ဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၃၅	ဝဇ္ဇန်း ၁ မဟာကုသိုလ် ၈ အဂ္ဂပကုသိုလ် ၄ အဂ္ဂပဝိပါက် ၄-ပါးဌိ ၁-ပါးပါး ၁ သောတာ ပတ္တိဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၂၀
သကဒါ ဂါမ်	သောတာပန် အတိုင်း ၄၁ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်အစား သကဒါဂါမ် ဖိုလ် ထည့်ပါ	ဂူပသောတာပန် အတိုင်း ၃၅ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်အစား သကဒါဂါမ် ဖိုလ်ထည့်ပါ	အဂ္ဂပသောတာ ပန်အတိုင်း ၂၀ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်အစား သကဒါ ဂါမ်ဖိုလ်ထည့်ပါ
အနာ ဂါမ်	လောဘမူဒိဋ္ဌိသံ ၄, ဝိစိသ, ဒေါသ မူ ၂ ကြာဉ်အကု ၅ ဟသိကြာဉ် အဟိတ် ၁၇ မဟာကုသိုလ် ၈ မဟာဝိပါက် ၈	ဂူပသောတာပန် အတိုင်း ၃၅ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်အစား အနာဂါမ်ဖိုလ် ထည့်ပါ	အဂ္ဂပသောတာ ပန်အတိုင်း ၂၀ သောတာပတ္တိ ဖိုလ်အစား အနာဂါမ်ဖိုလ် ထည့်ပါ

ပုဂ္ဂိုလ်	ကာမ ၁၁-ဘုံ	ရူပဗြဟ္မာဘုံ	အရူပဗြဟ္မာဘုံ
	အနာဂါမိဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၃၉		
	ဈာန်ရလျှင်ရသမျှ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ထပ်ပေါင်းပါ။		
ရဟန္တာ	အဟိတ်စိတ် ၁၈ မဟာဝိပါက် ၈ မဟာကြိယာ ၈ အရဟတ္တဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၃၅	ဃာနာဒိတ္တယ ကြည့်အဟိတ် စိတ် ၁၂ မဟာကြိယာ ၈ မဟဂ္ဂုတ် ကြိယာ ၉ ရူပဝိပါက် ၅-ပါး၌ ၁-ပါးပါး ၁ အရဟတ္တဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၃၁	မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း ၁ မဟာကြိယာ ၈ အရူပကြိယာ ၄ အရူပဝိပါက် ၄-ပါး၌ ၁-ပါးပါး ၁ အရဟတ္တဖိုလ် ၁ ပေါင်း ၁၅

မှတ်ချက်။ ။ (၁)ဃာနာဒိတ္တယ ၆-ပါးမှာ ဃာနာဝိညာဏ်ဒွေ၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်ဒွေနှင့် ကာယဝိညာဏ်ဒွေတို့ ဖြစ်ကြ၏။

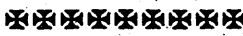
(၂) ရူပဝိပါက် ၅-ပါးနှင့် အရူပဝိပါက် ၄-ပါးတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတည်း၌ အကုန်မရနိုင်ပါ။ မိမိ ပဋိသန္ဓေနေသည်စိတ် ၁-ပါးကိုသာ ရနိုင်၏။

(၃) မဂ္ဂဒုပုဂ္ဂိုလ် ၄-ဦးတို့သည် မိမိတို့ဆိုင်ရာ မဂ်စိတ် ၁-ပါး

၁၃၆

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

ကိုသာ ရ၏။ ပုံစံအဖြစ် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌ သောတာပတ္တိမဂ်
စိတ် ၁-ပါးကိုသာ ရ၏။

အခန်း (၅)

ဘုံပိုင်း

ဝိထိမုတ်စိတ်များ

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြသော ဥပေက္ခာသန္တရဏစိတ် ၂-ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးနှင့် မဟာဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတို့သည် ဝိထိမုတ်ကင်းသည် စိတ်များဖြစ်ကြ၍ ဝိထိမုတ်စိတ်များဟု အမည်ရကြ၏။

ဤစိတ် ၁၉-ပါးတို့သည် ၃၁-ဘုံ၌ သတ္တဝါအမျိုးမျိုးတို့ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ပေါ်ရန် ပဋိသန္ဓေစိတ်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေရန် ဘဝင်စိတ်အစဉ်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ဘဝဆုံးသည်အခါ၌ စုတိစိတ်အဖြစ် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ကြ၏။

ဝိထိမုတ်စိတ် ၁၉-ပါးကို အကြောင်းပြု၍ ဘုံအကြောင်း၊ ပဋိသန္ဓေအကြောင်း၊ ကံအကြောင်းနှင့် သေခြင်းအကြောင်းတို့ကို ဆွေးနွေးတင်ပြမည် ဤအခန်းကို "ဝိထိမုတ်ပိုင်း" (၀၁) "ဘုံပိုင်း" ဟု ခေါ်၏။

စတုက္ကလေးလီ

ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ပါဝင်ကြသော စတုက္က (လေးခုစု) ၄-မျိုးကား-

(၁) ဘူမိစတုက္က = ဘုံ ၄-မျိုး

- (၂) ပဋိသန္ဓိစတုက္က = ပဋိသန္ဓေ ၄-မျိုး
- (၃) ကမ္မစတုက္က = ကံ ၄-မျိုး နှင့်
- (၄) မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္က = သေခြင်းအကြောင်း ၄-မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဘုံလေးမျိုး

သတ္တဝါတို့ ဖြစ်ရာတည်မှီရာ၊ လှည့်လည်ကျက်စားရာ ဘုံ ၄-မျိုးကား-

- (၁) အပါယ်ဘုံ (ဝါ) ကာမဒုဂ္ဂတိဘုံ = ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်ဟူသည့် အပါယ် ၄-ဘုံ၊
- (၂) ကာမသုဂတိဘုံ = လူ့ပြည်နှင့် နတ်ပြည် ၆-ထပ် (ပေါင်း ၇-ဘုံ)
- (၃) ရူပဘုံ = ပထမဈာန် ၃-ဘုံ၊ ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံ၊ တတိယဈာန် ၃-ဘုံနှင့် စတုတ္ထဈာန် ၇-ဘုံဟူသည့် ရူပဗြဟ္မာ ၁၆-ဘုံ။
- (၄) အရူပဘုံ = အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ၊ အာကိဉ္စညာယတနဘုံ၊ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံဟူသော အရူပဗြဟ္မာ ၄-ဘုံ။

မှတ်ချက်။ ။ အပါယ် ၄-ဘုံနှင့် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံတို့ကို ပေါင်း၍ ကာမ ၁၁-ဘုံဟုခေါ်၏။ ကာမဂုဏ်ခံစားရာ ဘုံများတည်း။

ကာမ ၁၁-ဘုံ၊ ရူပဗြဟ္မာ ၁၆ဘုံနှင့် အရူပဗြဟ္မာ ၄-ဘုံတို့ကို ပေါင်း၍ ရေတွက်သော် ၃၁-ဘုံရ၏။

ဘုံများ၏တည်ရာ

လူ့ဘုံ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံနှင့် အသူရကာယ်ဘုံတို့သည်

ကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ်၌ တည်ရှိကြ၏။ ဘုံသီးခြားစီမရှိကြ။ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် ဘုံဟု မှတ်ယူရ၏။

ငရဲဘုံသည် သီးခြားတည်ရှိ၏။ သိဉ္ဇိဝြံး၊ ကာလသုတ်၊ သံဃာတာ၊ ရောဂုဝ၊ မဟာရောဂုဝ၊ တာပန၊ မဟာတာပန၊ အဝိစိဟူ၍ ငရဲကြီး ၈-ထပ်ရှိ၏။ ၎င်းတို့သည် ကမ္ဘာမြေပြင်အောက်၌ ယူဇနာ ၁၅၀၀၀ ဝေးကွာသော အရပ်မှစ၍ တစ်ဘုံနှင့် တစ်ဘုံ ယူဇနာ ၁၅၀၀၀ စီ ကွာဝေးလျက် တည်ရှိကြ၏။ ၃၁-ဘုံ ဇယားကြီးကို ကြည့်ပါ။

နတ်ဘုံတို့ကား စတုမဟာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ၊ ယာမာ၊ တုသိတာ၊ နိမ္မာနရတီနှင့် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိတို့ ဖြစ်ကြ၏။

စတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံသည် ယူဇနာ ၄၂၀၀၀ မြင့်သော ယုဂန္ဓိရ် တောင်ထိပ်မှစ၍ မြေပြင်အထိ ပျံ့နှံ့၍တည်၏။ တာဝတိံသာသည် ယူဇနာ ၈၄၀၀၀ မြင့်သော မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်မှ စကြဝဠာ တံတိုင်းအထိ ကောင်းကင်၌ ပျံ့နှံ့၍တည်၏။ ကျန်နတ်ပြည် ၄-ထပ်တို့သည်လည်း ယူဇနာ ၄၂၀၀၀ စီ အဆင့်ဆင့် မြင့်တက်သွားကြ၏။

ရူပဗြဟ္မာ ၁၆-ဘုံတို့ကို ၃၁-ဘုံ ဇယား၌ ၉-ဆင့်ခွဲပြထား၏။ ပထမဈာန် ၃-ဘုံ = ဗြဟ္မာပါရိသဇ္ဇာ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ၊ မဟာဗြဟ္မာ။ ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံ = ပရိတ္တာဘာ၊ အပ္ပမာဏာဘာ၊ အာဘဿရာ။ တတိယဈာန် ၃-ဘုံ = ပရိတ္တသုဘာ၊ အပ္ပမာဏသုဘာ၊ သုဘကိဏှာ။ စတုတ္ထဈာန် ၇-ဘုံ = ဝေဟပ္ပိလ်၊ အသညသတ်တို့ကို ၁-ဆင့်စီ၊ အဝိဟာ၊ အတပ္ပါ၊ သုဒဿာ၊ သုဒဿီ၊ အကနိဋ္ဌဟူသည့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံတို့ကို ၅-ဆင့်ခွဲပြထား၏။

အထက်ပါဘုံ ၇-ဆင့်တို့သည် ၁-ဆင့်လျှင် ယူဇနာ ၅၅၀၈၀၀၀ စီ မြင့်တက်သွားကြ၏။

အရူပဗြဟ္မာ ၄-ဘုံတို့သည်လည်း အကနိဋ္ဌဘုံအထက်၌ ယူဇနာ ၅၅၀၈၀၀၀ စီပင် အဆင့်ဆင့် မြင့်တက်သွားကြ၏။

လူ့ပြည်မှ အမြင့်ဆုံးဘဝဂ် (နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံ) သို့ ယူဇနာပေါင်း ၇၁၈၅၆၀၀၀ ဝေးကွာ၏။

လူ့ပြည်မှ အဝီစိငရဲသို့ ယူဇနာ ၁၂၀၀၀၀ ဝေးကွာ၏။

ကမ္ဘာမြေကြီးသည် မြေသားအထုဖြစ်သည့် ပံသုပထဝီ၌ ယူဇနာ ၁၂၀၀၀၀၊ ကျောက်သားအထုဖြစ်သည့် သိလာပထဝီ၌ ယူဇနာ ၁၂၀၀၀၀၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း ယူဇနာ ၂၄၀၀၀၀ အထုရှိသည်ဟု ဆိုထား၏။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါမြေထုပမာဏသည် သိပ္ပံတွေ့ရှိချက် နှင့် မကိုက်ညီပါ။ သိပ္ပံတွေ့ရှိချက်အရ ကမ္ဘာမြေကြီးသည် သစ်တော်သီး ပုံသဏ္ဍာန် လုံးနေပြီး၊ အချင်းပမာဏမှာ မိုင် ၈၀၀၀ သာရှိသည်။ ထို့အပြင် ကမ္ဘာမြေကြီးကို ရေထုနှင့် လေထုတို့က မထားသည်လည်း မဟုတ်ပါ။ ကမ္ဘာမြေကြီးသည် နေကို လှည့်ပတ်လျက် အာကာသ၌ ရွေ့လျားနေ သော ဂြိုဟ်ငယ် တစ်လုံးသာ ဖြစ်၏။

ယခုခေတ်လူတို့သည် ၁-ယူဇနာလျှင် ၈-မိုင်မှ ၁၃ မိုင်အထိ ရှိ သည်ဟု ယူဆကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အထုသည် မိုင်ပေါင်း ၂၄၀၀၀၀ x ၈ ကျော်ရှိနေသဖြင့် သိပ္ပံအဆိုထက် လွန်စွာ ပိုမိုနေပါသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဘုံအကွာအဝေးတို့သည် သိဟိုဠ် သာသနာကာလ၌ အနုရုဒ္ဓါမထေရ် ရေးသားသည့် "အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ" ကျမ်းတွင် ဖော်ပြထားချက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြား ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူရန်မလိုပါ။

၃၁-ဘုံရှိသည့်အကြောင်းကိုကားအကြောင်းအကျိုး ဆက်နွယ် မှုနှင့်တကွ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်၍ ယုံကြည်ထိုက်ပါသည်။ ငရဲဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံတို့သည် အလွန်ဝေးကွာသော အရပ်များ၌ တည်ရှိခြင်းကို ယုံကြည်ထိုက်ပါသည်။

အဘိဓမ္မာသည် ပရမတ္ထတရားတို့၏ သဘောသဘာဝတို့ကို

ဟောကြားထားသည့် ဒေသနာဖြစ်ရာ ပရမတ္ထ သဘောတရားတို့သည် သာ အရေးကြီး၏။ ပညတ်တရားမျှသာ ဖြစ်သည့် ဘုံအက္ခာအဝေးတို့မှာ အရေးမကြီးပါ။

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်

- (၁) အပါယ် ၄-ဘုံ၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁-ပါးကိုသာ ရအပ်၏။
- (၂) လူ့ဘုံ၊ စတုမဟာရာဇ်ဘုံတို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၁၁-ပါးကို ရအပ်၏။
- (၃) အထက်နတ်ပြည် ၅-ထပ်တို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်နှင့် သုဂတိအဟိတ်ကြင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် ၁၀-ပါး (တစ်ကျိပ်)ကို ရအပ်၏။
- (၄) အသညသတ်နှင့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံတို့မှ ကြွင်းသော ရူပဗြဟ္မာ ၁၀-ဘုံတို့၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ပါး၊ ပုထုဇဉ်တိဟိတ် ၁-ပါး ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၉-ပါးကို ရအပ်၏။
- (၅) အသညသတ်ဘုံ၌ ဇီဝိတရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁-ပါးကိုသာ ရအပ်၏။ (အသညသတ်ဗြဟ္မာသည် ရုပ်သာရှိပြီး နာမ်မရှိချေ။)
- (၆) သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံတို့၌ အနာဂါမိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါးကိုသာ ရအပ်၏။ (လူ့ဘုံမှ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်များ စုတေလျှင် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အဖြစ်များ၏။)
- (၇) အရူပ ၄-ဘုံ၌ သောတာပတ္တိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြင်သော အရိယာ ၇-ပါးနှင့် ပုထုဇဉ်တိဟိတ် ၁-ပါးဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ် ၈-ပါးကို ရအပ်၏။

အရူပ ၄-ဘုံ၌ သောတာပတ္တိမဂ်ကို မရနိုင်ပါ။ သောတာပန် ဖြစ်ပြီးသောသူတို့က အထက်မဂ်တို့ကို ရနိုင်၏။

ပဋိသန္ဓေ ၄-မျိုး

(ဘုံပိုင်းဇယား၌ ဘုံအသီးသီး၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို ဖော်ပြထား၏။)

(၁) အပါယ်ပဋိသန္ဓေ = အကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏ အဟိတ်စိတ်

(၂) ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေ = (က) ကာမသုဂတိ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ = ကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် သန္တိရဏ အဟိတ်စိတ်။

(ခ) ကာမသုဂတိ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ = မဟာ ဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး။

(၃) ဂူပပဋိသန္ဓေ = ဂူပဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး + အသညသတ်ဇီဝိ တနဝက ကလာပ်ရုပ် ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါး။

(၄) အဂူပပဋိသန္ဓေ = အဂူပဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး

မှတ်ချက်။ ။ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိပဋိသန္ဓေ ၁-ပါး၊ ကာမသုဂတိ အဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါး၊ ကာမသုဂတိ သဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၈-ပါးတို့ကို ပေါင်း၍ ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါးဟု ခေါ်၏။

ဂူပပဋိသန္ဓေ ၅-ပါးနှင့် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ် ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါးတို့ကို ပေါင်း၍ ဂူပပဋိသန္ဓေ ၆-ပါးဟု ခေါ်၏။

ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါး၊ ဂူပပဋိသန္ဓေ ၆-ပါးနှင့် အဂူပပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးတို့ကို ပေါင်းသော် ပဋိသန္ဓေ ၂၀-ကို ရ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပဋိသန္ဓေ

(၁) ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်ဟူသော အပါယ်ဘုံ သားတို့သည် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ

နေကြ၏။

(၂) လူ့ဘုံနှင့်စတုမဟာရာဇ်ဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းသောသူ (ဇေဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်)၊ နားပင်းသောသူ (ဇေဋ္ဌဗိမ္ဗိရပုဂ္ဂိုလ်)၊ ယာနပသာဒချိုသောသူ (ဇေဋ္ဌယာနပုဂ္ဂိုလ်)၊ ထစ်အ၍ စကားမပီသောသူ (ဇေဋ္ဌမူဂ)၊ အလွန် ဉာဏ်ထိုင်း၍ ဆွဲအသောသူ (ဇေဋ္ဌဇေဋ)၊ ဝမ်းတွင်းရူးသူ (ဇေဋ္ဌမ္မတ္တက)၊ ပန်းစုတ်၍ ကာမဂုဏ်ခံစားသူ (ပဏ္ဍက)၊ ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့၏ နိမိတ်အင်္ဂါအစုံရှိသူ (ဥဘတောဗျည်း)၊ ယောက်ျားလည်း မဟုတ် မိန်းမလည်း မဟုတ်သောသူ (နပုန်း)၊ ထစ်ထစ်ငေါ့ငေါ့နှင့် ဒရွတ်ဆွဲ၍ ပြောသူ (မမ်းဆွဲသူ)တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဘုတ်၊ မှင်စာ၊ တစ္ဆေ၊ အစိမ်း၊ သရဲ၊ ဘီလူး၊ ဘုမ္မစိုင်းနတ်အချို့သည် လည်းကောင်း၊ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

(၃) ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံလုံး၌ အာယတနပြည့်စုံသော (အင်္ဂါစုံသော) လူနတ်တို့သည် မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါးတွင် ၁-ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။ ဤ၌ ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

(၄) ရူပဗြဟ္မာများအနက် ပထမဈာန် ၃-ဘုံသားများသည် ရူပပထမဈာန်ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံဗြဟ္မာများသည် ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယဈာန် ဝိပါက်စိတ် ၂-ပါးတွင် ၁-ပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

တတိယဈာန် ၃-ဘုံ ဗြဟ္မာများသည် စတုတ္ထဈာန် ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

အသညသတ် ဗြဟ္မာများမှ ကြွင်းသော စတုတ္ထဈာန် ဗြဟ္မာများသည် ပဉ္စမဈာန် ဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။ အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့သည် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

(၅) အာကာသာနန္ဓာယတန ဗြဟ္မာများသည် အာကာသာ
နန္ဓာယတနဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

ဝိညာဏန္ဓာယတန ဗြဟ္မာများသည် ဝိညာဏန္ဓာယတနဝိပါက်
စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

အာကိဉ္ဇညာယတန ဗြဟ္မာတို့သည် အာကိဉ္ဇညာယတနဝိပါက်
စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

နေဝသညာနာသညာယတန ဗြဟ္မာတို့သည် နေဝသညာနာ
သညာယတနဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။

ရူပဗြဟ္မာဘုံများအား အမည်ပေးပုံ

ရူပပဋိသန္ဓေနှင့် ရူပဘုံတို့၏ အမည်ကွဲလွဲနေခြင်းအကြောင်း
မှာ ရူပဈာန်များကို ၅-ပါးတစ်နည်း၊ ၄-ပါးတစ်နည်းဟူ၍ ရေတွက်နည်း
၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဈာန်အင်္ဂါ	ဈာန် ၅-ပါး ရေတွက်ပုံ	ဈာန် ၄-ပါး ရေတွက်ပုံ	ဘုံအမည်
ဝိ,စာ,ပိ သု,ဇ စာ,ပိ,သု,ဇ ပိ,သု,ဇ သု,ဇ ဥ,ဇ	ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် ပဉ္စမဈာန်	ပထမဈာန် - ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်	ပထမဈာန် - ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်

ရူပဈာန် ၄-ပါးရေတွက်သည်နည်း၌ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့ကို
တစ်ပြိုင်တည်းပယ်၍ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်သည်။

ပဋိသန္ဓေတည်ပုံ ၄-မျိုး

- (၁) အဏ္ဏပေဋိသန္ဓေ = ဥခွဲတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း။
- (၂) လောဗုပေဋိသန္ဓေ = သားအိမ်အတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း။
- (၃) သသေဒပေဋိသန္ဓေ = သစ်ခေါင်း၊ သစ်သီး၊ ပန်းပွင့်၊ ရွှံ့ညွှန် စသည်တို့၌ ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း။
- (၄) ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ = အရွယ်ရောက်ပြီးသောကိုယ်ဖြင့် ကောင်းကင်မှ ခုန်ပျံလာသကဲ့သို့ ဘွားကန်အထင်အရှား ဖြစ်ခြင်း။

မှတ်ချက်။

။ အဏ္ဏပေဋိသန္ဓေနှင့် လောဗုပေဋိသန္ဓေတို့ကို ပေါင်း၍ ဂဗ္ဘသေယျကပဋိသန္ဓေ (အမိငမ်းတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း) ဟုလည်း ခေါ်၏။

ဘုံသားနှင့် ပဋိသန္ဓေ

ငရဲသားတို့သည် ဥပပတ် ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါးတည်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

ဗြဟ္မာနှင့် အသုရကာယ်တို့သည် လောဗုဇ၊ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

တိရစ္ဆာန်တို့သည် အဏ္ဏဇ၊ လောဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဥပပတ်ဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးလုံးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

လူတို့သည် ကမ္ဘာဦးအစ၌ ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါးတည်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ထိုနောက်၌ လောဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

ဘုတ်၊ မှင်စာ၊ တစ္ဆေ၊ အစိမ်း၊ သရဲ၊ ဘီလူးနှင့် ဘုမ္မဇိဝ်းနတ်တို့၊

သည် လောဗုဇနှင့် ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

အထက်နတ်မြဟ္မာတို့သည် ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါးတည်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

သတ္တဝါတို့၏ သက်တမ်း

(၁) ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်ဟူသည့် အပါယ်ဘုံ သားများသည် သက်တမ်းမမြဲကြပါ။ မိမိတို့၏ ကံများသာလျှင် သက်တမ်း အတိုင်းအတာများ ဖြစ်ကြ၏။

(၂) ဇေယျဒီပိတောင်ကျွန်းလူတို့တွင်လည်း သက်တမ်းမမြဲကြ ပါ။ အသချေယျတမ်းမှသည် ၁၀-နှစ်တမ်း၊ ၁၀-နှစ်တမ်းမှသည် အသချေယျတမ်းဟူ၍ ဆုတ်ချည် တက်ချည်ရှိ၏။

"ရှေ့ခုနစ်ရာ၊ နောက်ငါးရာ၊ မြောက်မှာ တစ်ထောင်မြီ" ဟူသော စကားအရ အရှေ့ကျွန်းသားတို့တွင် သက်တမ်း ၇၀၀-နှစ်၊ အနောက်ကျွန်း သားတို့တွင် သက်တမ်း ၅၀၀-နှစ်၊ မြောက်ကျွန်းသားတို့တွင် သက်တမ်း ၁၀၀၀-နှစ်ဟူ၍ တည်မြဲကြပါသည်။

(၃) အောက်စတုမဟာရာဇ် နတ်များဖြစ်ကြသော ရုက္ခစိုဝ်း၊ အာကာသစိုဝ်း၊ ဘုမ္မစိုဝ်းနတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဘုတ်၊ မှင်စာ၊ တစ္ဆေ၊ သရဲ၊ အစိမ်းစသည် ဘုမ္မသိတနတ်များသည်လည်းကောင်း သက် တမ်း မမြဲကြပါ။

(၄) အထက်အထက်သော နတ်များနှင့် မြဟ္မာတို့ကား သက် တမ်းမြဲကြ၏။

နတ်ဘုံ	ဆိုင်ရာနတ်နှစ်	လူတို့နှစ်
အထက်စတုမဟာရာဇ်	၅၀၀	၉,၀၀၀,၀၀၀
တာဝတိံသာ	၁၀၀၀	၃၆,၀၀၀,၀၀၀
ယာမာ	၂၀၀၀	၁၄၄,၀၀၀,၀၀၀
တုသိတာ	၄၀၀၀	၅၇၆,၀၀၀,၀၀၀
နိမ္မာနရတီ	၈၀၀၀	၂၃၀၄,၀၀၀,၀၀၀
ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ	၁၆၀၀၀	၉၂၁၆,၀၀၀,၀၀၀

မှတ်ချက်။

။ အထက်စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ ၁-ရက် တာသည် လူတို့၏ နှစ် ၅၀-နှင့် ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ နှစ် ၅၀၀ သည် လူတို့၏ နှစ် ၉-သန်းနှင့် ညီမျှ၏။

တာဝတိံသာနတ်တို့၏ ၁-ရက်တာသည် လူတို့၏ နှစ် ၁၀၀ နှင့် ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာနတ်တို့၏ နှစ် ၁၀၀၀ သည် လူတို့၏ နှစ် ၃၆-သန်းနှင့် ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာနတ်သက်သည် အထက် စတုမဟာရာဇ် နတ်သက်၏ ၄-ဆရှိ၏။

ယာမာနတ်တို့၏ သက်တမ်းမှာ နှစ် ၂၀၀၀ ရှိပြီး၊ ယာမာနတ် တို့၏ ၁-ရက်တာသည် လူတို့၏ နှစ် ၂၀၀ နှင့် တူညီ၏။ ထို့ကြောင့် ယာမာနတ်သက်သည် တာဝတိံသာနတ်သက်၏ ၄-ဆနှင့် ညီ၏။

အထက်အထက်သော နတ်သက်တို့သည်လည်း အလားတူပင် ၄-ဆစီ မြင့်တက်သွားကြ၏။

ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းများ

ဗြဟ္မာဘုံ	ဘုံအမည်	သက်တမ်း
ပထမဈာန် ၃-ဘုံ	ဗြဟ္မပါရိသန္တာ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ မဟာဗြဟ္မာ	ဝိဝဋ္ဌဌာယိ အသချေယျ ကပ်၏ ၃ " " ၂ " " ၁
ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံ	ပရိတ္တာဘာ အပ္ပမာဏဘာ အနာသရာ	၂ ကမ္ဘာ ၄ ကမ္ဘာ ၈ ကမ္ဘာ
တတိယဈာန် ၃-ဘုံ	ပရိတ္တသုဘာ အပ္ပမာဏသုဘာ သုဘကိဏှာ	၁၆ ကမ္ဘာ ၃၂ ကမ္ဘာ ၆၄ ကမ္ဘာ
စတုတ္ထဈာန် ၇-ဘုံ	ဝေဟပျိုလ် အသညသတ် အဝိဟာ အာတပ္ပါ သုဒဿာ သုဒဿီ အကနိဋ္ဌ	၅၀၀ ကမ္ဘာ ၁၀၀၀ ကမ္ဘာ ၁၀၀၀ ကမ္ဘာ ၂၀၀၀ ကမ္ဘာ ၄၀၀၀ ကမ္ဘာ ၈၀၀၀ ကမ္ဘာ ၁၆၀၀၀ ကမ္ဘာ
အဂ္ဂပဗြဟ္မာ ၄-ဘုံ	အာကာသာ နန္ဒာယတန ဝိညာဏန္ဒာယတန	၂၀၀၀၀ ကမ္ဘာ ၄၀၀၀၀ ကမ္ဘာ

ဗြဟ္မာဘုံ	ဘုံအမည်	သက်တမ်း
	အာကိဉ္ဇညာယတန	၆၀၀၀၀ ကမ္ဘာ
	နေဝသညာနာသညာယတန	၈၄၀၀၀ ကမ္ဘာ

ကမ္ဘာပျက်ပုံ

မီးဖျက်၍ ကမ္ဘာပျက်သည်အခါ ပထမဈာန် ၃-ဘုံအထိ ပျက်စီး၏။

မီး ၇-ကြိမ် ဖျက်ပြီးနောက် ၈-ကြိမ်မြောက်တွင် ရေဖျက်၍ ကမ္ဘာ ပျက်၏။ ထိုအခါ ဒုတိယဈာန် ၃-ဘုံအထိ ပျက်စီး၏။

ထိုသို့ မီး ၇-ကြိမ်၊ ရေ ၁-ကြိမ် အလှည့်အကြိမ်အတိုင်း ကမ္ဘာ ၆၃-ကြိမ်ပျက်ပြီးနောက် ၆၄-ကြိမ်မြောက်၌ လေဖျက်၍ ကမ္ဘာပျက်၏။ ထိုအခါ တတိယဈာန်ဘုံ ၃-ဘုံအထိ ပျက်စီး၏။

သတ္တဝါတိုင်းသည် အစမထင်သည့် သံသရာတွင် ကျင်လည်ခဲ့ကြရသဖြင့် မီး၊ ရေ၊ လေ ဖျက်ဆီး၍ ကမ္ဘာပျက်သည်အခါ ထိုဘေးမှ လွတ်မြောက်ရန်အတွက် စတုတ္ထဈာန်ဘုံသို့ ရောက်ဖူးကြမည်ဟု ယုံကြည်ရ၏။

ကမ္မစတုက္က

ကိစ္စကမ္မ စတုက္က= ပြုလုပ်မှုကိစ္စ	ပါကဒါန ပရိယာယ= အကျိုးပေး သောအလှည့်	ပါကကာလ= အကျိုးပေးရာ ကာလ	ပါကဋ္ဌာနကမ္မ စတုက္က=အကျိုး ပေးရာဘုံဋ္ဌာန
---	---	-------------------------------	--

နေကကံ	ဂရုကကံ	ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ	အကုသိုလ်ကံ
ဥပတ္တမ္ဘကကံ	အာသန္နကံ	ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ	ကာမကုသိုလ်ကံ
ဥပပိဋကကံ	အာစိတ္တကံ	အပရာပရိယဝေဒနိယကံ	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ
ဥပယာတကကံ	ကဋတ္တာကံ	အဟောသိကံ	အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ

ကိစ္စကမ္မစတုက္က

ပြုလုပ်မှုကိစ္စအစွမ်းအားဖြင့် ကံ ၄-မျိုးကွဲပြား၏။

- (၁) နေကကံ = ပဋိသန္ဓေအကျိုးနှင့် ပဝတ္တိအကျိုးတို့ကို ကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေတတ်သော ကံ (ပဋိသန္ဓေစိတ် ဥပါဒ်ခိုက်ကို ပဋိသန္ဓေကာလ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဌိမှ စုတိစိတ်တို့၏ အကြားရှိကာလကို ပဝတ္တိကာလဟု ခေါ်၏။)
- (၂) ဥပတ္တမ္ဘကကံ = နေကကံကို အထောက်အပံ့ပြုသောကံ။
- (၃) ဥပပိဋကကံ = နေကကံ၏အကျိုးကို အားနည်းအောင် ဖိနှိပ်တတ်သော ကံ။
- (၄) ဥပယာတကကံ = နေကကံအကျိုး ပေးထားသော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်အစဉ်ကို ဖြတ်ပြီး မိမိ၏ အကျိုးကို ပေးတတ်သောကံ။
(ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ = ကံ၏အကျိုးဖြစ်သော နာမ် ခန္ဓာ ၄-ပါး (ဝါ) ဝိပါက်စိတ်နှင့် စေတသိက် များ။)

ကဋတ္တာရုပ် = ကမ္မဇရုပ် (ကံကြောင့်ဖြစ်
သောရုပ်)နှင့် ဥတုဇရုပ် (ဥတုကြောင့် ဖြစ်
သောရုပ်)

ပါကဒါနပရိယာယ ကမ္မစတုက္က

အကျိုးပေးသော အလှည့်အကြိမ်အားဖြင့်ကံတို့ကို ၄-မျိုးခွဲခြား
နိုင်၏။

(၁) ဂရုကံ = စုတိပြီးအခြားစွဲ၌ အကျိုးပေးမြဲဖြစ်သော
အလွန်အားကြီးသည်ကံ။

(ပဉ္စာနန္တရိယကံ၊ နိယတမိတ္တဒိဋ္ဌိ၊ မဟဂ္ဂုတ်
ကုသိုလ်ကံနှင့် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ကံ)

(၂) အာသန္နကံ = စုတေခါနီး လောလောဆယ၌ ပြုအပ်သော
ကံ သို့မဟုတ် ရှေးကပြုခဲ့ပြီး၍ သေခါနီး၌
အောက်မေ့အပ်သောကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ။

(၃) အာစိတ္တကံ = အမြဲမပြတ်လေ့လာ ပြုလုပ်အပ်သော ကု
သိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ၊ တစ်ကြိမ်ပြုလုပ်ပြီး
နောက်အမြဲမပြတ်ဆင်ခြင်အောက်မေ့အပ်
သောကံ။

(၄) ကဋတ္တာကံ = အထက်ပါကံ ၃-ပါးအဖြစ်သို့ မရောက်တတ်
ဘဲ သာမန်ပြုလုပ်အပ်သောကံ။

ပါကကာလ ကမ္မစတုက္က

အကျိုးပေးရာကာလအားဖြင့် ကံတို့ကို ၄-မျိုး ခွဲခြားနိုင်၏။

(၁) ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ = မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ပထမ
ဇောစေတနာ။

- (၂) ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ = အခြားမဲ့သော ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသော သတ္တမဇောစေတနာ။
- (၃) အပရာပရိယဝေဒနိယကံ = မျက်မှောက်ဘဝနှင့် ဒုတိယဘဝတို့မှ တစ်ပါး တတိယဘဝမှစ၍ အနာဂတ်နိဗ္ဗာန် ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် အကျိုးပေးတတ် သော အလယ်ဇော ၅-ချက် စေတနာ။
- (၄) အဟောသိကံ = ဆိုင်ရာကာလအားလျော်စွာ အကျိုးပေးခွင့် မရကြသဖြင့် သုဉ်းသွားကြသော အထက်ပါ ကံ ၃-ပါး။

ပါကဋ္ဌာန ကမ္မစတုက္က

အကျိုးပေးရာဘုံဋ္ဌာန၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကံ ၄-မျိုးကွဲပြား၏။

- (၁) အကုသိုလ်ကံ = အပါယ် ၄-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် ပဝတ္တိအကျိုး တို့ကို ပေးသောကံ။
- (၂) ကာမကုသိုလ်ကံ = ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် ပဝတ္တိ အကျိုးတို့ကို ပေးသောကံ။
- (၃) ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ = ရူပဗြဟ္မာ ၁၆-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် ပဝတ္တိ အကျိုးတို့ကို ပေးသောကံ။
- (၄) အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ = အရူပဗြဟ္မာ ၄-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် ပဝတ္တိ အကျိုးတို့ကို ပေးသောကံ။

ကမ္မဒွါရနှင့် ကံသုံးပါး

ကံဖြစ်ရာဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သည့် ဋ္ဌာနကို ကမ္မဒွါရဟု ခေါ်၏။

- (၁) ကာယဒွါရ = ကာယဝိညတ်ရုပ်ဟုခေါ်သော ကိုယ်အမှု အရာအထူး။ ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်သော ကာယ

ကံ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်ကြောင်းတည်း။

(၂) ဝစီဒွါရ = ဝစီဝိညတ်ရုပ်ဟုခေါ်သော နှုတ်အမူအရာ အထူး။ နှုတ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ဝစီကံ၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။

(၃) မနောဒွါရ = စိတ်အကျဉ်း ၈၉၊ အကျယ် ၁၂၁-ပါး။ စိတ် ဖြင့် ကြံစည်ကျူးလွန်အပ်သော မနောကံ၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။

ကမ္မဒွါရကိုလိုက်၍ ကံ ၃-မျိုး ကွဲပြား၏။

(၁) ကာယကံ = ကိုယ်လက် လှုပ်ရှားမှု ကာယဝိညတ်ဖြင့် အများအားဖြင့် ပြုလုပ်သော အမူ၊

(၂) ဝစီကံ = နှုတ်အမူအရာ ဝစီဝိညတ်ဖြင့် အများအားဖြင့် ပြုသော အမူ၊

(၃) မနောကံ = စိတ်ကူးကြံစည်၍ ပြုလုပ်အပ်သော အမူ၊

အကုသိုလ်ကံ ၁၀-ပါး

အပြစ်ရှိ၍ မကောင်းကျိုးပေးတတ်သော ကံကို အကုသိုလ်ကံဟု ခေါ်၏။ ယုတ်ညံ့သော အကျင့်အမူ ဖြစ်သည့်အတွက် ဒုစရိုက်ဟုလည်း ခေါ်၏။

ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါး၊ မနောကံ ၃-ပါးဟူ၍ ဒုစရိုက် ၁၀-ပါးရှိ၏။

၁။ ကာယကံ ၃-ပါး

(၁) ပါဏာတိပါတ = သတ္တဝါတို့ကို သေစေလိုသော စေတနာဖြင့် သတ်ဖြတ်မှု။

(၂) အဒိန္နာဒါန = သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာကို ခိုးဝှက်တိုက်ခိုက် လှည့်ပတ်ယူမှု။

(၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ = ကာမဂုဏ်တို့၌ ကဲ့ရဲ့ထိုက်စွာ ယုတ်ယုတ် မာမာ ကျင့်မှု။

၂။ ဝစီကံ ၄-ပါး

(၄) မုသာဝါဒ = မဟုတ်မမှန် လိမ်လည်၍ ပြောဆိုမှု။

(၅) ပိသုဏဝါစာ = ချောပစ်ကုန်းတိုက်သော စကားကို ပြောဆိုမှု။

(၆) ဖရသဝါစာ = ကြမ်းတမ်းယုတ်မာသော စကားကို ပြောဆိုမှု။

(၇) သမ္ပပ္ပလာပ = ပိန်ဖျင်းသောစကား အတင်းအဖျင်းစကားကို ပြောဆိုမှု။

၃။ မနောကံ ၃-ပါး

(၈) အဘိဇ္ဈာ = သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာကို မတရားရယူရန် ကြံစည် မှု။

(၉) ဗျာပါဒ = သူတစ်ပါး၏ အသက်နှင့် စည်းစိမ် ပျက်စီးရန် ကြံစည်မှု။

(၁၀) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို ပယ်၍ လွဲမှားစွာ ယုံ ကြည်မှု။

အထက်ပါဒုစရိုက် ၁၀-ပါးကို သဘောတူရာ ပေါင်းစုလိုက်လျှင် ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ မုသာဝါဒနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟူသော ကံ ၅-ပါးကို ရ၏။ ဤကံတို့ကို ငါးပါးသီလစောင့်ထိန်းခြင်းဖြင့် ရှောင်ကြဉ်နိုင်၏။ သို့အတွက် ငါးပါးသီလကို ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ ခိုင်မြဲစေ ရေးသည် အပါယ်မလားရေးပင် ဖြစ်သည်။

ဒုစရိုက်လွန်ကျူးသော စိတ်များ

- (၁) ပါဏာတိပါတ၊ ဖရသဝါစာနှင့် ဗျာပါဒတို့ကို ဒေါသမူစိတ်ဖြင့် ကျူးလွန်ကြကုန်၏။
- (၂) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ အဘိဇ္ဈာနှင့်မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို လောဘမူစိတ်ဖြင့် ကျူးလွန်ကြကုန်၏။
- (၃) အဒိန္နာဒါန၊ မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာနှင့် သမ္ပပ္ပလာပတို့ကို လောဘမူစိတ် + ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါးတို့ဖြင့် ကျူးလွန်ကြကုန်၏။

ဥပမာ-မိမိနှင့် သားမယားတို့၏ ငတ်မွတ်မှုကို ဖြေရှင်းရန်အလို့ငှာ သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်းသည် လောဘမူစိတ်ဖြင့် အဒိန္နာဒါနကို ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်၏။ မခံချင်စိတ်၊ ရန်ငြိုးစိတ်ဖြင့် သူတစ်ပါး ပျက်စီးကြောင်းကို ရည်ရွယ်၍ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးဝှက် လုယူခြင်းသည် ဒေါသမူစိတ်ဖြင့် အဒိန္နာဒါနကို ကျူးလွန်ခြင်း ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ အကောင်းအဆိုးရည်ရွယ်ချက် (စေတနာ) တစ်ခုခုဖြင့် တက်ကြွထက်သန်သောစိတ် ဦးဆောင်လျက် လုပ်သည့်အလုပ်သည် ကံမြောက်၏။ အကောင်းအဆိုးစေတနာမပါဘဲ မသိသာ မထင်ရှားသော သာမန်စိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်သည့် အလုပ်သည် ကံမမြောက်ချေ။

သုစရိုက် ၁၀-ပါး

ကောင်းသောအကျင့်၊ ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို သုစရိုက်ဟု ခေါ်၏။ အပြစ်ကင်းသော အမှုအလုပ်ဟူသမျှသည် သုစရိုက်ဖြစ်၏။ ဒုစရိုက် ၁၀-ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်ပင် သုစရိုက် ၁၀-ပါးဖြစ်၏။ သုစရိုက် ၁၀-ပါးကို ကုသလကမ္မပထ ၁၀-ပါးဟုလည်း ခေါ်၏။

၁။ ကာယသုစရိုက် ၃-ပါး

- (၁) ပါဏာတိပါတဝိရတိ = သတ္တဝါ၏အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။
- (၂) အဒိန္နာဒါနဝိရတိ = သူတစ်ပါးပစ္စည်း ဥစ္စာကို မတရားယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။
- (၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိ = ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။

၂။ ဝစီသုစရိုက် ၄-ပါး

- (၄) မုသာဝါဒဝိရတိ = မမှန်သောစကားပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။
- (၅) ပိသုဏဝါစာဝိရတိ = ကုန်းချောရန်တိုက် စကား ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။
- (၆) ဖရသဝါစာဝိရတိ = ကြမ်းတမ်းရိုင်းပြသော စကားပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။
- (၇) သမ္ပပ္ပလာပဝိရတိ = အကျိုးမရှိ၊ ပိန်ဖျင်းသောစကား ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။

၃။ မနောသုစရိုက် ၃-ပါး

- (၈) အနဘိဇ္ဈာ = သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာကို မတရားရယူရန် မကြံစည်မှု။
- (၉) အဗျာပါဒ = သူတစ်ပါး၏ အသက်နှင့် စည်းစိမ်ပျက်စီးရန် မကြံစည်မှု။
- (၁၀) သမ္မာဒိဋ္ဌိ = မှန်ကန်သော အယူကို ယုံကြည်မှု။

ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါး

ကောင်းသောအကျိုး၏ တည်ရာဖြစ်၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုတို့ကို ပုညကြိယဝတ္ထုဟု ခေါ်၏။

သုစရိုက် ၁၀-ပါးသည် သုစရိုက် ၁၀-ပါးကို ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်း ဖြင့် ရရှိသော ကာမကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးမှာ မိမိ ကိုယ်တိုင် လုံ့လပြု၍ ဖြည့်ကျင့်ရသော ကာမကုသိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။

- (၁) ဒါန = မိမိ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာကို လှူဒါန်းပေးကမ်းမှု၊
- (၂) သီလ = ၅-ပါး၊ ၈-ပါး၊ ၁၀-ပါး စသော သီလတို့ကို ဆောက်တည်မှု၊
- (၃) ဘာဝနာ = သမထဘာဝနာနှင့် ဝိပဿနာဘာဝနာ စီးဖြန်းမှု၊
- (၄) အပစာယန = အသက်၊ သိက္ခာ၊ ဂုဏ်ကြီးမြင့်သောသူတို့အား ရိုသေမှု၊
- (၅) ဝေယျာဝစ္စ = ရတနာသုံးပါး၊ မိဘဆရာ တို့၏ အမှုကိစ္စများနှင့် ကုသိုလ်ရေးကိစ္စများ၌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊
- (၆) ပတ္တိဒါန = မိမိရသော ကုသိုလ်အဖို့ကို အမျှပေးဝေမှု၊
- (၇) ပတ္တာနုမောဒန = သူတစ်ပါးပေးဝေသော ကုသိုလ်အဖို့ကို ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်မှု၊
- (၈) ဓမ္မဿဝန = သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားမှု၊
- (၉) ဓမ္မဒေသနာ = လာဘ်လာဘကို မငဲ့ဘဲ သူတော်ကောင်းတရားကို ဟောကြားမှု၊
- (၁၀) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ = အယူကို ဖြောင့်မှန်စွာ ယူမှု။

အထက်ပါ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးကို သဘောတူရာ အကျဉ်း

ပေါင်းယူလျှင် ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ၃-ပါးကိုသာ ရ၏။

ပတ္တိဒါနနှင့် ပတ္တာနုမောဒနတို့သည် ဒါန၌ အကျုံးဝင်၏။

အပစာယနနှင့် ဝေယျာဝစ္စတို့သည် သီလ၌ အကျုံးဝင်၏။

ဓမ္မဿဝန၊ ဓမ္မဒေသနာနှင့် ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မတို့သည် ဘာဝနာ၌ အကျုံးဝင်၏။

(တစ်နည်းဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကိုဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ၃-ပါးစလုံး၌ ထည့်သွင်းနိုင်၏။)

ဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကံ

သမထဘာဝနာပွားများခြင်းဖြင့် ဂ္ဂုပါဝစရပထမဈာန်ကုသိုလ်၊ ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်၊ တတိယဈာန်ကုသိုလ်၊ စတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်နှင့် ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးနိုင်၏။ ဤဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကံတို့သည် သမာဓိတူထောင်၍ အားကြီးသော စိတ်စွမ်းအားဖြင့် တည်ဆောက်ရယူခြင်း ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ကာမကုသိုလ်ကံတို့ထက်ပို၍ အစွမ်းထက်မြက်ကြ၏။ ကိစ္စကမ္မစတုတ္တတွင် ဂရုကံစာရင်းတွင် ပါဝင်ကြ၏။

ဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ် ၅-ပါးတို့သည် မနောက်ဖြစ်ပြီး ဘာဝနာကုသိုလ်တွင် ပါဝင်ကြ၏။

အဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကံ

ဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကို အခြေခံ၍ အထက်ထက်သော ဈာန်များကို ရအောင် သမထဘာဝနာပွားများသူသည် အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံ၊ အာကိဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံနှင့် နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်ကံတို့ကို ဖြည့်ဆည်းခွင့်ရ၏။ ဤအဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကံ ၄ -ပါးသည် ဂ္ဂုပါဝစရကုသိုလ်ကံထက်ပင် ပို၍အားကြီးကြ၏။ ၎င်းတို့ သည်လည်း မနောက် ဘာဝနာကုသိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။

ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်နှင့် တိဟိတ်ကုသိုလ်

ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါ၌ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို သိသောကမ္မဿကတဉာဏ်၊ သို့မဟုတ် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်တတ်သည့်ဝိပဿနာဉာဏ် ပါဝင်လာလျှင် ထိုကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဉာဏ်မပါဝင်လျှင် ဒွိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်၏။

ဩမကကုသိုလ်နှင့် ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်

ကုသိုလ်မပြုခင်နှင့် ပြုပြီးနောက် အချိန်များတွင် နေလာဘ၊ ဒေါသ စသည်အကုသိုလ်စိတ်များ ခြံရံနေလျှင် အညံ့စား ဩမကကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်မပြုခင်နှင့် ပြုပြီးနောက် အချိန်များတွင် အလောဘ၊ အဒေါသ စသည်ကုသိုလ်စိတ်များ ခြံရံနေလျှင် အမြတ်စား ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ဖြစ်၏။

အကုသိုလ်ကံနှင့် ကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးပေးပုံ

ကံအကျိုးပေးပုံ ဇယားကိုကြည့်၍ မှတ်သားပါ။ ပဋိသန္ဓေအခါ ဟူသည်မှာ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဥပါဒ်သည်အခိုက်ကို ရည်ညွှန်း၏။ ပဝတ္တိအခါ ဟူသည်မှာ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဥပါဒ်ပြီးသည်မှ စုတိစိတ်ကျသည့်အချိန်အထိ အပိုင်းအခြားကို ဆိုလို၏။

ပဋိသန္ဓေအကျိုးသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ ပါဝင်ကြသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ကဋတ္တာရုပ်သည် ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်နှင့် ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ပဝတ္တိအကျိုးဟူသည်မှာ ဘဝင်စိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ ပါဝင်ကြသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်နှင့် စုတိစိတ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ တစ်သက်တာ၌ အမြဲတူညီကြရသော တရားများဖြစ်ကြ၏။ ဘုံ၊ ဇာတ်၊

သမ္မယုတ်တရား၊ သင်္ခါရ၊ အာရုံအားဖြင့် အားလုံးတူညီကြ၏။

(၁) အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးပုံ

ဥဒ္ဓစ္စကြည်သော အကုသိုလ်စေတနာကံ ၁၁-ပါးတို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ အပါယ် ၄-ဘုံတွင် အကုသလဝိပါက်ဥပေက္ခာ သန္တရဏ ဟူသည် အပါယ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တကွသော အကုသိုလ်စေတနာကံတို့သည် ပဝတ္တိအခါ၌ ကာမ ၁၁-ဘုံတွင် အကုသလဝိပါက် ၇-ပါးကို ဖြစ်စေ၏။ အသညသတ်ကြည့်သည့် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဇာဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်တို့မှတစ်ပါး အကုသလဝိပါက် ၄-ပါးကို ဖြစ်စေ၏။

(၂) ကာမကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးပုံ

မဟာကုသိုလ်ကံ ဉာဏဝိပဿယုတ်ဒွိဟိတ်ဩမက ၄-ပါးသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ လူ့ဘုံနှင့် အောက်စတုမဟာရာဇ် ဘုံတို့တွင် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တရဏ ဟူသော ကာမသုဂတိအဟိတ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ ကားကာမ ၁၁-ဘုံလုံးတွင် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးလုံးကို ဖြစ်စေ၏။ အသညသတ်ကြည့်သည့် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌လည်း ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဇာဝိညာဏ်နှင့် ကာယဝိညာဏ်တို့ကိုကြည့်သော အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၅-ပါးကို ဖြစ်စေ၏။

မဟာကုသိုလ်ဒွိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌကံ ၄-ပါးနှင့် တိဟိတ်ဩမကကံ ၄-ပါးတို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ မဟာဝိပါက် ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးကို ဖြစ်စေ၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ ကား ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ ဉာဏဝိပဿယုတ် မဟာဝိပါက် ၄-ပါးနှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါး၊ ပေါင်း ၁၂-ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ အပါယ် ၄-ဘုံ၌လည်း အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ အသညသတ်ကြည့်သည့် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ မူဃာနာဒိတ္တယ ၆-ပါးတို့မှ ကြွင်းသော အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၅-

ပါးကို ဖြစ်စေ၏။

မဟာကုသိုလ်တိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌကံ ၄-ပါးတို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ
ဝယ် ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ မဟာဝိပါက်တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးကို ဖြစ်
စေ၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ကား ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၌ မဟာဝိပါက် ၈-ပါးနှင့်
အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါး၊ ပေါင်း ၁၆-ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။

အပါယ် ၄-ဘုံ၌လည်း အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါးကို ဖြစ်စေ
၏။ အသညသတ်ကြဉ်သည် ရူပ ၁၅-ဘုံ၌မူ ဃာနာဒိတ္တယကြဉ် အဟိတ်
ကုသလဝိပါက် ၅-ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။

(၃) ရူပကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးပုံ

ဈာန်နှင့်ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသ (ပညာ)
တရားတို့တွင် တစ်ပါးပါးသည် အဓိပတိ (အကြီးအကဲ) ဖြစ်ရိုးတည်း။
ထိုအဓိပတိတရား၏ အညံ့စား၊ အလတ်စား၊ အမြတ်စားပေါ် မူတည်၍
ဈာန်ကို အညံ့စား (ပရိတ္တ)၊ အလတ်စား (မဇ္ဈိမ)၊ အမြတ်စား (ပဏီတ)
ဟူ၍ ၃-မျိုးခွဲခြားရ၏။

အညံ့စား ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် ဗြဟ္မပုရိသဇ္ဇာဘုံ၌
ပထမဈာန်ဝိပါက်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ အလတ်စား ပထမဈာန်
ကုသိုလ်ကံသည် ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ၌ ပထမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို
ဖြစ်စေ၏။ အမြတ်စား ပထမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌
ပထမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

အညံ့စား ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန် ကုသိုလ်ကံတို့သည်
ပရိတ္တာဘာဘုံ၌ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယဈာန်ဝိပါက်ပဋိသန္ဓေတို့
ကို ဖြစ်စေကြ၏။ အလတ်စား ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်ကုသိုလ်ကံ
တို့သည် အပ္ပမာဏာဘုံ၌ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယဈာန်ဝိပါက် ပဋိ
သန္ဓေတို့ကို ဖြစ်စေကြ၏။ အမြတ်စား ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်
ကုသိုလ်ကံတို့သည် အာဘဿရာဘုံ၌ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယ

ဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေကြ၏။

အညစ်စား စတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်ကံသည် ပရိတ္တသုဘာဘုံ၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ အလတ်စားစတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်ကံသည် အပုမာဏသုဘာဘုံ၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ အမြတ်စား စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်ကံသည် သုဘာကိဏှာဘုံ၌ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

ပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ်ကံသည် ဝေဟပ္ပိလ်ဘုံ၌ ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ ဤပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည်ပင်လျှင် ရုပ်ကို မမုန်းဘဲ စိတ်သညာကိုမုန်းလျက် "သညာဝိရာဂဘာဝနာ" အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ဘာဝနာပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အသညသတ်ဘုံ၌ ရုပ် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

ဤပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်ကံသည်ပင်လျှင် ကာမရာဂကင်းပြီးသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံတို့၌ ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေ ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်စေရာ သဒ္ဓိန္ဒြေလွန်ကံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အဝိဟာဘုံ၌ ဖြစ်စေ၏။ ဝိရိယိန္ဒြေလွန်ကံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အတပျါ ဘုံ၌ ဖြစ်စေ၏။ သတိန္ဒြေလွန်ကံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သုဒဿာဘုံ၌ ဖြစ် စေ၏။ သမာဓိန္ဒြေလွန်ကံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သုဒဿိဘုံ၌ ဖြစ်စေ၏။ ပညိန္ဒြေ လွန်ကံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အကနိဋ္ဌဘုံ၌ ဖြစ်စေ၏။

(၄) အရူပကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးပုံ

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံသည် အာကာသာနဉ္စာ ယတနဘုံ၌ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ်ကံ၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကံ၊ နေဝ သညာနာသညာယတန ကုသိုလ်ကံအသီးသီးတို့သည်လည်း ဆိုင်ရာဘုံ၌ ဆိုင်ရာဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေကြ၏။

သေခြင်းအကြောင်းလေးပါး

ထွန်းညှိထားသော ဆီမီးသည်

- (၁) မီးစာကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။
- (၂) ဆီကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။
- (၃) မီးစာနှင့် ဆီ နှစ်မျိုးလုံး ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။
- (၄) မီးစာနှင့်ဆီ နှစ်မျိုးလုံး မကုန်သေးဘဲလျက် ရုတ်တရက် လေပြင်းတိုက်ခတ်သောကြောင့် သို့မဟုတ် တမင်ငြိမ်းသတ်သောကြောင့် ငြိမ်း၏။ ထိုအတူ....

- (၁) အာယုက္ခယမရဏ = သက်တမ်းကုန်၍ သေခြင်း၊
- (၂) ကမ္မက္ခယမရဏ = ကံကုန်၍ သေခြင်း၊
- (၃) ဥဘယက္ခယမရဏ = သက်တမ်းနှင့် ကံ နှစ်ပါးစုံ ကုန်၍ သေခြင်း၊
- (၄) ဥပစ္ဆေဒကမရဏ = သက်တမ်းနှင့် ကံ နှစ်ပါးစုံ မကုန်သေးဘဲလျက် ဥပဃာတကကံ ဝင်ဖြတ်၍ လတ်တလောသေခြင်းဟူ၍ သေခြင်း ၄-မျိုးရှိ၏။

စုတေခါနီးအာရုံထင်ပုံ

သတ္တဝါတစ်ဦး သေခါနီးသောအချိန်၌ မရဏာသန္တဇောစော၏။ ထိုအခါ စုတေပြီးနောက်အခြားမဲ့သော နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးဖို့ရာ အခွင့်သာသောကုသိုလ်ကံ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံတစ်ပါးပါးသည် ကံအများထဲမှ ရှေးရှုထွက်ပြုလာသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာတတ်၏။ ထိုကံအာရုံကို ကံနိမိတ်ဟုခေါ်၏။ သို့တည်းမဟုတ် ထိုကံကို ပြုလုပ်စဉ်အခါက ကြုံတွေ့ခဲ့ရသောအာရုံများသည် ကမ္မနိမိတ်အဖြစ် ထင်ပေါ်လာတတ်၏။ သို့တည်းမဟုတ် ထိုကံအကျိုးပေးရာ လားရောက်ရမည့် ဘုံဌာန၏ အာရုံနိမိတ်များလည်း ဂတိနိမိတ်အဖြစ် ထင်ပေါ်လာ

တတ်၏။

မရဏာသန္န ဝီထိ

သတ္တဝါတို့သည် စုတေခါနီးအချိန်၌ မရဏာသန္နဇောစောကြ၏။

အတိမဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရ မရဏာသန္န ၂-ဝီထိကျပုံ

တိ-န-ဒ- "ဝ-စ-သံ-ဏ-ဝု-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-ဘဝင်-
စုတိ-ပဋိ"-ဘဝင်-

တိ-တိ- န-ဒ- "ပ-စ-သံ-ဏ-ဝု-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-
စုတိ-ပဋိ"-ဘဝင်-

အတိတဘဝင်တစ်ချက်လွန်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ပစ္စုပ္ပန်
ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၂-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော နိမိတ်အာရုံသည်
စက္ခုဒွါရ၌ အလွန်ထင်ရှားစွာ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍
ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင်လာသော အာရုံကို အာရုံပြုလျက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊
စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ မရဏာသန္နဇော ၅-ကြိမ်၊
တဒါရုံ ၂-ကြိမ်၊ ဘဝင် ၁-ကြိမ်၊ ထိုနောက်စုတိစိတ်ကျ၍ သေဆုံးပြီးလျှင်
၎င်း စုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ နောက်ဘဝသစ်၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်
မရဏာသန္နဇော၏ အာရုံကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထိုနောက်
ဘဝင်ကျ၍ သွား၏။

မဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရ မရဏာသန္န ၂-ဝီထိကျပုံ

တိ-တိ-တိ-န-ဒ- "ပ-စ-သံ-ဏ-ဝု-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-
ဘဝင်-စု-ပဋိ"-ဘဝင်-

တိ-တိ-တိ-တိ-န-ဒ- "ပ-စ-သံ-ဏ-ဝု-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-
စုတိ-ပဋိ"-ဘဝင်-

အတိဝိဘူတာရုံ မနောဒွါရ မရဏာသန္န ၂-ဝိထိကျပုံ

တိ-န-ဒ-"မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-ဘဝင်-စုတိ-ပဋိ"-ဘွင်-
တိ-တိ-န-ဒ-"မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-စုတိ-ပဋိ"-ဘွင်-

အတိတဘဝင် ၁ချက်လွန်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မ နိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ် ၂-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသော နိမိတ်အာရုံသည် မနော ဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင် ၂-ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်ပြီးလျှင် ထိုထင် လာသော အာရုံကို အာရုံပြုလျက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မရဏာသန္နဇော ၅-ကြိမ်၊ တဒါရုံ ၂-ကြိမ်၊ ဘဝင် ၁-ကြိမ်၊ ထို့နောက် စုတိစိတ်ကျ၍ သေ ဆုံးပြီးလျှင် ၎င်းစုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ နောက်ဘဝသစ်၏ ပဋိသန္ဓေစိတ် သည် မရဏာသန္နဇော၏ အာရုံကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ကျ၍ သွား၏။

ဝိဘူတာရုံမနောဒွါရ မရဏာသန္န ၂-ဝိထိကျပုံ

တိ-တိ-တိ-န-ဒ-"မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဘဝင်-စုတိ-ပဋိ"-
ဘွင်-
တိ-တိ-တိ-ထိ-န-ဒ-"မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-စုတိ-ပဋိ"-ဘွင်-

ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အာရုံ

စုတိစိတ်အဆုံးသတ်ချုပ်ပြီးသည့်အခြားမဲ့၌ ကာလမခြားဘဲ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဆက်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ မစုတေမိ ရှေ့ဘဝက မရဏာသန္နဝိထိဇောတို့ ယူခဲ့သော အာရုံကို ဆက်လက်အာရုံပြု၏။ မရဏာသန္နဝိထိစိတ်က ကံကို အာရုံယူခဲ့လျှင် ပဋိသန္ဓေစိတ်သစ်လည်း ကံအာရုံကိုပင် ဆက်ယူ၏။ ကမ္မနိမိတ် သို့မဟုတ် ဂတိနိမိတ်ကိုအာရုံ ယူခဲ့လျှင် ထိုကမ္မနိမိတ် သို့မဟုတ် ဂတိနိမိတ်ကိုပင် ဆက်လက်အာရုံ

ပြု၏။

ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည် အလိုအလျောက် ပေါ်ပေါက်လာသည် မဟုတ်။ မဟာဗြဟ္မာစသည် တန်ခိုးရှင်တို့ ဖန်ဆင်းလိုက်သည်လည်း မဟုတ်။ ရှေးရှေးက ပြုခဲ့သော ကုသိုလ်ကံ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံဟူ သည် သင်္ခါရက ဖြစ်စေသည် အကျိုးဝိပါက်တည်း။

ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘဝဟောင်း၌ ဥပါဒ်ခဲ့ပြီး ဌိအခိုက်ကျမှ ဘဝသစ်၌ တည်သည်မဟုတ်။ ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ချင်း ဘဝသစ်၌ တည်၏။

ဂူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံကား ပညတ်ဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ် တည်း။ ဂူပါဝစရဈာန်သည် ကသိုဏ်းစသော ပညတ်ကို အာရုံပြုရကား စုတေခါနီး၌ ဈာန်အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ်များသည် ကမ္မနိမိတ်အဖြစ် ထင်လာကြရမိဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဗြဟ္မာပြည်တွင်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ထိုကသိုဏ်းစသော ပညတ်ကမ္မနိမိတ်ကို ဆက်၍ အာရုံပြု၏။

အဂ္ဂပါဝစရပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည်လည်း ကမ္မနိမိတ်ပင်ဖြစ် ၏။ ထိုကမ္မနိမိတ်သည် ပညတ် မဟာဂ္ဂုတ် ၂-မျိုးတွင် ထိုက်သလိုဖြစ်၏။

အဂ္ဂပ စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား

အာကာသာနဉ္စာယတနစုတိနောင် အဂ္ဂပပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးနှင့် ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၈-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတန စုတိနောင် အာကာသာနဉ္စာယတနကြံ့ သော အဂ္ဂပပဋိသန္ဓေ ၃-ပါးနှင့် ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၇-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

အာကိဉ္စညာယတန စုတိနောင် အာကိဉ္စညာယတန၊ နေဝ သညာနာသညာယတနဟူသော အဂ္ဂပပဋိသန္ဓေ ၂-ပါးနှင့် ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါးဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၆-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

နေဝသညာ နာသညာ ယတန စုတိ နောင် နေဝသညာ နာသညာ
ယတန ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါးနှင့် ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး ဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ
၅-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

ဂူပစုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား

ဂူပါဝစရစုတိနောင် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါးကြည့်သော ကာမ
ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး၊ ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး၊ ဂူပပဋိသန္ဓေ
၆-ပါး၊ အဂူပပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး ဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၁၈-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

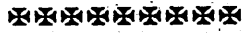
အသညသတ်စုတိနောင် ကာမတိဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၈-
ပါးသာ ဖြစ်နိုင်၏။

ကာမစုတိနောင် ပဋိသန္ဓေအပြား

ကာမတိဟိတ်စုတိ ၄-ပါးနောင် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါး၊
ကာမဒွိဟိတ်တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၈-ပါး၊ ဂူပပဋိသန္ဓေ ၆-ပါး၊ အဂူပပဋိသန္ဓေ
၄-ပါး ဟူ၍ ပဋိသန္ဓေ ၂၀ ဖြစ်နိုင်၏။

ဒွိဟိတ်စုတိ ၄-ပါးနောင် ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

အဟိတ်စုတိ ၂-ပါးနောင် ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါးလုံး ဖြစ်နိုင်
၏။

အခန်း (၆)

ရုပ်ပိုင်း

ရူပသမုဒ္ဒေသ

ရုပ်တို့ကို အကျဉ်းပြခြင်းကို ရူပသမုဒ္ဒေသဟု ခေါ်၏။

ရုပ်သည် အအေး အပူစသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းများကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောတရားဖြစ်၏။ ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောအားဖြင့် ရုပ်သည် တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်သော်လည်း ခက်မာခြင်း၊ ယိုစီးခြင်း၊ ပူခြင်း စသည်သီးခြား ဂုဏ်သတ္တိများကြောင့် ရုပ်ကို ၂၈-မျိုးအထိ ထပ်မံ ခွဲခြား၏။

ရုပ် ၂-မျိုးခွဲခြားပုံ

ရုပ်ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်ဟူ၍ ၂-မျိုးခွဲခြားနိုင်၏။ နိပ္ပန္နရုပ်၊ အနိပ္ပန္နရုပ်ဟူ၍လည်း ၂-မျိုး ခွဲခြားနိုင်၏။

၁။ ဘူတရုပ် ၄-ပါး

ဥပါဒါရုပ်ထက် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော ရုပ်များကို ဘူတရုပ်များဟု ခေါ်၏။ များစွာစုဖွဲ့ မိလျှင် အကြီးအကျယ် ဖြစ်တတ်သောကြောင့် "မဟာဘူတ" (မဟာဘုတ်) ဟုလည်း အမည်ရ၏။ ဘူတရုပ် ၄-ပါးရှိ၏။

၁။ ပထဝီ = ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်း၊ အစိုင်အခဲသဘော။ အတူ

ဖြစ်ဖက် ရုပ်ကလာပ်များ၏ တည်ရာမှီရာ ဖြစ်၏။

၂။ အာပေါ = ဖွဲ့စည်းခြင်း (စိုစွတ်စေးကပ်ခြင်း)၊ ယိုစီးခြင်းသဘော။
အတူဖြစ်ဖက် ရုပ်ကလာပ်များကို ပေါင်းဖွဲ့ ပျံ့နှံ့စေ၏။

၃။ တေဇော = ပူခြင်း၊ အေးခြင်းသဘော။ အတူဖြစ်ဖက်ရုပ်ကလာပ်
များကို ရင့်ကျက်စေတတ်၊ ထက်စေတတ်၊ ပူစေတတ်၊
နူးညံ့စေတတ်၏။

၄။ ဝါယော = ထောက်ကန်ခြင်း၊ တွန်းကန်ခြင်း (လှုပ်ရှားခြင်း)
သဘော။ အတူဖြစ်ဖက် ရုပ်ကလာပ်အစုတို့ကို ရွေ့
ရှားစေတတ်၊ တိုက်လွှင့်တတ်၏။

၂။ ဥပါဒါရုပ် ၂၄-ပါး

ဘူတရုပ်တို့ကို မှီတွယ်၍ ဖြစ်ကြသောရုပ် ၂၄-ပါးကို ဥပါဒါရုပ်
များဟု ခေါ်၏။ ဤရုပ်တို့တွင် ပဿာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး၊
ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဟဒယဝတ္ထု ၁-ပါး၊ ဇီဝိတရုပ် ၁-ပါး၊ အာဟာရရုပ် ၁-
ပါး၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁-ပါး၊ ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး၊ ဝိကာရရုပ် ၃-ပါးနှင့် လက္ခဏရုပ်
၄-ပါးတို့ ပါဝင်ကြ၏။

(က) ပဿာဒရုပ် ၅-ပါး

ဘူတရုပ် ၄-ပါးကို ကြည်လင်စေတတ်သော အကြည်ဓာတ် ၅-
ပါးကို ပဿာဒရုပ်များဟုခေါ်၏။

၁။ စံက္ခူပဿာဒ = မျက်စိအကြည်ဓာတ်။ မျက်နှာနက်ဝန်းအလယ်
ပုံရိပ်ထင်ရာ မျက်လွှာ ၇-ထပ်တို့၌ ပျံ့နှံ့၍
တည်၏။

၂။ သောတပဿာဒ = နားအကြည်ဓာတ်။ နားပေါက်အတွင်း၌
လက်စွပ်၊ သဏ္ဍာန်ရှိသော အရပ်၌ ပျံ့နှံ့၍
တည်၏။

- ၃။ ဃာနံပသာဒ = နှာအကြည်ဓာတ်။ နှာခေါင်းပေါက်အတွင်း ဆိတ်ခြေသဏ္ဍာန်ရှိသော အရပ်၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။
- ၄။ ဇိရာပသာဒ = လျှာအကြည်ဓာတ်။ လျှာ၏အလယ်အထက် ပြင်တွင် ကြာရွက်ဖျားသဏ္ဍာန်ရှိသော အရပ်၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။
- ၅။ ကာယပသာဒ = ကိုယ်အကြည်ဓာတ်။ ဆံဖျား၊ အမွှေးဖျား၊ ခြေ သည်းဖျား၊ လက်သည်းဖျား၊ ခြောက်မာသော အရေတို့ကိုချန်လှပ်၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။

(ခ) ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး

ပဉ္စဝိညာဏ်၏ ကျက်စားရာအာရုံများဖြစ်ကြ၏။

- ၁။ ရူပါရုံ = အဆင်း (ဝဏ္ဏ)
- ၂။ သဒ္ဓါရုံ = အသံ (သဒ္ဓ)
- ၃။ ဂန္ဓာရုံ = အနံ့ (ဂန္ဓ)
- ၄။ ရသာရုံ = အရသာ (ရသ)
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အထိအတွေ့ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗ)၊ တရားကိုယ်မှာ ထိုတွေ့ ကောင်းသော ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောတို့ ဖြစ် ကြ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗကို ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ရုပ် ၃-ပါးယူသောကြောင့် ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး ဖြစ် သည်။

(ဂ) ဘာဝရုပ် ၂-ပါး

အဖို အမ ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံဖြစ်သော ရုပ်များတည်း။

၁။ ဣတ္ထိဘာဝရုပ် = အမသတ္တဝါဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံဖြစ်သော ရုပ်၊ အမသတ္တဝါ၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။

၂။ ပုတ္တဘာဝရုပ် = အထီးသတ္တဝါဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံဖြစ်သော ရုပ်၊ အထီးသတ္တဝါ၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။ ပုရိသဘာဝရုပ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

(ဃ) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်

နှလုံးသားအတွင်း ပုန်းညက်နေလောက်ပမာဏရှိသည့် တွင်းငယ်၌တည်သော တစ်လက်ဆွမ်းမျှလောက် သွေးကိုမှီ၍ ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကလေးများ။

(င) ဇိဝိတရုပ်

ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အသက်။ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ အသက်ရှည်ရန် အစောင့်အရှောက် အကြောင်းထူးသဘော။

(စ) အာဟာရရုပ်

အစားအစာ၌ပါသော အဆီအနှစ် အစေးဩဇာ။

(ဆ) ပရိစ္ဆေဒရုပ်

ရုပ်ကလာပ်ချင်း မရောယှက်ရန် ပိုင်းခြားပေးသော ရုပ်။ ကလာပ်မှန်တို့၏ ပတ်လည်ဝန်းကျင်ရှိ ဟင်းလင်းလဟာနယ် (ဝါ) အာကာသဓာတ်။

(ဇ) ဝိညတ်ရစ် ၂-ပါး

မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေနိုင်သော အမူအရာ

အထူးပင်တည်း။

၁။ ကာယဝိညတ် = မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ တတ်သော ခြေလက် ဦးခေါင်းစသည် ကိုယ် အမှုအရာ အထူး။

၂။ ဝစီဝိညတ် = မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ တတ်သော စကားသံ စသည် နှုတ်အမှုအရာ အထူး။

(ဈ) ဝိကာရရုပ် ၃-ပါး

ထူးခြားသော အမှုအရာများပင်တည်း။

၁။ လဟုတာရုပ် = နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ မလေးလံဘဲ သွက်လက် ပေါ့ပါးခြင်း အမှုအရာအထူး။

၂။ မုဒုတာရုပ် = နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ မကြမ်းတမ်းဘဲ နူးညံ့နုနယ် ခြင်း သဘော။

၃။ ကမ္မညတာရုပ် = နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးနူးညံ့မှုကြောင့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုအမျိုးမျိုး၌ ကောင်းမွန်ခံ့ညားခြင်း သဘော။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါ ဝိကာရရုပ် ၃-ပါးကို ကာယ ဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ်တို့နှင့်ပေါင်း၍ ဝိကာရရုပ် ၅-ပါးဟုလည်း ရေတွက်၏။

(ည) လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး

နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း အခိုက်အတန့်တို့ ကို မှတ်သားပြသည့် အမှတ်လက္ခဏာတို့ပင်တည်း။

၁။ ဥပစယရုပ် = ပဋိသန္ဓေတည်စဉ် ပထမရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း။

ထို့နောက်တစ်ဘဝတာအတွက် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များ ပြည့်စုံသည်တိုင်အောင် တိုးတက်၍ ဖြစ်ခြင်း။

၂။ သန္တတိရုပ် = တစ်ဘဝအတွက် ရထိုက်သမျှရုပ်များ ပြည့်စုံသည်ကစ၍ အစဉ်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ခြင်း။

၃။ ရေတာရုပ် = ရုပ်တို့၏ "ဋ္ဌိ" အခိုက် အမှတ်အသား။ တစ်နည်း ရုပ်တို့၏ ချုပ်ပျက်ခြင်း "ဘင်" သို့ ဦးတည်နေသော ရင့်ရော်မှု။

၄။ အနိစ္စတာရုပ် = နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ချုပ်ပျက်ခြင်း "ဘင်" သဘော။
မှတ်ချက်။ ။ ဥပစယနှင့် သန္တတိရုပ်တို့ကို ပေါင်း၍ ဇာတိရုပ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈-ပါး

ဘူတရုပ် ၄-ပါး၊ ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး (ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ပါပြီးဖြစ်၍ ၄-ပါး ရေတွက်ရန်)၊ ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်၊ ပေါင်း ရုပ် ၁၈-ပါးတို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရား ၄-ပါးတို့ ဖြစ်စေအပ်၊ ပြီးစေအပ်သောကြောင့် နိပ္ပန္နရုပ်များ မည်ကုန်၏။

ဤရုပ်တို့သည် ခက်မာခြင်းစသော သဘောတရားကို ယံစီရှိကြသဖြင့် သဘာဝရုပ် ဟူ၍လည်း အမည်တွင်ကြ၏။

တစ်ဖန် ဥပါဒ်၊ ဇရာ၊ အနိစ္စတာ ဟူသော သင်္ခတလက္ခဏာတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သောကြောင့် ဤရုပ်တို့ကို သလက္ခဏရုပ် ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြ၏။

ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့် ရူပရုပ်ဟုလည်း အမည်ရ၏။

အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူသော လက္ခဏာယာဉ်၃-ပါးသို့ ဟင်္ကမသုံးသပ်ထိုက်သောကြောင့် သမ္မသနရုပ်ဟုလည်း အမည်တွင်၏။

အနိပ္ပန္နရုပ် ၁၀-ပါး

ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁-ပါး၊ ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး၊ ဝိကာရရုပ် ၃-ပါး၊ လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး၊ ပေါင်း ၁၀-ပါးတို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရဟူသော အကြောင်း ၄-ပါးတို့ မဖြစ်စေအပ်၊ မပြီးစေအပ်သောကြောင့် အနိပ္ပန္နရုပ်များ မည်ကြ၏။

ဤရုပ်တို့သည် ကိုယ်ပိုင်သဘောတရား မရှိသဖြင့် အသဘာဝရုပ်၊ သင်္ခတလက္ခဏာနှင့် တကွ မဖြစ်သောကြောင့် အလက္ခဏာရုပ်၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောမရှိသောကြောင့် အရူပရုပ်၊ လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါးသို့ တင်ကာ မသုံးသပ်ထိုက်သောကြောင့် အသမ္မသနရုပ်ဟူ၍လည်း အမည်ရကြ၏။

ရုပ် ၁၁-မျိုး ရေတွက်နည်း

ရုပ် ၂၈-ပါးကို ဇာတ်တူအားဖြင့် ပေါင်းလိုက်သည်ရှိသော် ဘူတရုပ် ၁၊ ပသာဒရုပ် ၁၊ ဂေါစရရုပ် ၁၊ ဘာဓရုပ် ၁၊ ဟဒယရုပ် ၁၊ ဇီဝိတရုပ် ၁၊ အာဟာရရုပ် ၁၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁၊ ဝိညတ်ရုပ် ၁၊ ဝိကာရရုပ် ၁၊ လက္ခဏာရုပ် ၁ ဟူ၍ ပေါင်း ရုပ် ၁၁-ပါးကိုရ၏။

ရူပဝိဘာဂ

ရုပ်တို့ကို ဝေဖန်ခြင်းကို ရူပဝိဘာဂဟုခေါ်၏။ ရုပ် ၂၈-ပါးတို့ကို အဇ္ဈတ္တိက-ဗဟိရ၊ ဝတ္ထု-အဝတ္ထု၊ ဒွါရ-အဒွါရ၊ ဣန္ဒြိယ-အနိန္ဒြိယ၊ သြဋ္ဌာရိက-သုခုမစသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ပုံကို ရူပဝိဘာဂဇယား၌ ကြည့်

ပါ။ အကျဉ်းမှတ်ရန်မှာ-

၁။ အဇ္ဈတ္တိကရုပ် = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး။ ဤရုပ်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောအား ကျေးဇူးအထူးများ၍ သတ္တဝါ တို့ အချစ်ဆုံး အတွင်းဆုံးထားသော ရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

၂။ ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး + ဟဒယဝတ္ထုရုပ်။ ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့၏ မှီရာရုပ်တို့ဖြစ်ကြ၏။

၃။ ဒွါရရုပ် ၇-ပါး = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး + ဝိညာဏရုပ် ၂-ပါး။ ပဉ္စဒွါရာဝိထိ စိတ်စေတသိက်တို့ဖြစ်ရာနှင့် ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့ဖြစ်ရာ ဌာနတို့တည်း။

၄။ ဣန္ဒြိယရုပ် ၈-ပါး = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး + ဘာဝရုပ် ၂-ပါး + ဇီဝိတရုပ် ၁-ပါး။
ပဉ္စဝိညာဏ်စိတ်၊ လိင်၊ ကမ္မဇရုပ်တို့ကို မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ၌ အစိုးရကြသော ရုပ်များတည်း။

၅။ သြဠာရိကရုပ် ၁၂-ပါး = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး + ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး။
ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသည် အဖြစ်ကြောင့် ဉာဏ်ဖြင့်ကြည့်လျှင် ထင်လွယ်မြင်လွယ်ကြသော ရုပ်တို့တည်း။ ထိုသို့ဉာဏ်၌ ထင်မြင်လွယ်ခြင်းကြောင့် ဤရုပ်တို့သည် ဉာဏ်နှင့် နီးကပ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့် သန္တိကေရုပ်ဟုလည်း မည်၏။ အာရုံအာရမ္မဏိကအားဖြင့် ထိပါးခြင်း၊ မဟာဘုတ်အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့်လည်း သပ္ပင်္ဂီဃရုပ်ဟု မည်၏။

၆။ ဥပါဒိန္နရုပ် = ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါး (ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ် ၁၈-ပါး)။ ဤရုပ်တို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရောက်သောကံကင်း၏ အကျိုးဟု စွဲယူအပ်သော ရုပ်တို့ဖြစ်ကြ၏။ (စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်နှင့် အာဟာရဇရုပ်တို့ကို အနုပါဒိန္နရုပ်ဟု ခေါ်၏။)

၇။ သနိဒဿနရုပ် = မျက်စိဖြင့် မြင်ကောင်းသော ရုပ် (ရူပါရုံ)။

၈။ ဂေါစရဂ္ဂါဟိကရုပ် = ပသာဒရုပ် ၅-ပါး။ အာရုံကို ယူတတ်ပြီး အာရုံကို ယူရာဌာနဖြစ်ကြသော ရုပ်တို့တည်း။

၉။ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး = မဟာဘုတ် ၄-ပါး၊ ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဩဇာ။ ဤရုပ် ၈-ပါး အပေါင်းအစုသည် တစ်ခုစီကွဲသွားအောင် ခွဲခြား၍ မရကောင်းသော ရုပ်များဖြစ်ကြ၏။ မြေကြီးတွင် ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲ၏။ သို့သော် အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဩဇေတို့လည်း ပါရှိကြ၏။ ရေတွင် အာပေါလွန်ကဲ၏။ သို့သော် တေဇောအပါအဝင် ကျန်ရုပ် ၇-ပါးတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ မီးတွင် တေဇောဓာတ်လွန်ကဲ၏။ သို့သော် အာပေါအပါအဝင် ကျန်ရုပ် ၇-ပါးတို့လည်း ပါရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် "ရေတွင် မီးရှိပြီး မီးတွင် ရေရှိသည်" ဟု ဆိုနိုင်၏။

ရူပသမုဋ္ဌာန

ရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းများနှင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံကိုပြသော အခန်းကို ရူပသမုဋ္ဌာနဟု ခေါ်၏။

သမုဋ္ဌာန် ၄-ပါး = ရုပ်ကိုဖြစ်စေသောအကြောင်းတရား ၄-ပါး
(ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတို့တည်း။)

၁။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေသော ကံ ၂၅-ပါး = ကမ္မပထမြောက်သော အကုသိုလ်ကံ ၁၂-ပါး၊ မဟာကုသိုလ်ကံ ၈-ပါးနှင့် ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ ၅-ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အကုသိုလ်ကံ ၁၂-ပါးဟူသည်မှာ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ယှဉ်သော စေတနာ စေတသိက်တို့တည်း။ ကုသိုလ်ကံဟူသည်မှာ ကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်သော စေတနာ စေတသိက်တို့တည်း။

၂။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေသောစိတ် ၇၅-ပါး = ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါးနှင့် အရူပဝိပါက် ၄-ပါးတို့ကို ကြည့်သောစိတ် ၇၅-ပါး။ ဤစိတ်တို့အနက်အပွနာဇော ၂၆-ပါးတို့သည် ဣရိယာပုထ်ကိုလည်း ခိုင်ခံ့အောင် ထောက်ပံ့နိုင်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇော ၂၉-ပါးနှင့် အဘိညာဏ်ဒွေ ဟူသောစိတ် ၃၂-ပါးတို့သည် ရုပ်သာမညကို ဖြစ်စေခြင်း၊ ဣရိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့ခြင်းတို့အပြင် ဝိညာတ် ၂-ပါးကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။ ဤတွင် ဒေါမနဿဇော ၂-ပါးတို့သည် ညည်းညူငိုကြွေးခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။ သောမနဿဇော ၁၃-ပါးတို့သည် ပြုံးရယ်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။

ဘုရားနှင့် ရဟန္တာတို့ပြုံးရယ်သောစိတ် = ဟသိတုပ္ပါဒ်နှင့် မဟာကြိယာသောမနဿ ၄-ပါး၊ ပေါင်း စိတ် ၅-ပါး။

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြုံးရယ်သောစိတ် = လောဘမူဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သောမနဿဇော ၂ + မဟာကုသိုလ် သောမနဿဇော ၄-ပါး၊ ပေါင်း စိတ် ၆-ပါး။

ပုထုဇဉ်တို့ ပြုံးရယ်သောစိတ် = လောဘမူသောမနဿ ၄-ပါး + မဟာကုသိုလ်သောမနဿ ၄-ပါး၊ ပေါင်း စိတ် ၈-ပါး။

မှတ်ချက်။

။ မနောဓာတ်၃၊ တဒါရုံ၁၁၊ ရူပဝိပါက်၅၊ ပေါင်း ၁၉-ပါးတို့သည် ရုပ်သာမညကိုသာ ဖြစ်စေ နိုင်ကြ၏။

၃။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေသော ဥတု = ခပ်သိမ်းသော ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါရှိ သည့် သီတဥတုနှင့် ဥဏှဥတုဟုခေါ်သော တေဇောဓာတ်။

၄။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေသော အာဟာရ = အဇ္ဈတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓခပ်သိမ်းသော ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါရှိသည့် သြဇာဓာတ်။

ရုပ်ဖြစ်ပုံ

၁။ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ် ခဏမှစ၍ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း မပြတ်မလပ်ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

၂။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နောင် ပထမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ စိတ်တို့၏ ဥပါဒ်ခိုက် ဥပါဒ် ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

၃။ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကို ဥတုဇရုပ်ဟုခေါ်၏။ ပဋိသန္ဓေ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တွင် တေဇောဓာတ်ပါ ၏။ ထိုတေဇောသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိခဏမှစ၍ ဥတုဇရုပ် ကို ဖြစ်စေ၏။

ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်တိုင်း၌ ဥတုဇ တေဇောဓာတ်ပါဝင်လျက်ရှိရာ ထိုဥတုသည် ဥပါဒ်ပြီးနောက်၌ ဌိအခိုက် သို့ရောက်လျှင် ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ဖြစ်စေရာ၌ စိတ်၏ ဥပါဒ် ဌိဘင် အစီအစဉ်အတိုင်း ခဏမစဲ ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၏။

အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဥတုဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်သည်နည်းတူ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌လည်း ဥတုဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

၄။ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကို အာဟာရရေရုပ်ဟု ခေါ်၏။

အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါးတွင် သြဇေတိ ပါဝင်သဖြင့် သြဇေသည် ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ရှိ၏။ သို့သော် အဇ္ဈတ္တသြဇေသည် အစားအစာတွင် ပါရှိသော ဗဟိဒ္ဓသြဇေနှင့် ပေါင်းဆုံပြီးမှ အာဟာရရေရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။

သြပပါတိကနှင့် သံသေဒဇေတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေနေပြီး နောက် တစ်စုံတစ်ခုသော စားဖွယ်ကို (အယုတ်သဖြင့် မိမိတံတွေးကို) စားမျိုးသောအခါ ဝမ်းတွင်း၌ ပါစကတေဇေတိမိးဖြင့် ထိုအစာကို ပေါင်းနှောရ၏။ ထိုနောက် အစာတွင် ပါသော သြဇေတိသည် သွေးနှင့် အတူ ခန္ဓာကိုယ်အနံ့ပျံ့နှံ့သွား၏။ ထိုအခါခန္ဓာကိုယ်အနံ့ရှိ အဇ္ဈတ္တသြဇေနှင့် ထိတွေ့၍ ရုပ်၏ ဌသို့ရောက်သောအခါမှ စတင်ကာ ထိုအတွင်းအပ သြဇေတို့သည် ခဏမစ အာဟာရရေရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေကြ၏။

ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေစတည်ပြီးနောက် တစ် သတ္တာဟ၊ နှစ်သတ္တာဟခန့်ကြာလျှင် မိခင်စားမျိုးလိုက်သော အစားအစာ တို့မှ တစ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သြဇေတိသည် သွေးနှင့်အတူ လှည့်ပတ်လာရာမှ သန္ဓေသားလောင်း၏ ကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့၏။ ထိုပျံ့နှံ့သော ဗဟိဒ္ဓသြဇေနှင့် ပင်ကိုရှိရင်းဖြစ်သည့် အဇ္ဈတ္တသြဇေတို့ ပေါင်းဆုံမိသည်မှ ရုပ်၏ ဌသို့ရောက်သောအခါ အာဟာရရေရုပ်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ အတွင်းအပသြဇေတစ်စုံလျှင် အာဟာရရေရုပ်ကလာပ်တစ်ခုကျ စိတ်၏ ၂ပါဒ်-ဌီ-ဘင် အစီအစဉ်အတိုင်း ခဏမစ ဖြစ်ပေါ်၏။

ရုပ်အမျိုးအစားများ

အကြောင်းတစ်ပါးကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ကို ဧကန်ရုပ်၊ တစ်ပါး ထက် ပိုသောအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ကို အနေကန်ရုပ် ဟု ခေါ်၏။

၁။ ကမ္မရေပ ၁၈-ပါး = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ ဣန္ဒြေရုပ် ၈-ပါး၊

ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ပရိစ္ဆေဒရုပ်။

၎င်းတို့အနက် ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဇီဝိတရုပ် ၁-ပါး၊ ဟု ဆိုအပ်သော ဣန္ဒြေရုပ် ၈-ပါးနှင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ၁-ပါး၊ ပေါင်း ၉-ပါးသည် ကမ္မဇေကန်ရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ကျန် ၉-ပါးမှာ ကမ္မဇေအနေကန် ရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

၂။ စိတ္တဇရုပ် ၁၅-ပါး = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး၊ ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး၊ သဒ္ဓရုပ်၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ်။

၎င်းတို့အနက် ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါးသည် စိတ္တဇေကန်ရုပ်များ ဖြစ်ကြပြီးလျှင် ကျန် ၁၃-ပါးတို့သည် စိတ္တဇအနေကန်ရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

၃။ ဥတုဇရုပ် ၁၃-ပါး = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး၊ သဒ္ဓရုပ်၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ်။ အားလုံးဥတုဇအနေ ကန်ရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

၄။ အာဟာရဇရုပ် ၁၂-ပါး = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ်။ အားလုံးအာဟာရဇအနေ ကန်ရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

၅။ ဧကဇရုပ် ၁၁-ပါး = ကမ္မဇေကန်ရုပ် ၉-ပါး၊ စိတ္တဇေကန်ရုပ် ၂-ပါး၊ ဟူ၍ အကြောင်းတစ်ပါးစီကြောင့်သာ ဖြစ် ကြသော ဧကဇရုပ် ၁၁-ပါးရှိ၏။

၆။ ဒွိဇရုပ် ၁-ပါး = သဒ္ဓရုပ် ၁-ပါးသာလျှင် စိတ်နှင့် ဥတု အ ကြောင်း ၂-ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်၏။

စကားသံ၊ အသံကံဂျူသံ စသည်တို့သည် စိတ္တဇသဒ္ဓရုပ်ဖြစ်၏။ မိုးသံ၊ လေသံ၊ ခေါင်းလောင်းသံ၊ ကားသံ၊ ကက်ဆက်သံ စသည်တို့နှင့် ဝမ်းတွင်းရှိ လေအော်သံတို့သည် ဥတုဇသဒ္ဓရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

၇။ တိဇရုပ် ၃-ပါး = စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်သော လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၈။ စတုဇရုပ် ၉-ပါး = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁-ပါး၊ ပေါင်း ၉-ပါးသော ရုပ်တို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတည်းဟူသည့် အကြောင်းတရား ၄-ပါးကြောင့် ဖြစ်ကြ၏။

ဂူပကလာပ

ရုပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းပုံ ပြခြင်းကို ဂူပကလာပဟုခေါ်၏။

ကလာပ် = ဆိုင်ရာရုပ်များ ပူးတွဲပေါင်းစပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်အဖွဲ့အစုတစ်ခုကို ရုပ်ကလာပ် ၁-ခုဟု ခေါ်၏။ ရုပ်ကလာပ် တို့၏ လက္ခဏာ ၄-ရပ်ရှိ၏။

- ၁။ ကေပုပ္ပါဒ = အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း၊
- ၂။ ကေနိရောဓ = အတူတကွချုပ်ပျက်ခြင်း၊
- ၃။ ကေနိဿယ = တူသော မှီရာရှိခြင်း၊
- ၄။ သဟဝုတ္တိ = ခွဲခြား၍ မရအောင် ပေါင်းရောနေခြင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။

လူ့ဘုံ၌ရှိသော ပရမတ္ထရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ အရွယ်သည် ပရမာအဏုမြူတစ်ခု၏ အစိတ် ၁-သိန်းပုံ ၁-ပုံသာရှိ၏။ ဩပ၏ အခြေခံ

အမှန်တစ်ခုဖြစ်သည် ပရိတွန်အရွယ်အောက် ပိုင်ငယ်၏။

ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရား ၄-ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်ကလာပ် အမျိုးအစားများမှာ ကမ္မဇကလာပ် ၉-စည်း၊ စိတ္တဇကလာပ် ၆-စည်း၊ ဥတုဇကလာပ် ၄-စည်း၊ အာဟာရဇကလာပ် ၂-စည်း၊ ပေါင်း ၂၁-စည်း ဖြစ်သည်။

၁။ ကမ္မဇကလာပ် ၉-စည်း

အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါးနှင့် ကမ္မဇကေနိရုပ် ၉-ပါးတို့ကို ပေါင်းဖွဲ့ယူရမည်။

၁။ စက္ခုဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + စက္ခုပသာဒ၊

၂။ သောတဒသက = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + သောတပသာဒ၊

၃။ ဃာနဒသက = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ဃာနပသာဒ၊

၄။ ဇိရာဒသက = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ဇိရာပသာဒ၊

၅။ ကာယဒသက = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ကာယပသာဒ၊

၆။ ဣတ္ထိဘာဝဒသက = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၊

၇။ ပုဗ္ဗာဝဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ပုဗ္ဗာဝရုပ်၊

၈။ ဟဒယဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ် + ဟဒယ

ဝတ္ထု၊

၉။ ဇီဝိတနဝကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ဇီဝိတရုပ်တို့၏ အဖွဲ့အစု။

၂။ စိတ္တဇကလာပ် ၆-စည်း

အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး၊ သဒ္ဓရုပ်နှင့် လဟု တာဒိရုပ် ၃-ပါးတို့ကို ပေါင်းဖွဲ့ယူရမည်။

၁။ သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ် = စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး ၏ အဖွဲ့အစု။

၂။ ကာယဝိညတ္တိနဝကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + ကာယ ဝိညတ်တို့။

၃။ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓဒသက ကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈ ပါး + ဝစီဝိညတ် + သဒ္ဓရုပ်။

၄။ လဟုတာဒိဇကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + လဟု တာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၅။ ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသကကလာပ် = အဝိနိ ဗ္ဗောဂရုပ် ၈ ပါး + ကာယ ဝိညတ် + လဟု တာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၆။ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒိတေရသက ကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ် ၈-ပါး + ဝစီ ဝိညတ် + လဟု တာဒိရုပ် ၃-ပါး + သဒ္ဓရုပ်။

၃။ ဥတုဇကလာပ် ၄-စည်း

အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ သဒ္ဓရုပ်နှင့် လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါးတို့ကို ပေါင်းဖွဲ့ယူရမည်။

၁။ သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ် = ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၏ အဖွဲ့အစု။

၂။ သဒ္ဓနဝကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + သဒ္ဓရုပ်တို့၏အဖွဲ့အစု။

၃။ လဟုတာဒိဇောဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၄။ သဒ္ဓလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + သဒ္ဓ + လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၄။ အာဟာရဇကလာပ် ၂-စည်း

အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါးနှင့် လဟုတာဒိရုပ်တို့ကိုသာ ဖွဲ့စည်းရ၏။

၁။ သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ် = အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး။

၂။ လဟုတာဒိဇောဒသကကလာပ် = အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး + လဟုတာဒိရုပ် ၃-ပါး။

၅။ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓရုပ်ကလာပ်များ

သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ရုပ်ကလာပ် ၂၁-စည်းလုံးကို ရအပ်၏။ အထီးသတ္တဝါတို့၌ ဣတ္ထိဘာဝဒသက ကလာပ်ကို မရထိုက်။ အမသတ္တဝါတို့၌ ပုမ္မာဝဒသက ကလာပ်ကို မရထိုက်။ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် မျက်စိကန်းသူ၊ နှားပင်းသူတို့တွင် သက်ဆိုင်ရာ ဒသကကလာပ်ကို မရ

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်
ထိုက်။

ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌မူ ဥတုဇေယျဒ္ဓကကလာပ်နှင့် ဥတုဇေယျဒ္ဓနဝက
ကလာပ် ၂-စည်းကိုသာရအပ်၏။ သစ်ပင်၊ တောတောင်၊ မြေ၊ ရေ၊ လေ၊
မီး၊ အလောင်းကောင် စသည်တို့သည် ဥတုဇေယျဒ္ဓက ကလာပ်ချည်းသာ
ဖြစ်ကြ၏။ သစ်ပင် သစ်ကိုင်းများ ကြိတ်ခတ်သံ၊ တုံးခေါက်သံ၊ မိုးခြိမ်းသံ၊
ရေဒီယိုသံ စသည်တို့မှာ ဥတုဇေယျဒ္ဓနဝက ကလာပ်များဖြစ်ကြ၏။

ဂူပပဝတ္တိက္ကမ

ရုပ်တို့၏ဖြစ်ပုံပျက်ပုံအစဉ်ကိုပြသောအပိုင်းသည်ဂူပပဝတ္တိက္ကမ
အမည်ရ၏။

တစ်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဥပါဒ်ခိုက်ကို ပဋိသန္ဓေအခါဟု ခေါ်
၏။ ထိုအခါ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ၎င်း၏ယှဉ်ဖက် စေတသိက်များ (ဝိပါက်
နာမက္ခန္ဓာ)နှင့် ကမ္မဇရုပ်များ ဥပါဒ်ကြ၏။

ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိခဏမှစ၍ စုတိစိတ်မကျမီ အချိန်အတွင်း
နောက်ကာလကို ပဝတ္တိအခါဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါ၌ ဘဝင်စိတ်များ၊ ဝိထိ
စိတ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ၊ ကမ္မဇရုပ်များ၊ စိတ္တဇ
ရုပ်များ၊ ဥတုဇရုပ်များ၊ အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ပျက်ကြ၏။

၁။ ဘုံ ၃-ပါး၌ရနိုင်သောရုပ်များ

၁။ ကာမဘုံ၌ ရုပ် ၂၈-ပါးလုံးကို ပဝတ္တိအခါဝယ် ထိုက်သလို
ရကြ၏။

၂။ ဂူပဘုံ၌ ဃာနပသာဒ၊ ဇိတပသာဒ၊ ကာယပသာဒ၊ ဘာဝရုပ်
၂-ပါး၊ ပေါင်းရုပ် ၅-ပါးတို့ကို မရထိုက်။ ကျန်ရုပ် ၂၃-ပါးတို့
ကိုသာ ရထိုက်၏။

အသညသတ်ဘုံ၌ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ပါး၊ ဇီဝိတရုပ်၊ ပရိ

စွေဒရုပ်၊ ဝိကာရုပ် ၃-ပါး၊ လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး၊ ပေါင်း ရုပ် ၁၇-ပါး ကိုသာ ရအပ်၏။

၃။ အရူပဘုံ၌ ရုပ်တစ်ပါးမျှ မရအပ်ပေ။

၂။ ယောနိခေါ် အမျိုးဇာတ် ၄-ပါး

၁။ သံသေဒဇေသတ္တဝါ = ပဒုမ္မာကြာတိုက်၊ သစ်ခေါင်း၊ သစ်သီး၊ ရှုံ့ညွန့်၊ ရေဟောင်း၊ အညစ်အကြေး စသည်ငြိကပ်ရာ အရပ်၌ ဖြစ်သောသတ္တဝါ (ပဒုမဝတီမိဖုရား၊ ဝေဠုဝတီမိဖုရားနှင့် ပိုးလောင်းများ)

၂။ သြပပါတိက (ဝါ) ဥပပတ်သတ္တဝါ = ဘဝဟောင်း ချုပ်ငြိမ်းပြီး သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဘွားကနဲကောင်းကင်မှ ကျလာသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ် အထင်အရှားဖြစ်သော သတ္တဝါ (ကမ္ဘာဦးလူ၊ ဘုမ္မစိုဝ်းနတ်မျိုးမှအပ အထက်နတ်ဗြဟ္မာများ၊ မီးသရဲပြိတ္တာများနှင့် ငရဲသားများ)

၃။ ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါ = အမိဝမ်းတိုက်၌ ကိန်းအောင်း၍ ပဋိသန္ဓေနေသော သတ္တဝါ။

(က) လောဗုဇေသတ္တဝါ = သားအိမ်၌ ပဋိသန္ဓေနေသူ (လူ၊ ကြောင်၊ ခွေး)

(ခ) အဏ္ဏဇေသတ္တဝါ = ဥခွံအတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေနေသူ (ကြက်၊ ငှက်၊ ဘဲ)

၃။ ပဋိသန္ဓေအခါရုပ်ဖြစ်စဉ်

၁။ သံသေဒနှင့် ဥပပတ်သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စက္ခုဒသက၊ သောတဒသက၊ ဃာနဒသက၊ ဇီတဒသက၊ ကာယဒသက၊ ဘာဝဒသက၊ ဝတ္ထုဒသက (ဝါ) ဟဒယဒသက

တည်းဟူသော ကလာပ် ၇-စည်းတို့သည် ဥက္ကဋ္ဌနည်း အစွမ်းဖြင့် တစ်ပြိုင်နက် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ အကုသိုလ်ကံကြောင့် အာယတနချို့ တဲ့သူတို့၌ စက္ခုဒြပ်သက၊ သောတဒသကနှင့် ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့ ချို့ကောင်း၏။

၂။ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့အား ပဋိသန္ဓေကလလရေကြည်တည်သော အခါ၌ ကာယဒသက၊ ဘာဝဒသက၊ ဝတ္ထုဒသကဟူသော ကလာပ်စည်း ၃-ခုနှင့် ရုပ် ၃၀ အစုအပေါင်းသည် တစ်ပြိုင်နက် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ခါတစ်ရံ အကုသိုလ်ကံ နှိပ်စက်သဖြင့် ဘာဝဒသကချို့ တဲ့တတ်၏။ ထိုအခါကလာပ် ၂-စည်းနှင့် ရုပ် ၂၀ တို့၏အပေါင်းအစုသာ ဖြစ်၏။

၃။ ပဋိသန္ဓေအခါ မရအပ်သော ရုပ်တို့ကား သဒ္ဓရုပ်၊ ဝိကာရရုပ် ၅-ပါး၊ ဇေတကရုပ်၊ အနိစ္စတာရုပ်ဟူသော ရုပ် ၈-ပါးတည်း။

၄။ စတုရေပုံဖြစ်စဉ်

အကြောင်း ၄-ပါးကြောင့် ရုပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်ကား-

၁။ ကမ္မရေပုံတို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်အခိုက်မှစ၍ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

၂။ စိတ္တရေပုံတို့သည် ပဋိသန္ဓေနှောင် ဗထမဘဝင်၏ ဥပါဒ်အခိုက်မှ စ၍ စိတ်တို့၏ ဥပါဒ်တိုင်း ဥပါဒ်တိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

၃။ ဥတုရေပုံတို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဋီကာလမှစ၍ ခဏမစဲ ဖြစ်ကြ၏။

၄။ အာဟာရရေပုံတို့သည် ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့အား တစ်သတ္တာဟ၊ နှစ်သတ္တာဟလွန်၍ မိခင်စားမျိုးသည် အစာအာဟာရမှ ဖြစ်သော သြဇာ၏ ကိုယ်အင်္ဂါအတွင်း ပျံ့နှံ့သည့် အခါမှစ၍ ခဏမစဲ ဖြစ်ကြ၏။ သံသေဒနှင့် ဥပပတ်သတ္တဝါ

တို့အားမိမိမျှအပ်သော သလိပ်တံတွေး(သို့မဟုတ်) အာဟာရ မှုဖြစ်သည့် သြဇာ၏ ကိုယ်အင်္ဂါအတွင်း ပျံ့နှံ့သော အချိန်မှစ၍ အာဟာရဇရုပ်တို့ ခဏမစဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၅။ စတုဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်စဉ်

၁။ ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဥပါဒ်အခါမှစ၍ အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပျက်လာခဲ့ရာ စုတိစိတ်အထက် နောက်ပြန်ရေတွက်လျှင် ၁၇-ချက်မြောက်သောစိတ်၏ ဥပါဒ်အချိန်၌ နောက်ဆုံးဖြစ် ကြ၏။ ထိုနောက်ဆုံးဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည် စုတိစိတ် ၏ ဘင်ခဏ၌ ၁၇-ချက် ရုပ်သက်စေသဖြင့် စုတိစိတ်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ စုတိစိတ် ချုပ်ငြိမ်းချိန်၌ ကမ္မဇရုပ်တို့လည်း အကုန်ချုပ်ငြိမ်းကြလေပြီ။

၂။ ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်မှတစ်ပါး အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၏ စုတိစိတ်သည် ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် စုတိစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ ၌ စိတ္တဇရုပ်များ နောက်ဆုံးဖြစ်ကြ၏။ ဤစိတ္တဇရုပ်တို့သည် စုတိစိတ် ချုပ်ငြိမ်းချိန်၌ ခဏငယ်သုံးချက် ရုပ်သက်ရခဲ့ပြီဖြစ်၍ နောက်ထပ်ခဏငယ် ၄၈-ချက်အသက်ရှည်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် စုတိစိတ်ချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက် ခဏငယ် ၄၈-ချက်အကြာတွင် စိတ္တဇရုပ်များအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းလေပြီ။

၃။ ဗဟိဒ္ဓမှ မျှအပ်သော အစာအာဟာရလည်းရှိစေ၊ အဇ္ဈတ္တ အာဟာရနှင့် ပူးပေါင်းမိသည်လည်း ဖြစ်စေ၊ ဝိညာဏ်အ ထောက်အပံ့ ရသည်လည်း ဖြစ်စေ၊ ဤအကြောင်းသုံးချက် ညီညွတ်လျှင် အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အာဟာရ ဇရုပ်သည် စုတိစိတ်၏ ဘင်ခဏတိုင်အောင် ဖြစ်ကြ၏။ ထို နောက်ဆုံးဖြစ်ကြသော အာဟာရဇရုပ်တို့သည် စုတိစိတ် ချုပ်ငြိမ်းချိန်တွင် ခဏငယ် ၁-ချက်သာ ရုပ်သက်ရသေးသဖြင့်

ခဏဇယ ၅၀-ချက် ကြာသောအခါ အာဟာရဇရုပ်များလည်း ချုပ်ငြိမ်းကြလေပြီ။

၄။ ဥတုဇရုပ်ကလာပ် တစ်ခုစီတွင် ပါရှိသော တေဇောဓာတ်သည် ရုပ်၏ ဌိအချိန်၌ ခဏဇယတိုင်း ဥတုဇရုပ်သစ်ကို ဥပါဒ်စေနိုင် သဖြင့် ဥတုဇရုပ်များသည် စုတေပြီး သည့်နောက်၌လည်း ဆက် ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ပျက်သွားကြ၏။ သို့အတွက် အလောင်း ကောင်သည် ဥတုဇရုပ်များ၏ အစုအဝေးသာ ဖြစ်၏။ အလောင်းပုပ်ပွ ဆွေးမြေ့၍ အရိုးစုဖြစ်သည်တိုင်အောင် ထိုမှ တစ်ဆင့် အရိုးများ ဆွေးမြေ့၍ မြေမှုန့်ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ရစ်နေကြပေ လိမ့်မည်။

နိဗ္ဗာန်

ကိလေသာတရားနှင့် ဒုက္ခတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် စိတ်သန္တာန်၌ အေးချမ်းခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းခြင်း သီတိ၊ သန္တိ သဘောသည် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။ ဘဝကို ချုပ်စပ်ပေးသဖြင့် ဝါနဟု အမည်ရသော တဏှာမှ လွတ်မြောက်ကင်းရှင်းရာ "နိဝါန" သဘောသည် နိဗ္ဗာန်ပင် ဖြစ်၏။

နိဗ္ဗာန်သည် တဏှာဝါနမှ ကင်းလွတ်၍ တဏှာဝါနနှင့် မရော ယှက်ဘဲ တည်သကဲ့သို့ မိမိသို့ ဆိုက်ရောက်အောင် အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ကိုလည်း ထိုတဏှာဝါနမှ လွတ်ကင်းစေ၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် တဏှာဝါနမှ ကင်းလွတ်ရာဌာန၊ ဘဝသံသရာမှ လွတ်မြောက်ရာ ဌာန ဖြစ်၏။

နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုနိုင်သော ပရမတ်တရား အစစ်ပေတည်း။

နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး

၁။ သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်

ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌ ကိလေသာများ ချုပ်ငြိမ်းသွားကြသော်လည်း ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များ ကြွင်းကျန်ရစ်၏။ ထိုကြွင်းကျန်ရစ်သည့် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကို သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ဟု ခေါ်၏။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ မချုပ်သေးခင် (ဝါ) ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင် အာရုံပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုလို၏။

၂။ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်

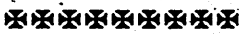
ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက် ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များ မရှိသော နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကို အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ဟု ခေါ်၏။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးသည့်အခါ (ဝါ) ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်သည့်အခါရအပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုလို၏။

နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ပုဒ်များ

၁။ နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟဟူသော ကိလေသာတို့နှင့် တကွ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာတို့မှ သွဉ်း၏။ ကင်းဆိတ်၏။ ဤသို့ ကိလေသာနှင့် ရုပ်နာမ်အား လုံးတို့မှ ဆိတ်သွဉ်းနေခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် 'သုညတနိဗ္ဗာန်' ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ကိုရ၏။

၂။ ရုပ်ခန္ဓာသည် ကလာပ်ရုပ်များ ပေါင်းစွဲ နေခြင်းကြောင့် ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးရှိ၏။ နာမ်ခန္ဓာသည်လည်း ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်တွင် ပုံသဏ္ဍာန် မဟုတ်သော်လည်း ပုံသဏ္ဍာန်ကဲ့သို့ပင် ထင်ရှားပေါ်လွင်ရာ၏။ နိဗ္ဗာန်ကား ဤသို့သော ပုံသဏ္ဍာန်မျိုး မရှိချေ။ သို့အတွက် 'အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်' ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ကိုရ၏။

၃။ နိဗ္ဗာန်ကို တဏှာဖြင့် မတောင်တအပ်၊ နိဗ္ဗာန်တွင် တောင်တအပ်သော တဏှာလည်း မရှိချေ။ ဤသို့ ပုပ္ဖဆာဆာ တဏှာဖြင့်လည်း မတောင်တအပ်၊ ပုပ္ဖဆာဆာ တောင်တတတ်သော တဏှာလည်း မရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် 'အပ္ပဏိဟိတံ နိဗ္ဗာန်' ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ကိုရ၏။

အခန်း (၇)

သမုစ္စည်းပိုင်း

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

၁။ သမုစ္စယ=သမုစ္စည်း

မိမိဆိုင်ရာ သဘောလက္ခဏာအသီးသီး ရှိကြသော ပရမတ္ထတရား ၇၂-ပါးတို့ကို သဘောတူရာ ပေါင်းစည်း တင်ပြခြင်း။

၂။ ဝတ္ထုဓမ္မာ

စိတ် ၁၊ စေတသိက် ၅၂၊ နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈၊ နိဗ္ဗာန် ၁၊ ပေါင်း ပရမတ္ထတရား ၇၂-ပါးတို့သည် သီးခြား အထည်ကိုယ်ဝတ္ထုများ ရှိကြသော သဘောတရားများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဝတ္ထုဓမ္မာဟု အမည်ရကြ၏။

အကုသလသင်္ဂဟ

(အကုသိုလ်တရားများကို ပေါင်းစည်းတင်ပြခြင်း)

၁။ အာသဝေါတရား ၄-ပါး

စိမ်ရည်အိုးထဲ၌ ကြာမြင့်စွာ စိမ်ထားသော စိမ်ရည် အရက်ကဲ့သို့ အနုမတဂ္ဂသံသရာဝယ် သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်တည်းဟူသော စိမ်ရည်အိုး၌ ကြာရှည်စွာ စိမ်ထားသည်ဖြစ်၍ အာနိသင် ပြင်းပြကာ မိမိတို့ ကိန်းရာ ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့အား တွေဝေ ယစ်မှူးစေသည့် တရား ၄-ပါး။

အာသဝအမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

- ၁။ ကာမာသဝ = ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်ကို တပ်မက်တတ်သော တဏှာ။ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ ယှဉ်သော လောဘစေတသိက်။
- ၂။ ဘဝါသဝ = ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်တို့၏ အကျိုး ဝိပါက်ကို နှစ်သက်တွယ်တာသော တဏှာ။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သော လောဘစေတသိက်။
- ၃။ ဒိဋ္ဌာသဝ = အလှူလွဲမှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ လောဘမူဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်။
- ၄။ အဝိဇ္ဇာသဝ = အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိမှုမောဟ။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ယှဉ်သော မောဟ စေတသိက်။

၂။ သြဃ ၄-ပါး

ကာမောဃ၊ ဘဝေါဃ၊ ဒိဋ္ဌောဃ၊ အဝိဇ္ဇောဃ။ အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်တို့မှာ အာသဝ ၄-ပါးအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။ သြဃတည်းဟူသော ပကတိရေအယဉ်သည် သတ္တဝါများကို လွမ်းမိုးနှစ်မြှုပ်နှိပ်စက်သတ် ဖြတ်တတ်သကဲ့သို့ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိနှင့် မောဟတရားတို့သည်လည်း သတ္တဝါများကို လွမ်းမိုးနှစ်မြှုပ်နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်တတ်၏။ ဝဋ်ဒုက္ခဝယ်အပါယ် ၄-ပါးအထိ နှစ်မြှုပ်အောင် လွမ်းဖိသတ်ဖြတ်တတ်၏။

၃။ ယောဂ ၄-ပါး

ကာမယောဂ၊ ဘဝယောဂ၊ ဒိဋ္ဌိယောဂ၊ အဝိဇ္ဇာယောဂ။

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်တို့မှာ အာသဝ ၄-ပါးအတိုင်း ဖြစ်ကြ

၏။ အစေးနှင့်ကပ်၍ ယှဉ်စပ်ထားသကဲ့သို့ သတ္တဝါများကို ဝင့်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စပ်ပေးတတ်သောတရားကို ယောဂဟု ခေါ်၏။

၄။ ဂန္ထ ၄-ပါး

သံကွင်းချင်း ဆက်ကာ ထုံးနှောင်ဖွဲ့ ယှက်ထားသကဲ့သို့ သတ္တဝါ တို့၏ နာမကာယ၊ ရူပကာယတို့ကို ဝင့်ဆင်းရဲမှ မလွတ်ရအောင် 'စုတိ' ပဋိသန္ဓေ၊ ပဋိသန္ဓေပြီး စုတိ' ဟု ဆက်ပေးတတ်သော တရားကို ဂန္ထ ဟု ခေါ်၏။

ဂန္ထအမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

- ၁။ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ = အာရုံတစ်ခုခုကို ရှေးရှုကြစည်လိုချင်ခြင်း သဘော၊ မိမိဥစ္စာဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးဥစ္စာဖြစ် စေ၊ တရားသည် ဖြစ်စေ၊ မတရားသည် ဖြစ် စေ၊ လိုချင်မှု လောဘ။ လောဘမူစိတ် ၈- ပါး၌ ရှိသော လောဘအားလုံး။
- ၂။ ဗျာပါဒကာယဂန္ထ = စိတ်၏ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသ၊ ဒေါသမူ စိတ် ၂-ပါး၌ရှိသော ဒေါသတည်း။
- ၃။ သီလဗ္ဗတပရာမာ သကာယဂန္ထ = "နွား၊ ခွေး စသည်တို့၏ အလေ့ အကျင့်ကို ကျင့်လျှင် ကိလေသာမှလည်း စင်ကြယ်၏။ သံသရာမှလည်း လွတ်မြောက်၏" ဟု မှား ယွင်းစွာ သုံးသပ်စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိ။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ပါး၌ရှိသော ဒိဋ္ဌိတည်း။
- ၄။ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေ သကာယဂန္ထ = မိစ္ဆာအယူအကျင့်တစ်မျိုးကိုမှတ်ယူကျင့်သုံး ပြီးလျှင် ဤငါ၏ အယူအကျင့်သာမှန်၏။ တစ်ပါးသူတို့၏ အယူအကျင့်သည် အမှား

တည်း "ဟု ပြင်းထန်စွာ စွဲယူသော ဒိဋ္ဌိ။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ပါး၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

၅။ ဥပါဒါန် ၄-ပါး

မြေက ဖားကို ဖမ်းထားသကဲ့သို့ မစွန့်လွှတ်နိုင်ဘဲ စွဲစွဲလမ်းလမ်း ယူထားခြင်း (အာရုံပြုခြင်း)ကို ဥပါဒါန် ဟု ခေါ်၏။

ဥပါဒါန်အမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

၁။ ကာမုပါဒါန် = ကာမဂုဏ်၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းတပ်မက်သော တဏှာလောဘ။ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ ရှိသော လောဘစေတသိက်တည်း။

၂။ ဒိဋ္ဌုပါဒါန် = သီလဗ္ဗတပရာမာသနှင့် အတ္တဝါဒ ဒိဋ္ဌိ ၂-မျိုးမှ အပ ကျန်မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုး။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ပါး၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် = သီလဗ္ဗတပရာမာသ အကျင့်မျိုး၌ ပြင်းထန် ခိုင်မြဲစွာ စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ပါး၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

၄။ အတ္တဝါဒုပါဒါန် = "အတ္တရှိ၏" ဟု စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုး။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ပါး၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိတည်း။

ဒိဋ္ဌိတစ်မျိုးတည်းကို တရားအမျိုးမျိုး ဖွဲ့ဆိုရသည်အကြောင်း

သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိသည် "နွား ခွေးတို့၏ အလေအကျင့်ဖြင့် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်ကာ သံသရာမှ လွတ်မြောက်လွယ်၏" ဟု

ယူ၏။ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ ဒိဋ္ဌိသည် "ဤငါ၏ အယူသာအမှန်၊ ကျန် အယူတွေ အမှားချည်း" ဟု စွဲမြဲစွာ ယူ၏။ အတ္တဝါဒပါဒါနဒိဋ္ဌိသည် "အတ္တ ရှိ၏" ဟု ယူ၏။ ဤသို့ စွဲယူပုံ အခြင်းအရာ ကွဲပြားသောကြောင့် တရား ကိုယ်အားဖြင့် ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တစ်ခုတည်းကိုပင် သီလဗ္ဗတပရာမာသ စသည်ဖြင့် နာမည် အမျိုးမျိုး တပ်၍ဆိုအပ်၏။

၆။ နိဝရဏ ၆-ပါး

ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်နှင့် ကုသိုလ်တရားများကို ဖြစ်ခွင့်မပေးဘဲ တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သော တရားကို နိဝရဏဟု ခေါ်၏။

နိဝရဏအမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

- ၁။ ကာမစန္ဒနိဝရဏ = ကာမဂုဏ်ကို လိုချင်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာလောဘ။ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ရှိ သော လောဘစေတသိက်။
- ၂။ ဗျာပါဒနိဝရဏ = အမျက်ဒေါသ။ ဒေါသမူဒွေ၌ ရှိသော ဒေါသ စေတသိက်။
- ၃။ ထိန-မိဒ္ဓနိဝရဏ = ငိုက်မျဉ်း ထိုင်းမှိုင်းခြင်းသဘော။ ထိနစေ တသိက်နှင့် မိဒ္ဓစေတသိက်။
- ၄။ ဥဒ္ဓစ္စ-ကုက္ကုစ္စနိဝရဏ = ပျံ့လွင့်ပူပန်ခြင်းသဘော။ ဥဒ္ဓစ္စစေတသိက် နှင့် ကုက္ကုစ္စစေတသိက်။
- ၅။ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ = ကုသိုလ်တရားတို့၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်း သဘော။ ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်။
- ၆။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ = အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိခြင်း၊ တွေဝေ ခြင်း သဘော။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ရှိ သော မောဟစေတသိက်။

၇။ အနုသယ ၇-ပါး

သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ ဘဝအဆက်ဆက် အမြဲမပြတ် ကိန်းဝပ်လျက် လိုက်ပါနေသော ကိလေသာမျိုးဓာတ်ကို အနုသယဟု ခေါ်၏။

ထိုအနုသယသည် ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် အားဖြင့် အထည်ကိုယ် ထင်ရှားစွာ ရှိသည်မဟုတ်။ ဆိုင်ရာအာရုံနှင့် ဆုံတွေ့သည့်အခါ နိုးကြား ထကြွလာအောင် အဆင်သင့်ဖြစ်နေသော ကိလေသာဓာတ်တစ်မျိုးဖြစ် ၏။ သရက်ပင်တွင် သရက်သီးသီးဖို့ရာ ဓာတ်သတ္တိ ကိန်းဝပ်နေသကဲ့သို့ တည်း။

အနုသယအမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

၁။ ကာမရာဂါနုသယ = ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်တပ်မက် သော တဏှာ။ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ရှိသော လောဘစေတသိက်။

၂။ ဘဝရာဂါနုသယ = ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်တို့၏ အကျိုး ဝိပါက်ကို နှစ်သက်တွယ်တာသော တဏှာ။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိ သော လောဘ။

၃။ ပဋိဃာနုသယ = ဒေါသမူဒွေ၌ရှိသော ဒေါသစေတသိက်။

၄။ မာနာနုသယ = ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသော မာန စေတသိက်။

၅။ ဒိဋ္ဌာနုသယ = ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသော ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်။

၆။ ဝိစိကိတ္တနုသယ = ဝိစိကိတ္တ စေတသိက်။

၇။ အဝိဇ္ဇာနုသယ = အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ရှိသော မောဟ စေတသိက်။

ဂ။ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး

သတ္တဝါတို့ကို ထိုထိုဘဝမှ မလွတ်ရအောင် (ဝါ) သံသရာစက်မှ မရုန်းထွက်နိုင်အောင် ကြိုးဖြင့် တုပ်နှောင်ထားသကဲ့သို့ ချည်နှောင်တတ်သော တရားကို သံယောဇဉ်ဟု ခေါ်၏။

သံယောဇဉ်အမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

၁။ ကာမရာဂသံယောဇဉ် = ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်တပ်မက်သော တဏှာ။ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ ယှဉ်သော လောဘ။

၂။ ရူပရာဂသံယောဇဉ် = ရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ နှစ်သက်မှုတဏှာ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သော လောဘ။

၃။ အရူပရာဂသံယောဇဉ် = အရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ နှစ်သက်မှုတဏှာ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သော လောဘ။

၄။ ပဋိယသံယောဇဉ် = အမျက်ဒေါသ။ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဒေါသ။

၅။ မာနသံယောဇဉ် = ထောင်လွှားမှုမာန။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသော မာန။

၆။ ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ် = သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိမှ တစ်ပါး ကျန် ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုး။

၇။ သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ် = နွားအကျင့် ခွေးအကျင့် စသည့် သီလဗ္ဗတပရာမာသ အကျင့်၌ မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်စွဲ

လမ်းသည် ဒိဋ္ဌိစေတသိက်။

၈။ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ် = ယုံမှား သံသယဖြစ်မှု ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်။

၉။ ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ် = ယုံလွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စစေတသိက်။

၁၀။ အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ် = အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မသိမှု မောဟ စေတသိက်။

အထက်ပါသံယောဇဉ် ၁၀-ပါးသည် သုတ္တန်နည်း သံယောဇဉ်များ ဖြစ်၏။ တရားကိုယ်များမှာ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ အဝိဇ္ဇာဟူ၍ ၇-ပါးသာ ရှိ၏။

အဘိဓမ္မာနည်း သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးတွင် တရားကိုယ်များသည် သုတ္တန်နည်းထက် ဣဿာနှင့် မ.စ္ဆရိယ ၂-ပါးပိုပြီး ဥဒ္ဓစ္စ ၁-ပါးလျော့၏။ ဂူပရာဂနှင့် အဂ္ဂမရာဂ သံယောဇဉ်တို့ကို ဘဝရာဂ သံယောဇဉ်ဟု ပေါင်း၍ ဆို၏။

ဤနည်း ၂-ပါးလုံးကို ပေါင်းသော်တရားကိုယ် ၉-ပါးရ၏။

၉။ ကိလေသာ ၁၀-ပါး

စိတ်ကိုညစ်နွမ်းစေတတ်သော တရားကို ကိလေသာဟုခေါ်၏။

၁။ လောဘ	၂။ ဒေါသ	၃။ မောဟ
၄။ မာန	၅။ ဒိဋ္ဌိ	၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ
၇။ ထိန်	၈။ ဥဒ္ဓစ္စ	၉။ အဟိရိက
၁၀။ အနောတ္တပ္ပ		

တရားကိုယ်များမှာ ဤအမည်ရှိကြသော စေတသိက်များပင်

တည်း။

တစ်ထောင်ငါးရာ ကိလေသာ

လောဘသည် နာမ်တေပညာသ (စိတ် ၁ + စေတသိက်၅၂) နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ(၁၈)နှင့် လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါးတည်းဟူသော ၇၅-ပါး သော တရားတို့ကို အာရုံပြု၏။ ထို ၇၅-ပါးသော အာရုံသည် မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်မှာလည်း ရှိ၏။ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်မှာလည်း ရှိ၏။ သို့အတွက် အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်ကို အာရုံပြုသော လောဘ ၇၅-ပါး၊ ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုသော လောဘ ၇၅-ပါး၊ ပေါင်းလောဘ ၁၅၀ ရ၏။

အလားတူပင် ဒေါသစသည် ကျန်ကိလေသာ ၉-ပါးတို့သည် လည်း အရေအတွက် ၁၅၀-စီရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာ ၁၀-ပါးအတွက် စုစုပေါင်း ကိလေသာ ၁၅၀ x ၁၀ = ၁၅၀၀ ဖြစ်၏။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ နာမ်တေပညာ၊ ရုပ်နိပ္ပန်၊ လက္ခဏာရုပ်လေး။ သန္တာန်နှစ်ဝ၊ မြောက်ဆင့်က၊ တစ်ရာငါး ဆယ်ရေး။ ဆယ်ကိလေသာ၊ မြောက်ဆင့် ကာ၊ ငါးရာတစ်ထောင်တွေး။

မိဿက သင်္ဂဟ

(ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတတို့ကို ရောပြွမ်းပေါင်းစု၍ တင်ပြခြင်း)

၁။ ဟိတ် ၆-ပါး

ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်ကို ခိုင်ခန့်စည်ပင် ကြီးပွားအောင် ထောက်ပံ့သကဲ့သို့ ထိုအတူ မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ခိုင်ခန့် စည်ပင်ကြီးပွားအောင် ထောက်ပံ့တတ်သော တရားကို "ဟေတု = ဟိတ်" ဟု ခေါ်၏။

အကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = လောဘဟိတ်၊ ဒေါသဟိတ်၊ မောဟဟိတ်။

ကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါး = အလောဘဟိတ်၊ အဒေါသဟိတ်၊ အမောဟိတ်။

အဗျာကတဟိတ် ၃-ပါး = အလောဘဟိတ်၊ အဒေါသဟိတ်၊ အမောဟိတ်။

၂။ ဈာန် ၇-ပါး

အာရုံတစ်ခုကို ယူရာ၌ ရိုးရိုးအာရုံပြုပုံထက် လွန်ကဲ၍ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုတတ်သော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ စသော တရားအပေါင်းကို "ဈာန် = ဈာန်" ဟု ခေါ်၏။ ထိုဈာန်၏ အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါကို "ဈာန်ဂံ = ဈာန်င်" ဟု ခေါ်၏။

ဈာန်အမည်

တရားကိုယ်

၁။ ဝိတက်ဈာန် = ဝိတက်ယှဉ်သည်စိတ် ၅၅-ပါး၌ ရှိသော ဝိတက်။

၂။ ဝိစာရဈာန် = ဝိစာရယှဉ်သည်စိတ် ၆၆- ပါး၌ ရှိသော ဝိစာရ။

၃။ ပီတိဈာန် = ပီတိယှဉ်သည်စိတ် ၅၁-ပါး၌ရှိသော ပီတိ။

၄။ ဧကဂ္ဂတာဈာန် = ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သောစိတ် ၇၉-ပါး၌ရှိသည့် ဧကဂ္ဂတာ။

၅။ သောမနဿဈာန် = သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၆၂-ပါး၌ရှိသည့် သောမနဿ ဝေဒနာ။

၆။ ဒေါမနဿဈာန် = ဒေါသမူဒွေ၌ရှိသည့် ဒေါမနဿဝေဒနာ။

၇။ ဥပေက္ခာဈာန် = ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-မှ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၈-ပါးကြဉ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ်

စိတ် ၄၇-ပါး၌ ရှိသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာ။

၃။ မဂ္ဂင် ၁၂-ပါး

"မဂ္ဂ" သဒ္ဓါသည် "လမ်းကြောင်း" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော ကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည် သုဂတိသို့ ရောက်စေသည်။ "မဂ်" လမ်းကြောင်းဖြစ်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော အကုသိုလ်တရားအပေါင်းသည် ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်စေသည်။ "မဂ်" လမ်းကြောင်း ဖြစ်၏။

ထို "မဂ္ဂ" မည်သော တရားအပေါင်းအစု၏ အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါကို "မဂ္ဂင်" = မဂ္ဂင်" ဟု ခေါ်၏။

မဂ္ဂင်အမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့်တရားကိုယ်

- ၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ = ကောင်းစွာ သိမြင်မှု၊ မဟာကုက္ကိ ၁၆ နှင့် အပ္ပနာ ၂၆ ၌ ရှိသော ပညာ။
- ၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ = ကောင်းစွာ ကြံစည်မှု၊ မဟာကုက္ကိ ၁၆ နှင့် အပ္ပနာ ၂၆ ၌ ရှိသော ဝိတက်။
- ၃။ သမ္မာဝါစာ = ကောင်းစွာ ပြောဆိုမှု၊ မဟာကုရ၊ လောကုတ် ၈ ၌ ရှိသော သမ္မာဝါစာ။
- ၄။ သမ္မာကမ္မန္တ = ကောင်းစွာ ပြုလုပ်မှု၊ မဟာကုရ၊ လောကုတ် ၈ ၌ ရှိသော သမ္မာကမ္မန္တ။
- ၅။ သမ္မာအာဇီဝ = ကောင်းစွာ အသက်မွေးမှု၊ မဟာကုရ၊ လောကုတ် ၈ ၌ ရှိသော သမ္မာအာဇီဝ။
- ၆။ သမ္မာဝါယာမ = ကောင်းစွာ အားထုတ်မှု၊ မဟာကုက္ကိ ၁၆၊ အပ္ပနာ ၂၆ ၌ ရှိသော ဝီရိယ။
- ၇။ သမ္မာသတိ = ကောင်းစွာ အောက်မေ့မှု၊ မဟာကုက္ကိ ၁၆၊ အပ္ပနာ ၂၆ ၌ ရှိသော သတိ။

- ၈။ သမ္မာသမာဓိ = ကောင်းစွာတည်ကြည်မှု၊ မဟာကုက္ကို ၁၆၊ အပ္ပနာ ၂၆ ခြံ့ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ။
- ၉။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = မှားယွင်းစွာ သိမြင်မှု၊ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးခြံ့ရှိသော ဒိဋ္ဌိ။
- ၁၀။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ = မှားယွင်းစွာ ကြံစည်မှု၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးခြံ့ရှိသော ဝိတက်။
- ၁၁။ မိစ္ဆာဝါယာမ = မှားယွင်းစွာ အားထုတ်မှု၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးခြံ့ရှိသော ဝိရိယ။
- ၁၂။ မိစ္ဆာသမာဓိ = မှားယွင်းစွာ တည်ကြည်မှု၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြံ့သော အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ပါးခြံ့ယှဉ်သည် ဧကဂ္ဂတာ။

၄။ ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

"ဣန္ဒြိယ" သဒ္ဒါသည် "အစိုးခြင်း" ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ကိစ္စအသီးသီး၌ အစိုးရမှုရှိကြသော တရားတို့ကို ဣန္ဒြေများ ဟု ခေါ်၏။

ဣန္ဒြေအမည်

တရားကိုယ်နှင့် အဓိပ္ပာယ်

- ၁။ စက္ခုဇ္ဈိန္ဒြေ = စက္ခုပသာဒ။ မြင်သိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၂။ သောတိဇ္ဈိန္ဒြေ = သောတပသာဒ။ ကြားသိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၃။ ဃာနိဇ္ဈိန္ဒြေ = ဃာနပသာဒ။ နံသိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၄။ ဇိဝှိဇ္ဈိန္ဒြေ = ဇိဝှပသာဒ။ စားသိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၅။ ကာယိဇ္ဈိန္ဒြေ = ကာယပသာဒ။ ထိသိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၆။ ဣတ္ထိဇ္ဈိန္ဒြေ = ဣတ္ထိဘာဝရုပ်။ အမသဘာဝ ဖြစ်မှု၌ အစိုးရ၏။

- ၇။ ပုရိသိန္ဒြေ = ပုရိသဘာဝရုပ်။ အထီးသဘာဝဖြစ်မှု၌ အစိုးရ၏။
- ၈။ ဇိဝိတိန္ဒြေ = ဇိဝိတရုပ်နှင့် ဇိဝိတိန္ဒြေစေတသိက်။ အတူဖြစ်ဖက်တရားများ အသက်ရှည်စွာ တည်တံ့အောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ အစိုးရ၏။
- ၉။ မနိန္ဒြေ = စိတ်အကျဉ်း ၈၉, အကျယ် ၂၁။ အာရုံသိမှု၌ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို အစိုးရ၏။
- ၁၀။ သုခိန္ဒြေ = သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သောဝေဒနာ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ဣဋ္ဌ အရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၁။ ဒုက္ခိန္ဒြေ = ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သောဝေဒနာ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ အနိဋ္ဌအရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၂။ သောမနဿိန္ဒြေ = သောမနဿစိတ် ၆၂ပါး၌ ယှဉ်သည့် သောမနဿဝေဒနာ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တစ်ပါး ကျန်အာရုံ ၅ပါး၏ ဣဋ္ဌအရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၃။ ဒေါမနဿိန္ဒြေ = ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သောဝေဒနာ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တစ်ပါး ကျန်အာရုံ ၅-ပါး ၏ အနိဋ္ဌ အရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၄။ ဥပေက္ခိန္ဒြေ = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ် ၅၅ပါး၌ ယှဉ်သောဝေဒနာ။ အလယ်အလတ် ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈာအရသာကို ခံစားမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၅။ သဒ္ဓိန္ဒြေ = သောဘဏစိတ်များ၌ ယှဉ်သော သဒ္ဓါ စေတသိက်။ ကုသိုလ်အာရုံတွင် ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ကြည်လင်စူးစိုက်စေမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၆။ ဝိရိယိန္ဒြေ = ဝိရိယယှဉ်သော စိတ် ၇၃-ပါး၌ ရှိသည့်

- ဝိရိယ။ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ မဆုတ်နစ်အောင် ထောက်ကန်အားပေးမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၇။ သတိန္ဒြေ = သောဘဏစိတ်များ၌ ယှဉ်သော သတိစေတသိက် ။ ကုသိုလ်အာရုံတွင် ယှဉ်ဖက် တရားတို့ကိုအောက်မေ့အမှတ်ရစေမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၈။ သမာဓိန္ဒြေ = ဝိရိယမယှဉ်သောစိတ် ၁၆ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ် စိတ်တို့ကြည့်သောစိတ် ၇၂ပါး၌ ယှဉ်သည့် ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်။ ယှဉ်ဖက် တရားတို့ကို တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ တည်ကြည်ငြိမ်ဝပ်စေမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၁၉။ ပညိန္ဒြေ = တိဟိတ်စိတ် ၄၇-ပါး၌ ယှဉ်သောပညာ၊ အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ထိုးထွင်းသိမှု၌ အစိုးရ၏။
- ၂၀။ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ = သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၌ ရှိသော ပညာ။
- ၂၁။ အညိန္ဒြေ = အထက်မဂ် ၃-ပါး၊ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး၌ ရှိသော ပညာ။
- ၂၂။ အညာတာဝိန္ဒြေ = အရဟတ္တဖိုလ်၌ ရှိသောပညာ။

၅။ ဗိုလ် ၉-ပါး

လောက၌ "ဗိုလ်" လုပ်သူသည် ရန်သူနှင့် ကြုံလျှင် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိဘဲ မြဲခိုင်သော တရားကို "ဗလ=ဗိုလ်" ဟုခေါ်၏။

ဗိုလ်အမည် တရားကိုယ်နှင့်အဓိပ္ပါယ်

- ၁။ သဒ္ဓါဗိုလ် = သောဘဏစိတ်များ၌ ယှဉ်သော သဒ္ဓါ။ ကုသိုလ် အာရုံ၌ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကြည့်

၂။ ဝိရိယဗိုလ်

လင်စူးစိုက်ကြရန် ဦးဆောင်သောတရား။
= ဝိရိယယှဉ်သော စိတ် ၇၃ပါး၌ရှိသည့် ဝိရိယ။
ယှဉ်ဖက်တရားတို့ မဆုတ်နစ်အောင်ထောက်
ကန်အားပေးသောတရား။

၃။ သတိဗိုလ်

= သောဘဏစိတ်များ၌ ယှဉ်သော သတိ။
ကုသိုလ်အာရုံတွင် ယှဉ်ဖက်တရားတို့
အောက်မေ့ အမှတ်ရအောင်ဦးဆောင်သော
တရား။

၄။ သမာဓိဗိုလ်

= ဝိရိယမယှဉ်သောစိတ်၁၆-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ
သဟဂုတ်စိတ်တို့ ကြည့်သောစိတ် ၇၂ပါး၌
ယှဉ်သည့် ဧကဂ္ဂတာ။ တစ်ခုတည်းသော
အာရုံ၌ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကိုတည်ကြည်ငြိမ်
ဝပ်အောင် ဦးဆောင်သောတရား။

၅။ ပညာဗိုလ်

= တိဟိတ်စိတ် ၄၇ပါး၌ ယှဉ်သောပညာ။ အာရုံ
၏ သဘောမှန်ကို ထိုးထွင်းသိမှု၌ ဦးဆောင်
သောတရား။

၆။ ဟိရိဗိုလ်

= သောဘဏစိတ်များ၌ယှဉ်သော ဟိရိ စေတ
သိက်။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကို ရှက်ခြင်း၌ ဦး
ဆောင်သောတရား။

၇။ သြတ္တပ္ပဗိုလ်

= သောဘဏစိတ်များ၌ ယှဉ်သော သြတ္တပ္ပ
စေတသိက်။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကို ကြောက်
လန့်ခြင်း၌ ဦးဆောင်သောတရား။

၈။ အဟိရိကဗိုလ်

= အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ပါး၌ ယှဉ်သော အဟိရိက
စေတသိက်။ ဒုစရိုက်မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်
ရန်မရှက်ခြင်း၌ ဦးဆောင်သောတရား။

၉။ အနောတ္တပ္ပဗိုလ်

= အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ပါး၌ယှဉ်သော အနောတ္တပ္ပ
စေတသိက်။ ဒုစရိုက်မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်

ရန် မကြောက်လန့်ခြင်း၌ဦးဆောင်သော
တရား။

၆။ အဓိပတိ ၄-ပါး

မိမိနှင့် အတူဖြစ်ဖက် တရားအားလုံးတို့၏ အကြီးအကဲ အရှင်
သခင်ဖြစ်သောတရားကို အဓိပတိဟုခေါ်၏။

အဓိပတိ၏ အစိုးရပုံသည် ပြည့်ရှင်မင်း၏ အစိုးရပုံနှင့်တူ၏။

အဓိပတိတရားသည် ယှဉ်ဖက်စိတ်စေတသိက်အားလုံးကို
လွှမ်းမိုး၏။ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေ၏။

ဣန္ဒြေ၏ အစိုးရပုံသည် မှူးမတ်၏အစိုးရပုံနှင့်တူ၏။ ဣန္ဒြေ
တစ်ပါးစီသည် မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌မိမိအစိုးရပြီး အခြားကိစ္စများ၌ အခြား
ဣန္ဒြေတို့၏ အလိုသို့လိုက်ပါရ၏။

အဓိပတိအမည်

တရားကိုယ်

၁။ ဆန္ဒာဓိပတိ = ဒွိဟိတ်ဇော ၁၈, တိဟိတ်ဇော ၃၄-ပါး၌
ယှဉ်သောဆန္ဒ။

၂။ ဝိရိယာဓိပတိ = အထက်ပါဒွိဟိတ်ဇော, တိဟိတ်ဇော ၅၂-ပါး
၌ ယှဉ်သောဝိရိယ။

၃။ စိတ္တာဓိပတိ = ဒွိဟိတ်ဇော, တိဟိတ်ဇော ၅၂-ပါး။

၄။ ဝိမသာဓိပတိ = တိဟိတ်ဇော ၃၄-ပါး၌ယှဉ်သောပညာ။ စူး
စမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ပညာကို "ဝိမံသ" ဟု
ခေါ်၏။

ဒွိဟိတ်ဇော ၁၈-ပါး = လောဘမူ ၈, ဒေါသမူ ၂, မဟာ ကုသိုလ်
ဉာဏ ဝိပွယုတ် ၄, မဟာကြိယာ ဉာဏ ဝိပွ
ယုတ် ၄။

တိဟိတ်ဇော ၃၄-ပါး = မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄, မဟာ

ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၄, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်
၉, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉, မဂ် ၄, ဖိုလ်၄။

၇။ အာဟာရ ၄-ပါး

အစာအာဟာရ သည် ခန္ဓာကိုယ်အား မပျက်မစီးကြီးပွားခိုင်ခံ့
အောင် ရွက်ဆောင် ထောက်ပံ့ထားသကဲ့သို့ ထိုအတူ မိမိဆိုင်ရာ
အကျိုးကို လွန်စွာဖြစ်စေနိုင်, ရွက်ဆောင်ပေးနိုင်သောတရားကို
"အာဟာရ" ဟုခေါ်၏။

အာဟာရအမည်

တရားကိုယ်နှင့်အကျိုးဆောင်ပုံ

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ = ဩဇာရုပ်။ ဩဇာနှင့်တကွ ရုပ်၈-ပါးအစု
ဖြစ်သော အာဟာရဇ အဠကလာပ်ကိုဆောင်
၏။

၂။ ဖဿာဟာရ = စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်။
ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကိုဆောင်၏။

၃။ မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ = စိတ်အားလုံးတို့၌ ယှဉ်သော စေတနာ။
ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော အကျိုးကို
ဆောင်၏။ (သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ်ကို
ထောက်။ သင်္ခါရ = စေတနာကံ)

၄။ ဝိညာဏာဟာရ = စိတ်အားလုံး။ အတူဖြစ်ဖက် စေတသိက်နာမ်
နှင့် ရုပ်တရားကိုဆောင်၏။ (ဝိညာဏပစ္စ
ယာ နာမရူပံကို ထောက်ပါ။)

ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ

သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်သည် "ဗောဓိ"
ဟုအမည်ရ၏။ ထိုဗောဓိဟူသော မဂ်ဉာဏ်၏ အသင်းအပင်း ဘက်တော်

သားများကို "ဗောဓိပက္ခိယ" ဟုခေါ်၏။ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးရှိရာ သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး၊ ဣန္ဒြေ ၅-ပါး၊ ဗိုလ် ၅-ပါး၊ ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး နှင့် မဂ္ဂင် ၈-ပါးတို့ ပါဝင်ကြ၏။

(၁) သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး

မိမိဆိုင်ရာအာရုံ၌ လွန်လွန်ကဲကဲစွဲမြဲစွာတည်သော သတိအထူးကို သတိပဋ္ဌာန်ဟု ခေါ်၏။

- သတိပဋ္ဌာန်အမည် ဆင်ခြင်ပုံအခြင်းအရာ**
- ၁။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် = ခန္ဓာကိုယ်၌ (ဝါ) ဆံပင်မွှေးညင်း စသည့် ၃၂ ကောဋ္ဌာသ၌ အသုဘအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်သော သတိ အထူး။
  - ၂။ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် = ဝေဒနာတို့ကို ဒုက္ခအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်သော သတိအထူး။
  - ၃။ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် = စိတ်တို့ကို အနိစ္စအခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်သော သတိအထူး။
  - ၄။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် = သညက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဟူသည့် တရားဓမ္မများကို အနတ္တ အခြင်းအရာ ထင်လာအောင် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်သော သတိအထူး။

တရားကိုယ် = သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးလုံး၏ တရားကိုယ်သည် မဟာကုသိုလ် ၈၊ မဟာကြိယာ ၈၊ အပ္ပနာဇော ၂၆၊ ပေါင်း ၄၂-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်သည် သတိစေတသိက်ဖြစ်၏။

သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးကွဲပြားခြင်းအကြောင်းရင်း

သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးတို့၏ တရားကိုယ်သည် သတိတစ်ပါး

တည်းဖြစ်သော်လည်း (၁)အာရုံက ကာယ၊ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ ဟု ၄ မျိုး ကွဲပြားခြင်း၊ (၂) ထိုအာရုံများ၌ အသုဘ၊ ဒုက္ခ၊ အနိစ္စ၊ အနတ္တဟု ရှုဆင်ခြင်ပုံအခြင်းအရာက ၄-မျိုး ကွဲပြားခြင်း၊ (၃)သုဘ၊ သုခ၊ နိစ္စ၊ အတ္တဟု ထင်မှားမှုကို ပယ်ခွါခြင်း ကိစ္စက ၄-မျိုး ကွဲပြားခြင်းတို့ကြောင့် သတိ ပဋ္ဌာန် ၄-ပါး ကွဲပြားရ၏။

(၂) သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး

- ၁။ ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း။
- ၂။ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း။
- ၃။ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ထွန်းစေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း။
- ၄။ ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ခိုင်ခန့်တိုးပွားစေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း။

ဤသို့ ကောင်းစွာအားထုတ်မှု ဝီရိယကို သမ္မပ္ပဓာန်ဟု ခေါ်၏။

တရားကိုယ် = သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါးလုံး၏ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ် ၈၊ ဖိဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ် ၄ ဟူသည့် ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး၌ ယှဉ်သော ဝီရိယဖြစ်၏။

သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါးကွဲပြားရခြင်း အကြောင်းရင်း

တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယ တစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ၊ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ၊ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ၊ ဖြစ်ပြီးသောကုသိုလ်တရားတို့ကို တိုးပွား

စေခြင်းကိစ္စ၊ ဤသို့ ဝိရိယ၏ကိစ္စ ၄-မျိုးကွဲပြားခြင်းကြောင့် သမ္မပ္ပတန် ၄-ပါး ကွဲပြားရပါသည်။

(၃) ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး

ပြီးစီးထမြောက်သော ဈာန်၊ မဂ်ဖိုလ်အကျိုးတို့၏ အခြေခံ အကြောင်းတရားကို ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟု ခေါ်၏။

ဣဒ္ဓိပါဒ်အမည်

တရားကိုယ်

- ၁။ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် = ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး၌ ယှဉ်သည့် ဆန္ဒစေတသိက်။
- ၂။ ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒ် = ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး၌ ယှဉ်သည့် ဝိရိယစေတသိက်။
- ၃။ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ် = မဟာကုသိုလ် ၈, မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉, လောကုတ္တရာကုသိုလ် ၄-ဟူသည့်ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး။
- ၄။ ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ် = ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး၌ ယှဉ်သော ပညာ။

(၄) ဣန္ဒြေ ၅-ပါး

ဣန္ဒြေအမည်

တရားကိုယ်

- ၁။ သိဒ္ဓိန္ဒြေ = မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ၁၆၊ အပ္ပနာဇော ၂၆ တို့၌ ယှဉ်သော သဒ္ဓါ။
- ၂။ ဝိရိယိန္ဒြေ = အထက်ပါစိတ် ၄၂-ပါး၌ ယှဉ်သော ဝိရိယစေတသိက်။
- ၃။ သတိန္ဒြေ = " " ယှဉ်သော သတိစေတသိက်။
- ၄။ သမာဓိန္ဒြေ = " " ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာ

စေတသိက်။
 ၅။ ပညိန္ဒြေ = ။ ။ ယှဉ်သော ပညာ
 စေတသိက်။

(၅) ဗိုလ် ၅-ပါး

သဒ္ဓါဗိုလ်, ဝိရိယဗိုလ်, သတိဗိုလ်, သမာဓိဗိုလ်, ပညာဗိုလ်တို့
 ဖြစ်ကြ၏။ တရားကိုယ်များမှာ ဣန္ဒြေ ၅-ပါး အတိုင်းဖြစ်ကြ၏။

(၆) ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါး

ဗောဓိဟူသော သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းတရားအပေါင်း၏
 အစိတ်အစိတ်သည် "ဗောဓိအင်္ဂါ = ဗောဇ္ဇင်္ဂါ = ဗောဇ္ဇင်" ဖြစ်၏။

ဗောဇ္ဇင်အမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

- ၁။ သတိသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော အောက်
မေ့မှုသတိ။
- ၂။ ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော ဆိုင်ရာ
တရားများကို စိစစ်တတ်သည့် ပညာ။
- ၃။ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော
အားထုတ်မှု ဝိရိယ။
- ၄။ ပီတိသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော နှစ်သက်
ရွှင်လန်းမှုပီတိ။
- ၅။ ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်း ဖြစ်သော
ငြိမ်းအေးမှု ပဿဒ္ဓိ။
- ၆။ သမာဓိသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော တည်
ကြည်မှု ဧကဂ္ဂတာ။
- ၇။ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဇင် = သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သော လျစ်လျူ
ရှုမှု တြမဇ္ဈတ္တတာ။

အထက်ပါဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးတို့၏တရားကိုယ်များမှာ မဟာကုသိုလ်ဂ၊ မဟာကြိယာဂ၊ အပ္ပနာဇော ၂၆၊ ပေါင်း ၄၂-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ကြသည့် (၁) သတိ (၂) ပညာ (၃)ဝီရိယ (၄) ပီတိ (၅) ကာယပဿဒ္ဓိနှင့် စိတ္တပဿဒ္ဓိ (၆)ကေဂုတာ (၇)တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်များ ဖြစ်ကြ၏။

(၇) မဂ္ဂင် ၈-ပါး

မဂ္ဂင်အမည်	တရားကိုယ်	
၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်	= ပညာ	} မဟာကုသိုလ် ဂ၊ မဟာကြိယာဂ၊ အပ္ပနာဇော ၂၆၊ ပေါင်း ၄၂-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ကြ သည့် ဆိုင်ရာစေတ သိက်များ။
၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်	= ဝိတက်	
၃။ သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်	= သမ္မာဝါစာ	
၄။ သမ္မာကမ္မန္တမဂ္ဂင်	= သမ္မာကမ္မန္တ	
၅။ သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်	= သမ္မာအာဇီဝ	
၆။ သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်	= ဝီရိယ	
၇။ သမ္မာသတိမဂ္ဂင်	= သတိ	
၈။ သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်	= ကေဂုတာ	

တရားကိုယ်ကောက်ပုံ

သတိပဋ္ဌာန်, ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်, ဗောဇ္ဈင်, မဂ္ဂင်တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်ရာ ဌာနဖြစ်သော စိတ်တို့သည် တူညီကြ၏ (ဇော ၄၂-ပါး)။ သမ္မပ္ပတန်နှင့် ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်ရာ ဌာနဖြစ်သော စိတ်တို့သည် တူညီကြ၏။ (ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး)။

သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်သမ္မာသင်္ကပ္ပတို့သည် "ပညာမဂ္ဂင်" မည်၏။ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တနှင့် သမ္မာအာဇီဝတို့သည် "သီလမဂ္ဂင်" မည်၏။

သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိနှင့် သမ္မာသမာဓိတို့သည် "သမာဓိမဂ္ဂင်" မည်၏။

ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင်ဂ-ပါးကျင့်စဉ်တရားကို "သီလ, သမာဓိ, ပညာ သိက္ခာ သုံးပါး ကျင့်စဉ်တရား" ဟုလည်း ခေါ်၏။

သဗ္ဗသင်္ဂဟ

(စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန် ဟူသော ပရမတ်တရား အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ရေတွက်ပြခြင်း)

၁။ ခန္ဓာ ၅-ပါး

"ခန္ဓ" သဒ္ဒါသည် "အစုအပုံ" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, ဩဠာရိက, သုခုမ, ဟိန်, ပဏိတ, ခူရ, သန္တိက, အားဖြင့် များပြားလှသော ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်တို့ကို ၅စု ၅ပုံ စုပုံထားခြင်းကို ခန္ဓာ ၅-ပါးဟုခေါ်၏။

ခန္ဓာအမည်

အဓိပ္ပာယ်နှင့် တရားကိုယ်

- ၁။ ရူပက္ခန္ဓာ = ရုပ် ၂၈-ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၂။ ဝေဒနက္ခန္ဓာ = ဝေဒနာတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၃။ သညာက္ခန္ဓာ = သညာတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ = ဝေဒနာ, သညာတို့မှ ကြွင်းသော စေတသိက် ၅၀-တို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ = စိတ်အကျဉ်း ၈၉, အကျယ် ၁၂၁-ပါး တို့၏ အပေါင်းအစု။

၂။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး

ဥပါဒါနတရား (လောဘနှင့် ဒိဋ္ဌိ) တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာကို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟုခေါ်၏။ ဥပါဒါနတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာသည် လောကီစိတ်များ, ထိုစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်များနှင့် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက်တို့ မပါဝင်ကြချေ။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာအမည်

တရားကိုယ်

- ၁။ ရူပဥပါဒါနက္ခန္ဓာ = ရုပ် ၂၈-ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၂။ ဝေဒနဥပါဒါနက္ခန္ဓာ = လောကီစိတ် ၈၁-ပါးနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၃။ သညာဥပါဒါနက္ခန္ဓာ = လောကီစိတ် ၈၁-ပါးနှင့်ယှဉ်သော သညာတို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၄။ သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ = ဝေဒနာ၊ သညာတို့မှ ကြွင်းသော လောကီစေတသိက် ၅၀ တို့၏ အပေါင်းအစု။
- ၅။ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ = လောကီစိတ် ၈၁-ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု။

ခန္ဓာ ၂-မျိုးဟောရခြင်းအကြောင်းရင်း

၁။ လောကီဖြစ်စေ၊ လောကုတ္တရာဖြစ်စေ ခန္ဓာဖွဲ့၍ ရကောင်းသမျှသော တရားများအားလုံးကို သိမ်းကျုံးလျက် ပြတော်မူခြင်းငှာ ပထမခန္ဓဒေသနာကို ဟောတော်မူ၏။

၂။ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသောအခါ၌ကား လောကုတ္တရာ ခန္ဓာများကို အာရုံပြု၍ မစီးဖြန်းရပါ။ ဝင်္ဒဒုက္ခတရားများကို အာရုံပြု၍ စီးဖြန်းပါမှ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘော ထင်မြင်နိုင်သည်။ သို့အတွက် ဝိပဿနာရှုမှတ်ရန်အလို့ငှာ လောကီတရားများ သက်သက်ကို ခန္ဓာဖွဲ့လျက် ဒုတိယဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒေသနာကို ဟောတော်မူ၏။

နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဝိမုတ်

နိဗ္ဗာန်သည် ကာလ ၃-ပါးမှ လွတ်သဖြင့် ကာလဝိမုတ် ဖြစ်၏။ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓဟု ၂-မျိုး မကွဲပြားဘဲ ခန္ဓာကိုယ်ပြင်ပ၌ တည်သောကြောင့် ဗဟိဒ္ဓ တစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ ဩဇာရိက၊ သုခုမဟု ၂-မျိုး မကွဲပြားဘဲ သိမ်မွေ့သောကြောင့် သုခုမ တစ်မျိုးသာ ဖြစ်၏။ ဟိန၊ ပဏိတဟု ၂-မျိုး မကွဲပြားဘဲ မြတ်သောကြောင့် ပဏိတတစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ ဒူရေ၊ သန္တိ

ကေဟု ၂-မျိုးမကွဲပြားဘဲ ဉာဏ်နှင့်ဝေးသောကြောင့် ဒူရေတစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ ဤသို့ဆိုင်ရာဌာန၌ ၂-မျိုးမရ၊ တစ်မျိုးစီသာရသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ဘေဒါဘာဝ = အကွဲအပြားမရှိ ဟုဆို၏။

ဗဟိဒ္ဓ၊ သုခုမ၊ ပဏိတ၊ ဒူရဟူသော ၄-မျိုးကား အချင်းချင်း ကွဲပြားကြသည်မဟုတ်။ ဗဟိဒ္ဓနိဗ္ဗာန်သည်ပင် သုခုမလည်း ဖြစ်၏။ ပဏိတလည်းဖြစ်၏။ ဒူရလည်း ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် နိဗ္ဗာန်၌ အကွဲအပြားမရှိသဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာ မဖွဲ့ထိုက်ချေ။

၃။ အာယတန ၁၂-ပါး

"အာယတန" သဒ္ဓါသည် "အကြောင်း" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ စိတ်စေတသိက်တို့သည် ရူပါရုံ၊ စက္ခု ပသာဒ စသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့စိတ်စေတသိက်တို့ဖြစ်ပေါ် ကြောင်းဖြစ်သော တရားများကို "အာယတန" ဟုခေါ်၏။

အတွင်းအဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး အပြင်ဗာဟိရာယတန ၆-ပါး

၁။ စက္ခုယတန = စက္ခု ပသာဒ	၇။ ရူပါယတန = ရူပါရုံ (အဆင်း)
၂။ သောတာယတန = သောတ ပသာဒ	၈။ သဒ္ဓါယတန = သဒ္ဓါရုံ (အသံ)
၃။ ဃာနာယတန = ဃာန ပသာဒ	၉။ ဂန္ဓာယတန = ဂန္ဓာရုံ (အနံ့)
၄။ ဇိရာယတန = ဇိရာ ပသာဒ	၁၀။ ရသာယတန = ရသာရုံ (အရသာ)
၅။ ကာယာယတန = ကာယ ပသာဒ	၁၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော)

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်

၂၁၇

၆။ မနာယတန = စိတ် အကျဉ်း ၈၉ အကျယ် ၁၂၁ပါး | ၁၂။ ဓမ္မာယတန = စေတသိက် ၅၂, သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး, နိဗ္ဗာန်။

(၄) ဓာတ် ၁၈-ပါး

မိမိသဘောကိုဆောင်တတ်သော တရားကို ဓာတ်ဟုခေါ်၏။ စက္ခု, သောတစသော တရားတို့သည် မိမိသဘောအတိုင်း တည်ရှိကြပြီး မိမိဆိုင်ရာ သဘောကိုဆောင်ရွက်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် "ဓာတု=ဓာတ်" ဟုအမည်ရ၏။

ဒွါရ ၆-ပုံ (အခံဓာတ်)	အာရုံ ၆-တန် (အတိုက်ဓာတ်)	ဝိညာဏ် ၆-သွယ် (အပွင့်ဓာတ်)
၁။ စက္ခုဓာတ်	၇။ ရူပဓာတ်	၁၃။ စက္ခုဝိညာဏ်ဓာတ်
၂။ သောတဓာတ်	၈။ သဒ္ဓဓာတ်	၁၄။ သောတဝိညာဏ်ဓာတ်
၃။ ယာနဓာတ်	၉။ ဂန္ဓဓာတ်	၁၅။ ယာနဝိညာဏ်ဓာတ်
၄။ ဇိရာဓာတ်	၁၀။ ရသဓာတ်	၁၆။ ဇိရာဝိညာဏ်ဓာတ်
၅။ ကာယဓာတ်	၁၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်	၁၇။ ကာယဝိညာဏ်ဓာတ်
၆။ မနောဓာတ်	၁၂။ ဓမ္မဓာတ်	၁၈။ မနောဝိညာဏ်ဓာတ်

တရားကိုယ်များ။ ။ (၁)စက္ခုပသာဒ (၂)သောတပသာဒ (၃)ယာနပသာဒ (၄)ဇိရာပသာဒ (၅)ကာယပသာဒ (၆)ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း နှင့် သမ္ပင်္ဂါနိဒ္ဒေ၊ (၇)ရူပါရုံ (၈)သဒ္ဓါရုံ (၉)ဂန္ဓာရုံ (၁၀)ရသာရုံ (၁၁) ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုံ (၁၂)စေတသိက် ၅၂-ပါး သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး, နိဗ္ဗာန်၊ (၁၃)စက္ခု ဝိညာဏ်ဒွေ (၁၄) သောတဝိညာဏ်ဒွေ (၁၅) ယာနဝိညာဏ်ဒွေ (၁၆)ဇိရာဝိညာဏ်ဒွေ (၁၇)ကာယဝိညာဏ်ဒွေ (၁၈)ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-နှင့် မနောဓာတ် ၃-ပါးတို့မှ ကြွင်းသော်စိတ် ၇၆-ပါး။

သစ္စာလေးပါး

သစ္စာ = သစ္စာသည် 'မှန်ကန်ခြင်း' အနက်ကိုဟော၏။

ဒုက္ခဟူ၍ ဟောထားသောရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဧကန်အမှန် ဒုက္ခဖြစ်၏။ သမုဒယဟု ဟောထားသော တဏှာသည်လည်း ဧကန်အမှန် ပင်ဒုက္ခ၏အကြောင်း ဖြစ်၏။ နိရောဓဟု ဟောထားသော ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းခြင်း နိဗ္ဗာန်သည်လည်း ဧကန်အမှန်ပင် ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာမှန်၏။ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ = မဂ္ဂသစ္စာဟု ဟောထားသော နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းစဉ်သည် ဧကန်အမှန်ပင် နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း အကျင့်မှန်ပေ၏။

တစ်ဖန် ဤသစ္စာလေးပါးတို့သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ သာ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိအပ်သောကြောင့် "အရိယသစ္စာ ၄-ပါး" ဟု အမည်ရ၏။

ဤသစ္စာ ၄-ပါးတွင် ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယသစ္စာတို့သည် လောကီသစ္စာများဖြစ်ကြ၏။ နိရောဓသစ္စာနှင့် မဂ္ဂသစ္စာတို့သည် လောကုတ္တရာသစ္စာများ ဖြစ်ကြ၏။

သံသရာ၌ ဖြစ်ရသော ရုပ်နာမ်ဟူသမျှသည် ဒုက္ခတရားချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် သံသရာ၌ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော ပဝတ္တိသစ္စာဖြစ်၏။ မကောင်းသော အကျိုးသစ္စာလည်းဖြစ်၏။ သမုဒယသစ္စာသည် ထိုသံသရာ ဒုက္ခဟူသမျှ၏ ဖြစ်ရခြင်း အကြောင်းရင်း ပဝတ္တိဟေတုသစ္စာတည်း။ မကောင်းသော အကြောင်းသစ္စာလည်း ဖြစ်၏။

နိရောဓသစ္စာသည် သံသရာဒုက္ခ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဝတ္တိသစ္စာတည်း။ ကောင်းသော အကျိုးသစ္စာဖြစ်၏။ မဂ္ဂသစ္စာသည် ထိုနိဝတ္တိသို့ ရောက်ကြောင်း နိဝတ္တိဟေတုသစ္စာဖြစ်၏။ ကောင်းသော အကြောင်းသစ္စာလည်းဖြစ်၏။

အရိယသစ္စာ ၄-ပါးကို ကောင်းစွာ မြင်သိသောသူသည်

မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ် ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရ၏။ ခန္ဓာ၅-ပါး၊ အာယတန ၁၂၊ ဓာတ် ၁၈ပါးတို့ကို ထင်မြင်အောင် ဝိပဿနာဂုဗ္ဗား ခြင်းသည် အရိယသစ္စာ ၄-ပါးကို မြင်သိလာရန်အတွက်ဖြစ်၏။

သို့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်နှင့် ကြုံတွေ့နေရသော မျက်မှောက်ဘဝ၌ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာတို့၏ သဘောကိုမျှမသိနားမလည်လျှင် လူဖြစ်ရကျိုးမနပ်ပြီဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြပါသည်။

သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအခေါ်	ခေါ်ဝေါ်ရိုး	တရားကိုယ်နှင့်အဓိပ္ပါယ်
၁။ ဒုက္ခအရိယသစ္စာ	ဒုက္ခသစ္စာ	လောကီစိတ် ၈၁ပါး၊ လောဘကြံ့သော စေတသိက် ၅၁-ပါး၊ ရုပ် ၂၈ပါး၊ ဤအလုံးစုံသော တေဘူမက တရားတို့ကို ဒုက္ခအမှန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဟုခေါ်၏။
၂။ ဒုက္ခသမုဒယ အရိယသစ္စာ	သမုဒယသစ္စာ	တဏှာလောဘသည် ဒုက္ခဖြစ်စေသောအကြောင်းရင်းအမှန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
၃။ ဒုက္ခနိရောဓ အရိယသစ္စာ	နိရောဓသစ္စာ	နိဗ္ဗာန်သည် ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာ အမှန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိရောဓသစ္စာမည်၏။
၄။ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စာ	မဂ္ဂသစ္စာ	မဂ်၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်မှန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

အခန်း (၈)

ပစ္စည်းပိုင်း

ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စယ = ပစ္စည်း = ဆိုင်ရာ အကျိုးများ၏ အကြောင်းတရား။
ပစ္စယုပ္ပန် = ပစ္စယုပ္ပန် = အကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတရား။
ပစ္စည်းသည် အကြောင်းတရားဖြစ်၍ ပစ္စယုပ္ပန်သည် အကျိုးတရား
ဖြစ်၏။ ပစ္စည်းတရားတို့က ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့ကို "ကျေးဇူးပြုသည်"
ဆိုရာ၌ (၁) မဖြစ်သေးသော ပစ္စယုပ္ပန် အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေခြင်း
(၂) ဖြစ်ပြီးသော ပစ္စယုပ္ပန် အကျိုးတရားကို တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင် ထောက်
ပံ့ခြင်းတို့ကို ဆိုလို၏။

ကျေးဇူးပြုနည်း ၂မျိုး

၁။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း = "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာ
ဏံ၊ ပေ၊ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။"

"အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ" သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော ပစ္စည်းတရား
ကြောင့် သင်္ခါရဟူသည့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားဖြစ်သည်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့်
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းသည် ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ အကြောင်းအကျိုး
ဆက်နွှယ်မှုကိုသာ ပြ၏။ မည်သည့် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် ဟူ
သော ပစ္စယုပ္ပန်တို့ကို မပြချေ။

၂။ ပဋ္ဌာန်းနည်း။ ။ "ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော .....

ဤပဋ္ဌာန်းပါဠိတွင် "ဟေတု" ဖြင့်ပစ္စည်းကိုပြ၏။ "ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ" ဖြင့်ပစ္စယုပ္ပန်ကိုပြ၏။ "ဟေတုပစ္စယေန" ဖြင့် ဟေတုပစ္စယ သတ္တိကို ပြ၏။

ထို့ကြောင့်ပဋ္ဌာန်းနည်းသည်ပစ္စည်း-ပစ္စယုပ္ပန်တို့ကိုသာမက ပစ္စယသတ္တိထူးကိုပါ သေချာစွာ ထုတ်ဖော်ပြ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း

ဤနည်းသည် အကြောင်းပစ္စည်းတရားကို အစွဲပြု၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ပြသောနည်းဖြစ်၏။

(၁) အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ

သိထိုက်သည်ကို မသိ၊ မသိထိုက်သည်ကို သိသော အဝိဇ္ဇာတရားကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဉ္စာဘိသင်္ခါရတည်းဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။

အဝိဇ္ဇာ = အ+ဝိဇ္ဇာ = ဆန့်ကျင်ဘက် + ဉာဏ်

"ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရား" ကိုအဝိဇ္ဇာဟုခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ယှဉ်သော မောဟဖြစ်၏။

အမှန်သဘောကိုမသိအောင် အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်ထားသော တရား ၈-ဌာနမှာ (၁) ဒုက္ခသစ္စာ (၂) သမုဒယသစ္စာ (၃) နိရောဓသစ္စာ (၄) မဂ္ဂသစ္စာ (၅) ပုဗ္ဗန္တ ခေါ် အတိတ် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အဖို့ အစု (၆) အပရန္တ ခေါ် အနာဂတ်ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အဖို့ အစု (၇) ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ ခေါ်

ခန္ဓာအာယတနဓာတ်၏ရှေ့နောက်အစွန်း၂-ပါး(ဂ)ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။

သင်္ခါရဟူသည်မှာ ယခုဘဝကိုယ်မှု၊ နှုတ်မှု၊ စိတ်မှုများနှင့် နောက်ဘဝအတွက် အကျိုးဝိပါက်များကို ပြုစီမံတတ်သော ကံတရားဖြစ်၏။

တရားကိုယ်မှာ လောကီကုသိုလ်စိတ် ၁၇-ပါးနှင့် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး တို့၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၂၉-ပါးဖြစ်၏။

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးနှင့် ဂ္ဂူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါးတို့၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၁၃-ပါးကို ပုညာဘိသင်္ခါရဟု ခေါ်၏။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၁၂-ပါးကို အပုညာဘိသင်္ခါရဟုခေါ်၏။

အဂ္ဂူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၄-ပါးကို အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရဟု ခေါ်၏။

ကံပြုပုံ - သတ္တဝါတို့သည် အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မသိမှိုက်မဲမှုကြောင့်ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုစီမံကြသည်ဆိုခြင်းမှာ ကာမချမ်းသာနှင့် ဈာန်ချမ်းသာတို့ကို တကယ်ချမ်းသာအစစ်ဟု ထင်မှားမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ကာမချမ်းသာ၊ ဈာန်ချမ်းသာတို့ သည်လည်း အနိစ္စတရားများဖြစ်ကြသဖြင့် ကံကုန်သည်အခါ စုတေပျက်စီးရခြင်း ဟူသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခနှင့် မုချမသွေရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရမည်ဖြစ်၏။

(၂) သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ "သင်္ခါရ"သည် ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ ပင်ဖြစ်၏။ "ဝိညာဏ်" ဟူသည်မှာ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကိုဆိုလို၏။ သို့ရာတွင် ပဝတ္တိ

အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသော ဝိပါက် စိတ်များကိုလည်း ထည့်သွင်းယူရ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်သည် ဝဋ်တရားတို့၏ လည်ပတ်ပုံကို ပြသော တရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်အရ ကောက်တွင်လောကုတ္တရာ ဝိပါက်စိတ်များကိုမထည့်သွင်းနိုင်ပါ။ လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါးကိုသာ ယူရမည်။

သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံမှာ-

- ၁။ အပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ် ၇-ပါး ဖြစ်၏။
- ၂။ ပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈-ပါး၊ မဟာဝိပါက် ၈-ပါးနှင့် ရူပါဝစရ ဝိပါက် ၅-ပါး၊ ပေါင်း ဝိပါက်ဝိညာဏ် ၂၁-ပါး ဖြစ်ကြ၏။
- ၃။ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရကြောင့် အရူပါဝစရ ဝိပါက် ဝိညာဏ် ၄-ပါး ဖြစ်၏။

(၃) ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ

ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်တို့ ဖြစ်သည်ဆိုရာ၌ "ဝိညာဏ်"အဖြစ် ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ကမ္မဝိညာဏ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ဝိပါက် ဝိညာဏ်တို့ကို ကောက်ယူရမည်။

စေတနာကံနှင့် ယှဉ်သည့် စိတ်ကို ကမ္မဝိညာဏ်ဟုခေါ်၏။ "နာမရူပံ"၌ နာမအရ ဝိပါက်ဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်များ (နာမ်ခန္ဓာ ၃-ပါး) ကိုကောက်၍ ရူပအရ ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါးကိုသာ ကောက်ယူရမည်။

သို့ဖြစ်၍ ရှေးရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ကမ္မဝိညာဏ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ဝိပါက်ဝိညာဏ် ၃၂-ပါးတို့ကြောင့် ထိုဝိပါက် ဝိညာဏ်တို့နှင့် ယှဉ်ကြသည့် စေတသိက်နာမ်ခန္ဓာ ၃-ပါး နှင့် ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

(၄) နာမရူပပစ္စယ-သဠာယတနံ

နာမရုပ်ကြောင့် သဠာယတနံ ဖြစ်သည်ဆိုရာဝယ် နာမရုပ်အဖြစ် လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါး၌ ယှဉ်ကြသော စေတသိက် ၃၅-ပါး (စေတသိက်နာမခန္ဓာ ၃-ပါး) နှင့် ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါးတို့ကိုပင် ကောက်ယူရမည်။

သဠာယတနအဖြစ် စက္ခုယတန၊ သောတာယတန၊ ဃာနာယတန၊ ဇိဝှာယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတနတည်းဟူသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကိုယူရမည်။ ပထမအာယတန ၅-ပါးသည် စက္ခုပသာဒ၊ သောတပသာဒ၊ ဃာနပသာဒ၊ ဇိဝှာပသာဒ၊ ကာယပသာဒများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ရုပ်အကြည်ဓာတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ (ခန္ဓာ ၅-ပါးရှိသောဘုံ (ဝါ) ရုပ်နာမ် ၂-ပါးရှိသောဘုံ)တို့၌သာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြ၏။

မနာယတနတွင် လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါးကိုသာ ကောက်ယူရမည်။ ဝိညာဏ်ကြောင့် စေတသိက်နာမဖြစ်ပြီး စေတသိက်နာမကြောင့် မနာယတနဟူသော ဝိညာဏ်ဖြစ်ရကား စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့သည် အညမညသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

(၅) သဠာယတနပစ္စယာ ဖသော

သဠာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်သည်ဆိုရာ၌ သဠာယတနအရ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကိုပင် ယူရမည်။ ဖဿအရ လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၌ ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်ကို ကောက်ယူရမည်။

စက္ခုယတနကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿဖြစ်၏။ သောတာယတနကြောင့် သောတသမ္ပဿဖြစ်၏။ ဃာနာယတနကြောင့် ဃာနသမ္ပဿဖြစ်၏။ ဇိဝှာယတနကြောင့် ဇိဝှာသမ္ပဿ ဖြစ်၏။ ကာယာယတနကြောင့် ကာယသမ္ပဿဖြစ်၏။ မနာယတနကြောင့် မနောသမ္ပဿဖြစ်

၏။ သမ္ဗုဒ္ဓသည် ဖဿနှင့်အနက်တူ၏။

(၆) ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

ဖဿကြောင့်ဝေဒနာဖြစ်သည်ဆိုရာဝယ် ဖဿအဖြစ် လောကီ ဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၌ ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက်ကို ကောက်ယူရမည်။ ဝေဒနာအရ ထိုလောကီ ဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ စေတသိက်ကို ကောက်ယူရမည်။

စက္ခုသမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် စက္ခုသမ္ဗုဒ္ဓယဇာဝေဒနာ ဖြစ်၏။ သောတသမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် သောတသမ္ဗုဒ္ဓယဇာဝေဒနာဖြစ်၏။ ဃာနသမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် ဃာနသမ္ဗုဒ္ဓယဇာဝေဒနာဖြစ်၏။ ဇိတုသမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် ဇိတုသမ္ဗုဒ္ဓယဇာဝေဒနာ ဖြစ်၏။ ကာယ သမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် ကာယသမ္ဗုဒ္ဓယဇာ ဝေဒနာဖြစ်၏။ မနောသမ္ဗုဒ္ဓယကြောင့် မနောသမ္ဗုဒ္ဓယဇာ ဝေဒနာဖြစ် ၏။

(၇) ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ

ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ ဖြစ်သည်ဆိုရာဝယ် ဝေဒနာအဖြစ် လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါးတို့၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာကိုပင် ကောက်ယူရမည်။ တဏှာအရ လောဘမူစိတ် ၈-ပါး၌ ရှိသော လောဘ စေတသိက်ကို ကောက် ယူရမည်။

ဝေဒနာ ၆-ပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြသော တဏှာတို့မှာ ဂူပတဏှာ၊ သဒ္ဓါတဏှာ၊ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသတဏှာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ ဓမ္မ တဏှာ တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အာရုံ ၆-ပါး၌ နှစ်သက်သာယာသော တဏှာတို့တည်း။ ဂူပတဏှာသည် ဂူပါရုံကိုနှစ်သက်သာယာ၏။ သဒ္ဓါ တဏှာသည် သဒ္ဓါရုံကို နှစ်သက်သာယာ၏ စသည်ဖြင့် သိပါ။

(၈) တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ

တဏှာကြောင့် ဥပါဒါနံဖြစ်သည်ဆိုရာ၌ တဏှာသည်

ဂူပတဏှာ, သဒ္ဒတဏှာ, ဂန္ဓတဏှာ, ရသတဏှာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ, ဓမ္မတဏှာ တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဥပါဒါန်သည် ကာမုပါဒါန်, ဒိဋ္ဌပါဒါန်, သီလဗ္ဗတုပါဒါန်, အတ္တဝါဒုပါဒါန် တို့တည်း။

ဤတွင် ကာမုပါဒါန်သည် ကာမဂုဏ်၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းတစ်မက်သော တဏှာလောဘဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ အကြောင်းတဏှာနှင့် အကျိုးကာမုပါဒါန်တို့ မည်သို့ ထူးခြားသနည်းဟု မေးဖွယ်ရာ ရှိ၏။ အဖြေကား-

၁။ အချင်းချင်းထောက်ဆ၍ ရှေးကျပြီး အားသေးသော လိုချင်တပ်မက်မှုသည် တဏှာ ဖြစ်၏။ နောက်ကျ၍ အားကြီးသော တပ်မက်မှုသည် ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။

၂။ ကေစိဆရာ (ဝါဒကွဲဆရာ) တို့က တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံကို မရသေးခင် လိုချင်တပ်မက်မှုသည် တဏှာမည်၏။ ရရှိပြီးနောက် စုံစုံမက်မက် နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုသည် ကာမုပါဒါန်မည်၏ဟု ဆိုကြ၏။

၃။ ထိုအပြင် တဏှာသည် အပ္ပိစ္ဆတာ(အလိုနည်းမှု) ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ ကာမုပါဒါန်သည် သန္တုဋ္ဌိတာ(တင်းတိမ်ရောင်ရဲမှု) ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။

၄။ တဏှာသည် တောင့်တမှု ရှာဖွေမှု ဒုက္ခစု၏အကြောင်းရင်း ဖြစ်၏။ ကာမုပါဒါန်သည် ရရှိထားသော အာရုံကို ကြောင့်ကြရမှု၊ စောင့်ရှောက်ရမှု ဒုက္ခစု၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။

ကျန်ဥပါဒါန် ၃-မျိုးတို့၏ တရားကိုယ်မှာ အယူလွဲမှု ဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ အတ္တဝါဒုပါဒါန်သည် အတ္တရှိ၏ဟု စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်သည် ခွေးအကျင့်, နွားအကျင့် စသည်တို့ဖြင့် သံသရာမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏ဟု စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌပါဒါန်မှာ ကျန်အယူလွဲမှု ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးဖြစ်၏။

မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်တွယ်တာ နေမှုကြောင့် သက္ကာယ

ဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ မိမိကိုယ်ကို တဏှာဖြင့် ခင်မင်တွယ်တာမူကြောင့်ပင် နောင်ဘဝ၌ ချမ်းသာဖို့ရန် ရည်မှန်းလျက် ခွေးအကျင့်၊ နွားအကျင့်တို့ကို ကျင့်၏။ ဒိဋ္ဌါပါဒါန်ဟူသော ဒိဋ္ဌိများကိုလည်း တဏှာကြောင့်သာ ကောင်းနိုးရာရာ ထင်သည်တို့ကို ယူမှားမိခြင်းဖြစ်၏။

(၉) ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ

ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်သည်ဆိုရာဝယ် ဥပါဒါန်သည် အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဥပါဒါန် ၄-ပါးဖြစ်၏။ ဘဝအရမူ ကမ္မဘဝနှင့် ဥပါဒတ္တိဘဝ ၂-မျိုးကို ကောက်ယူရ၏။

ကမ္မဘဝ ဟူသည်မှာ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး၊ မဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်စိတ် ၉-ပါးတို့၌ ယှဉ်သော စေတနာ ကံ ၂၉ပါးဖြစ်၏။ (သင်္ခါရအဖြစ် ကောက်ယူခဲ့သော ပုညာဘိသင်္ခါရစသည်တို့ပင်တည်း။)

ဥပါဒတ္တိဘဝ ဟူသည်မှာ ထိုကံ ၂၉-ပါးကြောင့် ဖြစ်သော လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၊ ၎င်းစိတ်တို့၌ ယှဉ်ကြသော စေတသိက် ၃၅-ပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံမှာ ကာမုပါဒါန် အစွမ်းဖြင့်လူချမ်းသာနတ်ချမ်းသာကိုအလိုရှိ၍ ကံများ (ကမ္မဘဝ)ကို ပြုစီမံကြ၏။ တစ်ချို့သည် ဆရာတို့၏ ဟောပြောမှုကြောင့် သားကောင်သတ်ပြီး ယဇ်နတ်ပူဇော်ကြ၏။ တစ်ချို့မှာဤဘဝ၌ပင် ကာမချမ်းသာကိုခံစားလို၍ ခိုးဝှက်လုယက်သည့် ဒုစရိုက်မှုများကို ပြုလုပ်ကြ၏။ တစ်ချို့မှာမူ ဆရာကောင်းတို့၏ လမ်းညွှန်မှုကြောင့် ကာမဝစရကုသိုလ်ကံကိုဖြည့်ဆည်းကြ၏။ တစ်ချို့သည်ကား "ဈာန်ချမ်းသာသည် ကာမချမ်းသာထက်သာလွန်၏" ဟုကြားဖူးကြသဖြင့် ထိုချမ်းသာကို ခံစားလိုသော ကာမုပါဒါန်ကြောင့် ဂူပဈာန် အဂူပဈာန်တို့ကို အားထုတ်ကြ၏။

အကုသိုလ်ကမ္မဘဝကြောင့် သေလွန်သည့်အခါ အပါယ်ဘုံ၌ ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်ရ၏။ ကုသိုလ်ကမ္မဘဝကြောင့် သေလွန်သောအခါ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာဘုံတို့၌ ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်ကြ၏။

သတ္တဝါတို့သည် ဒိဋ္ဌါပါဒါန်၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန် တို့ကြောင့်လည်း ကမ္မဘဝအမျိုးမျိုးကို ပြုစီမံကြပြီးလျှင် သေလွန် ကြသည့် အခါ ဥပပတ္တိဘဝအမျိုး မျိုးကို ရကြ၏။

(၁၀) ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

ဘဝကြောင့် ဇာတိဖြစ်သည်ဆိုရာ၌ ဘဝအရ ကမ္မဘဝကို ပင် ယူရမည်။ ကမ္မဘဝသည် လောကီကုသိုလ်အကုသိုလ်စိတ် ၂၉-ပါးတို့၌ ယှဉ်ကြသော စေတနာကံ ၂၉-ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဇာတိအရမူ ဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၊ ၎င်းစိတ်တို့၌ ယှဉ်ကြသော စေတသိက် ၃၅-ပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ် ၁၈-ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ကို ကောက်ယူရမည်။ ဤသို့ ကောက်ယူသည့်အခါ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂-ပါး၊ မဟာဝိပါက်ပဋိသန္ဓေ ၈-ပါး၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ ၆-ပါး၊ အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး၊ ပေါင်းပဋိသန္ဓေ ၂၀တို့ ပါဝင်သွားကြ၏။ ထို့အပြင် ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ကြသော ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်များနှင့် ကမ္မဇရုပ် တို့လည်းပါဝင်ကြ၏။

(၁၁) ဇာတိပစ္စယာ ရောမရဏံ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာသမ္ဘဝန္တိ

ဇာတိသည်ဥပပတ္တိဘဝ၏ပထမဦးဆုံးဥပါဒ်ခြင်း(ဝါ)ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းဖြစ်၏။ ဥပပတ္တိဘဝသည် ထိုထိုဘုံ၌ ဖြစ်ကြသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ (ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး) နှင့် ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ကြ၏။

ဇာတိကြောင့် အိုခြင်းရော၊ သေခြင်းမရဏ၊ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း သောက၊ ငိုကြွေးခြင်းပရိဒေဝ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခ၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း

ဒေါမနဿနှင့် ပြင်းစွာ ပူဆွေးခြင်း ဥပါယာသတို့ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။

ဧရာသည် လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၊ ၎င်းတို့၌ ယှဉ်ကြသော စေတသိက် ၃၅-ပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ရင့်ခြင်း (ဋ္ဌိ) ဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့၏ အဂ္ဂယ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ရင့်ရော်အိုမင်း ခြင်းပင်တည်း။

မရဏသည် လောကီဝိပါက်စိတ် ၃၂-ပါး၊ ၎င်းတို့၌ ယှဉ်ကြသော စေတသိက် ၃၅-ပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်း (ဘင်) ဖြစ်၏။ သတ္တဝါတို့၏ ဇီဝိတိန္ဒြေကင်း၍ သေဆုံးခြင်းပင်တည်း။

သောကသည် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာ ဖြစ်၏။ ဆွေမျိုး၊ ညာတိ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ စသည်တို့ ပျက်စီးမှုကြောင့်စိတ်နှလုံး၏ ပူပန်ခြင်းပင်တည်း။

ပရိဒေဝ သည် တစ်စုံတစ်ခု ပျက်စီးမှုကြောင့် တမ်းတငိုကြွေးခြင်းဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ စိတ္တဇဝိပလ္လာသသဒ္ဓရုပ်ဖြစ်၏။ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဖောက်ပြန်သည့် အသံရုပ်ပင်တည်း။

ဒုက္ခသည် ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ စေတသိက်ဖြစ်၏။

ဒေါမနဿသည် စိတ်ပင်ပန်းဆင်းရဲမှု၊ နှလုံးမသာမယာမှု ဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာဖြစ်၏။

ဥပါယာသ သည် သောကပရိဒေဝတို့ထက် လွန်ကဲသော အသံမျှ မထွက်နိုင်အောင် ရှိုက်ကြီးငင်ကြီး ဖြစ်ကာ အတွင်းဆွေးဆွေးခြင်း၊ ပြင်းပြစွာဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း၊ နစ်မျောခြင်းဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဒေါသပင်တည်း။

အကျိုးရင်းနှင့် အကျိုးဆက် - ဇာတိရှိလျှင် မည်သည့်ဘဝ၌ မဆို ဧရာမရဏတို့ ဧကန်မချရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဧရာမရဏသည် မုချ

အကျိုး (ဝါ) အရင်းခံ အကျိုးဖြစ်၏။

သောကပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတည်း ဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် ဗြဟ္မာပြည်၌ မရှိကြ၊ နတ်ပြည်၌ အချို့ ရှိပြီး အချို့ မရှိ၊ လူ့ပြည်၌လည်း ဇာတိဖြစ်ပြီး မကြာခင်သေဆုံးသူတို့မှာ သောက စသော တရားအချို့ ဖြစ်ခွင့်မရ။ သို့အတွက် သောကပရိဒေဝစသည် တရားစုသည် ဇာတိ၏မုချ အကျိုးမဟုတ်၊ ဇာတိနှင့်ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်တတ်သော အကျိုးဆက်သာ ဖြစ်၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်၏သိမှတ်ဖွယ်များ

၁။ အင်္ဂါ ၁၂-ပါး

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း၌ လှည်းဘီးစက်ဝိုင်း၏ ဒေါက်ဆန်များ ကဲ့သို့ မပါလျှင် မပြီး၊ အရေးကြီးသော အင်္ဂါ ၁၂-ပါး ရှိ၏။

၎င်းတို့ကား အဝိဇ္ဇာ ၁-ပါး၊ သင်္ခါရ ၁-ပါး၊ ဝိညာဏ် ၁-ပါး၊ နာမ်ရုပ် ၁-ပါး၊ သဗ္ဗဃတန ၁-ပါး၊ ဖဿ ၁-ပါး၊ ဝေဒနာ ၁-ပါး၊ တဏှာ ၁-ပါး၊ ဥပါဒါန် ၁-ပါး၊ ဘဝ ၁-ပါး၊ ဇာတိ ၁-ပါး၊ ဧရာမရဏ ၁-ပါး တို့ ဖြစ်ကြ၏။

၂။ အဓွန့် ၃-ပါး

အဓွန့် ဟူသည် ကာလဖြစ်၏။ ကာလ၏ အပိုင်းအခြားအရ ဖြစ်ပေါ်ကြသော တရားတို့ကို ဣန္ဒြေပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်ဟု ပိုင်းခြားအပ်၏။

- အတိတ်အဓွန့် = အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရ။
- ပစ္စုပ္ပန်အဓွန့် = ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗဃတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ။
- အနာဂတ်အဓွန့် = ဇာတိနှင့် ဧရာမရဏ။

သတ္တဝါတစ်ဦးသည် အတိတ်ဘဝ၌ သံသရာ၏အပြစ်ကို မမြင်နိုင်အောင် အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းသဖြင့် ကုသိုလ်သင်္ခါရ စသည်တို့ကို ပြုခဲ့မိ၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်အခွန်ဖြစ်၏။

အတိတ်က ပြုခဲ့သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရတို့ကြောင့် ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကာလမှစ၍ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝတို့ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤတရား ၈-ပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ဖြစ်၏။

ယခုဘဝ၌ ကမ္မဘဝဟူသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့ကို ပြုစီမံပြန်ရကား နောက်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဇာတိနှင့်ဇရာ မရဏတို့ဖြစ်ကြရ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဇာတိနှင့်ဇရာမရဏ တို့သည် အနာဂတ်အခွန်ဖြစ်၏။

၃။ အခြင်းအရာ ၂၀-ပါး

- အတိတ်အကြောင်း ၅-ပါး = အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ။
- ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅-ပါး = ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ။
- ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ၅-ပါး = တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ။
- အနာဂတ်အကျိုး ၅-ပါး = ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ။

အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်အခွန်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို ၂-ပါးတွင် အဝိဇ္ဇာသည် ကိလေသာ ၁၀-ပါး၌ ပါဝင်သဖြင့် ကိလေသာ ဝဋ်တရားဖြစ်၏။ တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့သည်လည်း ကိလေသာဝဋ်တရားများဖြစ်ကြ၏။ ထိုသို့ ကိလေသာဝဋ်ချင်းတူနေခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ယူလိုက်သောအခါ တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့လည်း

ပါဝင်လာကြ၏။

တစ်ဖန် သင်္ခါရသည် ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၏။ ကမ္မဘဝသည်လည်း ကမ္မဝဋ်ပင်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကမ္မဝဋ်ချင်းတူသောကြောင့် အတိတ်ဘဝ၌ သင်္ခါရကို ယူလိုက်သည်အခါ ကမ္မဘဝကိုလည်း အဝိနာဘာဝ (မကင်းစကောင်းသော) နည်းအားဖြင့် ယူပြီး ဖြစ်တော့၏။

သို့ဖြစ်၍ အတိတ်ဘဝ၌ "အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ" ဟူသော အကြောင်း ၅-ပါးကို ရ၏။

ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့သည် အတိတ်ကံကြောင့်ဖြစ်ကြသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅-ပါးဖြစ်ကြ၏။

ပစ္စုပ္ပန်အခွန်၌ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝဟူသော အကြောင်း ၃-ပါးတို့သည် တိုက်ရိုက်လာ၏။ ထို ၃-ပါးကို ယူလိုက်သောအခါ အထက်၌ ဆိုခဲ့သည့် အဝိနာဘာဝနည်းအရ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်တော့၏။ သို့အတွက် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ "တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ" ဟူသည့် အကြောင်း ၅-ပါးကို ရပြန်၏။

အနာဂတ်အခွန်၌ ဇာတိနှင့် ဇရာမရဏတို့ကို ဖော်ပြထား၏။ ဇာတိ၌ တရားကိုယ်သီးခြားမရှိ။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ကိုပင် ဇာတိဟု ယူရ၏။ ထိုအတူ ဇရာ၊ မရဏတို့သည် ထိုတရား ၅-ပါးတို့၏ရင့်ခြင်း၌ နှင့် ပျက်စီးခြင်းဘင်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးအဖြစ် "ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ" တို့ကိုပင် ယူရ၏။

သို့ဖြစ်၍ အတိတ်ဘဝ၌ အကြောင်း ၅-ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုး ၅-ပါး၊ တစ်ဖန် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကြောင်း ၅-ပါး၊ အနာဂတ်ဘဝ၌ အကျိုး ၅-ပါး ဟူသော အခြင်းအရာ ၂၀-ကိုရ၏။

၄။ စတုသင်္ခေပခေါ်အလ္လာ ၄-ပါး

အတိတ်ဘဝအကြောင်း ၅-ပါးကိုတစ်လွှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအကျိုး ၅-ပါးကို တစ်လွှာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအကြောင်း ၅-ပါးကိုတစ်လွှာ၊ အနာဂတ်ဘဝအကျိုး ၅-ပါးကို တစ်လွှာဟူ၍ ၄ပါးရှိ၏။

၅။ တိသန္ဓိခေါ် အစပ် ၃-ပါး

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါများကို စဉ်ထားသောအခါအကြောင်းတရား၏အဆုံးနှင့် အကျိုးတရား၏အစသည်တစ်စပ်၊ အကျိုးတရား၏အဆုံးနှင့်အကြောင်းတရား၏အစသည်တစ်စပ်၊ တစ်ဖန်အကြောင်းတရား၏အဆုံးနှင့် အကျိုးတရား၏အစသည်တစ်စပ်ဟူ၍ အစပ် ၃-စပ် ရှိ၏။ ထိုအစပ်နေရာတို့ကို ပုဒ်မ ခြား၍ဖော်ပြရသော်-

"အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရံ။ ဝိညာဏံ၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန၊ ဖယ၊ ဝေဒနာ။ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ။ ဇာတိ၊ ဇရာ မရဏ"

ထို့ကြောင့် သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်တို့၏ အကြားသည် အတိတ်အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတို့၏ အစပ်၊ ဝေဒနာနှင့် တဏှာအကြားသည် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးနှင့် ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတို့၏ အစပ်၊ ကမ္မဘဝနှင့် ဇာတိအကြားသည် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းနှင့် အနာဂတ်အကျိုးတို့၏ အစပ်ဖြစ်ကြ၏။

၆။ ဝဋ် ၃-ပါး

"ဝဋ်" သဒ္ဓါသည် စက်ဘီးများ ချာချာလည်သလို "လည်ပတ်ခြင်း" အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် "အကြောင်းပြီးလျှင် အကျိုး၊ အကျိုးပြီးလျှင် အကြောင်း" ဟုအကြောင်းအကျိုး မပြတ်ဘဲ ဆက်ကာ ဆက်ကာလည်ပတ်နေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို "ဝဋ် = ဝဋ်" ဟုခေါ်၏။

ကိလေသဝဋ် = အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်။

ကမ္မဝဋ် = ကမ္မဘဝ၊ သင်္ခါရ။

ဝိပါကဝဋ် = ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ။

အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့သည် ကိလေသာတရားများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ကိလေသဝဋ်မည်၏။

ကမ္မဘဝဟူသည့် ဘဝတစ်စိတ်နှင့်သင်္ခါရတို့သည် ကံတရား ချည်း ဖြစ်ကြသောကြောင့် ကမ္မဝဋ်မည်၏။

ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ဘဝ တစ်စိတ်နှင့် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏတို့သည် ကံ၏အကျိုး တရားများ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဝိပါကဝဋ်မည်၏။

ကိလေသဝဋ်ရှိလျှင် ကမ္မဝဋ်မှချဖြစ်၏။ ကမ္မဝဋ်ရှိလျှင် ဝိပါက ဝဋ်အမြဲဖြစ်၏။ ဝိပါကဝဋ်ဟူသည့် ဝေဒနာရှိလျှင် တဏှာစသော ကိလေသဝဋ် ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်လျက် ပတ်ချာလည်နေသောတရားတို့ကို "ဝဋ်" ဟုခေါ်ဆိုရ၏။

၇။ ဝဋ်ဖြစ် ၂ပါး

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်သည် အတိတ်ဘဝအကြောင်းမှစ၍ ပစ္စုပ္ပန် ဘဝအကျိုး ဖြစ်သည်တိုင်အောင် အရှေ့ပိုင်းတစ်စက်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အကြောင်းမှစ၍ အနာဂတ်ဘဝ အကျိုးတိုင်အောင် နောက်ပိုင်းတစ်စက် ဟူ၍ ၂-စက်ရှိ၏။

ထိုတွင် "အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကား ရှေ့ပိုင်း တစ်စက်ဖြစ်၏။ ထိုစက်၌ အဝိဇ္ဇာသည် အရင်းမူလအစ ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် "တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာ မရဏ တို့ကား နောက်ပိုင်းတစ်စက်ဖြစ်၏။ ဤစက်၌ တဏှာသည် အရင်းမူလအစ

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်
ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဝင့်မြစ် ၂-ပါးတို့သည် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့
ဖြစ်ကြ၏။

၈။ စက်ရဟတ်ပျက်ကိန်း

သစ်တစ်ပင်၌ ရေသောက်မြစ်ပြတ်လျှင် တစ်ပင်လုံး ပျက်စီး
ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ သံသရာတွင် စည်ပင်နေသည့် သတ္တဝါဟုခေါ်ဆို
အပ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသစ်ပင်ကြီး၌ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာဟူသည့်
ရေသောက်မြစ် ၂-ခုကို အရဟတ္တမဂ်လက်နက်ဖြင့် ပျက်ဆီးလိုက်သော
အခါ ရုပ်နာမ်သံသရာကြီး အပြီးသတ် ချုပ်ငြိမ်းလေတော့၏။

၉။ အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်တွင် "အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။
သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ ပေ၊ဇာတိကြောင့် ဇရာ မရဏ၊ သောက
ပရိဒေဝတို့ဖြစ်ကြ၏။ ဟု အဝိဇ္ဇာမှစ၍ ဟောထားရာ အဘယ်အကြောင်း
ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရာ ရှိ၏။

အဖြေကား "အာသဝေါတရား ၄-ပါးကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏"
ဟူသတည်း။ အာသဝေါတရား ၄-ပါးမှာ ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝ၊ ဒိဋ္ဌာသဝ
နှင့် အဝိဇ္ဇာသဝတို့ ဖြစ်ကြ၏။

လောက၌ နေ့စဉ်လူအများ သေဆုံးနေကြသည်ကို ကြားသိရ
သော်လည်း သောကပရိဒေဝ တို့ မဖြစ်မိ။ မိမိနှင့်အလွန် အကျွမ်းဝင်
ချစ်ခင်သော လူတစ်ယောက်သေဆုံးလျှင်မူ သောကပရိဒေဝ အလွန်
အမင်းဖြစ်ကြရ၏။ ဤကား ခင်မင်တွယ်တာမှ တဏှာလောဘ ဟူသည့်
ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည်တို့ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။

အလွန်ခမ်းနားကြီးကျယ်သော ဘုံဗိမာန်များ၌ ကာလရှည်ကြာ

စွာ စံမြန်းနေရသော နတ်ဗြဟ္မာများသည် ဘဝါသဝဖြင့် နှစ်သက်အားရ
နေကြ၏။ ဘုရားရှင်၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ နှင့်စပ်သော တရားစကား
ကိုကြားကြရသည်အခါ မိမိတို့၏ဘဝ မမြဲသည်ကို တွေးမိ၍ လွန်စွာ
ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့လျက် ဒေါသမူစိတ်နှင့် ဒေါမနဿဝေဒနာ တို့
ဖြစ်ကြရ၏။

"ရုပ်ဟူသည်ငါတည်း၊ ငါ၏ရုပ်တည်း" ဟု ဒိဋ္ဌာသဝဖြင့် စွဲလမ်း
နေသူသည် ရုပ်ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲသောအခါ သောကစသည်
ဖြစ်ရ၏။

သဘောမှန်ကို မသိမြင်နိုင်သည့် အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော
အမှောင်တရားကြောင့်သာ သတ္တဝါတို့သည် သောကစသည်ဖြစ်ကြ
ရ၏။ ပရိဒေဝဟူသော ငိုကြွေးခြင်းသည် အဝိဇ္ဇာမကင်းသည် သူတို့၌
သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ ဒုက္ခဖြစ်သည်အခါ စိတ်မချမ်းသာဘဲ ဒေါသမူ စိတ်
ဖြစ်ပြီး စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ဟူသော ဒေါမနဿ ဖြစ်ရ၏။

တစ်ဖန် ဒေါသမူ၊ လောဘမူ၊ မောဟမူ စိတ်တို့၌ မောဟဟူ
သည့်အဝိဇ္ဇာတရား အမြဲယှဉ်တွဲလျက်ဖြစ်ပေါ်နေရာ မသိမှိုက်မဲမှုအဝိဇ္ဇာ
ကြောင့် သောကပရိဒေဝစသည်ဖြစ်ပေါ်ကြပြီး သောကပရိဒေဝစသည်
တို့ ဖြစ်ပေါ်လျှင် အဝိဇ္ဇာယှဉ်တွဲပါလာပြန်၏။ ရှေးရှေးအဝိဇ္ဇာသဝ
ကြောင့် သောကစသည်နှင့်အတူ နောက်နောက် အဝိဇ္ဇာတို့ ဖြစ်ခြင်း
ပင်တည်း။

သို့ဖြစ်၍ "အရင်းစစ် အမြစ်မြေက" ဟူသည်နှင့်အညီ
အာသဝေါတရား ၄-ပါးကြောင့် သောကပရိဒေဝစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကြ
ပြီး သောကစသည်ဖြစ်ပေါ်သောအခါ အဝိဇ္ဇာသည်လည်း ပါဝင် လာ
တော့၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းသည် အာသဝေါ ၄-ပါးဖြစ်
သတည်း။

ပဋ္ဌာန်းဒေသနာနည်း

ဟေတုပစ္စယော၊ အာရမ္မဏပစ္စယော၊ အဝိပတိပစ္စယော၊ အနန္တရပစ္စယော၊ သမနန္တရပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စယော၊ အညမညပစ္စယော၊ နိဿယပစ္စယော၊ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ ပုရေဇာတပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ အာသေဝနပစ္စယော၊ ကမ္မပစ္စယော၊ ဝိပါကပစ္စယော၊ အာဟာရပစ္စယော၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယော၊ ဈာနပစ္စယော၊ မဂ္ဂပစ္စယော၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ အတ္ထိပစ္စယော၊ နတ္ထိပစ္စယော၊ ဝိဂတပစ္စယော၊ အဝိဂတပစ္စယောတိ ဟူ၍ ရှေးဦးစွာ ပစ္စည်းတရား ၂၄-ပါးကို ဖော်ပြပြီးလျှင် ထိုနောက်၌ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်နှင့် ပစ္စယသတ္တိတို့ကို အကျယ်တဝင့် ဟောကြားတော်မူ၏။

- ပစ္စယ = ပစ္စည်း = အကြောင်းတရား
- ပစ္စယုပ္ပန် = ပစ္စယုပ္ပန် = အကျိုးတရား
- ပစ္စယသတ္တိ = ပစ္စည်းတစ်မျိုးစီ၏ ကျေးဇူးပြုနိုင်သောသတ္တိ

ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းနည်းသည် အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ပုံကိုသာမက ပစ္စယ သတ္တိတူးကိုပါ ဖော်ပြသော နည်းဖြစ်၏။

၁။ ပစ္စယသတ္တိများ

ဗဟုသုတဖြစ်စိမ့်ငှာ ပစ္စည်း/၂၄-ပါးတို့၏ ပစ္စယသတ္တိများကို အကျဉ်း ဖော်ပြပါအံ့။

၁။ ဟေတု - ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်အား မြဲမြံခိုင်ခံ့သန်စွမ်းစွာ တည်စေခြင်းငှာ အကျိုးပြုသကဲ့သို့ ဟိတ် ၆-ပါးသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့အား မြဲမြံခိုင်ခံ့သန်စွမ်းစွာ တည်နေအောင်ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၂။ အာရမ္မဏ - ကြိုးတန်းနှင့်တောင်ရေတို့သည် မစွမ်းသန်သော သူတို့အား ဆွဲတွယ်ထောက်တည်ရန်အလို့ငှာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့

အာရုံ ၆-ပါးတို့သည် စိတ်စေတသိက်တို့အား ဆွဲတွယ်ထောက်
တည်ရာ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၃။ အဓိပတိ - စကြာဝတေးမင်းသည် အထွတ်အထိပ် အချုပ်အခြာ
အာဏာတန်ခိုးဖြင့် တစ်ပါးသူတို့၏ကြီးစိုးခြင်းကိုတားမြစ်၍
နိုင်ငံသားအပေါင်းတို့အား မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေကာ ရှေ့ဆောင်
အကြီးအကဲအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ အာရမ္မဏာ ဝိပတိ
ပစ္စည်းနှင့် သဟဇာတာဝိပတိပစ္စည်းတို့သည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့
အား မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေ၍ ရှေ့ဆောင်ပြီး အကြီး အကဲအဖြစ်
ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို အဓိပတိပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၄။ အနန္တရ - ကေရာဇ်ဘုရင်၏နတ်ရွာလားခြင်းသည် သားကြီး
ရတနာအား မင်းအဖြစ် ဘိသိက်ခံခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့
ရှေးရှေးဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် နောက်နောက် အခြား
မဲ့ဖြစ်ကြသည် စိတ်စေတသိက်တို့အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြုကြ၏။

၅။ သမနန္တရ - ကေရာဇ်မင်း၏ အရညဝါသီတော့ရပ်မှီ၍ ရဟန်း
ပြုခြင်းသည် သားကြီးရတနာအား မင်းအဖြစ်ကို ရစေခြင်းငှာ
ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ရှေ့ရှေ့ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည်
နောက်နောက်အခြားမဲ့ဖြစ်ကြသည် စိတ် စေတသိက်တို့အား
ကောင်းစွာ အခြားမရှိစေဘဲ ကျေးဇူးပြုကြ ကုန်၏။

၆။ သဟဇာတ - ဆီမီးသည် မိမိ တောက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်
အရောင်အလင်းကို အတူတကွ ဖြစ်စေသကဲ့သို့ အကြောင်းတရား
တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အကျိုးတရားတို့အား
တစ်ပြိုင်နက် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုမှုကို သဟ
ဇာတပစ္စယသတ္တိ ဟုခေါ်၏။

၇။ အညမည - သစ်သားသုံးခွ တိဒဏ္ဍသည် အချင်းချင်း တစ်ချောင်း

သည် တစ်ချောင်းအား ထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်းငှာ အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ အချင်းချင်းအပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုမှုကို အညမညပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၈။ နိဿယ - လှေနှင့်လူသည် အချင်းချင်းမှီရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မြေကြီးသည်သစ်ပင်များနှင့် သတ္တဝါတို့၏မှီရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အားမှီရာအဖြစ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုမှုကို နိဿယပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၉။ ဥပနိဿယ - မိုးရေသည် မိမိကို မှီကုန်သော သစ်ပင်၊ သတ္တဝါတို့အား အားကြီးသော မှီရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အားကြီးသော မှီရာအဖြစ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုမှုကို ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၀။ ပုရေဇာတ - ကမ္ဘာဦးအခါ၌ ဖြစ်ကြသော နေ၊ လတို့သည် မိမိတို့ ထင်ရှားရှိခိုက် အလင်းကိုမှီကုန်သော သတ္တဝါတို့အား ရှေး၌ဖြစ်နှင့်၍ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ရှေး၌ဖြစ်နှင့်ပြီး နောက်၌ဖြစ်ကြသော ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုမှုကို ပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၁။ ပစ္ဆာဇာတ - ငွင်းတငယ်တို့၏ အာဟာရ၌ချင်ခြင်း စေတနာသည် နောက်မှဖြစ်၍ ရှေး၌ ဖြစ်နှင့်ပြီးသော ခန္ဓာကိုယ်အားကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ နောက်မှဖြစ်၍ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုမှုကို ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၂။ အာသေဝန - ရှေးရှေး၌ ထုံအပ်သောနံ့သာသည် နောက်နောက်၌ ထုံအပ်သည့် နံ့သာအား အဆင်းအနံ့ လွန်စွာတိုးပွားစေလျက် ခိုင်မြဲစွာဖြစ်စေခြင်းငှာကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရှေ့ရှေ့၌ ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်းသည် နောက်နောက်၌ ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်းကို လွယ်ကူထက်သန်အားရှိအောင် ကျေးဇူးပြု

သင်္ကသိုလည်းကောင်း၊ ထိုအတူ နောက်နောက်ဇောတို့အား ထက်သန်အားရှိအောင် အထုံအဟုန် ပေးသည်အနေဖြင့် ရှေ့ရှေ့ဇောတို့၏ ကျေးဇူးပြုမှုကို အာသေဝနပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၃။ ကမ္မ - ကောင်းစွာ သိမှီးသိမ်းဆည်း စီရင်ထားသော မျိုးစေ့သည် အညွန့်အညောက်နှင့်တကွ အပင်သစ်ကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်တို့ဖြစ်ဖို့ ရန် မျိုးစေ့အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ကမ္မပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၄။ ဝိပါက - ချမ်းအေးသောလေသည် ချမ်းအေးသည့်အရိပ်၌ နေသောသူအား ချမ်းငြိမ်းစေခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အေးယာဉ်စီးသော သူယေ်အား သိချင်းသံဖြင့် ကျူးရင်ဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား ကြိယာဗျာပါရ်ကင်းစေ၍ မှေးမှိန် ငြိမ်သက်စွာဖြစ်စေသောအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ဝိပါကပစ္စယသတ္တိ ဟုခေါ်၏။

၁၅။ အာဟာရ - မိဘတို့သည် သားသမီးတို့ကို ဖြစ်ထွန်းလာစေပြီး နောက်စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့ထမ်းဆောင်ထားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အိမ်အိုကို ထောက်ကန်ထားသော ကျားတိုင်တို့သည် အိမ်အိုအား ခိုင်စေခြင်းငှာကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ဖြစ်စေခြင်းထက်သန်အားကောင်းအောင် စောင့်ရှောက် ထောက်ပံ့ထမ်းဆောင်ခြင်း ကိစ္စတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို အာဟာရပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၁၆။ ဣန္ဒြိယ - နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ တိုင်းရေး ပြည်ရေးကိစ္စများကို ခွဲဝေစီမံအုပ်ချုပ်ကြသော ဝန်ကြီးများသည် မိမိနှင့်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များ၌ အခြားဝန်ကြီးများနှင့်ပြည်သူတို့အား မိမိ၏အလိုသို့ လိုက်ပါစေ၍ အစိုးရသည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေ၍ အစိုးရသည် အဖြစ်ဖြင့်

ကျေးဇူးပြုမှုကို ကြံ့ကြံ့ပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်၏။

၁၇။ ဈာန် - တောင်ဖျား၊ သစ်ပင်ဖျားသို့ တက်ပြီး ကြည့်သောသူသည် အဝေးအနီးအရပ်တို့ကို မြင်ခြင်းဟူသည် အကျိုးကျေးဇူးကို ရသကဲ့သို့ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အာရုံသို့ ရှေးရှုစူးစိုက်ပြီး ရှုစေသည် အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ဈာန်ပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်၏။

၁၈။ မဂ္ဂ - ဤမှာဘက်မှ ထိုမှာဘက်သို့ ကူးသွားသော သူသည် ဤမှာဘက်မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထိုမှာဘက်မှ ဤမှာဘက်သို့ ကူးလာသော သူသည် ထိုမှာဘက်မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ လက်ရှိဘဝမှ သုဂတိ (သို့ မဟုတ်) ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း မဂ်ဖြစ်၍ ထွက်မြောက်ရန် ကျေးဇူးပြုမှုကို မဂ္ဂပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်၏။

၁၉။ သမ္ပယုတ္တ - နှမ်းဆီထောပတ်၊ ပျားရည်၊ သကာ ဟူသော စတုမဓုလေးပါးသည် ဝဲ၊ ယာ၊ ရှေ့၊ နောက်၊ ထက်၊ အောက်၊ တွင်း၊ ပြင် ရွေးချယ်မရအောင် ရောနှောသမနေသကဲ့သို့ တစ်ခုတည်းဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းရှိအောင် အတူတကွယှဉ်ခြင်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို သမ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်၏။

၂၀။ ဝိပွယုတ္တ - ခြောက်ပါးသော အရသာတို့သည် အချင်းချင်း မနီးနှောမရောပြွမ်းသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရွှေမကိုင့်၌ ခြယ်စီထားသော ရတနာကျောက်မျက်တို့သည် ရွှေနှင့်အချင်းချင်းမရောယှက်ကြသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ နာမ်ရုပ်တရားတို့သည် အချင်းချင်း မှီတွယ်ဖွဲ့စပ်၍ ဖြစ်ကြသြားသော်လည်း ဧကပ္ပါဒ်စသည်ဖြစ်အောင် တစ်လုံးတစ်ဝတည်းမရောယှက်သည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ဝိပွယုတ္တပစ္စယသတ္တိဟု ခေါ်၏။

၂၁။ အတ္ထိ - ဟိမဝန္တာတောင်မင်းသည် မိမိကို မှီ၍ ဖြစ်ကြသော

သစ်ပင်ပန်းပင် စသည်တို့အား ရှင်သန်ပြန်ပွားစေခြင်းငှာ မိမိထင်ရှား ရှိနေခြင်းအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပြည်ရှင်မင်းသည် သားမယားမှစ၍ တိုင်းသူပြည်သားအပေါင်းတို့အား ထက်သန်အားရှိအောင် မိမိအသက်ရှင်စဉ် မိမိထင်ရှားတည်နေခြင်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ထက်သန်အားရှိအောင် ထင်ရှားစွာတည်ရှိသည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို အတ္ထိပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၂၂။ နတ္ထိ - ညဉ့်၏ကင်းခြင်းသည် နေ့ဖြစ်ခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြု သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဆီမီး၏ ငြိမ်းခြင်းသည် အမိုက်မှောင် ဖြစ်ခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ နတ်ရွာစံခြင်းသည် မိမိသားကြီးအား ဘုရင်ဖြစ်ခွင့်ကို အပ်နှင်းသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မိမိချုပ်ငြိမ်း၍ မရှိခြင်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို နတ္ထိပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၂၃။ ဝိဂတ - နေ၏ဝင်ခြင်းသည် လရောင်လင်းစေခြင်းငှာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ဇာင်းချုပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ဝိဂတပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

၂၄။ အဝိဂတ - မဟာသမုဒ္ဒရာသည် မိမိကို မှီကြကုန်သော ငါးလိပ်မကာရ်းစသည်တို့အား ပီတိသောမနဿပွားစေခြင်းငှာ မိမိ၏မကင်းသည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ မကင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို အဝိဂတပစ္စယသတ္တိဟုခေါ်၏။

(၂) ပစ္စည်းအကျဉ်း (၆)မျိုး

ပဌာန်းပစ္စည်း ၂၄ပါးတို့ကို သဘောတူရာ ပေါင်းစုလျှင် ပစ္စည်း ၆-မျိုးကို ရ၏။

၁။ နာမ်သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်း ၆-ပါး။ နာမ်ဖြစ်၍ နာမ်အားသာလျှင် ဇီကျေးဇူးပြုကြသောပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရ၊

သမနန္တရ၊ အာသေဝန၊ သမ္ပယုတ္တ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတတို့ ဖြစ်ကြ၏။

၂။ နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်း ၅-ပါး။ နာမ်ဖြစ်၍ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးအား ကျေးဇူးပြုကြသောပစ္စည်းတို့သည် ဟေတု၊ ဈာန၊ မဂ္ဂ၊ ကမ္မ၊ ဝိပါကတို့ ဖြစ်ကြ၏။

၃။ နာမ်သည် ရုပ်အားသာကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်း ၁-ပါး။ နာမ်ဖြစ်၍ ရုပ်အားသာလျှင် ကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်းသည် ပစ္ဆာဇာတဖြစ်၏။

၄။ ရုပ်သည် နာမ်အားကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်း ၁-ပါး။ ရုပ်ဖြစ်၍ နာမ်အားသာလျှင် ကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်းသည် ပုရေဇာတဖြစ်၏။

၅။ နာမ်ရုပ်ပညတ်တို့သည် နာမ်အားကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်း ၂-ပါး။ နာမ်ရုပ်ပညတ်ဖြစ်၍ နာမ်အားသာလျှင် ကျေးဇူးပြုသောပစ္စည်းတို့သည် အာရမ္မဏနှင့် ဥပနိဿယတို့ဖြစ်ကြ၏။

၆။ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးက နာမ်ရုပ် ၂-ပါးအား ကျေးဇူးပြုကြသောပစ္စည်း ၉-ပါး။

နာမ်ရုပ် ၂-ပါးစုံဖြစ်၍ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးစုံအား ကျေးဇူးပြုကြသောပစ္စည်းတို့သည် အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဝိပွယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတပစ္စည်းတို့ဖြစ်ကြ၏။

(၃) ပစ္စည်း ၆-မျိုးတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံများ

၁။ နာမ်သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုပုံမှာ-

အခြားမဲ့ဖြစ်၍ ချုပ်ကုန်ပြီးသော စိတ်စေတသိက်တို့သည် အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့အား အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတပစ္စည်းတို့၏အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ရှေးရှေးဖြစ်သော ဇောတို့သည် နောက်နောက်ဖြစ်သော ဇောတို့အား အာသေဝနပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

အတူတကွဖြစ်ကြကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်းအား သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၂။ နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုပုံမှာ-

ဟိတ်, ဈာန်, မဂ္ဂင်တို့သည် အတူတကွ ဖြစ်ကြကုန်သော နာမ်ရုပ်တို့အားဟေတု, ဈာန, မဂ္ဂပစ္စည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့်ကျေးဇူးပြုကြ၏။

တကွဖြစ်သော စေတနာသည်တကွဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ အသီးသီးသော ခဏတို့၌ဖြစ်ကြသော စေတနာတို့သည်ကံကြောင့်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ ကမ္မပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ အတူတကွဖြစ်ကုန်သော ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ ဝိပါကပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၃။ နာမ်သည် ရုပ်အားကျေးဇူးပြုပုံမှာ-

နောက်နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် ရှေ့ရှေ့၌ဖြစ်ကုန်သော ရူပကာယအား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၄။ ရုပ်သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုပုံမှာ-

ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့သည်ပဝတ္တိအခါ၌ ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့အားလည်းကောင်း၊ အာရုံ ၅-ပါးတို့သည် ပဉ္စဝိညာဏဝိထိတို့အားလည်းကောင်း၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၅။ ပညတ် နာမ် ရုပ်က နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော-

၂-ပစ္စည်းကား အာရမ္မဏနှင့် ဥပနိဿယတို့တည်း။

အာရမ္မဏပစ္စည်းသည် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံနှင့် ဓမ္မာရုံတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဤအာရုံတို့သည် စိတ်စေတသိက်တို့အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်းသည် အာရမ္မဏူပနိဿယ၊ အနန္တရူပနိဿယ၊ ပကတူပနိဿယဟု ၃-မျိုးပြား၏။ ထို ၃-မျိုးတွင် အလေးဂရုပြုအပ်သော အာရုံသည်ပင်လျှင် အာရမ္မဏူပနိဿယ ပစ္စည်းမည်၏။ အခြားမဲ့ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးကုန်သောစိတ်စေတသိက်တို့သည် အနန္တရူပနိဿယ ပစ္စည်းမည်၏။ ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကား များပြားလှ၏။

ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ အစရှိသောကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကာယိကသုခသည်လည်းကောင်း၊ ကာယိကဒုက္ခသည်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘောဇဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥတုသည်လည်းကောင်း၊ ကျောင်း၊ အိမ်ရာ၊ နေရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပကတူပနိဿယပစ္စည်း များဖြစ်ကြပြီး ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်တို့၌ နောင်ဖြစ်ပေါ်လာကြမည်အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာတို့အား ဥပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

၆။ နာမ်ရုပ် ၂-ပါးက နာမ်ရုပ် ၂-ပါးအားကျေးဇူးပြုပုံမှာ-

အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ အာဟာရ၊ ကုန္ဒြိယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတ ဟူသော ပစ္စည်း ၉-ပါးတို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ၉-ပစ္စယ သတ္တိတို့ဖြင့် နာမ်ရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

ဤတွင် အဓိပတိပစ္စည်းသည် အရမ္မဏာ ဝိပတိ၊ သဟဇာတာ ဝိပတိဟူ၍ ၂-မျိုးပြား၏။ အာရမ္မဏာ ဝိပတိဟူသည်မှာ သာမန်အာရုံ၊ အလေးဂရုပြုအပ်သော အာရုံ ၂-ပါးတို့တွင် အာရုံမပြုလျှင် မနေနိုင်လောက်အောင် စိတ်ကိုဆွဲဆောင်နိုင်သော ဂရုကတအာရုံမျိုးဖြစ်၏။

သဟဇာတခိပတိပစ္စည်း ၄-ပါးတို့သည် တကွဖြစ်ကြကုန်သော နှမ်း
ရုပ် တို့အားသဟဇာတခိပတိပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

သဟဇာတပစ္စည်းတို့သည် စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊
စတုဇမဟာဘုတ် ၄-ပါး၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ၁၅-ပါးနှင့် ဟဒယဝတ္ထု
တို့ ဖြစ်ကြ၏။

စိတ်စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ တကွ
ဖြစ်သော ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြုကြ၏။

မဟာဘုတ် ၄-ပါးတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊
ဥပါဒါရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ ဖြင့်ကျေးဇူး
ပြုကြ၏။

ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်
အချင်းချင်းအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

အညမညပစ္စည်းတို့သည် စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊
စတုဇမဟာဘုတ် ၄-ပါး၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ ၁၅-ပါးနှင့် ဟဒယဝတ္ထု
တို့ပင် ဖြစ်ကြ၏။

စိတ်စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊
မဟာဘုတ် ၄-ပါးတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ ဟဒယဝတ္ထု
နှင့် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ အညမည
ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

နိဿယပစ္စည်းတို့သည် သဟဇာတ နိဿယနှင့် ပုရေဇာတ
နိဿယဟူ၍ ၂-မျိုးပြား၏။ သဟဇာတနိဿယပစ္စည်းတို့သည် မဇ္ဈိမာ
ယုကပသာဒ ၅-ပါး၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်စသည်ရှေ့ရှေ့အနန္တရစိတ်နှင့် အတူ
ဥပါဒိသော ဟဒယဝတ္ထု၊ နိရောဓေမာပုတ်မှထသည့်အခါရှေ့ စိတ္တက္ခဏ

တစ်ချက်စာကာလ၌ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှ အထက် ၁၇-ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု တို့ဖြစ်ကြ၏။

- (၁) စိတ်စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊
- (၂) မဟာဘုတ် ၄-ပါးတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားလည်းကောင်း၊ (၃) ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့သည် ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါး တို့အားလည်းကောင်း၊ နိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် အသီးသီးကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

အာဟာရပစ္စည်းသည် ရုပ်အာဟာရနှင့် နာမ်အာဟာရဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ ရုပ်အာဟာရသည် အဇ္ဈတ္တစတုဋ္ဌဇာတိနှင့် စားသောက်မျှီသွင်းအပ်သည့် အစာအာဟာရ၌ ပါရှိသော ဗဟိဒ္ဓါဋ္ဌဇာတိဖြစ်၏။ နာမ်အာဟာရမှာ ဖဿ၊ စေတနာနှင့် ဝိညာဏ်တို့ဖြစ်ကြ၏။

အလုပ်အလွှေပြုအပ်သော ရုပ်အာဟာရသည် ဤရူပကာယအားလည်းကောင်း၊ နာမ်အာဟာရတို့သည် တကွဖြစ်ကုန်သော နာမ်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် အသီးသီး ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ကျေးဇူးပြုပုံမှာ (၁) ပသာဒရုပ် ၅-ပါးတို့သည် ပဉ္စဝိညာဏ်တို့အားလည်းကောင်း၊ (၂) ရူပဇီဝိတိန္ဒြေသည် ဥပါဒိန္န (ကမ္မဇ) ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ (၃) နာမ်ဣန္ဒြေ ၈-ပါးတို့သည် အတူတကွ ဖြစ်ကြသော နာမ်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

နာမ်ဣန္ဒြေ ၈-ပါးမှာ နာမ်ဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဝိရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိနှင့် ပညာတို့ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ကျေးဇူးပြုပုံမှာ (၁) ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထုသည် ဝိပါင်ခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ စိတ်စေတသိက်တို့သည် တကွ

ဖြစ်သော ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း၊ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

(၂) နောက်နောက်၌ဖြစ်ကုန်သောစိတ်စေတသိက်တို့သည် ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ဤဂူပကာယအား ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏။

(၃) ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့သည် ပဝတ္ထိအခါ၌ ဝိညာဏဓာတ်၇-ပါး တို့အား ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

အတ္ထိပစ္စည်းနှင့် အဝိဂတပစ္စည်းတို့ကား ရှေး၌ပြုခဲ့သော သဟဇာတမျိုး၊ ပုရေဇာတမျိုး၊ ပစ္ဆာဇာတမျိုး၊ ကဗဠိကာရအာဟာရနှင့် ဂူပဇီဝိတိန္ဒြေတို့တည်း။ ဤပစ္စည်းတို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ နာမ်ရုပ်တို့အား အတ္ထိပစ္စယသတ္တိ အဝိဂတပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

ပညတ် ၂ မျိုး

ပညတ်တရားသည် အတ္ထပညတ်နှင့် သဒ္ဒပညတ်ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

အတ္ထပညတ်သည် သူတစ်ပါးကိုနားလည်အောင် ပြောပြအပ်၊ သိစေအပ်သော အကြောင်းအရာအနက် ခြပ်များဖြစ်ကြ၏။ ထိုအနက် ခြပ်ဟူသည်မှာ စိတ်၌ထင်လာသမျှသော အကောင်အထည် ဝတ္ထုများပင်တည်း။

သဒ္ဒပညတ်သည်စကားသံဖြစ်၏။ ပါဠိစကားသံ၊ မြန်မာစကားသံ၊ အင်္ဂလိပ်စကားသံ၊ ထိုထိုစကားသံ (သဒ္ဒ) ဟူသမျှသည် မိမိတို့ဘာသာအလျောက် ဆိုလိုရာအနက်ခြပ်၊ အထည်ဝတ္ထုတစ်ခုခုကို အမျိုးမျိုးအစားစားအားဖြင့် သိစေသည်ချည်းဖြစ်၏။ ဤသို့ အပြောအားဖြင့်

သီစေအပ်သောကြောင့်စကားသံကို သဒ္ဓပညတ်ဟုခေါ်၏။

အတ္တပညတ်အကျယ်

အတ္တပညတ်အမျိုးမျိုးကို ဆွေးနွေးရာ၌ ဗဟိဒ္ဓအဋ္ဌကကလာပ် ရုပ်အစုတို့ကို မဟာဘုတ် ဟူ၍သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသွားပါမည်။

၁။ သန္တာနပညတ် - မဟာဘုတ်တို့၏ပေါင်းစုတည်နေပုံအခြင်းအရာ (၁) မဟာဘုတ်တို့၏ တွဲယှက်တည်နေပုံအစဉ် သန္တာန်ကိုစွဲ၍ သမုတ်ထားအပ်သော အမည်ပညတ်များကို သန္တာနပညတ်ဟု ခေါ်၏။ သမူဟပညတ်ဟုလည်းခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ မဟာဘုတ်တို့၏ ပြန်ကျယ်ပြားချပ်လျက် တွဲယှက်တည်နေပုံအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဤအရာသည် "ဘူမိ" (မြေကြီး)ဟု အမည်သမုတ်အပ်၏။

မဟာဘုတ်တို့တွဲယှက်ကာ မိုးမောက်မတ်စောက်စွာ စုပုံတည်နေသောအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဤအရာသည် "ပဗ္ဗတ" (တောင်) ဟုအမည်သမုတ်အပ်၏။

၂။ သဏ္ဍာနပညတ် - မဟာဘုတ်များ အစဉ်အဆက် တွဲယှက်ကာ ပေါင်းစုတည်နေဟန်ပုံသဏ္ဍာန်ကို စွဲ၍ သမုတ်ထားအပ်သော အမည်ပညတ်များကို သဏ္ဍာနပညတ်ဟု ခေါ်၏။ သမူဟပညတ်ဟုလည်းခေါ် သေးသည်။

ပုံစံ။ ။ ဂေဟ (အိမ်)၊ ရဝံ (ရထား)၊ သကဋ (လှည်း)၊ ဂါမ (ရွာ)၊ ဃဋ (အိုး)၊ ပဋ (ပုဆိုး)။

၃။ သတ္တပညတ် - ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းအစု ဖြစ်ကြသည် သတ္တဝါများကိုစွဲ၍ သမုတ်ထားအပ်သော အမည်ပညတ်များကို သတ္တပညတ် ဟုခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ ပုဂံသ (ယောက်ျား)၊ ဣတ္ထိယ (မိန်းမ)၊ ပုဂ္ဂလ (ပုဂ္ဂိုလ်)

၄။ ဒိသာပညတ် - နေ့လနက္ခတ်တို့၏ အသွားအလာကိုစွဲ၍ ထိုဂြိုဟ်နက္ခတ်တို့ရှေးဦးစွာ ထွက်ပေါ်လာသော အရပ်ကို "ပုဗ္ဗဒိသာ = ပုရတ္ထိမဒိသာ" (အရှေ့အရပ်) ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုဂြိုဟ်နက္ခတ်တို့ နောက်ဆုံးဖြစ်ရာ အရပ်ကို "ပစ္စိမဒိသာ" (အနောက်အရပ်) ဟုလည်းကောင်း၊ လက်ယာဘက် အရပ်ကို "ဒက္ခိဏဒိသာ" (တောင်အရပ်) ဟုလည်းကောင်း၊ လက်ဝဲဘက် အရပ်ကို "ဥတ္တရဒိသာ" (မြောက်အရပ်) ဟုလည်းကောင်းပညတ်ထားကြ၏။ ဤသို့ အရပ်မျက်နှာနှင့် ပတ်သက်သော အမည်ပညတ်များကို ဒိသာပညတ်ဟုခေါ်၏။

၅။ ကာလပညတ် - အချိန်ကာလကိုစွဲ၍ သတ်မှတ်ထားသည့် အမည်ပညတ်များကို ကာလပညတ်ဟု ခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ "ပုဗ္ဗဏှ" (နံနက်ပိုင်း)၊ "မဇ္ဈဏှ" (နေ့လည်ပိုင်း)၊ "အပရဏှ" (ညနေပိုင်း)။

ဥတုရာသီကိုစွဲ၍ သမုတ်ထားသော ပညတ်များကို ဥတုပညတ် ဟုခေါ်၏။

၆။ အာကာသပညတ် - မဟာဘုတ်ရုပ်ကလာပ်တို့ ထိစပ်ခြင်းမရှိဘဲ ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်နေပုံကို အာရုံပြု၍ သမုတ်ထားသည့် အမည်ပညတ်များကို အာကာသပညတ်ဟုခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ ကုပ(တွင်း)၊ ဂုဟာ (ဂူ)၊ လေဏ (လိုက်)၊ ဆိဒ္ဓ (အပေါက်)။

၇။ ကသိဏပညတ် - လွန်ကဲသော မဟာဘုတ်၏ အာရုံကို စွဲ၍ ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်မြေ အဝန်းကို "ပထဝီကသိဏ" (မြေကသိုက်)၊ အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော

ရုပ်ကလာပ်ရေအယဉ်ကို "အာပေါကသိဏ" (ရေကသိုဏ်း) စသည်ဖြင့် ပညတ်ထားကြ၏။ ဤအမည်ပညတ်များကိုကသိဏပညတ်ဟုခေါ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအစဉ်ထူးကိုစွဲ၍ပညတ်ထားသည့် "ပရိကမ္မ နိမိတ်", "ဥဂ္ဂဟနိမိတ်", "ပဋိဘာဂနိမိတ်" တို့ကို နိမိတ္တပညတ်ဟု ခေါ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ အတ္တပညတ်စသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိပါ။ ပရမတ္ထတရားတို့ကိုစွဲ၍ ထင်ယောင်မြင်ယောင်ဖြစ် လာသော စိတ်စေတသိက်တို့၏ အာရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ထင်လာသော အခြင်းအရာအရိပ်အယောင် မျှသာဖြစ်၏။

သဒ္ဓပညတ်အကျယ်

ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး၏စကားသံတို့သည် သဒ္ဓပညတ် ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ သဒ္ဓပညတ်ဟူသမျှသည်လည်း နာမ၊ နာမကမ္မ၊ နာမဓေယျ၊ နိရုတ္တိ၊ ဗျဉ္ဇန၊ အဘိလာပ ဟုအမည် ၆-မျိုးရ၏။ လူတစ်ဦးက အမည် ၆-မျိုးရသကဲ့သို့တည်း။

၁။ နာမမည်ပုံ - "နာမ" သဒ္ဓါသည် "အနက်သို့ ညွှတ်တတ်၏" (ဝါ) "မိမိထံသို့ အနက်ကို ညွှတ်လာစေတတ်၏" ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏။

ပုံစံ။ ။ "ဘူမိ" သဒ္ဓါသည် "မြေကြီး" ဟူသော အနက်ကို ဟောစွမ်း နိုင်၏။ ထိုသို့ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိသည် အားလျော်စွာ "မြေကြီး" ဟူသည့်အနက်ကိုဟောဖို့ရာ အမြဲညွှတ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

ထို့အပြင် ထိုသို့ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိသည် အားလျော်စွာ "ဘူမိ" သဒ္ဓါသည် "မြေကြီး" ဟူသော အနက်ကို မိမိ၏ ဟောနက်အဖြစ်

ဖြင့်အမြဲကိုင်းညွတ်လာစေသကဲ့သို့ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် "ဘူမိ" သည် "နာမ" ဟူသောအမည်ကို ရ၏။

၂။ နာမကမ္မမည်ပုံ - ထို "ဘူမိ" ဟူသော သဒ္ဒါသည်ပင် အရေးပါ
အရာရောက်သည့် ရှေးပညာရှိတို့ သမုတ်
အပ်သော အမည်နာမဖြစ်ခြင်းကြောင့် "နာမကမ္မ" ဟု အမည်ရပြန်၏။

၃။ နာမဓေယျမည်ပုံ - ထို "ဘူမိ" ဟူသော သဒ္ဒါနာမသည်ပင်
ပညာရှိတို့ ပညတ် တင်ထားအပ်သော
ကြောင့် "နာမဓေယျ" မည်ပြန်၏။

၄။ နိရုတ္တိမည်ပုံ - ထို "ဘူမိ" ဟူသော သဒ္ဒါနာမသည်ပင်
မဂ္ဂတံဆိမိ တိမ်မြုပ်ငုပ်လျှိုးနေသော
အဖြစ်မှ ထုတ်ဖော်၍ ရွတ်ဆို အပ်သော ကြောင့် "နိရုတ္တိ" မည်၏။

၅။ ဗျဉ္ဇနမည်ပုံ - ထို "ဘူမိ" ဟူသော သဒ္ဒါနာမသည်ပင်
အနက်ကို ထင်ရှားစွာ ပြတတ်သော
ကြောင့် "ဗျဉ္ဇန" မည်၏။

၆။ အဘိလာပမည်ပုံ - ထို "ဘူမိ" ဟူသော သဒ္ဒါနာမသည်ပင်
ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့က အနက်ကို ရှေးရှု၍
ရွတ်ဆိုအပ်သောကြောင့် "အဘိလာပ" မည်၏။

ဝိဇ္ဇမာနစသည် သဒ္ဒပညတ် ၆-မျိုး

သဒ္ဒပညတ်သည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ် စသည်အားဖြင့်လည်း ၆-
မျိုးရှိ၏။

၁။ ဝိဇ္ဇမာနပညတ် - ပညတ်အပ်သော အနက်ဒြပ်အတ္ထပညတ်
က ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိလျှင်
ထိုအနက်ဒြပ်အတ္ထပညတ်ကို သိစေကြောင်းဖြစ်သည့် သဒ္ဒပညတ်သည်

ဝိဇ္ဇမာနပညတ် မည်၏။

ပုံစံ။ ။ ရူပ၊ စိတ္တ၊ စေတသိကာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ ဝိတက်။

၂။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ် - ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အနက်
ခြံပ်အတ္ထပညတ်ကို သိစေကြောင်း ဖြစ်
သည့် သဒ္ဓပညတ်သည် အဝိဇ္ဇမာနပညတ်မည်၏။

ပုံစံ။ ။ ပဗ္ဗတ၊ ဂေဟ၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ လိုဏ်၊ ဂူ။

၃။ ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ် = ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား
ရှိသော အနက်ခြံပ်အတ္ထပညတ်နှင့် ထင်ရှားမရှိသည့် အနက်ခြံပ်အတ္ထ
ပညတ်ကို ရောစပ်၍ သိစေကြောင်းဖြစ်သည့် သဒ္ဓပညတ်ကို ဝိဇ္ဇမာနေန
အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်ဟုခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ ဆဋ္ဌဘိည = ခြောက်ပါးသော အဘိညာဏ်ရှိသူ။

တေဝိဇ္ဇ = ဝိဇ္ဇာဉာဏ် ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသူ။
လောဘလူသား၊ ရာဂကွန်ယက်၊ မောဟအမှောင်။

၄။ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ် = ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသော
အနက်ခြံပ်အတ္ထပညတ်နှင့် ထင်ရှားရှိသည့် အနက်ခြံပ်အတ္ထပညတ်ကို
ရောစပ်၍ သိစေကြောင်းဖြစ်သည့် သဒ္ဓပညတ်ကို အဝိဇ္ဇမာနေန
ဝိဇ္ဇမာနပညတ် ဟုခေါ်၏။

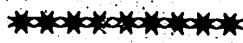
ပုံစံ။ ။ ဣတ္ထိသဒ္ဓ (မိန်းမအသံ)၊ ဣတ္ထိရူပံ (မိန်းမအဆင်း)၊ ပုရိသသဒ္ဓ။

၅။ ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ် = ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အနက်
ခြံပ်အတ္ထပညတ် ၂-ခုကို တွဲစပ်၍ သိစေကြောင်းဖြစ်သည့် သဒ္ဓပညတ်ကို
ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာန ပညတ်ဟုခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ စက္ခုဝိညာဏ၊ သောတပသာဒ၊ စက္ခုသမ္ပဿ၊ ရူပတဏှာ။

၆။ အဝိဇ္ဇာမာနေန အဝိဇ္ဇာမာနပညတ် = ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားမရှိသော အနက်ခြံအတ္တပညတ် ၂-ခုကို ဝှံ့စပ်၍ သိစေကြောင်းဖြစ်သည့် သဒ္ဓပညတ်ကို အဝိဇ္ဇာမာနေန အဝိဇ္ဇာမာန ပညတ်ဟုခေါ်၏။

ပုံစံ။ ။ ရာဇပုတ္တ (ဘုရင့်သား)၊ သေဋ္ဌိပုတ္တ (သူဌေးသား)၊ ရုပ်ရှင် မင်းသား၊ ဇာတ်မင်းသမီး။

အခန်း (၉)

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဘာဝနာ

လွန်စွာအကျိုးများသဖြင့် မိမိတို့၏ သန္တာန်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ ထိုက်သောတရားကို "ဘာဝနာ" ဟုခေါ်၏။

၁။ သမထဘာဝနာ။ ။ ကုသိုလ်တရားနှင့် မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ မဖြစ်ပေါ်နိုင်အောင် ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော နိဝရဏတရားတို့ ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခတည်းဟူသော အောက်ချာန် အင်္ဂါများကိုလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်စေနိုင်သည့် သမာဓိကို "သမထဘာဝနာ" ဟုခေါ်၏။

တရားကိုယ်မှာ လောကီကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် မဟာကြိယာစိတ်တို့၌ ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်သော သမာဓိခေါ် ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်ဖြစ်၏။

၂။ ဝိပဿနာဘာဝနာ။ ။ ဘုံသုံးပါး၌ ထင်ရှားရှိကြသော တေဘူမကရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု မြင်တတ်သည့် ဉာဏ်ပညာကို "ဝိပဿနာဘာဝနာ" ဟုခေါ်၏။

တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် မဟာကြိယာစိတ်တို့၌

ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်သော ဉာဏ်ပညာခေါ် ပညိန္ဒြေစေတသိက်ဖြစ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်း

သမထဘာဝနာပွားများအားထုတ်မှု၏ တည်ရာဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း စသည့်အာရုံများသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်မှု၏ တည်ရာဖြစ်သော ရုပ်နာမ် အာရုံတို့သည်လည်းကောင်း "ကမ္မဋ္ဌာန်း" ဖြစ်ကြ၏။

၁။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း။ ။ ကသိုဏ်း၁၀ပါး၊ အသုဘ ၁၀-ပါး၊ အနုဿတိ ၁၀-ပါး၊ အပ္ပမညာခေါ် ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး၊ အာရပ္ပ ၄-ပါး၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ ၁-ပါး၊ စတုဓာတုဝတ္ထာန် ၁-ပါး ဟူသည်၄၀သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို "သမထကမ္မဋ္ဌာန်း" ဟု ခေါ်၏။

၂။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း။ ။ ရုပ်နာမ်တို့၏အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာ တည်းဟူသော လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို "ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း" ဟုခေါ်၏။

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး

ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသူက အကြွင်းအကျန်မရှိ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင် တစ်ပြိုင်နက်ထင်မြင်အောင် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုအပ်သော အာရုံကို "ကသိုဏ်း" ဟုခေါ်၏။ ကသိုဏ်းဝန်းသည် အချင်း ၁-ထွာနှင့်လက်၄-သစ်ခန့်ရှိသင့်၏။

- ၁။ ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း (မြေသားခြပ်အဝန်း)
- ၂။ အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း (သပိတ်ဖုံးစသည်၌ထည့်ထားသောရေအဝန်း)

၃။ တေဇောကသိုဏ်း = မီးကသိုဏ်း (အဝန်းအဝိုင်းသဏ္ဍာန် စိ
ထားဇော မီးကျည်းစု)

၄။ ဝါယောကသိုဏ်း = လေကသိုဏ်း (ဆံပင်ဖျား၊ မြက်ပင်ဖျား
တို့ကို လေတိုးဝေ့သွားသည့် အခြင်း
အရာ)

၅။ နီလကသိုဏ်း = အညိုရောင် အဆင်းကသိုဏ်း (အဖြူခံပေါ်
အညိုရောင်အဝန်း)

၆။ ပီတကသိုဏ်း = ရွှေရောင်အဆင်းကသိုဏ်း

၇။ လောဟိတကသိုဏ်း = အနီရောင်အဆင်းကသိုဏ်း

၈။ သြဒါတကသိုဏ်း = အဖြူရောင်အဆင်းကသိုဏ်း (အမည်း
ခံပေါ်အဖြူရောင်အဝန်း)

၉။ အာကာသကသိုဏ်း = ကောင်းကင်ဟင်းလင်းပြင်ကသိုဏ်း
(နံရံပေါက်စသည်)

၁၀။ အာလောက ကသိုဏ်း = အလင်းရောင်ကသိုဏ်း (နံရံ
ပေါက်မှဝင်လာသော နေရောင်ကွက်)

အသုဘ ၁၀-ပါး

သေလွန်ပြီးနောက်ဖြစ်ပေါ်လာသော မတင့်တယ်သည့် ကိုယ်
ခန္ဓာ၏ ပုံသဏ္ဍာန်ဒြပ်အမျိုးမျိုးကို "အသုဘ" ဟု ခေါ်၏။

၁။ ဥဒ္ဓါမာတက = သေလွန်ပြီး ၂ ရက်၊ ၃ ရက်ကြာသည့်အခါ ဖူးဖူး
ရောင်ပုပ်သဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်သော မသာ
လောင်း။

၂။ ဝိနီလက = အနီအဖြူရောစပ်လျက် ညိုမည်းပုပ်ပွနေ
သော မသာလောင်း။

၃။ ဝိပုဗ္ဗက = ပြည့်တစိုစိုပေါက်ကွဲယိုလျက် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ
မသာလောင်း။

၂၅၈

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်

၄။ ဝိစ္ဆိဒ္ဓက = အထက်အောက် ပျိုင်း ဥပိုင်းပြတ်နေသော မသာလောင်း။

၅။ ဝိက္ခယိတက = ခွေး ငွင်းတ ကျီးစသည်တို့ ခဲစားကိုက်ဖြတ် ထားသောမသာလောင်း။

၆။ ဝိက္ခိတ္တက = လက်ခြေဦးခေါင်းကိုယ်ခန္ဓာ တို့ကို တစ်ကွဲ ထစ်ပြားစီ ဖရိုဖရဲ ကြိပ်ထားသော မသာ လောင်း။

၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တက = ဒါးလုံလက်နက်တို့ဖြင့် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ လှီးဖြတ်နှိပ်စက်ထားသော မသာလောင်း။

၈။ လောဟိတက = သွေးများထွက်ယိုလျက် တစ်ကိုယ်လုံး သွေး လိမ်းကျနေသော မသာလောင်း။

၉။ ပုဠုစက = ပိုးလောက်များ ပြည့်နှက်နေသော မသာ လောင်း။

၁၀။ အဋ္ဌိက = အရိုးများသာ စုပေါင်း၍လည်းကောင်း၊ ပြန်ကြဲ ၍လည်းကောင်းကြွင်းကျန်ရစ်သော မသာ လောင်း။

အနုဿတိ ၁၀-ပါး

အဖန်ဖန်အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု (သတိစေတသိက်) ကို "အနု သတိ" ဟုခေါ်၏။

၁။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ = ဘုရား၏ ပုံသဏ္ဍာန်တော်နှင့် ဂုဏ်တော်များကို အဖန်ဖန်အောက် မေ့ ဆင်ခြင်မှု။

၂။ ဓမ္မာနုဿတိ = ပိဋကတရား၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားများ ၏

ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၃။ သံဃာနုဿတိ = အရိယာသံဃာတော်များ၏ ဂုဏ်တော် ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၄။ သီလာနုဿတိ = မိမိစောင့်ထိန်းထားသော သီလ၏ ဂုဏ်တော်များနှင့် မကျိုးမပေါက် မပြောက် မကျားပုံ တို့ကို အဖန်ဖန်အောက် မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၅။ စာဂါနုဿတိ = ရက်ရက်ရောရော မိမိစွန့်ကြဲလှူဒါန်းအပ်သော အလှူဒါန၏ ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ ဆင်ခြင်မှု။

၆။ ဒေဝတာ နုဿတိ= နတ်ဗြဟ္မာများကို သက်သေပြု၍ မိမိ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ ဆင်ခြင်မှု။

(သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဝီရိယ၊ သုတ၊ ပညာ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ ဟူသော သူတော် ကောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူများသည် သေလွန်ကြသည့်အခါ နတ်ဗြဟ္မာများ ဖြစ်ကြရ၏။ ငါ့တွင်လည်း ထိုတရားများရှိပေ၏ဟု မိမိ၏ ကုသိုလ်တရားတို့ကို အောက်မေ့ကာ အားရနေမှု)

၇။ ဥပသမာနုဿတိ = နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၈။ မရဏာနုဿတိ = မိမိ၏သေခြင်းသဘောကို အဖန်ဖန် တွေးတောအောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၉။ ကာယဂတာသတိ = ဆံပင်၊ မွေးညင်း စသည့်၃၂ ကောဋ္ဌာသကို ထင်မြင်အောင် အဖန်ဖန်ကြည့်ရှု အောက် မေ့ဆင်ခြင်မှု။

၁၀။ အာနာပါနုဿတိ = ထွက်သက်ဝင်သက်ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်သော သတိတရား။

အပ္ပမညာ ၄-ပါး

သတ္တဝါတစ်ဦး၌ဖြစ်စေ၊ အများ၌ဖြစ်စေ "ဤ၍ ဤမျှ" ဟု အတိုင်း အတာပမာဏ ကန့်သတ်မထားဘဲ သတ္တဝါပညတ်၌ ဖြစ်သော တရားကို "အပ္ပမညာ" ဟုခေါ်၏။

၁။ မေတ္တာ = သတ္တဝါအများ ကို ကောင်းစားစေလိုခြင်း၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်းသဘော၊ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသ စေတသိက် ဖြစ်၏။

၂။ ကရုဏာ = ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားကြင်နာခြင်း သဘော၊ တရားကိုယ်မှာ ကရုဏာ စေတသိက်ဖြစ်၏။

၃။ မုဒိတာ = သုခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘော၊ တရားကိုယ်မှာ မုဒိတာ စေတသိက်ဖြစ်၏။

၄။ ဥပေက္ခာ = သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကံစီမံရာဖြစ်ကြ ၏ ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်ကာ လျစ်လျူရှုခြင်း သဘော။ တရားကိုယ် မှာ တဩမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဖြစ်၏။

အပ္ပမညာ ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးဖြင့် နေခြင်းသည် ဗြဟ္မာတို့၏ နေခြင်းနှင့်တူသောကြောင့် အပ္ပမညာ ၄-ပါးကို ဗြဟ္မာဝိဟာရ ၄-ပါးဟုလည်း ခေါ်၏။ မြတ်သောအကျင့်ဖြစ်၍ ဗြဟ္မစိုရ် တရား ၄-ပါးဟုလည်းခေါ်၏။

အာဟာရေပဋိကူလသညာ

စားသောက်မျိုးသွင်းအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်စသည့် အစာအာဟာရတို့၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟုထင်မြင်လာအောင် အောက်မေ့ဆင်ခြင် ရှုမှတ်တတ်သော သညာကို "အာဟာရေပဋိကူလသညာ" ဟု ခေါ်၏။

စတုတတုဝဝတ္ထာန်

ခန္ဓာကိုယ်၌ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဟူသည့်
တတ်ကြီး ၄-ပါးကိုပိုင်ခြင်းတတ်သော ဉာဏ်သည် "စတုတတုဝဝတ္ထာန်"
ဖြစ်၏။

အာရပ္ပ ၄-ပါး

အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၊
အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၊ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်တို့ ဖြစ်ပွား
ရန်ရှုပွားရသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးကို "အာရပ္ပ ၄-ပါး" ဟုခေါ်၏။

စရိုက် ၆-ပါး

ပင်ကိုရိုးရာ သူတကာဖြစ်နေကျထက် လွန်ကဲပိုမို၍ အဖြစ်
များသည် အမူအရာကို "စရိုက်" ဟုခေါ်၏။

ရာဂစရိုက်၊ ဒေါသစရိုက်၊ မောဟစရိုက်၊ သဒ္ဓါစရိုက်၊ ဗုဒ္ဓိ
(ပညာ) စရိုက်နှင့် ဝိတက်စရိုက်ဟူ၍ စရိုက် ၆-ပါးရှိ၏။

- ၁။ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် လောကီအာရုံကာမဂုဏ်များကို မရှက်
မကြောက်လိုက်စား၏။
- ၂။ ဒေါသစရိုက်ရှိသူသည် နေရာတကာတွင် ရူးရှူးရှဲရှဲ အမြဲစိတ်
တို၏။
- ၃။ မောဟစရိုက်ရှိသူသည် ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအ၊ ပြီး အောက်ကျ
နောက်ကျရှိ၏။
- ၄။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူသည် ရတနာမြတ်သုံးပါးကို လွန်စွာကြည်ညို
၏။
- ၅။ ဗုဒ္ဓိစရိုက်(ဝါ) ပညာစရိုက်ရှိသူသည် ထက်မြက်သော ဉာဏ်

ပညာဖြင့်အရာရာတွင်စဉ်းစားဆင်ခြင်လေ့ရှိ၏။ သူများပြောတိုင်း မယုံချေ။

၆။ ဝိတက်စရိုက်ရှိသူသည် အကြံအစည်များပြီး အလုပ်မတွင်ကျယ်ဘဲ ရှိတတ်၏။

သပ္ပာယ်ဘေဒ

စရိုက်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်အောင် တွဲစပ်သော အခန်းကို "သပ္ပာယ်ဘေဒ" ဟုခေါ်၏။

၁။ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် အသုဘ ၁၀-ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၁-ပါးတို့နှင့် လျောက်ပတ်၏။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ရာဂမီးကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်၏။

၂။ ဒေါသစရိုက်ရှိသူသည် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသော အပ္ပမညာ ၄-ပါး၊ နိလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဒါတ ဟူသော ကသိုဏ်း ၄-ပါး၊ ပေါင်း ၈-ပါး သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့နှင့် လျောက်ပတ်၏။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် သန့်ရှင်းကြည်လင်ကြသဖြင့် အာရုံပြုသူတို့အား စိတ်ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်စေ၏။

၃။ မောဟစရိုက်နှင့် ဝိတက်စရိုက်ရှိသူတို့သည် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ မောဟစရိုက်ရှိသူသည် ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဥဒ္ဒစ္စတို့ အယှဉ်များသဖြင့် စိတ်ပျံ့လွင့် တုန်လှုပ်၏။ ဝိတက်စရိုက်ရှိသူသည်လည်း စိတ်ကူးအကြံအစည်များသဖြင့် စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကား ထွက်သက်နှင့် ဝင်သက်တို့ကို အချက်ကျကျ လိုက်၍ ဂူမှတ်ရသဖြင့် တုန်လှုပ်ပျံ့လွင့်သည် စိတ်ကို ချုပ်ထိန်း ဖမ်းဆွဲထားနိုင်၏။

၄။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ ဟူသော

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၆-ပါးတို့နှင့် သင့်လျော်၏။ ပင်ကိုကကောင်းနေသော သဒ္ဓါ တရားသည် ဘုရားတရားသံဃာစသည့် အာရုံများနှင့် ကြုံတွေ့လျှင်ပို၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာဖွယ်ရာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အကျိုးများ၏။

၅။ ပညာစိုက်ရှိသူသည် သိမ်မွေ့နက်နဲသော မရဏာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၊ စတုစာတုဝ ဝတ္ထာန် ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးနှင့် သင့်လျော်လျှောက်ပတ်၏။ ပင်ကိုက စဉ်းစားချင်ချိန်လေ့ရှိသူသည် သိမ်မွေ့နက်နဲသော အာရုံနှင့် ကြုံတွေ့လျှင် ပို၍ နက်နက်နဲနဲ စဉ်းစား ဆင်ခြင်သဖြင့် ဉာဏ်ပညာတိုးပွားထက် မြက် လာဖွယ်ရာရှိ၏။

၆။ အများနှင့်ဆိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကား ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာကာသ ကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်းနှင့် အာရုပ္ပ ၄-ပါးတို့ဖြစ်ကြ၏။

ဘာဝနာ ဘေဒ

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တို့ကို ဘာဝနာ အမျိုးအစားအားဖြင့် ခွဲပြရာ ကဏ္ဍ ကို ဘာဝနာဘေဒ ဟုခေါ်၏။

၁။ ပရိကမ္မဘာဝနာ = ကသိုဏ်းဝန်းစသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အာရုံပြု၍ "ပထဝီ-ပထဝီ" စသည့်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍ လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့် မှန်းဆ၍လည်းကောင်း ရှေးဦးစွာ ပွားများမှုကို ပရိကမ္မ ဘာဝနာ ဟုခေါ်၏။ ဤဘာဝနာသည် အထက် အထက်သော ဘာဝနာ တို့ဖြစ်ပွားရန် ပြုပေးတတ်၏။

၂။ ဥပစာရဘာဝနာ = ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် တရားတည်းဟူသော အပ္ပနာ ဘာဝနာ၏ အနီးအပါးဖြစ်သည့် ဘာဝနာပွားများ မှုကို ဥပစာရ ဘာဝနာဟု ခေါ်၏။ ပရိကမ္မဘာဝနာသည်ပင် တဖြည်းဖြည်း ရင့်သန် လာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာဟု အမည်ရ၏။

၃။ အပ္ပနာဘာဝနာ = ဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေသော
 ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် တရားများကို အပ္ပနာဘာဝနာ
 ဟုခေါ်၏။ ဥပစာရဘာဝနာထက် လွန်ကဲ၍ အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ
 သက်ဝင်တည်နေသော ဘာဝနာသည် အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်၏။

ဘာဝနာဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ဝေဖန်ပုံ

စဉ်	ဘာဝနာ	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း
၁။	ပရိကမ္မဘာဝနာ	ကမ္မဋ္ဌာန်းအားလုံး။	၄၀
၂။	ပရိကမ္မဘာဝနာနှင့် ဥပစာရဘာဝနာ	ဗုဒ္ဓါနုဿတိမှမရဏာနုဿ တိအထိ ၈-ပါး၊ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၊ စတုစာတု ဝဝတ္ထာန်။	၁၀
၃။	အပ္ပနာဘာဝနာ အထိဘာဝနာ ၃-ပါး စလုံး	ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အသုဘ ၁၀-ပါး၊ အပ္ပမညာ ၄-ပါး၊ အာရပ္ပ ၄-ပါး၊ ကာယဂတာ သတိ၊ အာနာပါနုဿတိ	၃၀

ဈာန်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ဝေဖန်ပုံ

စဉ်	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း	ရနိုင်သောဈာန်
၁။	ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အာနာပါနုဿတိ	၁၁	ဂူပါဝစရဈာန် ၅-ပါးစလုံး
၂။	အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကာယဂတာသတိ	၁၁	ဂူပပထမဈာန် ၁-ပါး
၃။	မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ	၃	ပ-ဒု-တ-စဂူပဈာန် ၄-ပါး

စဉ်	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း	ရနိုင်သောဈာန်
၄။	ဥပေက္ခာ ၁-ပါး	၁	ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ၁-ပါး
၅။	အာရပ္ပ ၄-ပါး	၄	အရူပဈာန် ၄-ပါး

ထို့ကြောင့်

- ၁။ ပထမဈာန်၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းများ (၀) ပထမဈာန်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ = ၂၅-ပါး
(ဇယားစဉ် ၁ + ၂ + ၃ အရ)
- ၂။ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထဈာန်တို့၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းများ = ၁၄ -ပါး (ဇယားစဉ် ၁ + ၃)
- ၃။ ပဉ္စမဈာန်၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းများ = ၁၂ -ပါး (ဇယားစဉ် ၁ + ၄)
- ၄။ အရူပဈာန်တို့၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းများ = အာရပ္ပ ၄-ပါး။
- ၅။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိမှ မရဏာနုဿတိအထိ ရှေ့အနုဿတိ ၈-ပါး၊ အာဟာရေပဋိက္ခလသညာ နှင့် စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတို့သည် မည်သည့်ဈာန်ကိုမျှ မဖြစ်စေနိုင်ကြပါ။

ဂေါစရဘောဒ

နိမိတ်အာရုံကို အခြေခံ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းများကိုခွဲခြားဝေဖန်မှုကို ဂေါစရဘောဒ ဟုခေါ်၏။

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ် = ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းစ၍ စီးဖြန်းသောအခါ အာရုံပြုအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းစသည်အာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ် ဟု ခေါ်၏။

၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

= မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်မကြည့်တော့ဘဲ စိတ်ဖြင့် မှန်း၍ ယူနိုင်သော ပရိကမ္မနိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းစအခါ၌ ကသိုဏ်းဝန်းစသည်တို့ကို တိုက်ရိုက် ကြည့်ရှုရသဖြင့် မြင်ရသော အာရုံသည် ပရိကမ္မနိမိတ်ဖြစ်၏။ ထိုနိမိတ်သည် ရှုမှတ်ဖန်များသော အခါ၌ စိတ်ထဲဝယ် စွဲမြဲလာသဖြင့် မျက်စိကို ပိတ်လိုက်လျှင် ဖြစ်စေ၊ မျက်နှာလွှဲလိုက်လျှင် ဖြစ်စေ ပကတိ မြင်ရသကဲ့သို့ ပင်ထင်ထင်ရှားရှား ထင်ပေါ်နေ၏။ ဤသို့ ထင်ပေါ်လာသော နိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်၏။

၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ် = ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ဆက်လက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုမှတ်ဖန်များလာသော အခါ ထိုနိမိတ်သည် ကြေးမုံအိမ်မှ ကြည်လင်သည် ကြေးမုံချပ်ကို ထုတ်ယူလိုက် သကဲ့သို့ အလွန် သန့်စင်ကြည်လင်လာ၏။ ဤနိမိတ်သည် မူလစိစဉ်ခဲ့သော ကသိုဏ်းဝန်းစသည်နှင့် တူစွာ စိတ်ထဲ၌ ထင်ပေါ်လာသော အာရုံဖြစ်၏။ သို့သော် ပရိကမ္မနိမိတ်ထက် အဆပေါင်းများစွာ ကြည်လင် တောက်ပနေပြီး အပြစ် အနာ အဆာ ကင်းစင်နေ၏။ ငြိမ်သက်၏။ ဤနိမိတ်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်၏။

နိမိတ်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတွဲစပ်ပုံ

စဉ်	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း	ရနိုင်သော နိမိတ်
၁။	ကမ္မဋ္ဌာန်းအားလုံး	၄၀	ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် (အချို့ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ခွဲခြား၍ မရ။)
၂။	ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး အသုဘ ၁၀-ပါး ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနံသတိ၊	၂၂	ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တို့ကို ခွဲခြား၍ ရကောင်း၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပါ ရကောင်း၏။

စဉ်	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း	ရနိုင်သောနိမိတ်
၃။	ရှေးအနုဿတိ ၈-ပါး၊ အပ္ပမညာ၄-ပါး၊ အာရုပ္ပ၄-ပါး၊ အာဟာ ရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်	၁၈	ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့်ဥဂ္ဂဟ နိမိတ် ၂ပါးကို ပရိယာယ် ဖြင့်ရကောင်း၏။ ပဋိ ဘာဂနိမိတ်ကို မရနိုင်။

ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်တွဲစပ်ပုံ

ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တို့ကို အာရုံပြု၏။ ဥပစာရဘာဝနာနှင့် အပ္ပနာဘာဝနာတို့သည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုကြ၏။

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာ။ ။ တစ်ထွာလက်လေးသစ်ခန့် ရှိသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို မျက်စိပကတိ အနေအထားဖြင့် ကြည့်ရှု၍ "ပထဝီ-ပထဝီ" သို့မဟုတ် "မြေ-မြေ" ဟု နှုတ်ကရွတ်ဆို၍ ဖြစ်စေ၊ မရွတ်ဆိုဘဲ စိတ်ဖြင့်ရှုမှတ်၍ ဖြစ်စေ အဖန်ဖန်ပွားများအပ်၏။ ရုံခါ မျက်စိကို မှိတ်၍ ကသိုဏ်းဝန်းအာရုံကို မှန်းဆ၍ ပွားများအပ်၏။ ဤသို့ ယူအပ်သော အာရုံကို "ပရိကမ္မနိမိတ်" ဟုခေါ်ပြီး ရှုမှတ်ပွားများမှုကို "ပရိကမ္မဘာဝနာ" ဟုခေါ်၏။

၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာ။ ။ ပရိကမ္မနိမိတ်ကို ရှုမှတ်ဖန်များသည်အခါ ထိုနိမိတ်သည် မျက်စိကိုမှိတ်ထားလျှင်လည်း မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်မြင်နေရသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ထင်ထင်ရှားရှား ထင်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ စိတ်ဖြင့်ကောင်းစွာ ယူမိသောအာရုံကို "ဥဂ္ဂဟနိမိတ်" ဟုခေါ်၏။ ဤနိမိတ်ကို ပွားများသော ဘာဝနာသည် ရှေးကထက် သမာဓိရင့်ကျက် တည်ကြည်လာသော်လည်း "ပရိကမ္မဘာဝနာ" ဟုပင် ခေါ်ဆိုရ၏။

၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ်နှင့် ဥပစာရဘာဝနာ ။ ။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် ဆက်လက်ပွားများပြန်သောအခါ တစ်ချိန်၌ ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်အရွယ်တူသော အာရုံတစ်မျိုးသည် စိတ်၌ ငြိမ်သက်စွာ တည်လာ၏။ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ သွင်းထားအပ်သကဲ့သို့ တည်ငြိမ်နေ၏။ မပျောက်မပျက် ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်ပေါ်နေ၏။ ဤကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ပေါ်လာသည့် အချိန်မှစ၍ ဘာဝနာ စိတ်အစဉ်သည် ပရိကမ္မဘာဝနာ အဆင့်ကို လွန်၍ ဥပစာရဘာဝနာအဆင့်သို့ ရောက်လေပြီ။

ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ နိဝရဏများ ကင်းကွာ၍ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးတို့သည် မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာကိစ္စများကို အထင်အရှားဆောင်ရွက်ကြလေပြီ။ သို့အတွက် ဥပစာရဘာဝနာကို "ဥပစာရဈာန်" ဟုလည်းခေါ်၏။

၄။ ပဋိဘာဂနိမိတ်နှင့် အပ္ပနာဘာဝနာ ။ ။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဆက်လက်အားထုတ်သည့်အခါ ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သူ ဖြစ်လျှင် မကြာမတင်ပင် "အပ္ပနာဘာဝနာ" ဟုခေါ်သော ရူပါဝစရဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဉာဏ်ပညာ မထက်မြက်သူတို့လည်း ရအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မပျောက်မပျက်အောင် အထူးစောင့်ရှောက်၍ အဆက်မပြတ် ပွားများအားထုတ်လျှင် "အပ္ပနာဘာဝနာ" သို့ အနေနှင့်အမြန် ရောက်ရှိနိုင်၏။

ပထမအကြိမ် အပ္ပနာဘာဝနာသို့ ရောက်သော ယောဂီသည် ရူပါဝစရ ပထမဈာန်ကို ရလေပြီ။ (အထက်ပါ ၁-မှ ၄-အထိ စကားစဉ်သည် ပထမဈာန်ကို ရအောင် အားထုတ်မှုပင်တည်း။)

ဒုတိယဈာန် စသည်တက်ပုံ

ရူပါဝစရ ပထမဈာန်ရပြီးသော ယောဂီသည် ထိုဈာန်ကို ၅-တန်သော ဝသိဘော်တို့ဖြင့် အစွမ်းထက်မြက်အောင် လေ့ကျင့်ရ၏။

- ၁။ အာဝဇ္ဇနဝသိဘော် = ဈာန်အင်္ဂါများကို လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သော စွမ်းရည်။
- ၂။ သမာပဇ္ဇနဝသိဘော် = လျင်မြန်စွာ ဈာန်ဝင်စားနိုင်သော စွမ်းရည်။
- ၃။ အဓိဋ္ဌာနဝသိဘော် = ဘဝင်စိတ်ကို လွှမ်းမိုး၍ ဈာန်စိတ်အစဉ်ကို အလိုရှိသမျှ ထိန်းထားနိုင်သော စွမ်းရည်။
- ၄။ ဝုဋ္ဌာနဝသိဘော် = ရည်မှန်းထားသော ကာလ အပိုင်းအခြားကို မကျော်လွန်စေဘဲ ဈာန်မှထနိုင်သော စွမ်းရည်။
- ၅။ ပစ္စဝေက္ခဏဝသိဘော် = ဈာန်အင်္ဂါဆင်ခြင်သော ဝိထိတို့ကို ဘဝင်များစွာ မခြားစေဘဲ ဆင်ခြင်နိုင်သော စွမ်းရည်။

ပထမဈာန်၌ ဝသိဘော် နိုင်လာသောအခါ ထိုဈာန်၏ အင်္ဂါများ အနက် ဝိတက်သည် ရှန် ရင်းကြမ်းတမ်းသည် ဟု ထင်မြင်လာ၏။ ဝိတက်သည် ကာမဂုဏ်အာရုံသို့ စိတ်ကို တင်ပေးတတ်သဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏဟူသော ရန်သူကို ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ ရှိ၏။ ဝိတက်မပါသော ဒုတိယဈာန်သည် ပိုငြိမ်သက်၏။

ဤသို့ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်၍ ဝိတက်ကို ပယ်စွန့်ပြီး ဒုတိယဈာန်သို့ တက်လှမ်းနိုင်အောင် ရည်မှန်းကာ ရရှိထားပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပင် အာရုံပြုလျက် ဘာဝနာသုံးပါးကို အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ဝိတက်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘောပါသော ဤဘာဝနာအစဉ်သည် "ဝိတက္ကဝိရာဂဘာဝနာ" ဟု အမည်ရ၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် ပြန်လည်ပွားများရာ၌ ဝိတက်အပေါ် တပ်မက်တွယ်တာနေသည့် နိကန္တတဏှာ ကောင်းစွာ

ကင်းကွာသွားသည့်အခါ ဒုတိယ ဈာန်၏ အနီးဥပစာဖြစ်သော ဥပစာရ
ဘာဝနာသို့ ရောက်၏။ ထို့နောက်ဆက်၍ အားထုတ်သော် ဝိတက်မပါ
ဘဲ ယခင်ပထမဈာန်တုန်းကထက် ပိုမိုသိမ်မွေ့ ထက်မြက်သည့် ဈာန်အင်္ဂါ
၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဒုတိယဈာန်ခေါ် အပ္ပနာဘာဝနာသို့ ရောက်၏။

ထို့နည်းအတူ ဝိစာရကို ပယ်စွန့်၍ တတိယဈာန်သို့ လည်း
ကောင်း၊ ပီတိကို ပယ်စွန့်၍ စတုတ္ထဈာန်သို့ လည်းကောင်း၊ သုခကို
လျစ်လျူရှု၍ ပဉ္စမဈာန်သို့ လည်းကောင်း အဆင့်ဆင့် တက်လှမ်းနိုင်
ပါသည်။

အာရပ္ပဈာန်တက်ခန်း

ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်ကို အခြေခံ၍ အာရပ္ပဈာန်သို့ တက်လှမ်း
ရ၏။ ပဉ္စမဈာန်ကို ဝသိဘော်နိုင်အောင် လေ့ကျင့်ပြီးလျှင် ရုပ်ခန္ဓာ
အပေါ် အပြစ်မြင်၍ အာကာသာနဉာဏ်တရားများ (ပထမာရပ္ပဈာန်)
သည် သိမ်မွေ့ ငြိမ်သက်လှ၏ဟု ယုံကြည်ရန်လို၏။ ထို့နောက်
အာကာသာနသို့ ကသိုဏ်းမှ အပဖြစ်သော ကျန်ကသိုဏ်း ၉-ပါးတို့တွင်
တစ်ပါးပါးကို ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ခွာ၍ ရအပ်သည့် ကောင်းကင်ပညတ်ကို
အာရုံပြုလျက် ရူပဝိရာဂဘာဝနာကို ဘာဝနာစဉ်အတိုင်း ပွားများ
အားထုတ်ရ၏။

ပွားများအားထုတ်ပုံမှာ ကသိုဏ်းဝန်း၏ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို
မိမိအလိုရှိသောအတိုင်း အတာအထိဖြန့်ကျက်ထားပြီးလျှင် ထိုကသိုဏ်း
ဝန်းကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ထိုကသိုဏ်းဝန်းပျံ့နှံ့ရာ အရပ်ကို "အနန္တော
အာကာသော = ကောင်းကင်ပညတ်သည် ဥပါဒိ-ဘင်အားဖြင့် အဆုံး
အပိုင်း အခြားမရှိ" ဟု လုံးလုံးသွင်းဆင်ခြင်ရ၏။ ဤသို့ ဆင်ခြင်မှုကို
ပရိကမ်ပြုသည်ဟုခေါ်၏။

ဤသို့ ဆင်ခြင်မှုမှတ်ဖန်များသော် ထမင်းအိုးဝ၌ ဖုံးအုပ်ထား
သော အဝတ်ကို ဆွဲဖွင့်လိုက်သည့်အခါ အဝတ်ကွယ်ပျောက်၍ အိုးဝ

ဟင်းလင်းပေါ်ပေါက်လာသကဲ့သို့ ထိုအတူကသိုဏ်းနိမိတ်ကွယ်ပျောက်
၍ ထိုနိမိတ်ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ အရပ်တို့၌ ဟင်းလင်းပြင် (ဝါ) ကောင်းကင်ပညတ်
ထင်လာ၏။

ထိုကောင်းကင်ပညတ်ကို ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် ဆက်လက်
ရှုမှတ်၍ ရူပပဉ္စမဈာန်အပေါ်၌ နှစ်သက်မှု နိက္ခန္တိတဏှာကင်းကွာသွား
သော အခါဥပစာရဘာဝနာအဆင့်သို့ ရောက်၏။ ထိုကောင်းကင်ပညတ်
ကိုပင် ဆက်လက်အာရုံပြု၍ တိုးတက်ကာ အားထုတ်လျှင် အာကာသာ
နဉ္စာယတနဈာန် အပ္ပနာသို့ ရောက်၏။

ထို့နောက် ဒုတိယာရူပဓါဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို အလို
ရှိသော် ပထမအာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြု၍ "ဝိညာဏ် အနန္တိ - ပထမာရူပ
ဝိညာဏ်သည် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ" ဟု ပရိကမ္မ ပြုရ၏။ ပထမာရူပ
ဈာန်၌ နိက္ခန္တိတဏှာကင်းကွာသော အခါဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်၏။

ထို့နောက် တစ်ဖန် ပထမာရူပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းဟူသော နတ္ထိ
ဘောပညတ်ကို အာရုံပြု၍ တတိယာရူပဈာန် အပ္ပနာသို့ လည်းကောင်း၊
တတိယာရူပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထာရူပဈာန် အပ္ပနာသို့ လည်း
ကောင်း တက်လှမ်းနိုင်ပါသည်။

အဘိညာဉ်ခန်း

အလွန်အကျူးအထူးသိတတ်သော ရူပပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်
ညဏ်ကို "အဘိညာ" ဟုခေါ်သည်။

ရူပါဝစရ ပဉ္စဈာန်ကို အခြေခံ၍ လောကီအဘိညာဉ် ၅-ပါး
သို့ မဟုတ် ၇-ပါးကိုရအောင် အားထုတ်နိုင်၏။

၁။ ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ် = တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကိုဖန်ဆင်းနိုင်
သောအဘိညာဉ်။

၂။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် = နတ်မျက်စိကဲ့သို့ မြင်နိုင်သော

အဘိညာဉ်။

၃။ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ် = နတ်နားကဲ့သို့ ကြားနိုင်သော အဘိညာဉ်။

၄။ ပရစိတ္တဝိဇာနန္ဓအဘိညာဉ် = သူတစ်ပါး၏ စိတ်အကြံကို သိနိုင်သော အဘိညာဉ်။

၅။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ် = ရှေးရှေးဘဝများကို ပြန် ပြောင်း၍ အောက်မေ့နိုင်သော အဘိညာဉ်။

၆။ ယထာကမ္မူပဂအဘိညာဉ် = ကံအားလျော်စွာ ထိုထို ဘုံများ၌ ဖြစ်ရသော သတ္တဝါများကို မြင်နိုင်သည့် အဘိညာဉ်။

၇။ အနာဂတံတအဘိညာဉ် = နောင်အနာဂတ် ကာလ၌ ဖြစ် လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာများကို သိနိုင်သည့် အဘိညာဉ်။

အဘိညာဉ် ၅-ပါးကို ရေတွက်သည့်အခါ အမှတ် ၆ နှင့် ၇ အဘိညာဉ် ၂-ပါးကို ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်၌ သွင်း၍ ရေတွက်ရ၏။

"အဘိညာဉ် ၆-ပါးဟု ရေတွက်သည့်အခါ အမှတ် ၁- မှ ၅ အထိ အဘိညာဉ် ၅-ပါးကို ဖော်ပြပြီးနောက် လောကုတ္တရာ အဘိညာဉ်ဖြစ်သည့် အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်ကို ထည့်ပေါင်းရ၏။

၈။ အာသဝက္ခယအဘိညာဉ် = အာသဝေါတရား ၄-ပါး တို့ကို ကုန်ခန်းစေနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်။

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း

ဤအခန်းဝယ် သိမှတ်ဖွယ်ရာ အကြောင်းအရာများမှာ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး၊ လက္ခဏာ ၃-ပါး၊ အနုပဿနာ ၃-ပါး၊ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀-ပါး၊

ဝိမောက္ခ ၃-ပါး၊ ဝိမောက္ခမူ ၃-ပါးတို့တည်း။

က။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး။ ။ အထူးစင်ကြယ်သောတရား ၇-ပါး။

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ = သီလ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။

၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = နိဝရဏအညစ်အကြေးတို့မှ စိတ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = နာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဆင်ခြင်သဖြင့် အတ္တဟု စွဲလမ်းသော မိစ္ဆာအယူမှ စင်ကြယ်ခြင်း။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ = နာမ်ရုပ်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ၁၆ ပါးသော ယုံမှားသံသယကို လွန်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သည်ဉာဏ်။

၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = လမ်းမှန်နှင့် လမ်းမှားတို့ကို ပိုင်းခြား၍ ထင်ရှားစွာ သိမြင်တတ်သောဉာဏ်။

၆။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်အမြင်၏ စင်ကြယ်ခြင်း။

၇။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်တတ်သော မဂ်ဉာဏ် ၄ပါး။

ခ။ လက္ခဏာ ၃ ပါး။ ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အမှတ်အသား ၃ ပါး။

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ = ရုပ်နာမ်တရားတို့၏မတည်မြဲခြင်း၊ ပျက်စီးတတ်ခြင်း အမှတ်အသား။

၂။ ဒုက္ခလက္ခဏာ = ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပျက်ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပျက်စီးကုန်ဆုံးခြင်းတို့ဖြင့် နိပ်စက်ညှဉ်းပန်းအပ်သော ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း အမှတ်အသား။

၃။ အနတ္တလက္ခဏာ = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်မြဲဓမ္မတာ အတိုင်း ဖြစ်ပျက်သွားခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ၏ အလိုသို့ မလိုက်ပါ

ခြင်း၊ အနှစ်သာရမရှိခြင်း၊ ငါ့ဟုမှတ်အပ်သည့်အတ္တမရှိခြင်း
တည်းဟူသော အခြင်းအရာ အမှတ်အသား။

ဂ။ အနုပဿနာ ၃ ပါး။ ။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ
ဟု အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဉာဏ် ၃ ပါး။

၁။ အနိစ္စနုပဿနာ = ရုပ်နာမ်တို့ကို အနိစ္စတည်းဟု အဖန်ဖန်
ရှုမှတ်တတ်သော ဉာဏ်။

၂။ ဒုက္ခနုပဿနာ = ရုပ်နာမ်တို့ကို ဒုက္ခတည်းဟု အဖန်ဖန်
ရှုတတ်သော ဉာဏ်။

၃။ အနတ္တနုပဿနာ = ရုပ်နာမ်တို့ကို အနတ္တတည်းဟု အဖန်ဖန်
ရှုတတ်သော ဉာဏ်။

ဃ။ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါး။ ။ အနုပဿနာဉာဏ်တို့ကို ဝိပဿနာ
ဉာဏ်အဖြစ်ဖြင့် ၁၀ ပါး ခွဲခြားရ၏။

၁။ သမ္မသနဉာဏ် = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ
လက္ခဏာတို့ဖြင့် ဆင်ခြင် သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်။

၂။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် = ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်ခြင်းကို ရှုသိသော
ဉာဏ်။

၃။ ဘင်္ဂဉာဏ် = ရုပ်နာမ်တို့၏ ပျက်ခြင်းသဘောကိုသာ ရှုသိ
သော ဉာဏ်။

၄။ ဘယဉာဏ် = ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည် ကြောက်လန့်ဖွယ်ရာ
ဘေးဆိုးကြီးပါတကားဟု မြင်သိသော ဉာဏ်။

၅။ အာဒိနဝဉာဏ် = ရုပ်နာမ်တရားတို့၏အပြစ်ကို မြင်သိသော
ဉာဏ်။

၆။ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် = ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို ငြီးငွေ့ဖွယ်အဖြစ်

ရူမြင်သည် ဉာဏ်။

၇။ မုစ္စိတုကမ္ပတာဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ရန် အလိုရှိသော ဉာဏ်။

၈။ ပဋိသင်္ခါဉာဏ် = ရုပ်နာမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း အကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းအကျိုးငှာ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို တစ်ဖန် သိမ်းဆည်းသော ဉာဏ်။

၉။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားကို ဦးကြောက်လန့်ခြင်း နှစ်သက်ခြင်း မဖြစ်ဘဲ လျစ်လျူရှုတတ်သော ဉာဏ်။

၁၀။ အနုလောမဉာဏ် = အောက်ဝိပဿနာဉာဏ်တို့အား လည်းကောင်း၊ အထက်ဖြစ်သော ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ပါးတို့အား လည်းကောင်း လျော်စွာ ဖြစ်သော ဉာဏ်(ဝါ) မဂ်ဖြစ်ခြင်းငှာ လျော်သော ဉာဏ်။

၁၁။ ဝိမောက္ခ ၃ ပါး။ ။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားကို ဝိမောက္ခဟု ခေါ်၏။

၁။ သုညတဝိမောက္ခ = ခန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ "အတ္တ" မရှိဟု အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်သိ၍ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်။

၂။ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ = ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ "နိမိတ္တ" ခေါ် ပုံသဏ္ဍာန် မရှိကြောင်းကို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်သိ၍ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်။

၃။ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ = ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားတို့၌ "တဏှာပဏိဓိ" ခေါ် တောင့်တတတ်သော တဏှာဖြင့် တောင့်တအပ်သည့် "သုခ" မရှိကြောင်းကို ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်သိ၍ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သော မဂ်ဖိုလ်။

၈။ ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး။ ။ မဂ်ဖိုလ်တည်း ဟူသော ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရောက်
ဖို့ ရှာ တံခါးပေါက်နှင့် တူသည်။ ဝိပဿနာ တရားကို
ဝိမောက္ခမုခဟု ခေါ်၏။

၁။ အနတ္တာနုပဿနာ = သုညတာနုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမုခ။
ခန္ဓာကိုယ် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ အတ္တမရှိဘဲ သုညချည်းဖြစ်
သည်ကို ရှုမြင်တတ်သော အနတ္တာနုပဿနာသည် သုည
တာနုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏။

၂။ အနိစ္စာနုပဿနာ = အနိမိတ္တာနုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမုခ။
ခန္ဓာကိုယ်ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ၌ ပုံသဏ္ဍာန်နိမိတ် မရှိကြောင်း
ကို ရှုမြင်တတ်သော အနိစ္စာနုပဿနာသည် အနိမိတ္တာ
နုပဿနာမည်သော ဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏။

၃။ ဒုက္ခာနုပဿနာ = အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမုခ။
ခန္ဓာကိုယ်ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ၌ ချမ်းသာ "သုခ" မရှိကြောင်းကို
ရှုမြင်တတ်သော ဒုက္ခာ နုပဿနာသည် အပ္ပဏိဟိတာ
နုပဿနာ မည် သော ဝိမောက္ခမုခဖြစ်၏။

ဝိသုဒ္ဓိနှင့် ဉာဏ်စဉ်အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်ပုံ

မဇ္ဈိမပဋိပဒါ လမ်းစဉ်ဟု အမည်ရသော အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသည့် မဂ်
လမ်းကြောင်း(ဝါ) သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါးနှင့်အညီ ပွားများအားထုတ်သည့်
ဝိပဿနာလမ်းကြောင်းသည် ဝိသုဒ္ဓိ ၇ပါး၊ ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ၁၀ ပါးနှင့်
မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် တစ်ကြောင်းတည်းသော
လမ်းကြောင်းဖြစ်၏။

ဤလမ်းစဉ်တွင် သီလသိက္ခာ၊ သမာဓိသိက္ခာနှင့် ပညာသိက္ခာ
တို့ ပါဝင်ကြပြီးလျှင် ဤလမ်းစဉ်အတိုင်း ကျင့်ကြံပွားများမှု၌ ဉာဏ်စဉ်
အဆင့်ဆင့် ဝိသုဒ္ဓိအဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို တင်ပြပါအံ့။

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ။ ။ သီလ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ငါးပါးသီလမကျိုးမပေါက်မပြောက်မကျားအောင် လုံခြုံစွာ ထိန်းထားနိုင် လျှင် သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်၏။ ရှစ်ပါးသီလ၊ ကိုးပါးသီလ၊ ဆယ်ပါးသီလ တစ် မျိုးမျိုးကို လုံခြုံစွာ စောင့်ထိန်းနိုင်လျှင် ပိုကောင်း၏။

ရဟန်းသံဃာများ၌ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဟု ခေါ်သော အောက်ပါ သီလ ၄ မျိုးစလုံး ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်မှသာ လျှင် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၏။

က။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ = "ဒွေမာတိကာ" ဟု ခေါ်သော ပါတိ မောက် နှင့် ဝိနည်းပါဠိတော်လာ သိက္ခာပုဒ်များကို ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းခြင်း။

ခ။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ = စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ စသည် ဣန္ဒြေ ၆ ပါး၌ အကုသိုလ် မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း။ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ စသည့် အာရုံ ၆ ပါး နှင့် ဒွါရ ၆ ပါးတို့ အသီးသီး တွေ့ဆိုကြသည့် အခါ လောဘ၊ ဒေါသစသော ကိလေသာမဖြစ်ပေါ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း ဖြစ်၏။

ဂ။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ = အသက်မွေးမှု သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း။ ဒကာများထံမှ ချောမော့ဖြားယောင်း သွေး ဆောင် ဟန်ဆောင်မှုစသည့် မိမိပယောဂမပါဘဲ စင်ကြယ်စွာ ရအပ်သည့် ပစ္စည်းလေးပါးကို ခံယူသုံးစွဲခြင်းဖြစ်၏။

ဃ။ ပစ္စယသန္နိသ္မိတသီလ = ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတည်း ဟူသော ပစ္စည်း ၄ ပါးတို့ကို သုံးစွဲရသဖြင့် ရရှိသည့် အကျိုးကျေး ဇူးများကို ဆင်ခြင်သုံးစွဲလျှင် ဤသီလလုံခြုံ၏။

သီလဝိသုဒ္ဓိနှင့်ပြည့်စုံလျှင် ကျူးလွန် ပြစ်မှားတတ်သော ဝိတိက္ကမကိလေသာတို့ကို ထိန်းကွပ်ထားနိုင်သဖြင့် ဒုစရိုက်မှုများကို ကျူးလွန်မှုမရှိတော့ချေ။

၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ ။ စိတ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။ သမထဘာဝနာကို ပွားများသဖြင့် "ဥပစာရသမာဓိ" သို့ ရောက်လျှင် နိဝရဏ အညစ်အကြေးများကို ဖယ်ရှားထားနိုင်လေပြီ။ သို့အတွက် ဥပစာရသမာဓိကို ရလျှင်ပင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၏။

အပ္ပနာသမာဓိကို ရလျှင်မူ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိပြီ။ ဝိပဿနာဘာဝနာပွားများမှု၌ ရရှိသော ခဏိကသမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိနှင့် ဆင်တူ၏။

သမာဓိတရားသည် ငြိမ်ဝပ်နေရာမှ နိုးကြားထကြွလာသော ပရိယတ္တနကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်ထားနိုင်၏။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ ။ အသိ အမြင် ကြည်လင် သန့်ရှင်းခြင်း။ စိတ်စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရား၊ နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈ပါးတည်းဟူသော ရုပ်တရား၊ ဤနာမ်ရုပ်တို့အပေါ်၌ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန် တင်၍ အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်သောအခါ သိမှုသည် စိတ်၊ ခံစားမှုသည် ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုသည် သညာ၊ ပြုလုပ်အားထုတ်မှုသည် သင်္ခါရ၊ ဖောက်ပြန်တတ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည် ရုပ်တည်း။ ဤရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့မှတစ်ပါး အတ္တဟူသည့် အသက်ကောင် (ဝါ) လိပ်ပြာကောင် ဟူ၍ မရှိပြီဟု သိမြင်လာ၏။

ဤသို့ သိမြင်ခြင်းသည် အတ္တစွဲလမ်းမှုဟူသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သည့် ဉာဏ်ဖြစ်သဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟု မှတ်ယူရ၏။

တစ်ဖန် အာရုံကို သိမှုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်မှု၊ ပြောဆိုမှု၊ ကြံစည်မှုတို့သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ထိုအာရုံကို မှတ်သားမှုကား သညာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုးဝေဒနာအမျိုးမျိုးကို ခံစားမှုကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ဤကိုယ်ခန္ဓာသည် ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သည့်သဘောရှိသော ရုပ်တည်း။ ဝင်ရိုး၊ လှည်းဘီး၊ လှည်းအိမ်စသည်တို့ကို ပေါင်းစုထားသော အဆောက်အအုံ

ကို ယာဉ်ရထားဟု ခေါ်ဆိုရသကဲ့သို့ ထိုအတူ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အပေါင်းအစုကို သတ္တဝါဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ စင်စစ်သော်ကား "ငါ, သူတစ်ပါး, ယောက်ျား, မိန်းမ" စသည်တို့ မရှိကြကုန်။ ရုပ်နာမ် ၂ ပါးသာ ရှိကြကုန်၏။

ဤသို့ နာမ်ရုပ် ၂ ပါးကို ကွဲကွဲပြားပြား ပိုင်းခြားသိတတ်သော ဉာဏ်သည် "နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်" ဖြစ်၏။ ဤဉာဏ်သည် အတ္တဒိဋ္ဌိအညစ်အကြေးမှ ကင်းစင်သဖြင့် "ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ" ဟု မှတ်ယူရ၏။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ။ ။ ယုံမှား သံသယမှ လွန်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ဉာဏ်။ ရုပ်တရားတို့သည် ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရား ၄ ပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ နာမ်တရားတို့သည် ယောနိသောမနသိကာရစသည် အကြောင်း များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

အရာရာဝယ် သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်သည့် ယောနိသောမနသိကာရကြောင့် ကုသိုလ်ကံဖြစ်၏။ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းလေ့ရှိသည့် အယောနိသောမနသိကာရကြောင့် အကုသိုလ်ကံ ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့် ဝိပါက်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ဝိပါက်စိတ်များ၌ တစ်ဖန် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုပသာဒ, ရူပါရုံ, အာလောကခေါ် အလင်းနှင့် မနသိကာရဟူသည့် နှလုံးသွင်းမှုတို့ စုဆုံကြရ၏။ ဤအကြောင်း ၄ ပါးမပြည့်စုံလျှင် ထာဝရဘုရားပေါင်း ထောင်သောင်းမက ပိုင်း၍ ဖန်ဆင်းကြသော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်ချေ။

ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိအဆိုအရ အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်မဟုတ်။ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိ၌ ယူဆသကဲ့သို့ ဖန်ဆင်းရှင်ဖန်တီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်လည်း မဟုတ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်နှင့် ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်တို့၌ ဖော်ပြထားသည့်

အတိုင်းအကြောင်းတရားများစွာတို့ ပေါင်းဆုံမိရာမှဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းမှန်များကို ဆင်ခြင်သိမြင်သော ဉာဏ်သည်ယထာဘူတဉာဏ်(ဝါ)ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြစ်၏။ ဤဉာဏ်သည်ပင်ယုမှားခြင်းကင်္ခါ၁၆ပါးတို့မှကင်းစင်သော "ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ" ဖြစ်ပေတော့၏။

စူဠသောတာပန်။ ။ ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို မိမိသန္တာန်၌ အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပယ်ထားနိုင်သောသူသည် သောတာပန်အစစ် ဖြစ်၏။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိသို့ ရောက်ပြီးသော ယောဂီသည် ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်နိုင် သေးစေကာမူ အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွာ ထားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂီသည် သောတာပန်နှင့် အလားတူသည့် စူဠ သောတာပန်ဖြစ်၏။

စူဠသောတာပန်သည် သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတို့နှင့် ပြည့်စုံပြီး ဖြစ်၍ ကမ္မပထမြောက်သည် ဒုစရိုက်မှုများကို ပြုကျင့်တော့မည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် အရိယာစခန်းသို့ မတက်လှမ်းမီ ကွယ်လွန်သွားလျှင်လည်း သုဂတိဘဝသို့ ဧကန်မုချရောက်ပေလိမ့်မည်။

၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ။ ။ လမ်းမှန်နှင့် လမ်းမှားကို ခွဲခြား၍ သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း။

ဤဝိသုဒ္ဓိစခန်း၌ သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ရှေ့ပိုင်းတို့ပါဝင်ကြ၏။ သမ္မသနဉာဏ်သည် ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ဖြစ်၏။

ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးသို့ တင်၍ သုံးသပ်တတ်သော သမ္မသနနည်း ၄ မျိုး ရှိ၏။ တစ်မျိုးထက်တစ်မျိုးပို၍ အနုစိတ်သွား၏။

၁။ ကလာပသမ္မသနနည်း = ရူပက္ခန္ဓာ အားလုံး၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အားလုံး စသည်ဖြင့် ခန္ဓာတစ်ပါးစီကို အလုံးစုံ သိမ်းကျုံးယူပြီး " ရုပ်ခန္ဓာ သည် ကုန်ခန်းခြင်းသဘော ရှိသဖြင့် အနိစ္စဖြစ်၏။ ကြောက်မက်ဖွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခဖြစ်၏။ အနှစ်သာရကင်းမဲ့သောကြောင့် အနတ္တ ဖြစ်၏ " ဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏။ ကျန်နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးကိုလည်း ဤနည်း အတိုင်း ဆက်လက်၍ သုံးသပ်ရ၏။

၂။ အဒ္ဓါနသမ္မသနနည်း = ဤနည်းသည် ရုပ်နာမ်တရားများကို အတိတ်ဘဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၊ အနာဂတ်ဘဝဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သုံးသပ်ပွားများ သည် နည်းဖြစ်၏။ ပွားများပုံမှာ-

" အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာသည် ထိုအတိတ်ဘဝ၌ပင် ချုပ်ခဲလေပြီ။ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ မရောက်နိုင်။ ဤသို့ ကုန်ခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရမရှိသောကြောင့် အနတ္တတရားချည်းပါတကား။ "

၃။ သန္တတိသမ္မသနနည်း = ဤနည်းသည် " အအေးရုပ်အစဉ်၊ အပူရုပ်အစဉ် " စသည်ဖြင့် တစ်ဘဝတည်း၌ပင် အစဉ်အမျိုးမျိုး ခွဲခြား၍ သုံးသပ်သော နည်းဖြစ်၏။ ပွားများပုံမှာ-

" အပူရုပ်အစဉ်သည် အအေးရုပ်အစဉ်သို့ မရောက်၊ ချုပ်ပျောက်ခဲလေပြီ။ ဤသို့ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရ မရှိသောကြောင့် အနတ္တတရားချည်းပါတကား။ "

ထို့အတူ ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စိတ်ဝိထိအစဉ်သည် သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသည့် စိတ်ဝိထိအစဉ်သို့ မရောက်။ အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြုသော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြုသည့် သုခဝေဒနာသို့ မရောက်။ ရူပါရုံကိုမှတ်သားသော သညာက္ခန္ဓာအစဉ်သည် သဒ္ဓါရုံကိုမှတ်သားသည့် သညာက္ခန္ဓာအစဉ်သို့ မရောက်စသည်ဖြင့် ကျယ်ဝန်းစွာ ချဲ့ထွင်၍ သုံးသပ်ရာ၏။

၄။ ခဏသမ္မသနနည်း = ရုပ်နာမ်တို့၏ ခဏအားဖြင့် သုံးသပ်ပွားများမှုကို ခဏသမ္မသနနည်းဟု ခေါ်သည်။

"အတိတ်ခဏ၌ ဖြစ်သော ရုပ်သည် ပစ္စုပ္ပန်သို့ မရောက်၊ ချုပ်ပျောက်ခဲ့လေပြီ။ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သဘောကြောင့် ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရ မရှိသောကြောင့် အနတ္တတရားချည်းပါတကား ။

"အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် အတိတ်ဘဝ၌ ခဏ၌ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့ကြလေပြီ။ ဘဝဂီစလနသို့ မရောက်ချေ၊ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောကြောင့် အနိစ္စ....."

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်။ ။ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း "ဥပါဒိ" နှင့် ပျက်ခြင်း "ဘင်" တို့ကို ထင်မြင်အောင် ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟု ခေါ်၏။

သမ္မသနဉာဏ်ရင့်သန်ပြီးသော ယောဂီသည် ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အကြောင်းနှင့် တွဲဖက်၍ ဆက်လက်ရှုမှတ်ရာ၏။

ရုပ်ကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းတရားတို့သည် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရတို့တည်း။ စေတသိက်နာမ်တို့ကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းတို့ကား အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ ဖဿတို့တည်း။ စိတ်နာမ်တရားကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းတို့ကား အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ နာမရူပတို့တည်း။

ဤသို့ ရှုမှတ်ဖန်များလျှင် ဥပါဒိခဏ၊ ဘင်ခဏအားဖြင့် အဖြစ်အပျက်တို့ အလိုလို ထင်ပေါ်လာကြ၏။ ထိုအခါ အကြောင်းကို မစဉ်းစားတော့ဘဲ ဥပါဒိခဏ၊ ဘင်ခဏကိုသာ သတိထား၍ ခဏသမနုပဿနာနည်းဖြင့် ဆက်လက်ပွားများသော် အဖြစ်အပျက်များ အလွန်ထင်ရှားလာပြီး ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ သြဘာသစသည် ဥပက္ကိလေသ တို့လည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။

ဥပက္ကိလေသ ၁၀ ပါး = ဝိပဿနာကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော တရားကို ဥပက္ကိလေသဟုခေါ်သည်။ ဝိပဿနပက္ကိလေသဟုလည်း ခေါ်၏။

၁။ ဩဘာသ = ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ။ စိတ်ဓာတ်၏ လွန်စွာကြည်လင်မှုကြောင့် ကိုယ်မှ ထွက်သော အရောင်အဝါ။

၂။ ပီတိ = ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပီတိစေတသိက်။

၃။ ပဿဒ္ဓိ = ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ကာယပဿဒ္ဓိနှင့် စိတ္တပဿဒ္ဓိ စေတသိက် ၂ ပါး။

၄။ အဓိမောက္ခ = ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စူးစိုက်စွာ သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါ စေတသိက်။

၅။ ပဂ္ဂဟ = ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်မဆုတ်အောင် အားပေးချီးမြှောက်တတ်သည် ဝီရိယ။

၆။ သုခ = တစ်ကိုယ်လုံးကို မွန်မြတ်သော စိတ္တဧရုပ်တို့ဖြင့် ထုံမွမ်း၍ ချမ်းမြေ့စေသည် သုခဝေဒနာ။

၇။ ဉာဏ = ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ သွက်လက် လျင်မြန်အမြင်သန်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်။

၈။ ဥပဋ္ဌာန = ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာတည်သော သတိစေတသိက်။

၉။ ဥပေက္ခာ = တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာနှင့် အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ။ ဗျာပါရမများဘဲ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်သည် တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဖြစ်၏။ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို အလွန်လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သော အာဝဇ္ဇနန်းနှင့်ယှဉ်သည့် စေတနာကို " အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ " ဟုခေါ်၏။

၁၀။ နိကန္တိ = သိမ်မွေ့သော တဏှာ။ ဤတဏှာကား ဩဘာသ၊ ပီတိ၊

ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို သာယာနှစ်သက်သည့်တဏှာဖြစ်၏။ သြဘာသ မှစ၍ ဥပေက္ခာတိုင်အောင် ရှေ့ဥပက္ခိလေသ ၉ ပါးတို့သည် အကုသိုလ်တရားများ မဟုတ်ကြပါ။ ပီတိမှဥပေက္ခာအထိ ဖြစ်သော ဥပက္ခိလေသ ၆ ပါးတို့သည် ဝိပဿနာဉာဏ် နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်များဖြစ်ကြ၏။

သို့ရာတွင် သြဘာသစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ "ငါမှာ ဖြစ်၏" ဟု စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌိ၊ "အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်း၏" ဟု ထင်မှတ်တတ်သည့် မာနနှင့် "ငါ၏ သြဘာသတည်း" ဟု စွဲလမ်းတပ်မက်သော တဏှာတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ ဤတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ဝိပဿနာ စိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ဥပက္ခိလေသတို့တည်း။

နောက်ဆုံး ဥပက္ခိလေသဖြစ်သော နိကန္တိတဏှာသည် ကား၊ မုချ အားဖြင့် ဥပက္ခိလေသဖြစ်၏။ ၎င်းကို အာရုံပြု၍ နောက်ထပ် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့လည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။

ဥပက္ခိလေသ ၁၀ ပါးကို ၎င်းတို့အား အာရုံပြုကြသည့် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့နှင့် မြှောက်ပွားသော် "ဝိပဿနပက္ခိလေသ ၃၀" ဖြစ်၏။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = သြဘာသ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့်အခါ ပရိယတ်၌ မကျွမ်းကျင်ကြသော အချို့ ယောဂီတို့သည် ထိုကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့ကို မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်က ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု အထင်မှား၍ "ငါမဂ်ဖိုလ်ရပြီ" ဟု တစ်လွဲယူဆမိကြ၏။ ထိုအခါ ဝိပဿနာလမ်းလွဲ၍ သာယာမှု တဏှာ၊ အထင်ကြီးမှုမာနနှင့် စွဲလမ်းမှု ဒိဋ္ဌိတို့ ဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာညစ်နွမ်းသွား၏။

ပရိယတ်၌ ကျွမ်းကျင်ကြသည့် ယောဂီတို့ကား ထိုသြဘာသ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့သည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ တည်ရာဖြစ်၍

ဝိပဿနာကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ဘေးရန်များတည်း။ ထိုဩဘာသ စသည်ကို နှစ်သက် စွဲလမ်းနေမှုသည် မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း လမ်းကောင်း လမ်းမှန်မဟုတ်၊ လမ်းမှားဖြစ်သည့် "အမဂ္ဂ" တည်း။ ထိုဩဘာသ စသည် တို့ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ အားထုတ်မြဲဖြစ်သည့် ဝိပဿနာကို ဆက်လက်အား ထုတ်ခြင်းသည်သာ မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း လမ်းကောင်း မဂ္ဂ "ဖြစ်၏။ ဤသို့ လမ်းမှန် - မမှန်ကို ထင်ရှားစွာ ခွဲခြားသိမြင်တတ်သည့် ဉာဏ်ကို "မဂ္ဂါ မဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ" ဟုခေါ်သည်။

၆။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = မဂ်ဖိုလ်ရောက်ကြောင်း စင်ကြယ်သည့် ဉာဏ်အမြင်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်နောက်ပိုင်းမှစ၍ အနုလောမ ဉာဏ်တိုင်အောင် ၉ ပါးသော ဉာဏ်စုကို ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ဟုခေါ်၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် = လမ်းမှန်နှင့်လမ်းမှားကို ပြတ်သားစွာ ပိုင်းခြားသိမြင် ပြီးသောအခါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ထက်သန်လာအောင် တစ်ဖန် အားထုတ်ရ၏။ ထိုအခါ ရုပ် နာမ်၏ အဖြစ်အပျက် ၂ မျိုးလုံးကို ထင်ရှားစွာ မြင်ရ၏။

ဘင်္ဂဉာဏ် = ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက်တို့ အလွန်ထင်ပေါ်လာသောအခါ ထိုအဖြစ်အပျက်တို့သည် အလွန်လျင်မြန်လှသဖြင့် အဖြစ်ကို အာရုံမပြုမိတော့ဘဲ အပျက်ကိုသာ ရှုမိလေ၏။ ရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်ကိုသာ မြင်သိသောဉာဏ်ကို ဘင်္ဂဉာဏ်ဟုခေါ်၏။ သင်္ခါရတရား ၁ ခု၏ ဘင်္ဂကို အာရုံပြုသော ဘင်္ဂဉာဏ်၏ ဘင်္ဂကို တစ်ဖန် နောက်ထပ် ဉာဏ် ၁ ခုက ဆက်၍ အာရုံပြုနိုင်သည့်အခါ ဘင်္ဂဉာဏ်အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်၏။

ဘယဉာဏ် = ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့၌ အပျက်သဘောချည်းကိုသာ ဆက်တိုက်မြင်နေရသည့်အခါ ရုပ်နာမ်တို့ကို ကြောက်စရာ ဘေးအဖြစ် ထင်မြင်လာသော ဘယဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်၏။

အာဒိနဝါနိဗ္ဗိဒါ၊ မုစ္ဆိတုကမျှတာ = ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို ကြောက်စရာ
 ဘေးအဖြစ် မြင်သိလာသည့်အခါ
 ထိုသင်္ခါရတို့၌ အပြစ်မြင်သော အာဒိနဝါညာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
 အပြစ်မြင်လျှင် ထိုသင်္ခါရတို့၌ မပျော်ပိုက်နိုင်တော့ဘဲ ငြီးငွေ့သည့်နိဗ္ဗိဒါ
 ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ရုပ်၊ နာမ်၊ သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့လာသည့်အခါ ပိုက်ကွန်တွင်းမှ
 ငါးသည်ပိုက်ကွန်တွင်းမှ လွတ်မြောက်လိုသကဲ့သို့၊ မြွေ၏ခံတွင်း၌ အဖမ်း
 ခံနေရသော ဖားငယ်သည် ထိုမြွေခံတွင်းမှ လွတ်မြောက်လိုသကဲ့သို့၊
 ယောဂီ၏ သန္တာန်၌ ထိုသင်္ခါရမှ လွတ်မြောက်လိုသော မုစ္ဆိတုကမျှတာ
 ဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ် = ရုပ်၊ နာမ် သင်္ခါရမှ လွတ်မြောက်လိုသော ယောဂီ
 သည် လွတ်မြောက်နိုင်ရေးအတွက် ရုပ်၊ နာမ်၊
 သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလက္ခဏာတင်၍ တစ်ဖန်ရှုမှတ်ပြန်၏။

ဥပမာဆိုသော် ရေမြွေဟောက်တစ်ကောင်ကို ငါးအထင်ဖြင့်
 အုပ်ဖမ်းမိသော ယောက်ျားသည် မြွေဆိုး၏ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သည့်
 လည်ရေးသုံးရစ်ကို မြင်လေလျှင် ကြောက်ရွံ့ ရွံ့မုန်းသည်ဖြစ်လျက် မြွေ
 ကို အလျင်အမြန် လွှင့်ပစ်လို၏။ သို့သော် မြွေအကိုက်မခံရရန် မြွေပင်
 ပန်းသွားအောင် မြွေကို မိမိဦးခေါင်းအထက်သို့ ကိုင်မြှောက်၍ သုံးလေး
 ပတ်မျှ မွေ့ယမ်းပြီးနောက်မှ အဝေးသို့ လွှင့်ပစ်လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် = ပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်နိုင်ပြီး
 သည့်နောက် သင်္ခါရတို့ကို ကြောက်စရာ ရွံ့မုန်း
 စရာအဖြစ် မရှုတော့ဘဲ လျစ်လျူရှုသည့် အနေဖြင့် ရှုမှတ်နိုင်လာ၏။
 ပမာဆိုသော် ဖောက်ပြန်တတ်သော ဇနီးသည်အား ကွာရှင်းလိုက်သည့်
 ယောက်ျားသည် ထိုဇနီးသည်ဟောင်းက တစ်ဖန် ဖောက်ပြန်သည်ကို
 မြင်ရလျှင်လည်း မိမိနှင့်မသက်ဆိုင်တော့သဖြင့် လျစ်လျူရှုနေနိုင်သကဲ့
 သို့တည်း။

ရုပ်၊ နာမ်တို့ကို သာယာနှစ်သက်ခြင်းလည်း မရှိ၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းလည်း မရှိဘဲ လျစ်လျူရှုသည်အနေဖြင့် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟု ဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်ကို သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဟု ခေါ်၏။

အနုလောမဉာဏ် = သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုကာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဂူဖန်များလေသော် သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုလိုတော့ဘဲ သင်္ခါရမှ လွတ်ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ညွတ်နေ၏။ ယောဂီ၏ စိတ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို မမြင်သေးသမျှ သင်္ခါရကိုပင် အာရုံပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကို ဆုက်လက်ရှာဖွေနေ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်လောက်သည့် အကြိမ်၌ကား ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ ဟု အမည်ရကြသော အနုလောမဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် ဂေါတြဘုဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် မဂ်ဖိုလ်ရောက်အောင် တိုးတက်သွားလေသည်။

ရှေးအခါကပင်လယ်ခရီးသွားသည် ရွက်လှေကြီးမှ ဒိသာကာက ခေါ်ကျိုးငှက်ကို လွှတ်လိုက်သောအခါ ကျိုးငှက်သည် ကမ်းခြေကို မမြင်လျှင် ရွက်တိုင်ထိပ်သို့ ပြန်လာ၏။ ကမ်းခြေကိုတွေ့သည့်အခါ ပြန်မလာတော့ဘဲ ကမ်းအရောက်ပျံသွားလေ၏။ ဤဥပမာအားဖြင့် အနုလောမဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။

ထို့ကြောင့် အနုလောမဉာဏ်သည် မဂ္ဂဝိထိ၌ ပါသော ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံတို့ ပင်တည်း။ ဂေါတြဘုကား သင်္ခါရကို အာရုံမပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၌ မပါဝင်ချေ။ သို့သော် ဝိပဿနာဉာဏ်များ၏ အထွတ်အထိပ်နှင့်တူသောကြောင့် "ဝိပဿနာတွင် သွင်းယူရမည်" ဟုဆို၏။

ဂေါတြဘုစိတ် = ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးကျော်လွန်နိုင်သောစိတ်။ မဂ္ဂဝိထိ၌ ပါဝင်ကြသော ပရိကမ်း၊ ဥပစာ၊ အနုလုံစိတ်တို့သည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟူသော လက္ခဏာတစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၏။ ဂေါတြဘုစိတ်သည်ကား ရုပ်နာမ်သင်္ခါရကို အာရုံ မပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။ ဂေါတြဘုသည် "မဂ်ရှေ့မှ နိဗ္ဗာန်ကို ညွှန်ပြတတ်

သောကြောင့် မဂ်ဇောဖိုလ်ဇောတို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သည့် အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တူ၏" ဟု မှတ်ချက်ချကြ၏။

၇။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = မဂ်ဉာဏ်လေးပါး။ ဂေါတြဘူတိတ်ချုပ်ငြိမ်းပြီး သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် မဂ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဆီမီးသည် မီးစာကို လောင်၊ အမှောင်ပယ်ခွင်း၊ အလင်းရောင်လွှမ်း၊ ဆီကုန်ခန်းစေမှု၊ ဤကိစ္စ ၄ ခုကို တစ်ပြိုင်တည်း ပြုနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူမဂ်တရားသည်လည်း ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း၊ နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းဟူသော ကိစ္စ ၄ ချက်ကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ပြီးစေနိုင်၏။

မဂ်စိတ်တစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် မန္တပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်စိတ် ၂ ကြိမ်ဖြစ်၏။ တိက္ခပညာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်စိတ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ကျ၏။

မန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝိထိပုံ

" န-ဒ-မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-မဂ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်- " ဘဝင်-ဘဝင်

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝိထိပုံ

" န-ဒ-မ-ပ-ဥ-န-ဂေါ-မဂ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်-ဖိုလ်- " ဘဝင်-ဘဝင်....

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ = မဂ္ဂဝိထိနောက် ဘဝင်ကျ၍ ဘဝင်အစဉ် ပြတ်သည့်အခါ (၁)မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ (၂)ဖိုလ်ကိုဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ (၃)နိဗ္ဗာန်ကိုဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ (၄)ပယ်ပြီးသည့် ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ (၅)ကြွင်းကျန်သည့် ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိဟူ၍ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ၅ မျိုးဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = သီလဝိသုဒ္ဓိမှစ၍ အားထုတ်ခဲ့ရာတွင် မဂ်၏ ရှေ့နားရှိ အနုလုံသို့ ရောဇာန်လျှင် အောက်ဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ပါး ပြည်စုံလေပြီ။ သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမ်မဂ်၊ အနာဂါမ်မဂ်နှင့် အရဟတ္တမဂ် ဟူသော မဂ် ၄ ပါးသည် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်၍ သစ္စာ ၄ ပါးကို တိုက်ရိုက် သိတတ်သောကြောင့် "ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ" ဟု ခေါ်၏။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ

ပထမအကြိမ် မဂ်ဆိုက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သောတာပန်၊ ဒုတိယအကြိမ် မဂ်ဆိုက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သကဒါဂါမ်၊ တတိယအကြိမ် မဂ်ဆိုက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အနာဂါမ်၊ စတုတ္ထအကြိမ် မဂ်ဆိုက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန္တာဟု ခေါ်၏။

၁။ သောတာပန် = အရိယာမဂ်တည်းဟူသော ရေအလျဉ်သို့ ရောက်သူဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိ၏။ အရိယာမဂ္ဂင် ရေအလျဉ်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၍ ရှေ့တိုးလျှင် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာ သို့ ဝင်ဖို့ ရာသာ ရှိတော့၏။

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ပယ်၏။ ဥဒ္ဓစ္စမှ တစ်ပါး ကျန်ကိလေသာများကို အပါယ်မနိယသတ္တိ (အပါယ် ကျရောက်ဖို့ ရန် ရန် ရင်း ကြမ်းတမ်းသော သတ္တိ) လောက်ကိုသာ ပယ်သေး၏။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ် ၁ ပါး၊ ပေါင်း ၅ ပါးကို အကြွင်းမရှိ ပယ်၏။ ဥဒ္ဓစ္စသည် အပါယ်မချနိုင်သဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကို တို့ရုံမျှမတို့သေး။ ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ၆ ပါးတို့၏ အပါယ်ချနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိကို ကား ဖယ်ရှားလိုက်လေပြီ။

ထို့ကြောင့် သောတာပန်သည် အပါယ်ရောက်စေနိုင်သည့် အမှု

များကို မပြုလုပ်တော့။ ကာမဘုံ၌ ၇ ကြိမ်ထက် လွန်၍လည်း ပဋိသန္ဓေ မနေတော့။ ဗြဟ္မာဘုံ၌ကား ၇ ကြိမ်ထက်ပို၍ ပဋိသန္ဓေနေနိုင်၏။ သောတာပန် ၃ မျိုးရှိ၏။

(၁) ကေဗီဇီသောတာပန် = ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ တစ်ကြိမ်သာရှိသူ။

(၂) ကောလံကောလ သောတာပန် = ကာမဘုံ၌ ၂ ကြိမ်မှ ၆ ကြိမ်တိုင်အောင် အမျိုးကောင်း တစ်မျိုးမှ အမျိုးကောင်း တစ်မျိုးသို့ ပြောင်း၍ ပဋိသန္ဓေနေသူ။

(၃) သတ္တကုတ္တုပရမသောတာပန် = ကာမဘုံ၌ ၇ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ရဟန္တာဖြစ်သူ။

၂။ သကဒါဂါမ် = ကာမဘုံ၌ တစ်ကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေနေပြီး ရဟန္တာဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်။ သကဒါဂါမ်မဂ်သည် သောတာပတ္တိမဂ်မပယ်နိုင်သော ကိလေသာများကို နည်းပါးအောင်သာ ပြုနိုင်၏။

၃။ အနာဂါမ် = ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေထပ်မံနေခြင်းမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ အနာဂါမ်မဂ်သည် ကာမဂုဏ်ခေါ် ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ တပ်မက်သော တဏှာနှင့် ဗျာပါဒခေါ် ဒေါသကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်၏။ ထို့ကြောင့် အနာဂါမ်သည် ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်းမရှိ၊ ဒေါသလည်း မထွက်တော့ပြီ။

၄။ ရဟန္တာ = ကိလေသာ အားလုံးမှ ဝေးကွာသော ပုဂ္ဂိုလ်။ အရဟတ္တမဂ်သည် အောက်မဂ်များ အကြွင်းမဲ့ မပယ်သတ်နိုင်သဖြင့် ကြွင်းကျန်ရစ်သည့် ကိလေသာ ၇ ပါးစလုံးကို ပယ်သတ်၏။ စိတ်အားဖြင့် ရေထွက်သော် ရူပရာဂနှင့် အရူပရာဂတို့ကို ပြု တတ်သည့် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါးကို လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကို လည်းကောင်း အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်၏။

သန့်ရှင်း၍ မြေဩဇာကြွယ်ဝသော လယ်မြေ၌ စိုက်ပျိုးကြံချို လိုက်သည် မျိုးစေ့ဟူသမျှသည် သန့်မာထွားကျိုင်းစွာ ပေါက်ပွားရှင်သန် လာကြပြီးလျှင် အသီးအပွင့်များစွာကို ဆောင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ကိလေ သာအညစ်အကြေး ကင်းစင်သဖြင့် သန့်ရှင်းမြင့်မြတ်သော အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသည် ရဟန္တာအရှင်မြတ်သည် လူ့ဒါန်းပူဇော်သူတို့အား ကြီး ကျယ်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ဖြစ်ထွန်းစေ၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာ သည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးအလှူခံ ဖြစ်တော်မူ၏။

ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိတို့ ရရှိပြီးသော မဂ်၏ အကျိုးဖြစ် သည့် ဖိုလ်ကို အလိုရှိသမျှ ခံစားနိုင်ကြ၏။ သောတာပန်သည် သောတာ ပတ္တိဖိုလ်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ သကဒါဂါမ်သည် သကဒါဂါမ်ဖိုလ်ကို ဝင်စား နိုင်၏။ အနာဂါမ်သည် အနာဂါမ်ဖိုလ်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ ရဟန္တာသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ ဖိုလ်စိတ်တစ်မျိုးတည်းက ကြိမ်ဖန်များ စွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေခြင်းကို ဖလသမာပတ် ဝင်စားသည်ဟု ခေါ် ၏။

"မည်မျှကြာအောင် ဖိုလ်ဝင်စားမည်" ဟု မူလရည်မှန်းထား သည့် အချိန်သို့ ရောက်လျှင် ဖိုလ်စိတ်အစဉ်ရပ်၍ ဘဝစိတ်အစဉ် ဖြစ် ပေါ်လာ၏။ ထိုဖိုလ်စိတ်အစဉ် ရပ်စဲခြင်းကိုပင် ဖလသမာပတ်မှထခြင်း ဟုခေါ်သည်။

မန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

"တိ-န-ဒ-မ-ပ-ဥ-န-ဝေါ-ဖိုလ်-ဖိုလ်(များစွာ)-"
ဘွင်-ဘွင်

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

"တိ-န-ဒ-မ-ပ-ဥ-န-ဝေါ-ဖိုလ်-ဖိုလ်(များစွာ)-"
ဘွင်-ဘွင်

နိရောဓသမာပတ်

သမာပတ် ၈ ပါး ဝင်စားနိုင်သော အနာဂါမ်များနှင့် ရဟန္တာများ သာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ကြ၏။ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားလိုသော် ရှေးဦးစွာ လောကီပထမဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် ထိုဈာန်မှထကာ ထိုဈာန်၌ ပါဝင်သော သင်္ခါရ(စိတ်စေတသိက်)တို့ကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တတင်၍ ဝိပဿနာ ရှုရ၏။ ထိုနည်းအတူ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန် စသည်ဖြင့် အာကိဉ္စညာယတနံ ဈာန်အထိ အစဉ်အတိုင်း ဈာန်တစ်ခုစီကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်မှထကာ ထိုဈာန်၌ ပါသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရ၏။

ထို့နောက် နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်ကို မဝင်စားသေးဘဲ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄ ပါးကို ပြု၏။ ၄င်းနောက် နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်ကို ဝင်စားရာ အပ္ပနာဇော ၂ ကြိမ်သာ ဖြစ်ပြီးနောက် စိတ်အစဉ်ပြတ်စလေ၏။ ထိုအခါ စေတသိက်များနှင့် စိတ္တဇရုပ်များလည်း ဖြစ်ခွင့်မရှိတော့ဘဲ ချုပ်ငြိမ်းနေကြ၏။ ကမ္မဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်များကား ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေကြ၏။

ထိုသို့ စိတ်စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေခြင်းကိုပင် "နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသည်" ဟုဆို၏။

"ထမင်းအသက် ခုနစ်ရက်" ဟူသော စကားနှင့်အညီ လူ့ဘုံ၌ ၇ ရက်အထိသာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်၏။ အစာမသုံးဆောင်ကြရသော ရူပဗြဟ္မာများမှာ ကြာရှည်စွာ ဝင်စားနိုင်ကြ၏။ အရူပဗြဟ္မာများကား ရူပဈာန်ကို မဝင်စားနိုင်ကြသဖြင့် နိရောဓသမာပတ်ကို မဝင်စားနိုင်ကြချေ။

အဓိဋ္ဌာန်ခံသည် အချိန်စေ့ရောက်၍ စိတ်စေတသိက်တို့ ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို "နိရောဓသမာပတ်" မှထသည်ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ အနာဂါမ်ဖိုလ်စိတ် ၁ ကြိမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌ အရဟတ္တ

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာအနှစ်ချုပ်

၂၉၃

ဖိုလ်စိတ် ၁ ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျပြီးလျှင် မိမိဖိုလ်ကို ပြန်၍ ဆင်
ခြင်သော ပစ္စုဝေက္ခဏာဝိထိဖြစ်၏။

❖❖❖❖❖❖❖❖

စိတ်ပိုင်ရေးယားချုပ်

စိတ်အမည်		အကုသိုလ်	ကုသိုလ်	ဝိပါက်	ကြိယာ	စိတ်ပေါင်း	
လောဘမူ	၈	နိုင်သံနိုင်ဂိ + + + + - - - - အသ				အကုသိုလ်-၁၂	
ဒေါသမူ	၂	ပဋိပသံ * အသ					* အသောဘကစိတ် - ၃၀
မောဟမူစိတ်	၂	ဝိစိသံဥဒ္ဓစ္စသံ					ကာစိတ် - ၅၄
အကုသလဝိပါက်	၇			စက်ပါကာတိ သောဇီသိ		အဟိတ် ၁၈	
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်	၈			စက်ပါကာတိ သောဇီသိ			
အဟိတ် ကြိယာ	၃				ပဉ္စဒါဟသ္မိ ဇောနာဗ္ဗိ		
မဟာကုသိုလ်	၈		ဉာသံဉာဝိ + + + + - - - -			ကိသေပါကဏ ၂၄	
မဟာဝိပါက်	၈						
မဟာကြိယာ	၈						
ရူပါဝစရကုသိုလ်	၅		တက်စါပိသုဉ္စေတိ ပံနိတံ စပ်ဉ္စ			ရူပါဝစရ ၁၅	
ရူပါဝစရဝိပါက်	၅						
ရူပါဝစရ ကြိယာ	၅						
အရူပါဝစရကုသိုလ်	၄		အာကာအာကိ ဝိညာ နေဝ			အရူပါဝစရ ၁၂	
အရူပါဝစရဝိပါက်	၄						
အရူပါဝစရ ကြိယာ	၄						
လောကုတ္တရာကုသိုလ်	၄		သျှုဒါနာအာရ + + + + - - - -			ကုတ်ကျဉ်းအရူပါဝစရ ၁၂	
လောကုတ္တရာဝိပါက်	၄						
သေတိပတ္တိမဂ်	၅		တက်စါပိသုဉ္စေတိ ပံနိတံ စပ်ဉ္စ			မဂ်အကျယ် ၂၀	
သကဒါဂါမိမဂ်	၅		+ + + + - - - -				
အနာဂါမိမဂ်	၅		+ + + + - - - -				
အရဟတ္တမဂ်	၅		+ + + + - - - -				
သေတိပတ္တိဖိုလ်	၅						
သကဒါဂါမိဖိုလ်	၅						
အနာဂါမိဖိုလ်	၅						
အရဟတ္တဖိုလ်	၅						
စိတ်အကျဉ်း		၁၂	၂၁	၃၆	၂၀		ပေါင်း = ၈၉
စိတ်အကျယ်			၃၇	၅၂			ပေါင်း = ၁၂၁

* အသောဘကစိတ် - ၃၀
ကာစိတ် - ၅၄
ကိသေပါကဏ ၂၄
ရူပါဝစရ ၁၅
အရူပါဝစရ ၁၂
ကုတ်ကျဉ်းအရူပါဝစရ ၁၂
မဂ်အကျယ် ၂၀
လောကုတ္တရာအကျယ် ၄၀
ရူပနိစိတ်
(၆၇) ပါး
လောကီစိတ် - ၈၁
စိတ်အကျဉ်း - ၈၉
စိတ်အကျယ် - ၁၂၁

သင်္ကေတအမှတ်များ =
 += သောမနဿသဟဂုတ်
 -= ဥပေက္ခာသဟဂုတ်
 * = ဒေါမနဿသဟဂုတ်
 ^ = ဒုက္ခသဟဂုတ်
 v = သုခသဟဂုတ်
 + = သော - ဥအရော

စေတသိက်ပိုင်: - သမ္မယောဂနည်း: - ၁၆

စေတသိက်များ:		ကာမစိတ် - ၅၇										မဟဂုဏ်										လောကုတ်ကျွမ်း										ပုံကြမ်းပုံကြမ်း		ပုံကြမ်းပုံကြမ်း		ပုံကြမ်းပုံကြမ်း	
		အကုသိုလ်-၁၂					အတိတ် - ၁၈					ကာမသောဘူတာ					၂၇					လောကုတ်ကျွမ်း															
		လောဘ-၈	ဒေါသ-၂	မိမိကိုး-၁	ဥဒ္ဓစ္စ-၁	ဒွေပစ္စိပညာလင်	သမ္မိဒ္ဓိန်း-၂	သန္တိရဏ-၁	ပစ္စုပ္ပန်-၁	မနောဒေါဟသိ-၂	မတကလင်-၈	မတကပိတ်-၈	တောကြိုသာ-၈	ပထမချုပ်-၁	ဒုတိယချုပ်-၁	တတိယချုပ်-၁	တတိယချုပ်-၁	ဝဠီချုပ်-၁၅	ပထမချုပ်-၁၅	ဒုတိယချုပ်-၁၅	တတိယချုပ်-၁၅	တတိယချုပ်-၁၅	ဝဠီချုပ်-၁၅														
ထေ,ဝေ,သဉ္ဇ	သမ္မိတ္တ(၇)	=																				၅၉		၁၀၀		၁											
ဝိတက်	ပဏိဏိ	=																				၅၅		၁၀၀		၁											
ဝိစာရ		=																				၆၆		၁၀၀		၁											
အဓိမောက္ခ		=																				၇၈		၁၀၀		၁											
ဝိရိယ		=																				၇၃		၁၀၅		၁											
ဒိတိ		=																				၅၁		၁၀၀		၁											
ဆန္ဒ	ပဏိဏိ	=																				၆၅		၁၀၀		၁											
မောဟ, အတိရိက		=																				၁၂		၁၀၀		၁											
အနောက္ခမဥဒ္ဓစ္စ		=																				၁၂		၁၀၀		၁											
လောဘ		=																				၆		၁၀၀		၁											
ဒိဋ္ဌိ		=																				၆		၁၀၀		၁											
မာန	ပဏိဏိ	=																				၆		၁၀၀		၁											
ဒေါသ, ကုသော		=																				၂		၁၀၀		၁											
စန္ဒရိယ, ကုက္ကမ္ဘ		=																				၅		၁၀၀		၁											
ထိနမိဒ္ဓ		=																				၅		၁၀၀		၁											
ဝိစိကိစ္ဆ		=																				၅		၁၀၀		၁											
သဒ္ဓါ, သတိ, ဟိရိ	ပဏိဏိ	=																				၅၉		၉၀		၀											
ဩက္ကမ္မ, အလောဘ		=																				၅၉		၉၀		၀											
အဒေါသ, တဏှမဇ္ဈတ္တ		=																				၅၉		၉၀		၀											
(သဒ္ဓါ, လဟ, မုဒု		=																				၅၉		၉၀		၀											
ကမ္မည, ဝါဂုည, ဥရု		=																				၅၉		၉၀		၀											
ကာမ, စိတ္တ - ၂ချက်	ပဏိဏိ	=																				၅၉		၉၀		၀											
ထမ္မာဝါစာ		=																				၅၉		၉၀		၀											
သမ္မာကမ္မန္တ		=																				၅၉		၉၀		၀											
သမ္မာအာရုံ		=																				၅၉		၉၀		၀											
ကုဒ္ဓါကာ		=																				၅၉		၉၀		၀											
ပညိမြေ	ပဏိဏိ	=																				၅၉		၉၀		၀											
ပေါင်း:		=																				၅၉		၉၀		၀											
သင်္ဂဟနည်းထူပုံ		=																				၅၉		၉၀		၀											
သင်္ဂဟနည်းပေါင်း:		=																				၅၉		၉၀		၀											

စေတသိက်ပိုင်း သတ်တနည်းဇယား

စိတ်အပြည်များ	အညသဟန်းစေတသိက် ၁၃						အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄						သောဘဏ္ဍစေ ၂၅				စေတသိက်လျှင်	သတ်တနည်း		
	သန္တာရဏ (၇) ပါး	ဝိတက်	ဝိစာရ	အဓိမောက္ခ	ဝိရိယ	ဝီရိယိ	ဆန္ဒ	မောစတုထံ ၄	လောဘ	ဒိဋ္ဌိ	မာန	ဒေါစတုထံ ၄	ထိနုဒိဋ္ဌိ ၂	ဝိစိကိစ္ဆာ	သောဘဏ္ဍသာ	မာရဏ ၁၉				ဝိရိထိ ၃
လောတမူ	၀																		၀၉	၀
အသင်္ခါရိက	၃													X					၀၉	၀
လောတမူသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိကနည်းအတိုင်း	၅														X				၀၉	၀
ဒေါသမူ	၅			X				X			X	X	X			X			၂၀	၀
ဝိစိကိစ္ဆာ	၀		X		X	X		X											၂၂	၀
ဗုဒ္ဓဗူ	၁			X	X			X											၀၅	၀
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	၀၀		X																၇	၀
ထော - သန္တရဏ	၀			X		X					X								၀၀	၀
မောဗျာဓိရာဇာနိ	၁				X	X					X			X					၀၁	၀
တထိထုပ္ပုဒ်	၁					X													၀၂	၀
ဥပစန္တိဗျာဓိရာဇာနိ	၅			X	X	X													၀၀	၀
မောကုသိုလ် ၀-ဒွေ	၂																		၃၈	၀
ဒု-ဒွေ	၂																		၃၇	၀
တ-ဒွေ	၂				X														၃၇	၀
စ-ဒွေ	၂				X									X					၃၆	၀
မောဝိပါက် ၀-ဒွေ	၂																		၃၃	၀
ဒု-ဒွေ	၂																		၃၂	၀
တ-ဒွေ	၂				X														၃၂	၀
စ-ဒွေ	၂				X														၃၁	၀
မောကြိယာ ၀-ဒွေ	၂																		၃၅	၀
ဒု-ဒွေ	၂																		၃၄	၀
တ-ဒွေ	၂				X														၃၄	၀
စ-ဒွေ	၂				X														၃၃	၀
မောဝါတ် ၀-ရာနိ	၃																		၃၅	၀
ဒု-	၃		X																၃၄	၀
တ-	၃		X	X															၃၃	၀
စ-	၃		X	X		X													၃၂	၀
ဝဉ္စ-	၁၅		X	X		X													၃၀	၀
လောကုတ္တရာ ၀-ရာနိ	၈																		၃၉	၀
ဒု-	၈		X																၃၅	၀
တ-	၈		X	X															၃၄	၀
စ-	၈		X	X		X													၃၃	၀
ဝဉ္စ-	၈		X	X		X													၃၃	၀

သမ္ပယောဂနည်းယူပုံ   ၀၉ ၅၅ ၆၆ ၇၈ ၇၃ ၅၁ ၆၉ ၁၂ ၈ ၇ ၄ ၂ ၅ ၁   ၅၉ ၁၆ ၂၈ ၄၇   ပေါင်း ၃၃

ပက်လင်းပိုင်း - ဟေတုသင်္ဂဟ

ဟိတ်အမည်	အက္ခရာ		အဟိတ်	ကာမသောတဏှာ		မဟာဂျောဂါယာန		ပေါင်း	ဟိတ်	ဟိတ်စသည်ဖြင့်ခွဲပုံ							
	ထောအေး	ဇော		ဥာဏသံ	ဥာဏဝိ	မဟာဂျောဂါယာန	လောကုတ္တရ			ဟိတ်	ကု	အက္ခရာ	အရာ	၉			
အဟိတ်			=					၁၈	x	ဇာတိ	ကု	အက္ခရာ	၈	ကြိ	၁၂		
ကေဟိတ်		=						၂	မောဟ	ဘုံ	ကာမ	၈	အရူ	ကုတ်	၁၅		
ဒွိဟိတ်	=				=			၂၂	လောမောဒေါမော အလောအဒေါ အမောဟ	ပုဂ္ဂိုလ်	ပုဂ္ဂိုလ်	သော	၃	နာ	၇၀		
တိဟိတ်								၄၇			ပုဂ္ဂိုလ်	၆	၆	၆	၅	၃	၂၆

ကိစ္စသင်္ဂဟ

ကိစ္စအမည်	အက္ခရာ	အဟိတ်-၁၈												ပေါင်း	ကိစ္စ	စိတ်						
		အက္ခရာ	စေတနာ	သော	ယာန	ဇိဝှာ	ကာယ	သမ္ပဒါန	ဥ-သန္တရဏ	သောသန္တရဏ	ပုဂ္ဂိုလ်	မောဒေါမော	မဟာဂျောဂါယာန				မဟာဂျောဂါယာန	မဟာဂျောဂါယာန	မဟာဂျောဂါယာန	လောကုတ္တရ		
ပဋိသန္ဓေဘွင်းစုတိ										=								၁၉				
ဘာဝဇ္ဇန်း																			၂			
(ဒဿန၊ သဝန၊ ယာယန၊ သာယန၊ ဗုဒ္ဓသန)			=	=	=	=	=												၂	၈	ကိစ္စ	စိတ်
သပ္ပဋိစ္ဆိန်										=									၂	၁	၆၈	
သတ္တိရဏ																			၃	၂	၂	
ပုဋ္ဌော																			၁	၃	၉	
ဇော	=																			၅၅	၇	၈
တဒါရုံ																				၁၁	၅	၂
တကိစ္စစသည်တပ်	၁									၁	၅	၂	၁	၂	၁	၁	၄	၁	၃	၁		
ကိစ္စတပ်စိတ်ပေါင်း	၁၂									၂	၂	၁	၁	၁	၁	၁၆	၈	၁၈	၉	၈		

ဒွါရသင်္ဂဟ

ဒွါရအမည်	အဟိတ်-၁၈												ပေါင်း	ထု	စိတ်								
	ပုဂ္ဂိုလ်	စက္ခုညာဏ	သောထိညာဏ	ယာနညာဏ	ဇိဝှာညာဏ	ကာယညာဏ	သမ္ပဒါန	သော-သန္တရဏ	ဥ-သန္တရဏ	ပုဋ္ဌော	ကာမဇော	အပ္ပနာဇော				တဒါရုံ	မဟာဂျောဂါယာန						
စက္ခုသောယာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာ (ရုပ်ပဉ္စဒွါရ)		=	=	=	=	=	=																
မနောဒွါရ (နာမ်ဒွါရ)																							
ဒွါရဗျတ် (ဒွါရဗျတ်)																							
တဒွါရစသည်နှင့်ဖြစ်	၅	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁
ဒွါရနှင့်ဖြစ်သောစိတ်ပေါင်း	၁									၂	၁	၂	၁	၂	၁	၂	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁

(c)

အာရမ္မဏ သင်္ဂဟ

အာရမ္မဏပစ္စည်း=အာရုံ					ပစ္စယုပ္ပန်=အာရမ္မဏိက			စိတ်	မှတ်ချက်		
၁	ပစ္စယုပ္ပန်ရူပါရုံ/သဒ္ဓါရုံ/ဝန္တာရုံ ရသာရုံ/ဇောဋ္ဌဗျာရုံ				ပစ္စယုပ္ပန် ပဉ္စာရုံ	ကျေဂိညာဏ်/ပထော/ယာနုပ ဇိတ္တာ/ကာယပ			၁၀ ဒေသ	ကာမ ကောဏိ ၂၅	
၂	ပစ္စယုပ္ပန်အာရုံ ၅ ပါး				ပစ္စယုပ္ပန် ပဉ္စာရုံ	မနောဓာတ် ၃ (ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း+သမ္ပုဋ်စွဲခွဲ ၂)			၃ တိန်		
၃	ကာမစိတ် ၅၄	စေတ သိက် ၅၂	ရုပ် ၂၈		ကာမအာရုံ ၆ ပါး	တင်္ဂါရုံ ၁၁; ဟသိတုပ္ပုဋ် ၁			၁၂ နိဒ္ဒေသ		
၄	လောကီစိတ် ၈၁	စေတ သိက် ၅၂	ရုပ် ၂၈	ပ ညတ်	လောကီအာ ရုံ ၆ ပါး	အကုသိုလ် ၁၂, မဟာကုက္ကိ ညာဏပိပ္ပယုတ် ၈			၂၀ ဝိသ	ကာမ မဟာဂုဏ် ပညတ်	
၅	အပူဂဏ္ဍမဂ် ဇိတ်ကြည့်စိတ် ၈၉	စေတ သိက် ၅၂ [ကာလ ၁ပါး]	ရုပ် ၂၈	ပညတ် [ကာလ ပိမုတ်]	နိဗ္ဗာန် အာရုံ ၆ ပါး	အပူဂဏ္ဍမဂ် ဇိတ်ကြည့် အာရုံ ၆ ပါး	မဟာကုသိုလ် ညာဏသမ္ပယုတ် ၄ ရူပကုသိုလ် အဘိညာဏ် ၁			၅ ပဉ္စ	အ ဓမ္မာနု ဓမ္မာနု
၆	စိတ် ၈၉	စေတ သိက် ၅၂ [ကာလ ၁ပါး]	ရုပ် ၂၈	ပညတ် [ကာလ ပိမုတ်]	နိဗ္ဗာန် အာရုံ ၆ ပါး	အလှူစံသော အာရုံ ၆ ပါး	မဟာကြိယာ ညာဏ သမ္ပယုတ် ၄ ကြိယာအဘိညာဏ် ၁, မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ၁			၆ စာ	ကနိ ကနိ ၁၁
၇	ကထိကား ၁၀	အာရုံ ၁၀	ကာယစ တာသတ် ၁	အာရုံ သတ် ၁	ဗြဟ္မာရိဟာ ရုံ ၄	ပညတ်အာရုံ [ဓမ္မာရုံ] ၂၆	အဘိညာဏ် ဒွေကြည် ရူပဝစရစိတ် ၁၅			၂၁	ပညတ်
၈	ကောင်းကင် ပညတ် နတ္ထိဘော ပညတ်					ပညတ်အာရုံ [ဓမ္မာရုံ]	အာကာသာနဉ္စာယတန ၃ အာကိဋ္ဌညာယတန ၃			ကော ဝိသ တိ	ကော ၂၁
၉	အာကာသာနဉ္စာယတန ကုက္ကိ အာကိဋ္ဌညာယတန ကုက္ကိ					ဓမ္မာရုံ	ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် ၃ နေဝသညာ ဓာသညာယတနစိတ် ၃			၆ ဒေဝ	မဟာ ကော ၆
၁၀	နိဗ္ဗာန်					ဓမ္မာရုံ	လောကုတ္တရာရူပစိတ် ၈			၈ အဋ္ဌ	နိဗ္ဗာန် ကော
	ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ကတိနိမိတ် ၁ပါးပါး					အာရုံ ၆ ပါး	ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိ ၁၉ စီ			၁၉	

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

ဝတ္ထုအမည်	အကုသု			အဟိတ် ၁၈										ကာမသော ဘာဏ ၂၄	ရူပ ၁၅	အရူပ ၁၂	လောကုဏ် ၈	ဘုံဝတ္ထု ဝိညာဏဓာတ်									
	လောကုသု	ဒေါသု	မောဟု	ကျေဂိညာဏ် ၂	ပထော ၂	ယာနု ၂	ဇိတ္တာ ၂	ကာယ ၂	မနောဓာတ် ၃	မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ၁	သန္တိရူပ ၃	ဟသိတုပ္ပုဋ် ၁	မဟာကုသိုလ် ၄	မဟာပိပိဏ် ၈	မဟာကြိယာ ၈	ရူပစိတ် ၁၅	အရူပကုသိုလ် ၄	အရူပပိပိဏ် ၄	အရူပကြိယာ ၄	သောတာပတ္တိမဂ် ၁	အထကီမဂ်စိတ် ၈	ပေါင်း	ဝတ္ထု - ခန့်	ကာမ ၁၁	ရူပ ၁၅	အရူပ ၄	
ကျေသောယာဂိကာ																						၁၀					
ဟဒေအာဇ္ဇ																						၃၃	၄၃	၈	၃	၁	၁
ဟဒေရုံစာ																						၄၂	၄၂				
ဝတ္ထုရုပ် မဇ္ဈိ																						၄	၄				

ဘုံပိုင်း - ကိဘကျိပုံ

ကံလေးပါး	စိတ်စေတနာ	ပျို့သန္ဓေအပေါ်	ပတ္တိအပေါ်	ပုံ	အကပ်ပညာသန္ဓ်	အကပ်ပတ္တိပဋိ	ကုသိပညာသန္ဓ်	ကုသိပတ္တိပဋိ	မဟာပိဋိ	မဟာပိဋိ	ရူပါဝစရ	ရိပါတ်	အရူပါဝစရ	ရိပါတ်	အကျိပိတ်ပေါင်း	ပုဂ္ဂိုလ်အစဉ်		
အကုသိုလ်ကံ	ဥဒ္ဓစ္စကြည့်အကုစေတနာ	၁၁		အပါယ်	၄										၁	အပါယ်		
	အကုသိုလ်စေတနာ	၁၂		ကာမ	၁၁										၁	အကုသိုလ်ကံ		
ကာမကုသိုလ်ကံ	မဟာကုသိုလ်	၄		လူစေတမော	၂										၁	ကာမကုသိုလ်		
	မဟာကုသိုလ်	၄		ကာမ	၁၁										၁	ကာမကုသိုလ်		
	ရူပ			၁၅	ယာဒိကြည့်		၄									၁	ကာမကုသိုလ်	
	မဟာကုသိုလ်	၄		ကာမသုဂ	၉										၁	ကာမကုသိုလ်		
	မဟာကုသိုလ်			ကာမသု	၉												၁	ကာမကုသိုလ်
	မဟာကုသိုလ်			အပါယ်	၄													၁
မဟာကုသိုလ်	၄		ရူပ	၁၅											၁	ကာမကုသိုလ်		
မဟာကုသိုလ်			ကာမသု	၉													၁	ကာမကုသိုလ်
ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ	ရူပပထစောရနိကုသိုလ်ကံ	မရိစ္ဆ		ဗြဟ္မာပရိသစ္စာ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
	ဒုဗ္ဗာန်ကုသိုလ်ကံ	မရိစ္ဆ		ဗြဟ္မာပရိသစ္စာ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
		ပရိတ္တ		ပရိတ္တာဘာ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
	စတုဗ္ဗာန်ကုသိုလ်ကံ	မရိစ္ဆ		အပ္ပမာဏဘာ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
		ပရိတ္တ		အဘာသာရူ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
	ပဉ္စမဗ္ဗာန်ကုသိုလ်ကံ	မရိစ္ဆ		အဘာသာရူ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
		ပရိတ္တ		ပရိတ္တသုဘာ											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
	အာကာသာနုဿ	သောပုဂ္ဂိုလ်		သောပုဂ္ဂိုလ်											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
		သောပုဂ္ဂိုလ်		အာသဝ္ဗသတ်											၁	ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ		
	အနုပညာကံ	အာကာသာနုဿ	၁		အာကာသာနုဿ										၁	အနုပညာကံ		
ဝိညာဏဗျာယတန		၁		ဝိညာဏဗျာယတန										၁	အနုပညာကံ			
အာကိဋ္ဌသာယတန		၁		အာကိဋ္ဌသာ										၁	အနုပညာကံ			
နောသညာနာသညာ		၁		နောသညာနာ										၁	အနုပညာကံ			

ရုပ်ပိုင်း - စိတ် ၁၅ ပါးတို့ဆောင်ရွက်သည့်ကိစ္စများ

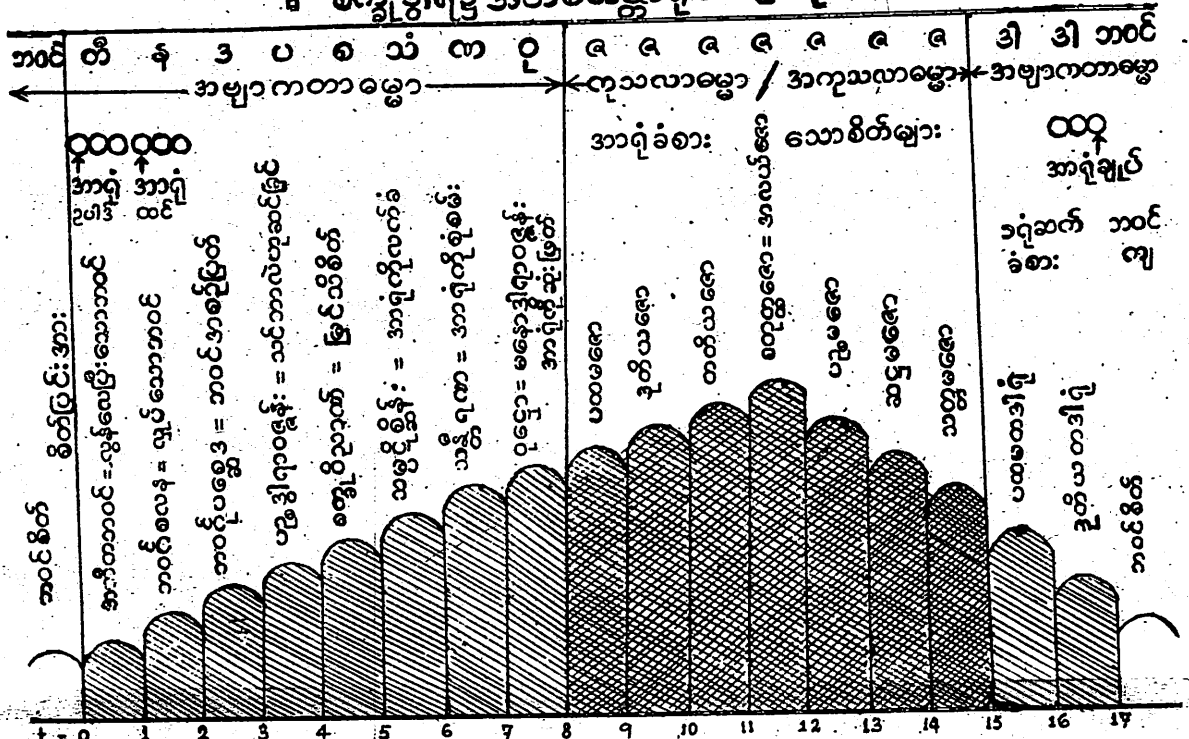
ရုပ်ပိုင်းစေတနာနှင့်အခြားကိစ္စဆောင်ရွက်ကြသောစိတ်	ရုပ်ပိုင်းစိတ်	ကိစ္စပုဒ်	ပိညာဏ်	ပုညရည်	ထောက္က	ထုဗျာ	ဗျာဓိ	ဗျာဓိ	ဘာကိုမျှ	ပေါင်း
မနောစာတ်၃၊ ဝါဒီနိဗ္ဗာန်၊ ရူပပိ ၅	၁၉									၁
အဘိညာဉ်ကြည့်အပ္ပနာဇော	၂၆									၂
မနောဒွါကာမရော၂၀၊ အဘိ ၂	၃၂									၃
ထောဘမူသောဌ၊ မဟာကုသောဌ	၆									၄
လောဒိဋ္ဌိဝိသော၊ မဟာကုသောဌ	၆									၄
ဟင်္ဂတုပ္ပဇာ၊ မဟာကြိယော ၄	၅									၄
အေါသမူ	၂									၄
ဒွေပညာ၊ အာရုံ၄၊ မဟာဗျာဓိလုံပညာ	၁၄									X
ရုပ်စသည့်ကိစ္စစေတနာနှင့်ထောစိတ်ပေါင်း	၆၄	၅၈	၁၂	၈	၆	၅	၂	၁၄		၁၉၈

ရက်စွဲများ

နံပါတ်		အဖွဲ့အစည်း				အဖွဲ့ပုံစံ				ဝေဖန်ချက်	
		မဟာသွတ်	ပသာဒရုပ်	ဂေါ်စေရုပ်	သင်္ဘော	ဥ	ပ	ဒ	က	ပုဒ်သို့ = ကော် ၁ ခုပုဒ်	ပုဒ်သို့ = ခေတ္တပုဒ် ယူ
၁	ပထမ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
	အစော										
၂	ဒုတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၃	တတိယ										=
၄	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၅	တတိယ										=
၆	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၇	တတိယ										=
၈	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၉	တတိယ										=
၁၀	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၁၁	တတိယ										=
၁၂	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၁၃	တတိယ										=
၁၄	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၁၅	တတိယ										=
၁၆	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၁၇	တတိယ										=
၁၈	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၁၉	တတိယ										=
၂၀	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၂၁	တတိယ										=
၂၂	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၂၃	တတိယ										=
၂၄	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၂၅	တတိယ										=
၂၆	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၂၇	တတိယ										=
၂၈	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	
၂၉	တတိယ										=
၃၀	တတိယ	=	=	=	=	=	=	=	=	=	

မူတည်၍ မဟာသွတ်ကထာနည်းဖြင့် ၁၂ သဒ္ဒါဒေသကလောင် ၂၂၊ သဒ္ဒါဒေသကလောင် ၂၃၊ သဒ္ဒါဒေသကလောင် ၂၄ စသည့် နှစ်ဖွဲ့ကလောင် ၂ ခုတွင် ဖြစ်သည်။

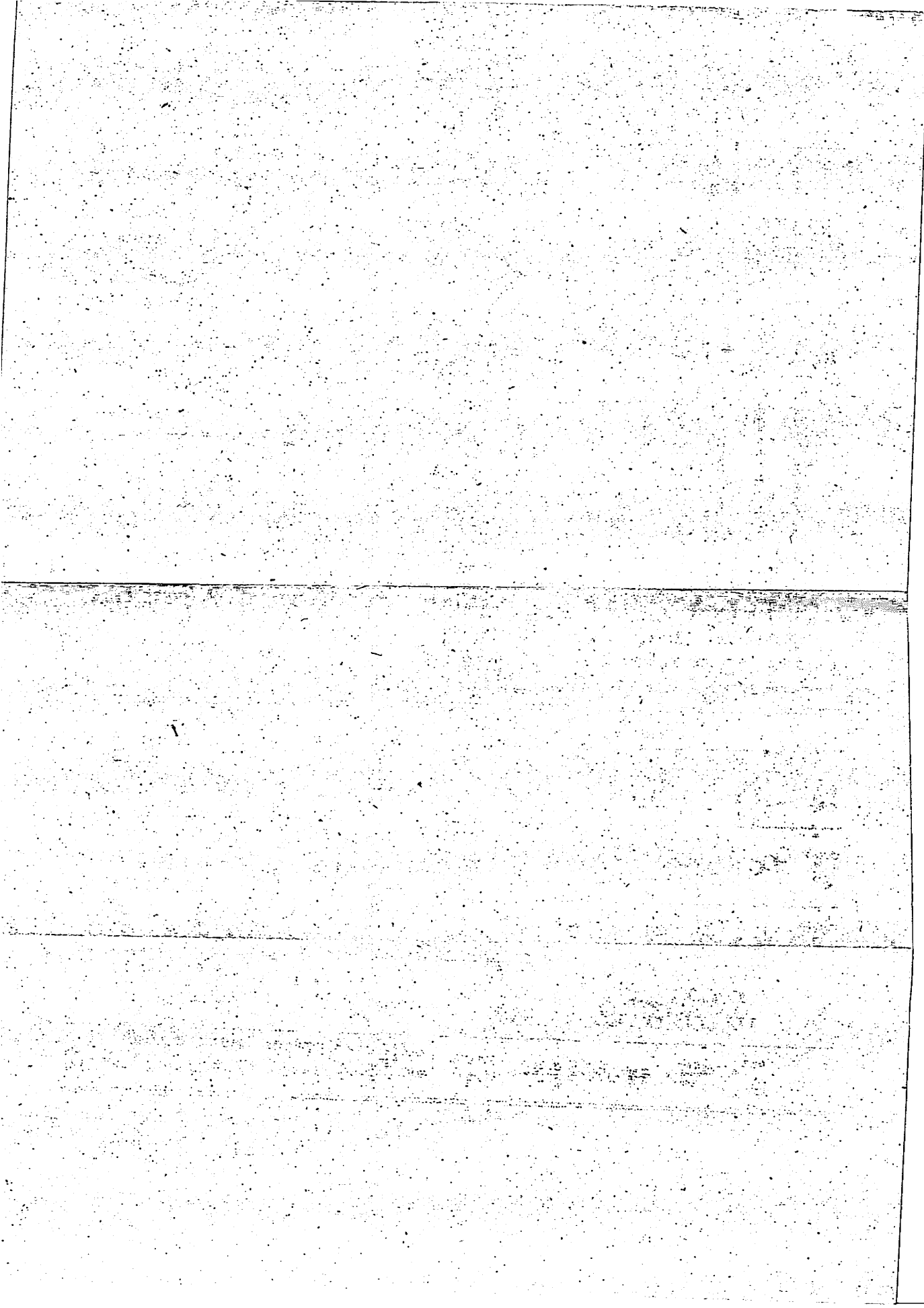
■ စက္ခုနာရီ အတိမဟန္တာရုံဝိထိဖြစ်ပုံ ■

မိတ်ဖြင့်အား = မိတ် လှုပ်ရှားမှု ကိုသာ ဆိုလိုသည်
 t=0 မှ အာရုံ၊ စက္ခုပသာဒ နှင့် အတိတဘဝင်တို့ ဖြိုင်ဖြစ်ကြ၏။ t=17 မှ မိတ် ၁၇-မျိုးဖြစ်ပျက်ပြီးဖြစ်၍
 အာရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ချုပ်ငြိမ်းကြ၏။ ဝိထိပြီးဆုံးပြီး ဘဝင်လျှင်။

■ ရုပ်ပိုင်း ■ အကြောင်းလေးပါးကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပျက်ပုံ ■

မိတ်အစဉ်	ပဋိ၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်	ရုပ်ဖြစ်ပုံ	ရုပ်ပျက်ပုံ
တမ္ဗုဒ္ဓရုပ်		ပဋိသန္ဓေစိတ်ဥပါဒ်မှစ၍ ခဏမစဲဖြစ်၏	စုတိစိတ်အထက် ၁၇-ခုစီ ခြောက်စိတ်ဥပါဒ်ထိ [စုတိချိန်အတန်ချုပ်]
စိတ္တရူပ		ပထမဘဝင်ဥပါဒ်မှစ၍ စိတ်ဥပါဒ်တိုင်းဖြစ်၏	စုတိစိတ်ဥပါဒ်ထိဖြစ် [စုတိချိန်ခဏမယ် ၄၀-ကျွန်]
ဥတုရူပ		ပဋိသန္ဓေစိတ်ဋီမှစ၍ ခဏမစဲဖြစ်၏	အရိုးဆွေးသည်တိုင် ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်၏
အာဟာရရူပ	မဟိဒ္ဓ၊ ပါစက၊ ဆွေးနှင့်ပြန်၊ အမ္မဇ္ဈ၊ အာဟာရရူပ	မဟိဒ္ဓ၊ ပါစက၊ ဆွေးနှင့်ပြန်၊ အမ္မဇ္ဈ၊ အာဟာရရူပ	စုတိစိတ်၏ဘဝင်တိုင်ဖြစ်၊ [စုတိချိန်ခဏမယ် ၅၀-ကျွန်]

နိဂုံး

စိတ္တေန နိယျတေလောကော။

စိတ်သည် ကမ္ဘာလောကကို လွှမ်းမိုး၏။

မှန်ပေသည်။ လူတစ်ဦးစီကို လွှမ်းမိုး၍ လူတစ်ဦးစီ၏ ကြီးပွား
တိုးတက်ရေးကို ဦးဆောင်ပေးနေသည့် အရာမှာ လူ၏စိတ်ပင်ဖြစ်သည်။

စိတ်က ဦးဆောင်လမ်းညွှန်ပေးသည့်အတိုင်း ဘဝလမ်းကြောင်း
ကို ကပြရေးဆွဲနေရခြင်းဖြစ်ရာ စိတ်က အကောင်းဆုံး ဦးတည်ချက်ကို
သိနားလည်ပါမှ အကောင်းဆုံး ဘဝလမ်းခရီးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ကြမည်
ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် ဘဝဇာတ်ကြောင်းကို အနုစိတ်ကာ အတွင်း
ပရမတ်သားဆိုက်အောင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ပြထားပြီးလျှင် အကောင်းဆုံး
ဘဝဦးတည်ချက်ကိုလည်း ပြတ်ပြတ်သားသား ညွှန်ပြထားပေ၏။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို နားလည်သဘောပေါက်သူသည် အကောင်း
ဆုံး ဘဝလမ်းကြောင်းကို ဖော်ဆောင်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်ပါလေပြီ။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် မှန်ကန်သော အတွေးသစ် အမြင်သစ်ကို
မြင်သိလာစေပြီးလျှင် အကျိုးရှိဆုံးဘဝကို ကူညီဖော်ဆောင်ပေးမည်မှာ
ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိချေ။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို သိနားလည်အောင် ကြိုးစားဆောင်

ရွက်ကြရပေမည်။

"ဖတ်ဖန်သော်ကား၊ ဖတ်ဖန်များက၊ သားမယားပင်၊ ထူးခြားလိမ္မာ၊ ရှိသည်သာတည်း" ဆိုသည်အတိုင်း ထပ်ခါဖန်ဖန် လေ့လာသူအား အဘိဓမ္မာသဘောတရားသည် အနေးနှင့်အမြန် ထင်ရှားပေါ်လွင်လာမည်သာတည်း။

အဖိုးတန်ဆုံး ဘဝပညာကို လူတိုင်း တတ်သိနားလည်၍ အကောင်းဆုံး ဘဝကို လူတိုင်း ဖော်ဆောင်နိုင်ကြပါစေသတည်း။

- ◆ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာ ရောင်ဝါနေသို့ လင်းစေသော်။
- ◆ ဗုဒ္ဓဟောကြားမြတ်တရားရှည်လျားကာလတည်စေသော်။
- ◆ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ မြတ်ကွန်ချာ ကမ္ဘာလွှမ်း၍ တင်စေသော်။
- ◆ ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်း နိဗ္ဗူနန်း တက်လှမ်းနိုင်ကြပါစေသော်။ -

သာဓု.....သာဓု..... သာဓု....

သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇီနာတိ

အလှူအပေါင်းတွင် တရားအလှူသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။
 အမြတ်ဆုံးတရားတော်ဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို ဓမ္မဒါနံ
 အဖြစ် ဖြန့်ချိကြပါလော။

" အဖိုးတန်ဆုံးဘဝပညာ " ကို

ဆက်လေ့လာပါ

ဤ " ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အနှစ်ချုပ် " ကိုအတော်အတန် အကျယ်ချဲ့၍
ဖွင့်ဆိုရေးသားထားသော-

ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်၏ " အဖိုးတန်ဆုံးဘဝပညာတက္ကသိုလ်
အဘိဓမ္မာ " အတွဲ(၁)၊ (၂)၊ (၃) ပေါင်းချုပ်ကို ဆက်လက်လေ့လာပါ။

အတွဲ(၁) - စိတ်၊ စေတသိက်၊ ပကိဏ်း
အစိုးရအဘိဓမ္မာ(ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲပထမဆင့်
အတွက်။

အတွဲ(၂) - ဝိထိ၊ ဘုံ၊ ရုပ်
အစိုးရအဘိဓမ္မာ(ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲဒုတိယဆင့်
အတွက်။

အတွဲ(၃) - သမုစ္စည်း၊ ပစ္စည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း
အစိုးရအဘိဓမ္မာ(ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲ တတိယ
ဆင့် အတွက်။

အသိလွယ်သည်၊ အမြင်ရှင်းသည်၊ အကောင်းဆုံး အဘိဓမ္မာ
စာအုပ်ဟု ချီးမွမ်းကြသည်။

သာသနာရေးဦးစီးဌာန အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲမေးခွန်းဟောင်းများ
ကိုပါ ဖော်ပြထားသည်။

သာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာဖြင့်
အမြို့မြို့အနယ်နယ်တွင် စာဖြေဌာနများ ဖွင့်ကာ နှစ်စဉ် ဒီဇင်ဘာလတွင်
ကျင်းပပေးသော အဘိဓမ္မာ(ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆို
ကြပါ။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ " အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ် " သာသနာရေး ဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၁ ခုနှစ်။
- ၂။ သေကျွတ်တောင် အရှင်တိလောက၏ " အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟပဒီပနီ " ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၉ ခုနှစ်။
- ၃။ မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော် ဦးနာရဒ၏ " သင်္ဂြိုဟ် ၉ ပိုင်း သရုပ်ခွဲ ဇယားများ "၊ စကြာဝဠာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၅ ခုနှစ်။
- ၄။ အရှင် ဇနကာဘိဝံသ၏ " သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ "၊ ဆဋ္ဌမ အကြိမ်၊ သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်။
- ၅။ မေဓာဝိဆရာဆိုင် ပြန်ဆိုသော " ဋီကာကျော်မြန်မာပြန် " ပ- ၃- တတွဲ၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၅ ခုနှစ်။
- ၆။ သာသနာရေး ဦးစီးဌာန ကျမ်းပြု ဌာန၏ " ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ စေတသိက်များအဖွင့် "၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်။
- ၇။ ဆရာဦးကျော်ထွတ်၏ " ဝိုင်အမ်ဘီအေ အဘိဓမ္မာ " သာသနာ ရေး ဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၀ ခုနှစ်။
- ၈။ လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ " ပရမတ္ထသံခိပ်ကျမ်း " သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၈၀ ခုနှစ်။
- ၉။ Narada Maha Thera "A Manual of Abhidhamma" 4th Revised Ed. Colomlbo 1979.

ဒေါက်တာမင်းတင်ပွင့်၏ ဓမ္မရတနာစာအုပ်များ

ဤဓမ္မရတနာစာအုပ်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာလျှင်
ကြီးကျယ်သော ဓမ္မဿဝနာကိုသိနိုင်
ကောင်းကျိုးခမ်းသာ မင်္ဂလာအပြုပြင်ကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

- ၁။ မြတ်ဗုဒ္ဓ - ဘုရားကို ဘာကြောင့် ကိုးကွယ်ထိုက်သလဲ။
- ၂။ မြတ်ဓမ္မ - တရားကျင့်သူကို တရားက ဘယ်လိုစောင့်ရှောက်မလဲ။
- ၃။ မြတ်သံဃာ - သံဃာတော်သည် ဘာကြောင့် အမြတ်ဆုံး ရတနာ ဖြစ်ခဲလဲ။
- ၄။ မြတ်သရဏဝံ - ရတနာမြတ်သုံးပါး ကိုးကွယ်လျှင် အပါယ်မကျ ဘူး။
- ၅။ ဘဝအောင်မြင်ရေး - အကြိမ်ပေါင်းများစွာပြန်ရိုက်ရသော စာအုပ်။
- ၆။ ဘဝလမ်းနှစ်သွယ် - သုဂတိအလင်းလမ်းနှင့် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိလမ်း ဘယ်လိုလှမ်း?
- ၇။ ဘဝချမ်းသာရေး - ယခုဘဝ နောက်ဘဝ အကောင်းဆုံး ချမ်းသာ တွေ့က ဘာလဲ။
- ၈။ ဖားအောက်တောရမိတ်ဆက် - ဗုဒ္ဓအလိုတော်ကျသမထဝိပဿနာ ရှုနည်းက?
- ၉။ လိမ္မာယဉ်ကျေး တို့ရင်ဆွေး - ပြည်သူ့ရင်ဆွေးရတနာများ လိမ္မာ ရေးခြားကြဖို့။
- ၁၀။ မေတ္တာနှင့် သစ္စာသရုပ်ဖော် - အလှဆုံးတရားနှင့် အမြတ်ဆုံး တရားတို့ကို လက်တွေ့ကျင့်ဖို့။

- ၁၁။ မေတ္တာနှင့်သစ္စာအဖွင့် - တစ်လောကလုံးကို အလှမ်းစေ၊ မြင့်မြတ်စေသော တရားနှစ်ပါး။
- ၁၂။ တော်ကူးဝိပဿနာဂုဏ်ထူးဆောင် - ထူးဆန်းစွာ ရောဂါပျောက်ခြင်းများ။
- ၁၃။ ဆေးမကျဘဲ ငြိမ်းအေးနည်း - ကျန်းမာချမ်းသာစွာ နေနိုင်သည့် တရားရှုနည်း။
- ၁၄။ မြတ်ဒါန - တိုးတက်ကြီးပွားအောင် အကျိုးကြီးအောင် ဘယ်လို လှူဒါန်းရမလဲ။
- ၁၅။ မြတ်သီလ - အလှဆုံး တန်ဆာ၊ အကောင်းဆုံး ကိုယ်ကျင့်စာရိတ္တ၊ လိုတိုင်းရစေ။
- ၁၆။ မြတ်ဘာဝနာ - အကျိုးအကြီးဆုံး အကောင်းဆုံး ဘဝနေနည်း ဘာဝနာရှုနည်းများ။
- ၁၇။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ အနှစ်ချုပ် - လောကအကြောင်း ကောင်းစွာ သိနားလည်စေတဲ့ ဗုဒ္ဓဒဿန၊ အဘိဓမ္မာ (ရိုးရိုးတန်း) စာမေးပွဲ လက်စွဲ။
- ၁၈။ ဘဝညွှန်းချက်နှင့်ဘဝလမ်းစဉ် - The Aim and Way of Life.
- ၁၉။ ဗုဒ္ဓဘာသာစာရိတ္တနှင့် ကျင့်ဝတ်များ - Buddhist Ethics and Duties.
- ၂၀။ ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ခေတ်သစ်ဘဝ - Buddhism in Modern Life.
- ၂၁။ ဘဝကိစ္စနှင့် ဘဝပန်းတိုင် - The Purpose and the Goal of Life.
- ၂၂။ သိပ္ပံနယ်လွန် ဗုဒ္ဓဘာသာ - The Supreme Science of The Buddha.
- ၂၃။ တော်ကူးဆရာတော် ဘဝဆည်းဆာနှင့် ကျင့်စဉ်တရား - တရားရှုခြင်းဖြင့် အားလုံးကို အနိုင်ရ။

- ၂၄။ ရှေးဘဝ နောက်ဘဝ သိပ္ပံနည်းကျအထောက်အထားများ - အတိတ်
ဘဝတွေကို ဘယ်လိုသိနိုင်သလဲ။
- ၂၅။ အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင် ဧကန်ပိုင် (ပထမတွဲ) - ဗုဒ္ဓနည်းကျ မှန်ကန်
တိကျသော တရားရှုနည်း။
- ၂၆။ တက္ကသိုလ် အဘိဓမ္မာပေါင်းချုပ် - ဗုဒ္ဓဒဿန အဘိဓမ္မာကိုအရှင်း
ဆုံး တင်ပြထားသည့် စာအုပ်။
စာသင်သားများအား အဘိဓမ္မာ အထောက်အကူပြု။
- ၂၇။ The Essence of Buddha - Abhidhamma - ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ
ကိုအကောင်းဆုံး ရှင်းလင်းချက်။
- ၂၈။ Good English - အင်္ဂလိပ်စာကို ဖတ်အောင် တော်အောင်
သင်ပြမယ့် စာအုပ်။ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ တက္ကသိုလ်
ကျောင်းသားလက်စွဲ။
- ၂၉။ ယဉ်ကျေးလိမ္မာ ရင်ဆွေးကမ္ဘာ (အိတ်ဆောင်) - မူ-လယ်-ထက်
စာရိတ္တပညာ လက်စွဲ။
- ၃၀။ တော်ကူးကျင့်စဉ်တရား (အိတ်ဆောင်) - ဒုက္ခဝေဒနာကို ကျော်
လွှား၍ ငြိမ်းအေးမှု ရယူနည်း။
- ၃၁။ ဖားအောက်တောရ မိတ်ဆက် (အိတ်ဆောင်) - သမာဓိ ပြည့်မီ
အောင် ထူထောင်၍ ပရမတ်တရားများကို မြင်အောင် ဝိပဿနာ
ရှုနည်း။
- ၃၂။ မြတ်ဗုဒ္ဓ (အိတ်ဆောင်) - ဘုရားကို လေးစားကြည်ညိုလျှင် မုချ
ကြီးပွားတိုးတက်မည်။
- ၃၃။ အဘိဓမ္မဟာရဋ္ဌဂုရု သပြေကန်ဆရာတော်ဘုရားကြီး - သာသနာ
တိခွန် ခံပြုပုဂ္ဂိုလ်ထူး။

၃၄။ သောက, ဒေါသ, အတ္တ ဘဝအခက်အခဲဟူသမျှ ကျော်လွှားအံ့ -
How to Live without Fear and Worry (I).

၃၄။ ဖျော်ရွှင်အောင်မြင်သောနေထိုင်နည်း - How to Live without
Fear and Worry (II).

၃၅။ ခေတ်အမြင်နှင့်သိမှတ်စရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအကျဉ်း - Buddhism
in Nutshell.

၃၆။ အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်ကေနိပိင် (ဒုတိယတွဲ) - ဗုဒ္ဓနည်းကျ မှန်ကန်
တိကျသော ဝိပဿနာရှုနည်း။

၃၇။ ဗုဒ္ဓစကားတော် - The Word of the Buddha.

တရားကို ပေးလှူခြင်းသည် အမြတ်ဆုံးအလှူဖြစ်သည်။
တရားအရသာသည် အမွန်မြတ်ဆုံး အရသာ ဖြစ်သည်။
တရားနှင့် ဖွဲ့လျော်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖွဲ့လျော်ခြင်းဖြစ်သည်။
တရားကို သိပြီး လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့်
အမြတ်ဆုံး ချမ်းသာကို ရယူနိုင်ကြပါစေ။

မြမ္မန်ဇုတနာ စာပေပြန့်ချိရေး
တိုက် ၁၅၊ အခန်း ၁၉၊ ဦးထိစာရအိမ်ရာ
အိမ်ခြံစိုက်၊ ရန်ကင်းမြို့။

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

5300 S. DICKINSON DRIVE

CHICAGO, ILL. 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3700

WWW: WWW.PHYSICS.UCHICAGO.EDU

ADMISSIONS OFFICE

PHYSICS DEPARTMENT

5300 S. DICKINSON DRIVE

CHICAGO, ILL. 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3700

WWW: WWW.PHYSICS.UCHICAGO.EDU

PHYSICS DEPARTMENT

5300 S. DICKINSON DRIVE

CHICAGO, ILL. 60637